

๔๔๖๖
๐๐๐๐
๐๐

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์

ของ

มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549

มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร. (2548). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP*

สำหรับเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ 1) สร้างและหาคุณภาพของรูปแบบ 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้จริยธรรม กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5-6 ปี โรงเรียนนาเรียลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ได้มาโดยการสุ่มห้องเรียนมา 2 ห้อง เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 36 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP กลุ่มควบคุมจำนวน 35 คน ได้รับการจัดเรียนรู้แบบปกติ เรียนรู้เนื้อหาเดียวกัน ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 9 สัปดาห์ ๆ ละ 4 วัน วันละ 1 ชม. ในช่วงของกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 36 ครั้ง เครื่องมือวัดเป็นแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัยมีความเชื่อมั่น .81, .87, และ .86 ตามลำดับ แบบวัดเจตคติต่อจริยธรรม มีความเชื่อมั่น .90 และแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรม มีค่าความเชื่อมั่น .92 แบบแผนการวิจัยใช้แบบ Quasi Experimental Design แบบ Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ Dependent Sample และแบบ Independent Sample

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่มีหลักการตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดราและรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ CCP มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นประสบการณ์ ขั้นการร่วมมือ ขั้นวิเคราะห์ ขั้นสรุป ขั้นนำไปใช้/ปฏิบัติ ซึ่งมีคุณภาพโดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ในด้านความเหมาะสมของเนื้อหาและการนำไปใช้มีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ (สูงขึ้นร้อยละ 38.62) ความเมตตากรุณา (สูงขึ้นร้อยละ 35.64) และความมีวินัยในตนเอง (สูงขึ้นร้อยละ 36.12) เจตคติต่อจริยธรรม (สูงขึ้นร้อยละ 28.50) ความประพฤติเชิงจริยธรรม(สูงขึ้นร้อยละ 27.45) และมีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ($t = 9.50, P = .001$) ความเมตตากรุณา ($t = 10.85, P = .001$) ความมีวินัยในตนเอง ($t = 10.13, P = .001$) เจตคติต่อจริยธรรม ($t = 20.31, P = .001$) และความประพฤติเชิงจริยธรรม ($t = 7.8, P = .001$)

DEVELOPMENT OF MORAL LEARNING MODEL UNDER MODIFICATION OF
CHRISTIAN COMMUNITIES PROGRAM FOR PRESCHOOL CHILDREN

AN ABSTRACT

BY

MALEERAT BOONANANTABUT

Presented in partial fulfillment of the requirements

For the Doctor of Education degree in Early Childhood Education

At Srinakharinwirot University

May 2006

Maleerat Boonananantabut. (2005) *Development of Moral Learning Model under Modification of Christian Communities Program for Preschool Children*. Dissertation, Ed.D. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School. Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr. Sirima Pinyoanuntapong, Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong, Assist. Prof. Dr. Kannikar Nolrajsuwat.

The main purpose of this study was to develop the moral learning model under the Modification of Christian Communities Program (MCCP) for preschool children. The specific purposes of the study were to 1) to study the quality of the moral learning model, and 2) to compare the results of moral learning. The samples were two classes of 5-6 years old, third year kindergarten students in Marialai School, under the jurisdiction of Office of Bangkok Educational Service Area 2, in 2nd semester, academic year 2005. They were randomly selected and divided into 2 groups. There were 36 students in experimental group with the use of MCCP moral learning model, and 35 students in controlled group with normal learning management. Students in both groups learned the same contents, and the experiment was conducted within 9 weeks, 4 days a week, and one hour a day, during 36 periods of experience supplementary and creative activities. The research tools were tests of knowledge about honesty, mercy and self-discipline of preschool children with reliabilities of .81, .87 and .86 respectively, a test of attitude toward moral with reliability of .90, and a moral behavior observation form with reliability of .92. The research methodology followed quasi experimental design and randomized control-group pretest-posttest design. The data were analyzed by using means, percentage, standard deviation (S.D.), dependent sample t-test and independent sample t-test.

The research findings revealed that:

1. MCCP moral learning model was obtained in which it followed the principles of Piaget's theory of intellectual development, Bandura's social learning theory, and CCP (Christian Communities Program) experience learning model. The moral learning model involved 5 steps: experience, corporation, analysis, conclusion, and implementation. The quality of the model in the areas of content appropriateness and implementation evaluated by the specialists was between 0.80-1.00

2. Regarding the results from comparing means of knowledge about honesty, mercy and self-discipline, the means of students in experimental group after the experiment were higher than those before the experiment with statistical significance at the level of $p < .01$ in the areas of knowledge about honesty (38.62% higher), mercy (35.64% higher), and self-discipline (36.12% higher), and in the areas of attitude toward moral (28.50% higher), and moral behavior (27.45% higher). They were also higher than the means of students in controlled group with statistical significance at the level of $P < .01$ in the areas of knowledge about honesty ($t = 9.50$, $P = .001$), mercy ($t = 10.85$, $P = .001$), and self-discipline ($t = 10.13$, $P = .001$), and in the areas of attitude toward moral ($t = 20.31$, $P = .001$), and moral behavior ($t = 7.8$, $P = .001$).

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ของ
มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่...17...เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

..... ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

..... กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์)

..... กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(บาทหลวง ดร. วิทยา คูวิรัตน์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณบาทหลวง ดร.วิทยา คู่วิรัตน์ และอาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ กรรมการในการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งและอาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้กรุณามอบสิ่งที่ดีอันทรงคุณค่ากับผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์ ด้านจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ดันติวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชกัญญาจน์ ทองถาวร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช บาทหลวง ดร.วีระศักดิ์ วณาโรจน์สุขิธ บาทหลวงสมบูรณ์ แสงประสิทธิ์ บาทหลวงวัชรศิลป์ กฤษเจริญ รองศาสตราจารย์สิวลี ศิริไล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพร แยมินิล และบาทหลวง ดร.วิวัฒน์ แพร่สิริ ที่กรุณาให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ญาตาพนิด ธรรมเกษร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีราพร กุลนันทน์ อาจารย์ประภา วรศิลป์ อาจารย์ราตรี ช้อยเครือ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบรูปแบบและแผนการจัดประสบการณ์และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภารรณ ชยสมบัติ ดร.อำนาจ เดชไชยศรี ชิลเดอร์ ดร. ขวาลา เวชยันต์ อาจารย์ทัศนีย์ มธุรสสุวรรณ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารและคณะครูและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนมาเรียลัย โรงเรียนเซนต์เทเรซา โรงเรียนแม่พระฟาติมา โรงเรียนเปรมฤดีศึกษา โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ อนุบาลเซนต์จอห์น อนุบาลพิบูลย์เวศม์ โรงเรียนวัดโสมนัส โรงเรียนอนุบาลปรีณายก โรงเรียนวัดใหม่ช่องลม โรงเรียนพญาไท โรงเรียนวัดมหาบุศย์ โรงเรียนประธานาถ จ.สมุทรปราการ โรงเรียนเซนต์ราฟาแอล จ.สมุทรปราการ โรงเรียนดาราสมุทร จ. ฉะเชิงเทรา โรงเรียนราษฎร์บำรุง จ. ราชบุรี โรงเรียนอนุราชประสิทธิ์ จ.นนทบุรี อนุบาลนนทบุรี อนุบาลกุลนันทน์ จ.นนทบุรี Child Study Center Midiam College ประเทศฟิลิปปินส์ Presbyterian 'Ladies' College, Iona Presentation Primary School, Nedlands Primary School, John xxIII College, St. Michael's School, Lady Huntingfield Child Care Centre and Hotham Hub Child care & Kindergarten ประเทศออสเตรเลียที่กรุณาให้ความร่วมมือในการศึกษาสภาพจริงซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่ช่วยให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้นและอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่พรณี ภูเรือนหงษ์ และคุณแม่เชลียง เวชยันต์ มหาธิการณี ที่ให้โอกาสและเวลาในการศึกษาตลอดจนสมาชิกในคณะคณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่ง กรุงเทพฯทุกท่าน เป็นพิเศษสมาชิกอาวุโสและสมาชิกร่วมรุ่นที่ได้ให้ความห่วงใย กำลังใจ คำภาวนา สนับสนุนผู้วิจัยอย่างดีจึงจนสามารถสำเร็จการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่กิมหยง มารดาที่เคารพรักยิ่งที่ทุ่มเทกำลังใจ คำภาวนาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้วิจัย และพี่น้องครอบครัวบุญอนันตบุตรทุกคนเป็นพิเศษบาทหลวง สมเกียรติและบาทหลวงชูศักดิ์ บุญอนันตบุตร ตลอดจนหลาน ๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจ สนับสนุน ช่วยงานอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเพื่อนร่วมรุ่น พณิขการธนบุรี ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในการค้นคว้าข้อมูลและทุกท่านที่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่กรุณาให้ความร่วมมือ สนับสนุนและเป็นกำลังใจจนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอพระเจ้าโปรดอำนวยการพระพรแด่ทุกท่าน

มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ความสำคัญของการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้เชิงจริยธรรม	
แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม.....	13
ความหมายของจริยธรรม.....	15
ความสำคัญของจริยธรรม.....	17
องค์ประกอบของจริยธรรม.....	18
คุณลักษณะทางจริยธรรมที่พึงประสงค์.....	20
พฤติกรรมจริยธรรม.....	21
การประเมินพฤติกรรมจริยธรรม.....	23
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย.....	22
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์.....	24
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมเชิงเหตุผลของโคลเบอร์ก	26
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางทางสังคมของแบนดูรา.....	28
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์	
ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตน.....	32
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์.....	32
ความหมายของจริยธรรมความซื่อสัตย์.....	32
ความสำคัญของจริยธรรมความซื่อสัตย์.....	32
ลักษณะของจริยธรรมความซื่อสัตย์.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมความซื่อสัตย์.....	36
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จริยธรรมในด้านความเมตตากรุณา.....	40
ความหมายของจริยธรรมความเมตตากรุณา.....	40
ความสำคัญของจริยธรรมความเมตตากรุณา.....	40

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
2(ต่อ)	ลักษณะของจริยธรรมความเมตตากรุณา.....	41
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมความเมตตากรุณา.....	42
	แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จริยธรรมในด้านความมีวินัยในตน.....	46
	ความหมายของจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง.....	46
	ความสำคัญของจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง.....	47
	ลักษณะของจริยธรรมความมีวินัยในตน.....	48
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมความมีวินัยในตน.....	49
	วิธีการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย.....	53
	การปรับพฤติกรรม.....	53
	การพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม.....	55
	กระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้ทางสังคม.....	57
	แนวคิดทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรม	
	ตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย.....	61
	แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย.....	61
	ความหมายของพัฒนาการเด็กปฐมวัย.....	61
	หลักพัฒนาการเด็กปฐมวัย.....	62
	แบบฉบับของพัฒนาการ.....	63
	แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	66
	ความหมายของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	66
	ลักษณะของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	67
	วิธีการเรียนรู้ของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	68
	ทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้	
	ของเด็กปฐมวัย.....	70
	ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์.....	71
	แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์.....	73
	ความหมายของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์.....	74
	ลักษณะของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์.....	75
	รูปแบบวิธีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์.....	77
	การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของคอลป์(Kolb).....	77

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
2(ต่อ)	การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของชัยพร วิชาวุช.....	79
	การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP (Christian Communities Program).....	80
	บทบาทของครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย.....	86
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม และการเรียนรู้ แบบเน้นประสบการณ์	93
	กรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรม ตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย.....	101
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	107
	การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	107
	การพัฒนาเครื่องมือทดลองที่ใช้ในการวิจัย.....	108
	การพัฒนาเครื่องมือวัดที่ใช้ในงานวิจัย.....	116
	การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการจัดการเรียนรู้และเผยแพร่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP.....	120
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	127
	การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	128
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	128
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	132
	ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP.....	133
	ผลการตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	145
	ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP.....	146
	ผลการเผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP.....	154
5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	159
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	159

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ) การอภิปรายผลการวิจัย.....	165
ข้อสังเกต.....	178
ข้อเสนอแนะ.....	179
 บรรณานุกรม	 183
 ภาคผนวก	 207
ภาคผนวก ก.....	208
ภาคผนวก ข.....	212
ภาคผนวก ค.....	238
ภาคผนวก ง.....	262
ภาคผนวก จ.....	272
ภาคผนวก ฉ.....	276
ภาคผนวก ช.....	309
ภาคผนวก ซ.....	332
 ประวัติย่อผู้วิจัย.....	 355

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	เวลาที่ใช้ในการทดลองรูปแบบ.....	123
2	การวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ทางจริยธรรม.....	213
3	การวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์.....	217
4	การวิเคราะห์ลักษณะจริยธรรมขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา.....	219
5	การวิเคราะห์ลักษณะจริยธรรมจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	220
6	การวิเคราะห์รูปแบบวิธีการกิจกรรมในการพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์และ ความเมตตากรุณา.....	221
7	การวิเคราะห์รูปแบบวิธีการกิจกรรมในการพัฒนาจริยธรรมความมีวินัย ในตนเองและจริยธรรมอื่น ๆ	222
8	ข้อมูลการสัมภาษณ์.....	225
9	แสดงค่าดัชนีความเหมาะสมของกลุ่มและแผนจัดประสบการณ์.....	145
10	การเปรียบเทียบคะแนนความรู้ เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติ เชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง.....	147
11	การเปรียบเทียบคะแนนความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มควบคุม.....	149
12	การเปรียบเทียบคะแนนความรู้ เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติ เชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง.....	151
13	การเปรียบเทียบคะแนนความรู้ เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติ เชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง.....	153
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการประเมินการเผยแพร่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP	155
15	แสดงการหาค่าดัชนีความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญคู่มือประกอบการใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย.....	243
16	แสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญของแผนการจัดประสบการณ์ รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย.....	247

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
17	ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง.....	255
18	ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญของแบบวัดเจตคติจริยธรรม.....	258
19	ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรม.....	259
20	ค่าสถิติแสดงค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความรู้และเจตคติ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย.....	261
21	ค่าสถิติความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้เจตคติและพฤติกรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย.....	261
22	ค่าคะแนนและค่าสถิติพื้นฐานของการวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง.....	263
23	ค่าคะแนนและค่าสถิติพื้นฐานของการวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการทดลองในกลุ่มควบคุม.....	265
24	ค่าคะแนนและค่าสถิติพื้นฐานของการวัดเจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติ เชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง.....	267
25	ค่าคะแนนและค่าสถิติพื้นฐานของการวัดเจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติ เชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มควบคุม.....	269
26	ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนเฉลี่ยการวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	271
27	ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนเฉลี่ยการวัดเจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติ เชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของ เด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	271

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	12
2 แสดงขั้นตอนการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ.....	29
3 แสดงกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต.....	30
4 แสดงปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ของโครงสร้างทางสติปัญญา.....	72
5 แสดงขั้นตอนการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของคอลป์.....	78
6 แสดงขั้นตอนการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของชัยพร วิชาวุธ.....	79
7 แสดงขั้นตอนการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP.....	82
8 แสดงขั้นตอนการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCC.....	86
9 แสดงกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต.....	90
10 แสดงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา.....	103
11 แสดงกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรม แบบ MCCC สำหรับเด็กปฐมวัย.....	107

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระบวนทัศน์ใหม่เน้นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนเป็นแกนหลักของการพัฒนา เนื่องจากบทเรียนที่เน้นการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจเป็นหลัก ได้ส่งผลให้คุณภาพของการศึกษาและคนในสังคมเกิดความไม่สมดุล ทำให้ค่านิยมด้านวัตถุถูกใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญของสังคมมากกว่าค่านิยมด้านความดีงาม มองข้ามความหมายของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ทำให้เกิดการแข่งขันและการเอาเปรียบ โดยไม่คำนึงถึงคุณค่าของบุคคลอื่น คุณภาพของประชาชนจึงเต็มไปด้วย ความฟุ้งเฟ้อ แก่งแย่ง แข่งขัน ไม่อดทน ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม อีกทั้งปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทุจริต ประพฤติมิชอบในส่วนราชการที่ยังแก้ไม่หมด มีการทุจริตคอร์รัปชันมากขึ้นทั้งในระดับบุคคลและองค์กร ปัญหาความขัดแย้งของคนในสังคมมีเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545 : 6; ชัดติยากรรณสูตร. 2547 : 1) สถานการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ชี้ให้เห็นว่าคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยได้เสื่อมถอยลง และคุณภาพของการศึกษาการเรียนรู้ด้อยลง เป็นผลกระทบต่อคุณภาพของเยาวชนขาดจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามระบบวิถีชีวิตที่ดีงามของคนไทย (พนม พงษ์ไพบูลย์ และคณะ. 2546 : 307)

การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 รวมทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (2545-2559) ได้มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตให้เกิดสังคมคุณภาพ ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่เอื้ออาทรเป็นแกนสำคัญต่อการนำไปปฏิบัติ คือ การเน้นจริยธรรมของประชากรเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกส่วนของประเทศจะต้องคำนึงถึง เนื่องจากประชากรประเทศใดมีจริยธรรมสูงประเทศนั้นจะสงบสุข เจริญรุ่งเรือง ในทางตรงกันข้ามหากประเทศใดมีประชากรที่มีจริยธรรมต่ำ ประเทศนั้น ๆ จะมีแต่ความวุ่นวายและยากที่จะเจริญรุ่งเรืองได้ ด้วยเหตุนี้จริยธรรมของประชากรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาประเทศ (สมน อมรวิวัฒน์ และศิศนา แหมมมณี. 2527 : 54-55)

กระบวนการศึกษาอบรมและการเรียนรู้ในสังคมใหม่ จึงได้เน้นคุณค่าของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญและเป็นหน้าที่สำคัญของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เพราะบทบาทของการศึกษาคือทำให้ความรู้ ให้การอบรม การขัดเกลาทางสังคมและการถ่ายทอดวัฒนธรรม ให้สมาชิกในสังคมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังที่ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2525 : 72,106) ได้กล่าวว่า การศึกษา คือ เครื่องมืออันสำคัญในการขัดเกลาพฤติกรรมของคนในสังคมให้เป็นไปตามความปรารถนาของสังคม การปลูกฝังจริยธรรมในระดับปฐมวัยมีความสำคัญเช่นกัน เพราะเป็นกลุ่มประชากรที่หากได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้วก็เป็นการวางพื้นฐานในการ

พัฒนาจริยธรรมของเด็กในวัยสูงขึ้น ดังที่ ฟรอยด์ ได้กล่าวไว้ว่า 5 ปีแรกของชีวิตคน มีความสำคัญมาก เป็นระยะวิกฤตของการพัฒนาของชีวิต บุคลิกภาพของผู้ใหญ่มักจะเป็นผลรวม 5 ปีแรก (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2544 : 33) ยังมีแนวคิดที่สนับสนุนจาก ชีระพร อุวรรณโน (2526 : 3) ว่า การเสริมสร้างจริยธรรมควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเด็กยังอยู่ในระยะที่จะเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมรวมทั้งกฎเกณฑ์ทางจริยธรรม เด็กวัยนี้เปรียบเหมือนผ้าขาวที่บุคคลรอบด้านจะนำกฎเกณฑ์และแนวการประพฤติปฏิบัติมาปลูกฝังได้ สิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กในวันข้างหน้า ทั้งดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 78) ราศี ทองสวัสดิ์ (2539 : 5) และสมุณดา พรหมบุญ (2544 : 10) มีความเห็นพ้องกันว่า การพัฒนาจริยธรรมเด็กเป็นสิ่งจำเป็นมาก ช่วงวัย 3-8 ปี เป็นวัยที่เหมาะสมที่จะปลูกฝังจริยธรรม และพระสันตะปาปาปอลที่ 6 (Paul VI.) ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาจริยธรรมตั้งแต่เด็กเช่นเดียวกันว่า รากฐานทางศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมจะปรากฏตั้งแต่แรกเริ่มของชีวิต เป็นระยะที่สำคัญที่สุดในการที่จะรักษาความสมดุลของชีวิตของตนในภายหน้า เพราะเด็กจะซึมซับเอาลักษณะการแสดงออกและทัศนคติและประสบการณ์มากมาย ซึ่งเด็กจะรวบรวมเข้าไปในตัวเป็นรากฐานของชีวิตที่จะเจริญเติบโตขึ้นและปรากฏให้เห็น (จอห์น เจ.ไรท์. 1980 : 100-101) ฉะนั้นวัยเด็กปฐมวัยจึงเป็นวัยที่สำคัญและเหมาะสมที่จะพัฒนาจริยธรรม

การเรียนรู้จริยธรรมสามารถที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นในตัวบุคคลได้ โดยเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็ก ดังที่เพียเจท์ (Piaget. 1960 : 1) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องจริยธรรมของเด็กอธิบายไว้ว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือกับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงต้องมีการพิจารณา เหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละคน เด็กปฐมวัยจะเกิดการเรียนรู้และพัฒนาจริยธรรมได้ เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ ในการเข้าสังคมให้เด็กได้มีโอกาสในการมีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านการเล่น สำรวจ และทดลอง ให้เด็กได้มีโอกาสเลือก ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง (สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. 2545 : 5) ส่วนแนวคิดของโคลเบอร์ก ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวของเพียเจท์ เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมจะดำเนินตามขั้นตอนจากขั้นที่หนึ่งเรื่อยไปจนถึงขั้นที่หกจะข้ามขั้นไม่ได้ แต่ระยะเวลาในการอยู่ขั้นใดขั้นหนึ่งจะต่างกันแล้วแต่บุคคลและเวลา ได้ข้อสรุปทางจริยธรรมแบ่งเป็น 3 ระดับ ๆ ละ 2 ขั้น รวมเป็น 6 ขั้น สำหรับเด็กแรกเกิดถึง 11 ปี มีการพัฒนาการสำคัญถึงขั้นที่ 3 คือ ขั้นการลงโทษ และการเชื่อฟัง เป็นพฤติกรรมของตัวเด็กว่า “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นต้นว่า “ผิด” จะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก คำชม “ถูก” จะจำทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล ขั้นกฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน เด็กจะทำเพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง อยากได้ของตอบแทนหรือรางวัลและขึ้นความคาดหวังและการยอมรับในสังคมสำหรับคนดี “คนดี” ตามมาตรฐาน คนไม่ประพฤติผิด เพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ การพัฒนาการทางจริยธรรมนี้ก็เช่นเดียวกับการพัฒนาทางด้านความคิดและการให้เหตุผลจะค่อยๆ มีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าตลอดเวลา การมีบทบาททางสังคมจะมีส่วนสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมซึ่งมีความเป็นสากล เนื่องจาก บทเรียนของประสบการณ์เดิม (จริยธรรมเดิม) ช่วยก่อให้เกิดความสามารถในการแยกแยะถึงผลดีผลเสียซึ่งทำให้

เกิดการจัดระบบใหม่ที่น่าไปสู่กระบวนการสมดุลของโครงสร้างทางปัญญา (วิณี ชิตเชิดวงศ์. 2537 : 140,143; สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2544 : 65-75; มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร. 2547 : 10; Kohlberg's Theory of Moral Development online) สำหรับแนวคิดของแบนดูรา ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ในลักษณะของการเลียนแบบจะนำไปสู่การสร้างค่านิยมทางจริยธรรมของเด็ก เด็กจะเลียนแบบคนอื่น ๆ ด้วยการค้นพบลักษณะตัวแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย อิทธิพลของรูปแบบทางสังคมจะมีผลต่อความคิดทางจริยธรรมของตัวเด็ก ซึ่งขึ้นกับประสบการณ์ตรงของตนเอง การสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น การฟังคำบอกเล่า และการอ่านบันทึกของผู้อื่น ควรใช้หลักการเลียนแบบหรือจำลองแบบในการสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ใหม่ (นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2520 : 195-196; ดวงเดือน ศาสตราภกร. 2535 : 384, 395-396; สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2541:47-53; สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2544 : 236-242; Crain. 1980 : 223)

ลักษณะทางจริยธรรมที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อกำหนดลักษณะทางจริยธรรมจากองค์กรที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษา อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ แนวคิดปรัชญาการศึกษาคาทอลิก และจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษา เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ (ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2547 : 7-8; พนม พงษ์ไพบูลย์ และคณะ. 2546 : 323-325; มีเกล กาไรซาบาล. 2542 : 4-6; สำราญ วงศ์เสงี่ยม. 2524) ลักษณะทางจริยธรรมที่ได้กำหนดขึ้นมีหลายด้าน อาทิ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความเมตตากรุณา ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น แต่จริยธรรมที่สำคัญในการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับตัวเด็กซึ่งเป็นอนาคตของชาติซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามมาตรฐานการศึกษา คือ จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2531 : 37, 39-40) ได้ทรงมีพระบรมราโชวาทพระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็กประจำปีพุทธศักราช 2521, 2529 และ 2531 ดังข้อความในพระบรมราโชวาทตอนหนึ่งกล่าวว่า...

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็กๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดขึ้นในตนเอง เพื่อจะได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์และมีชีวิตที่สะอาดที่เจริญมั่นคง... และอีกตอนหนึ่งกล่าวว่า... เด็กต้องหัดทำตัวให้สุภาพอ่อนโยน หมั่นขยันเอาการเอางานเอื้อเพื่อ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจอยู่เสมอให้ติดเป็นนิสัยจะได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ มีความเจริญมั่นคงในชีวิต... เด็กๆ ทำอะไรต้องหัดให้รู้ตัว การรู้ตัวอยู่เสมอจะทำให้เป็นคนมีระเบียบจะสามารถเล่าเรียนและทำการงานต่างๆ ได้โดยถูกต้องรวดเร็วจะเป็นคนที่จะสร้างความสำเร็จและความเจริญให้แก่ตนเองแก่ส่วนรวมในอนาคตได้อย่างแน่นอน...

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงเน้นถึงความสำคัญในการปลูกฝังให้เด็กมีความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ซึ่งจริยธรรมเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานของความดีงามซึ่งจะส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชนได้รายงานถึงสถิติจำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจทั่วประเทศในระยะ 10 ปี พ.ศ. 2537-2547 โดยจำแนกตาม

ฐานความผิด พบว่า ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมีจำนวนสูงสุด รองลงมาคือความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ได้แก่ ปลอมแปลงเอกสาร การพนัน มั่วสุมหลบหนีเข้าเมือง ค่าประเวณี เป็นต้น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ เกี่ยวกับเพศ เกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด และอันดับสุดท้ายคือความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง (www.djop.moj.go.th) จากรายงานนี้ แสดงให้เห็นว่า ความผิดตามคดีต่าง ๆ ดังกล่าว สาเหตุประการหนึ่งเนื่องจากการขาดจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น เอาของผู้อื่นเป็นของตน ในด้านความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ทำร้ายหรือพยายามทำร้ายผู้อื่น และขาดความมีวินัยในตนเอง ในการควบคุมตนเองและขาดความรับผิดชอบ จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนมีการพัฒนาจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตนเอง ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้ทรงเน้นถึงความสำคัญของจริยธรรมดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยในงานวิจัยครั้งนี้

ปัญหาอีกประการหนึ่งซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาจริยธรรม พบว่า โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ยังไม่มีทิศทางและเป้าหมายในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย และผู้บริหาร ครู ทั้งผู้ดูแล ขาดแนวคิด ขาดองค์ความรู้ ขาดแรงจูงใจในการปรับพฤติกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมของเด็กปฐมวัย (เรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป. 2546 : 8) และยังมีการเน้นการให้ความรู้ด้านเนื้อหา มาก การสอนยังคงเน้นการบอกหนังสือ โดยละเลยการพัฒนาบุคลิกภาพ และการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก (วัฒนา มัคคสัน. 2539 : 1; อ้างอิงจาก กระทรวงศึกษาธิการ. 2536) ส่วนการสอนจริยศึกษาพบว่า ไม่บรรลุตามจุดประสงค์ กลับใช้เนื้อหาทางจริยธรรมในการสอนอ่านภาษาไทยและท่องจำ อีกทั้งครูส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบบรรยายตามเนื้อหา เน้นทางด้านปัญญาหรือความจำ โดยครูทำหน้าที่ให้ข่าวสารและข้อเท็จจริงทางศาสนพิธีและศีลธรรมแก่นักเรียนโดยมิได้จัดกิจกรรมให้เด็กเห็น เข้าใจ เลื่อมใสและปฏิบัติจริง (ชัยพร วิชชาวุธและธีรพร อูวรรณโณ. 2530 : 33-34; เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2537 : 468) จะเห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าวได้มีการปฏิบัติอย่างไม่จริงจังและมีได้กระทำอย่างต่อเนื่อง

แนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว จึงควรให้ความสำคัญต่อวิธีการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแก่เด็กปฐมวัยให้เหมาะสม เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะออกไปใช้ชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ องค์ประกอบที่สำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีองค์ประกอบสำคัญ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบภายในตัวบุคคล และองค์ประกอบภายนอกตัวบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุมิน อมรวิวัฒน์ (2535 : 13) ที่ว่า การศึกษามีใช้กระบวนการถ่ายทอดเท่านั้น แต่การศึกษาเกิดขึ้นจากกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในการค้นคิด ทดลอง การมีปฏิสัมพันธ์และสัมผัสกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เราให้เกิดฉันทะในการเรียนรู้ต่อไป นักเรียนต้องมีโอกาสฟังและเสวนากับผู้รู้จริง ได้รับความรู้ในลักษณะที่รู้แจ้งแทงตลอด ซึมลึกลงไป在心ใจจะสามารถนำไป "ปรับปรุง" และ" คิดปรุง" ได้ เกิดภูมิปัญญาแล้วฉายออกมาเป็นความประพฤติที่ดีงาม ตามแนวคิดของดิวอี้ (Dewey. 1967 : 359) วิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของผู้เรียน ต้องมาจากกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน ผู้เรียนต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วย

ตนเอง โดยผ่านประสบการณ์เสริมและสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ และแนวคิดของเพียเจต์และโคลเบอร์กเน้นพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์เป็นรากฐานของการพัฒนา คือจริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้นตามความเจริญของความสามารถทางการเรียนรู้ทางสติปัญญาและอารมณ์ของเด็ก (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2545 : 57-58) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยจึงมิใช่การถ่ายทอดความรู้แต่เป็นการจัดประสบการณ์อย่างมีรูปแบบ มิใช่เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ควรเป็นการเสริมสร้างลักษณะทางจริยธรรมที่ดีไปด้วย

การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในการจัดการเรียนรู้และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential learning) นี้ จุดเริ่มแรกมาจากงานของดิวอี้ (Dewey. 1967) ที่ว่า การเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ทั้งโดยธรรมชาติหรือสถานการณ์จำลอง รวมทั้งการสังเกตประสบการณ์ของผู้อื่น จะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง รู้สึกผูกพัน มีความต้องการ และความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ต่อไป (ทิสนา แคมมณี. 2546 : 130) รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ได้มีผู้พัฒนาขึ้นหลายรูปแบบแต่ก็คล้ายกัน อาทิ รูปแบบเน้นประสบการณ์ของเดวิด คอลป์ (David Kolb) ในส่วนของคอลป์ได้เสนอกระบวนการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ประสบการณ์รูปธรรม (Concrete Experience) 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Observation and Reflection) 3) แนวคิดนามธรรม (Abstract Conceptualization) 4) ทดลองปฏิบัติจริง (Active Experimentation) รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของชัยพร วิชชาวุธ เป็นรูปแบบที่พัฒนาจริยธรรมให้กับผู้เรียนได้รูปแบบหนึ่ง ได้เสนอการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ประสบการณ์ (Activities) 2) ทบทวน (Review) 3) วิเคราะห์ (Reflection) 4) สรุป (Conclusion) 5) ประยุกต์ (Apply) และรูปแบบการสอนจริยธรรมแบบ CCP (Christian Communities Program) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ที่พัฒนาจริยธรรมให้กับผู้เรียนโดยตรง เป็นแนวการจัดการเรียนรู้การสอนศาสนาคาทอลิกรูปแบบหนึ่ง แนวคิดหลักในการสอนคำสอน คือ พระเยซูคริสตเจ้า พระเจ้าผู้ทรงเสด็จกลับคืนพระชนมชีพได้ทรงเผยแสดงพระองค์เอง (อ้างวาทีก้นการเผยแสดงของพระเจ้า ข้อ 2) สรุปเป็นหลักการขั้นต้น 3 ประการ คือ การสอนโดยใช้ประสบการณ์ ใช้มิติสิ่งแวดล้อม และใช้โครงสร้างของกลุ่ม (Rufino B. Legaspi. 1975 : 59-62) ต่อมามีการนำไปพัฒนาใช้ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน สำหรับในระบบโรงเรียน ได้จัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้มีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่ผ่านมา และเหตุการณ์ในปัจจุบัน มีการแบ่งปันประสบการณ์แสดงความคิดเห็น ในกลุ่มย่อยภายในห้องเรียน ทั้งได้ลงมือปฏิบัติ จากการสรุปสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ทั้งของตนเอง การแบ่งปันจากผู้อื่นเป็นการลงมือกระทำ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีหลักการบนพื้นฐานของการเรียนการสอนจากแนวคิดของดิวอี้ การเรียนรู้โดยการกระทำ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากสถานการณ์ที่จัดขึ้น จากการสังเกต และบรรยากาศของสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมโดยใช้โครงสร้างของกลุ่ม เป็นกลุ่มย่อยๆ อันจะทำให้

เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Rufino B. Legaspi. 1975 : 49-57, 62; Cesare. 1980 : 171-172; สมบูรณ์ แสงประสิทธิ์. มปป 4-9; คณะกรรมการคำสอนแห่งประเทศไทย. 2525) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) ชั้นประสบการณ์ 2) ชั้นวิเคราะห์ 3) ชั้นการสอนคำสอน (เนื้อหา) 4) ชั้นปฏิบัติ/การนำไปใช้

ดังนั้น รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ CCP เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน โดยผ่านทางประสบการณ์ ด้วยการกระทำ การสังเกต การเลียนแบบ การร่วมมือ และการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา การพัฒนาทางสติปัญญาของเพียเจต์ กล่าวคือ ประสบการณ์จะเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมตัวบุคคล สิ่งแวดล้อมที่เป็นสถานการณ์ ธรรมชาติ ด้วยการสังเกตจากผู้อื่น และการฟังคำบอกเล่าหรืออ่านบันทึกของผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงออกและผลของการกระทำนั้น ๆ เป็นจริยธรรมแบบสังคมประกิตและสอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปลูกฝังจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน ช่วยให้ได้รับการปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น ๆ ทำให้การเรียนรู้ต่าง ๆ เต็มไปด้วยความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา เป็นผลให้ผู้เรียนซาบซึ้งและจดจำได้นานตลอดจนสามารถฝึกนิสัยให้เข้าสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการค้นพบด้วยตนเอง เน้นกระบวนการ (Process-Oriented) ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application of knowledge) (ทิศนา แคมมณี. 2537; สมณฑา พรหมบุญและคณะ. 2540) นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของจินดา อาจินสมมาตร (2522 : 88) พบว่า วิธีที่ได้ผลในการปลูกฝังจริยธรรม คือ วิธีการให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติจริง จากการศึกษาของจอห์น และบาร์บารา (John & Barbara. 1987 : 31-36) พบว่าในด้านของเนื้อหาและวิธีการในการจัดจรรยาศึกษา ต้องเป็นวิธีการที่让孩子ได้รับประสบการณ์ นั้นแสดงว่าเนื้อหาจะเป็นประสบการณ์ที่เด็กได้รับด้วย โรงเรียนต้องเน้นการปฏิบัติจริงและให้ความสำคัญกับเด็ก รวมทั้งการศึกษาของคาร์รี่ (Cary A. 1995 : Abstract) พบว่า การใช้สภาพตามความจริง การสนทนา ผ่านการแลกเปลี่ยนติดต่อสื่อสารกัน จะช่วยให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมในตัวเด็กและการศึกษาของคริสเทน (Kristen. 1998 : Abstract) พบว่าวิธีการแสดงความคิดเห็นภายในห้องเรียนช่วยให้เด็กได้แยกแยะความคิดความเข้าใจทางจริยธรรม ดังนั้นในการพัฒนาทางจริยธรรมให้กับเด็กควรเน้นประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสสัมผัสทั้งทางตรงและทางอ้อมมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งในด้านของเนื้อหาและการปฏิบัติตามรูปแบบการสอนของ CCP

จากการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าในการพัฒนาทางจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ด้วยการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP เป็นแนวคิดหลัก ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยการกระทำ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในกระบวนการเรียนรู้ ไม่เพียงแต่ด้านสติปัญญาแต่รวมถึงอารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม และแ่งคิดระหว่างบุคคล นำมาพัฒนาโดยการบูรณาการกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมขึ้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นประสบการณ์ คือ เด็กได้ใช้ประสาท

สัมผัสทั้งห้า เป็นการกระตุ้นให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง จากประสบการณ์ของเด็กที่ได้สัมผัสโดยตรง หรือสถานการณ์จำลองที่จัดให้เด็กมีโอกาสสัมผัสการมีปฏิสัมพันธ์ทำให้เกิดการเรียนรู้ ได้ใช้ประสาทสัมผัสรับข้อมูลจากการสังเกต ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับสิ่งที่กำลังเรียนรู้

2) ขั้นการร่วมมือ เด็กมีการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นกลุ่มเล็ก มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และการปฏิบัติ การช่วยเหลือและการยอมรับกันและกัน การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ๆ เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มย่อยๆ เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรม จริยธรรมจะเกิดขึ้น เพราะธรรมชาติของเด็กก็อยากรู้อยากเห็น สนใจค้นหาสิ่งที่อยากรู้เด็กต้องการโอกาสในการเรียนรู้ ด้วยการลงมือกระทำเพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง เด็กต้องการเรียนรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเพราะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นและเด็กต้องการโอกาสในการตรวจสอบความคิดของตนเอง และมีผลในการพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม การพูดความจริง ความเมตตาเด็กได้แสดงออกถึงการร่วมมือ ช่วยเหลือกัน ความมีวินัยในตนเอง รู้จักฟังความคิดเห็นของเพื่อน รู้จักรอคอย ตั้งใจทำกิจกรรมจนสำเร็จ เป็นต้น

3) ขั้นการวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนที่เด็กในกลุ่มได้ร่วมกันคิดทบทวนผลประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้จัดไว้ เด็กนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการสังเกต การเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์ในขั้นแรก เป็นพื้นฐานในกระบวนการคิดอย่างไตร่ตรองเพื่อใช้ความคิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การแสดงความคิดเห็นของเด็กแต่ละคน จะมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรม

4) ขั้นการสรุป เป็นผลที่ได้จากการเรียนรู้ที่เด็กได้ร่วมกันทบทวนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมาหรือได้ค้นพบ เป็นการช่วยให้ผลการเรียนรู้เกิดความชัดเจนขึ้น เป็นโอกาสที่เด็กจะได้ฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกิดแนวทางใหม่

5) ขั้นการปฏิบัติ/นำไปใช้ ขั้นนี้เด็กได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมว่าสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้อย่างไรจากสถานการณ์การเรียนรู้จากกิจกรรมที่จัดขึ้น เด็กใช้พลังความคิดเผยแพร่ความรู้ที่ค้นพบร่วมกันในกลุ่ม ให้ผู้อื่นเข้าใจ ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากผู้เรียนประทับใจในสิ่งที่ดี มีคุณค่า ด้วยการกระทำหรือแสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในชีวิตจริง เพื่อสะท้อนการแสดงออกทางพฤติกรรมทางจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) ในด้านการพัฒนาด้านจิตพิสัยเมื่อผู้เรียนรับรู้ ตอบสนอง เห็นคุณค่า จัดระบบ มีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น ผู้เรียนก็จะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย (ทิตนา แชมมณี. 2546 : 237-239) ดังนั้นเด็กปฐมวัยจะได้รับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและการมีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นหลักการพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมที่ยั่งยืน

ด้วยเหตุผลตามแนวคิดดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัยด้วยกระบวนการเน้นประสบการณ์และคาดหวังว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCC สำหรับเด็กปฐมวัยครั้งนี้ จะสามารถเป็นแนวทางให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้นำไปพัฒนาการสอนในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาเด็กให้เกิดการเรียนรู้ทางจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา การมีวินัยในตนเองและจริยธรรมด้านอื่น ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กต่อครูและเสริมสร้างสังคมคุณภาพได้ในอนาคตตามแนวปรัชญาการศึกษาคatholicและตามเป้าหมายของ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.1 คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยของกลุ่มทดลองทั้งก่อนและหลังการทดลอง

2.2 คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยของกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการทดลอง

2.3 คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ทั้งก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นรูปแบบในการจัดการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับครูและผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มีความสนใจสามารถนำหลักการและวิธีการไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ทางจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและการมีวินัยในตน และจริยธรรมด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัยและในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ เด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 284 คน โรงเรียนมาเรียลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และสำนักงานบริหารคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนมาเรียลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และสำนักงานบริหารคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 71 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 36 คน และกลุ่มควบคุม 35 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP และรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. ตัวแปรตาม คือ ผลการเรียนรู้จริยธรรม ในด้านความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม ด้านเจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. เครื่องมือทดลอง ได้แก่

- 1.1 คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับผู้สอน
- 1.2 แผนการจัดประสบการณ์

2. เครื่องมือวัด ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย

2.2 แบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย

2.3 แบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ขององค์ประกอบจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราและรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ โดยใช้แนวคิดของแบบ CCP เป็นแกนหลัก มาบูรณาการขยายขั้นตอนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1. ขั้นประสบการณ์ เป็นขั้นที่จัดให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เป็นการกระตุ้นให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มจากประสบการณ์ด้วยการจัดกิจกรรม ให้เด็ก ได้หยิบ จับ สัมผัส ฟัง มองและคิด ทั้งประสบการณ์ทางตรงและสถานการณ์จำลอง

ขั้นที่ 2. ขั้นการร่วมมือ เป็นขั้นที่ให้เด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ เป็นกลุ่มเล็ก โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม มีการช่วยเหลือและการยอมรับกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์ในทางบวกและเห็นความสำคัญของการร่วมมือกัน เป็นการเรียนรู้ด้วยการคิดและลงมือกระทำไปสู่จุดประสงค์ร่วมกัน

ขั้นที่ 3. ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนที่เด็กในกลุ่มได้ร่วมกันคิดและแสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้จัดไว้

ขั้นที่ 4. ขั้นการสรุป เป็นขั้นตอนที่เป็นผลจากการที่เด็กปฐมวัยได้ร่วมกันทบทวนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมาหรือได้ค้นพบจากการเรียนรู้

ขั้นที่ 5. ขั้นปฏิบัติ/การนำไปใช้ เป็นขั้นการประยุกต์ใช้สิ่งที่เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันว่าสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้อย่างไร จากสถานการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น เกิดความประทับใจ เห็นคุณค่า มีเจตคติที่ดี จึงแสดงออกทาง การปฏิบัติพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและการมีวินัยในตนเอง

โดยนำไปใช้กับเด็กในกลุ่มทดลอง ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์

2. การจัดการเรียนรู้แบบปกติ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยวิธีสอนปกติของโรงเรียนประกอบการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอนและขั้นสรุป ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เด็กที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มควบคุม

3. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนมาเรียลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และสำนักงานบริหารคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 71 คน

4. ผลการเรียนรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง ผลการเรียนรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม ให้เด็กได้เกิดความรู้ความเข้าใจว่าสิ่งใดดีสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดควรยกเว้น ผลการเรียนรู้ด้านเจตคติต่อจริยธรรมให้เด็กได้เกิดความรู้สึกโน้มน้าวใจที่สะท้อนออกมาในลักษณะของการชอบ-ไม่ชอบ ในบางสิ่งบางอย่าง มีความพอใจที่จะกระทำและผลการเรียนรู้ด้านความประพฤติเชิงจริยธรรม ให้เด็กสามารถลงมือปฏิบัติด้วยการกระทำหรือวาจาในจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและการมีวินัยในตนเอง ดังนี้

4.1 ผลการเรียนรู้ด้านความซื่อสัตย์ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในเรื่องความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อหน้าที่ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

4.1.1 ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เด็กแสดงออกได้โดยพูดแต่ความจริง รักษาคำมั่นสัญญา และไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน

4.1.2 ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น เด็กแสดงออกได้โดยยอมรับผิดเมื่อทำผิด และกล่าวคำขอโทษ เมื่อเก็บสิ่งของได้ต้องคืนเจ้าของ หรือส่งครูและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้

4.1.3 ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เด็กแสดงออกได้โดยปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อน ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนและปฏิบัติงานตามที่ครูมอบหมาย

4.2 ผลการเรียนรู้ด้านความเมตตากรุณา หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยด้านความเมตตากรุณาในด้านกาย วาจา และใจ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

4.2.1 ความเมตตากรุณาทางกาย เด็กแสดงออกได้โดยไม่รังแก หรือแกล้งสัตว์ ไม่รังแกเพื่อน แบ่งอุปกรณ์ ของเล่นให้เพื่อน ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนหรือผู้อื่นขอรับ

4.2.2 ความเมตตากรุณาทางวาจา เด็กแสดงออกได้โดย พูดจาไพเราะ ไม่พูดเยาะเย้ยเพื่อน พูดให้กำลังใจเพื่อน พูดชักชวนให้เพื่อนตั้งใจเรียน

4.2.3 ความเมตตากรุณาทางใจ เด็กแสดงออกได้โดยให้อภัยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด เห็นใจเมื่อเพื่อนมีความเสียใจ ดีใจเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ หรือได้รับคำชมเชย

4.3 ผลการเรียนรู้ด้านการมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในจริยธรรมการมีวินัยในตน ในด้านการควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

4.3.1. การควบคุมตนเอง เด็กแสดงออกได้โดยมีสมาธิในการฟัง ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและมีความอดทน รู้จักรอคอยจนกว่าจะถึงโอกาสของตน

4.3.2. ความรับผิดชอบ เด็กแสดงออกได้โดยรู้จักช่วยเหลือตนเอง เก็บสื่อกุภัณฑ์ของเล่นไว้ที่เดิมได้เรียบร้อยเมื่อเลิกใช้แล้ว ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจจนเสร็จ

4.3.3. การตรงต่อเวลา เด็กแสดงออกได้โดยเข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลาที่กำหนด เมื่อได้ยืมสัญญาณเตือนหมดเวลาเก็บสื่อ-อุปกรณ์ของใช้ทันที เมื่อได้ยืมสัญญาณเตือนหมดเวลาหยุดเล่นหรือหยุดกิจกรรมทันที

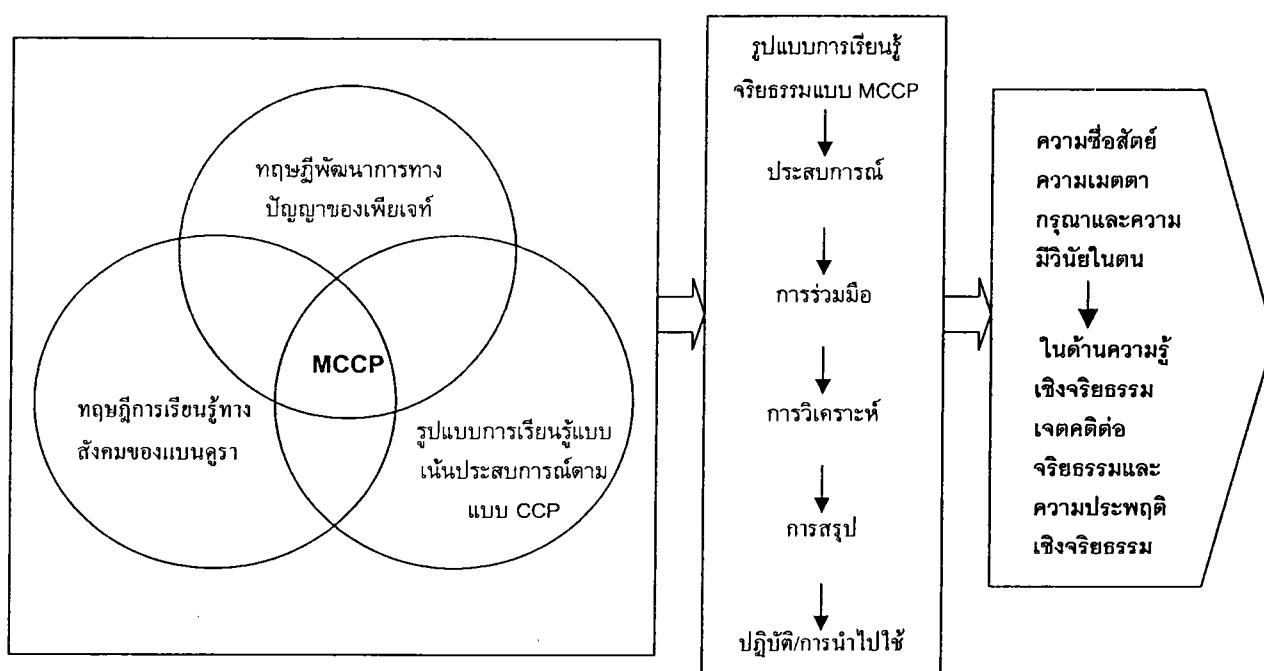
5. คุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP หมายถึง ความเหมาะสมของรูปแบบและเนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ซึ่งปรากฏจากการนำเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MCCP และแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการเรียนการสอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราและรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ตามแบบ CCP เพื่อการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นประสบการณ์ ขั้นการร่วมมือ ขั้นวิเคราะห์ ขั้นสรุปและขั้นปฏิบัติ/นำไปใช้

2. การศึกษาคุณลักษณะจริยธรรมจากข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อนำคุณลักษณะจริยธรรมที่สำคัญมาพัฒนา คือ ความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเอง ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย
ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้เชิงจริยธรรม
 - 1.1 ความหมายของจริยธรรม
 - 1.2 ความสำคัญของจริยธรรม
 - 1.3 องค์ประกอบของจริยธรรม
 - 1.4 คุณลักษณะทางจริยธรรมที่พึงประสงค์
 - 1.5 พฤติกรรมจริยธรรม
 - 1.6 การประเมินพฤติกรรมจริยธรรม
2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์
 - 2.2 ทฤษฎีพัฒนาการเชิงเหตุผลจริยธรรมของโคลเบอร์ก
 - 2.3 ทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนเอง
 - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์
 - 3.1.1 ความหมายของจริยธรรมความซื่อสัตย์
 - 3.1.2 ความสำคัญของจริยธรรมความซื่อสัตย์
 - 3.1.3 ลักษณะของจริยธรรมความซื่อสัตย์
 - 3.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมความซื่อสัตย์
 - 3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในด้านความเมตตา กรุณา
 - 3.2.1 ความหมายของจริยธรรมความเมตตา กรุณา
 - 3.2.2 ความสำคัญของจริยธรรมความเมตตา กรุณา
 - 3.2.3 ลักษณะของจริยธรรมความเมตตา กรุณา
 - 3.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมความเมตตา กรุณา
 - 3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในด้านความมีวินัยในตนเอง
 - 3.3.1 ความหมายของจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง
 - 3.3.2 ความสำคัญของจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง
 - 3.3.3 ลักษณะของจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง
 - 3.3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง

4. วิธีการปลูกฝังจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย
 - 4.1 การปรับพฤติกรรม
 - 4.2 การพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม
 - 4.3 กระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้ทางสังคม
5. แนวคิดทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 5.1 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
 - 5.1.1 ความหมายของการเจริญเติบโต พัฒนาการและวุฒิภาวะของเด็กปฐมวัย
 - 5.1.2 หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
 - 5.1.3 แบบฉบับของการพัฒนา
 - 5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 5.2.1 ความหมายของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 5.2.2 ลักษณะของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 5.2.3 วิธีการเรียนรู้ของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 5.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 5.4 แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์
 - 5.4.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์
 - 5.4.2 ลักษณะของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์
 - 5.4.3 รูปแบบวิธีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์
 - 5.4.3.1 การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของคอล์ป
 - 5.4.3.2 การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของชัยพร วิชาวุช
 - 5.4.3.3 การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP
 - 5.5 บทบาทของครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม และการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย
7. กรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้เชิงจริยธรรม

1.1 ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรมเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดระเบียบของสังคม ให้บุคคลอยู่ร่วมกันได้ในสังคมอย่างมีสันติสุขด้วยความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขนั้นเป็นเป้าหมายอันสูงสุดของชีวิต มีผู้ที่กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมลักษณะที่แตกต่างกันไว้ ซึ่งสามารถสรุปตามแนวคิดสาขาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จริยธรรมตามแนวพจนานุกรม

จริยธรรมจากพจนานุกรม หมายถึงธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 291) สัมพันธ์กับพจนานุกรมของลองแมน (Longman Dictionary of Contemporary. 1978 : 707) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรม หมายความว่า เป็นความถูกต้อง เป็นความบริสุทธิ์ของความประพฤติของการกระทำในสิ่งหนึ่งๆ และกูด (good. 1973 : 314) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง การปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องหรือดีงาม

2. จริยธรรมตามแนวคิดสาขาสังคมวิทยา

พนัส หัสนาคิน (2520 : 10) ได้ให้ความหมายสอดคล้องกับอำนาจ ทะพังก์แก และชยันต์ วรรณะภูมิ (2522 : 20) โดยกล่าวว่า จริยธรรมหมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคมเพื่อให้เกิดความดี ความถูกต้องและความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม ส่วนแสง จันทรงาม (2530 : 20) ให้ความหมายจริยธรรมคือพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาทางกาย วาจาและใจ เป็นการกระทำ พูด หรือคิด ที่อาจประมาณค่าเป็นดีเป็นชั่วได้ ถ้าชั่วควรละเว้น ถ้าดีก็ควรกระทำ สัมพันธ์กับฤกษ์ชัย คุณูปการ (2539 : 3) ได้กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ผู้ที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีความดีงาม มีคุณธรรมและศีลธรรมประจำใจ เมื่อแสดงพฤติกรรมแล้ว ได้รับความพึงพอใจหรือภาคภูมิใจในตนเองที่ได้กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และสมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2544 : 6-7) ให้ความหมายว่า จริยธรรมคือสิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิดความดีความงาม ความสวย และจะต้องดูเจตนาของผู้กระทำ

3. จริยธรรมตามแนวสาขาปรัชญา

ระวี ภาวิไล (2531 : 21) ได้กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง เครื่องกล่อมเกล้าให้มนุษย์เคลื่อนไหวประพฤติ ปฏิบัติ ทางกาย วาจา ใจ อย่างมีกติกา มนุษย์จะมีจริยธรรมได้ ต้องศึกษาทางทฤษฎี และการฝึกอบรมทั้งโดยตรงและโดยคนอื่น แนวทางแสดงออกซึ่งจริยธรรมควรต้องเป็นไปในทางให้มนุษย์ช่วยตนเองก้าวไปสู่คุณงามความดี และช่วยคนอื่นได้ ส่วนกิริติ บุญเจือ (2534 : 4) ให้ความหมายจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง ประมวลกฎเกณฑ์แห่งความประพฤติ หรือหลักควรประพฤติที่ควรปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคม

4. จริยธรรมตามแนวคิดทางพฤตินิยมศาสตร์

สาโรช บัวศรี (2523 : 142) ให้ความหมาย จริยธรรม คือแนวทางในการประพฤติตน เพื่ออยู่ได้อย่างร่มเย็นในสังคม ซึ่งจะรวบรวมค่านิยมที่จำเป็นเข้าไว้ด้วยกัน ในระดับต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ส่วนดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2) ให้ความหมายว่าจริยธรรม คือ ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ รวมทั้งพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ซึ่งสังคมต้องการให้มีในสมาชิก คือ พฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

5. จริยธรรมตามแนวคิดทางศาสนา

พระวรศักดิ์วรธม โม (2522 : 3) ให้ความหมายว่า จริยธรรม เป็นสิ่งที่ควรประพฤติ สอดคล้องกับพระเมธีธรรมมาภรณ์ (2534 : 88) ได้กล่าวว่า จริยธรรมคือแนวทางของการประพฤติ หรือข้อปฏิบัติตนเป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม สัมพันธ์กับ วีระ บำรุงรักษา (2523 : 131) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือแบบแผนความประพฤติ ซึ่งตั้งอยู่บนหลักคุณธรรม และเป็นมาตรฐานของวัฒนธรรม และสุน อมรวิวัฒน์ (2543 : 19) จริยธรรมหมายถึงแบบแผนของความประพฤติและการปฏิบัติซึ่งยึดหลักของศีลธรรม

6. จริยธรรมตามแนวคิดของนักจิตวิทยา

เพียเจท์ (Piaget. 1960 : 1) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นลักษณะของมนุษย์ และหน้าที่เกี่ยวกับเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือ การจัดเตรียมทางสังคม ความสัมพันธ์ในรูปของการกระทำร่วมกัน และสิทธิ ส่วนโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 34) ได้ให้ความหมายจริยธรรมว่า คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นเกณฑ์และมาตรฐานของความประพฤติปฏิบัติของสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีจริยธรรมของตนเอง โดยอาศัยเกณฑ์จากสังคมเป็นเครื่องตัดสินว่า การกระทำนั้นถูกหรือผิด และแบนดูรา (Bandura. 1976 : 34) ได้กล่าวว่า จริยธรรมเป็นกฎสำหรับการประเมินพฤติกรรมและถือว่าการตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ กฎเกณฑ์เหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้จากการสังเกต การบอกเล่า ประสบการณ์ต่าง ๆ แล้วนำมาคิดไตร่ตรอง

นอกจากนี้นักวิชาการชาวตะวันตกได้ให้ความหมายของจริยธรรม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ฮินแมน (Hinman. 1998 : 5) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า เป็นการแสดงให้เห็นภาวะหรือการสะท้อนกลับอย่างมีจิตสำนึกเกี่ยวกับความเชื่อทางด้านศีลธรรม หรือหลักศีลธรรมในสังคมที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมบุคคลในสังคม โดยมีจุดประสงค์เกี่ยวกับการปรับปรุง การเสริมสร้าง หรือการกลั่นกรองความเชื่อหรือกฎทางสังคม ส่วน ธิรูซ์ (Thioux. 1998 : 14) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมในการกระทำที่เกี่ยวกับสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์ ต่อบุคคลในสังคมซึ่งมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ รวมทั้ง จารีต ประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรม และริง (Wring. 2000 : 662-663) ได้กล่าวถึงการศึกษาทางจริยธรรมว่าเป็นสิ่งที่ซับซ้อน เกี่ยวข้องกับการประพฤติตนไม่

ถูกต้องชัดเจน การพัฒนาด้านคุณธรรม ทักษะในการให้เหตุผล และการกระตุ้นให้บุคคลเลือกใช้ชีวิตที่ดีอย่างคุ้มค่า

จากความหมายของจริยธรรม ที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติ ทั้ง กาย วาจา และใจ อันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม ทั้งเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ซึ่งส่งผลให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

1.2 ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากเป็นสิ่งกำกับควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปอย่างถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของหมู่คณะและสังคม หรือเป็นที่รังเกียจไม่ยอมรับ การควบคุมพฤติกรรมอาจทำได้โดยจริยธรรมที่มีอยู่ในตัวของบุคคล นอกจากนี้จริยธรรมยังมีความสำคัญต่อการศึกษา ซึ่งพระธรรมญาณมุนี (2527 : 412) ได้กล่าวว่า “พื้นฐานของการศึกษา ได้แก่ จริยธรรม เพราะจริยธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญยิ่งของคน คนที่สุภาพเป็นคนที่มีสมบูรณ์ได้ในสังคมก็ด้วยพลังแห่งจริยธรรมคนที่ดีหรือบกพร่องในจริยธรรม อะไรจะช่วยให้เขาสำเร็จได้ในชีวิตคนเล่า” ในการจัดการศึกษาของไทยนับแต่อดีตได้เห็นความสำคัญของจริยธรรมโดยได้กำหนดให้ “จริยศึกษา” เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของการศึกษาที่จะให้แก่ผู้เรียน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปีพ.ศ. 2503 จนกระทั่งถึงแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบันปีพ.ศ. 2545-2559 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับประชากรในประเทศ เพราะปัญหาด้านจริยธรรมเป็นหนึ่งในปัญหาวิกฤตของชาติที่ต้องมีการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ได้จัดให้มีการสอนและปลูกฝังจริยศึกษาให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

สำหรับการปลูกฝังจริยธรรมเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญมาก เพราะเด็กมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในการเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆของสังคมรวมทั้งกฎเกณฑ์ทางจริยธรรม (ธีระพร อูวรรณโณ. 2526 : 3) ด้วยเหตุนี้สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การพัฒนาจริยธรรมของเด็กเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะอิทธิพลจากขบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทำให้เกิดการยอมรับลักษณะและกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นลักษณะของตน การพัฒนาจริยธรรมนั้น ทั้งเพียเจต์และโคลเบอร์กเชื่อว่า จริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้น ตามความสามารถทางการเรียนรู้ สติปัญญาและอารมณ์ของเด็ก เด็กจะเรียนรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์จากบุคคลอื่นในสังคม มีความคิดที่จะตัดสินใจในการกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่างๆ โดยใช้เหตุผลของตนเองในการตัดสินใจ (สุดาวดี ไยพิมล. 2533 : 25-26) และจริยธรรมยังมีความสำคัญต่อสังคมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในการสร้างสรรค์ดำรงและการถ่ายทอดสิ่งดีงามให้สืบเนื่องต่อไป ดังนั้นเด็กปฐมวัยเป็นช่วงอายุที่จะปลูกฝังจริยธรรมต่าง ๆ ได้ดีที่สุด หากเด็กได้รับการปลูกฝังจริยธรรม ซึ่งจะช่วยป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในอนาคต และเป็นสิ่งที่ต้องกระทำพร้อมกับการพัฒนาด้านอื่นๆเพื่อเด็กจะได้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป

1.3 องค์ประกอบทางจริยธรรม

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องจริยธรรม มีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบทางจริยธรรม ซึ่งมีผู้กล่าวถึงหลายลักษณะดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520 : 4-6) ได้แบ่งองค์ประกอบทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ประการคือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมตนเอง การกระทำดีที่ควรกระทำ การกระทำที่ไม่ดีที่ควรเว้น ความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญา โดยปกติในช่วงอายุ 2-10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2. เจตคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลเกี่ยวข้องกับค่านิยมในสังคมนั้น ๆ เจตคติจะเปลี่ยนไปเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเพียเจต์และโคลเบอร์เกอร์ได้ใช้อ้างเหตุผลจริยธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่บุคคลในสังคมนิยมชมชอบ หรือการงดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น

พระราชวรมุณี (ประยุทธ์ ปยุตโต. 2523 : 11-12) ได้แบ่งองค์ประกอบของจริยธรรมเป็น 2 ส่วน คือ

1. จริยธรรมภายใน เป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติของบุคคล จริยธรรมภายในเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดจริยธรรมภายนอก

2. จริยธรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมจริยธรรมภายนอกที่บุคคลแสดงออกมาสังเกตได้ เช่น ความมีระเบียบ การเอาใจใส่กับงาน แต่ต้องไม่ตกอยู่ในเงื่อนไขภายนอก

กรมวิชาการได้แบ่งจริยธรรมออกเป็น 2 องค์ประกอบ (กรมวิชาการ. 2527 : 144-145) คือ

1. องค์ประกอบด้านค่านิยมทางจริยธรรม (Moral value) เป็นส่วนที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง มีลักษณะเป็นความเชื่อ ความเห็นคุณค่า ความพอใจ เต็มใจ ปราศรัยนาที่จะยึดถือหลักจริยธรรมต่าง ๆ เข้าไว้ในลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของตน ค่านิยมนี้จะมีอิทธิพลเป็นแรงจูงใจให้บุคคลมีความโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติถูกต้อง ดีงาม สอดคล้องกับค่านิยมที่ตนยึดถือ

2. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมจริยธรรม (Moral conduct) เป็นส่วนที่เป็นมาตรฐานของความประพฤติปฏิบัติที่สังคมต้องการ การกระทำใด ๆ ของบุคคล ถ้าสอดคล้องกับมาตรฐานของการประพฤติถูกต้อง ดีงาม ก็จัดว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมจริยธรรมหรือมีจริยธรรม

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2544 : 18-20) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางจริยธรรม ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม หมายถึง ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวกับจริยธรรมของสังคมนั้น เป็นความรู้ของมนุษย์ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนหรือเรียนรู้กันว่า การกระทำชนิดใดที่ควรกระทำ ทำแล้วได้รับการยกย่องสรรเสริญ ไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น รวมไปถึงความรู้ ความประพฤติว่าสิ่งใดไม่ควรทำ

2. ทศนคติเกี่ยวกับจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคล เกี่ยวกับลักษณะ หรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่า ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเพียงใด

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545 : 55-56) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจริยธรรมไว้ว่า ประกอบด้วย ลักษณะ 4 อย่าง คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่าการกระทำใดดีหรือเลว ควรไม่ควรปฏิบัติในทัศนะของสังคม

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง การรวมความรู้และความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะนั้น ๆ เข้าด้วยกัน

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำ พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือ งดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคมดังกล่าว ก็จัดว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมจริยธรรมหรือมีจริยธรรม

บราวน์ (Brown. 1965 : 411) ได้ให้ทัศนะที่สอดคล้องกับโครงการวิจัยทางด้านการศึกษจริยธรรมไทย ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ. 2523 : 3) แบ่งองค์ประกอบของจริยธรรมไว้ 3 มิติ ดังนี้

1. มิติของความรู้ คือความเข้าใจเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถในการตัดสินใจแยกความถูกผิดได้ด้วยการคิด จากความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมในการตัดสินใจว่า พฤติกรรมใดดี พฤติกรรมใดไม่ดี

2. มิติของความรู้สึก เป็นส่วนประกอบของอารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ความพึงพอใจ ความเลื่อมใส ศรัทธา ความนิยมยินดีที่จะรับและนำจริยธรรมนั้น มาเป็นแนวปฏิบัติ

3. มิติด้านความประพฤติ เป็นส่วนของการแสดงพฤติกรรมต่อตนเองต่อผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถแสดงออกให้เห็นว่า ถูกหรือไม่ถูก

จากองค์ประกอบจริยธรรมทั้ง 5 แนวคิด จะเห็นว่าจริยธรรมประกอบด้วย 2 ส่วน คือ จริยธรรมที่อยู่ภายใน ได้แก่ ความรู้เชิงจริยธรรม ความคิด ความรู้สึก เจตคติ และความเชื่อ รวมทั้งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม องค์ประกอบทางจริยธรรมอีกส่วนหนึ่งคือ สิ่งที่ปรากฏภายนอก ที่สามารถสังเกตและมองเห็นได้ ได้แก่ ความประพฤติ การกระทำ หรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

1.4 คุณลักษณะทางจริยธรรมที่พึงประสงค์

หลักการแนวคิด นโยบาย พระราชบัญญัติการศึกษา รวมทั้งองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้กำหนดลักษณะจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ ดังนี้

กรมวิชาการ (ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2547 : 7-8; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ. 2523) ได้รวบรวมลักษณะทางจริยธรรมที่พัฒนาประกอบด้วย

1. เมตตากรุณา
2. ใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา มีสติ ไม่ประมาท
3. มีความซื่อสัตย์สุจริต
4. มีhiri-โอตปปะ

ปรัชญาการศึกษาคาทอลิกให้แนวทางในการจัดการศึกษาตามจิตตารมณ์ของพระวรสาร มุ่งพัฒนาคนโดยรวมทุกด้าน ช่วยให้นักเรียนมีความตระหนักในสิทธิมนุษยชนปลูกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของความดีงาม (มิเกล การไรชาบาล. 2542 : 4-6 ;... สำราญ วงศ์เสงี่ยม. 2524) ได้สรุปคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ควรพัฒนา ดังนี้

1. ความรัก
2. ความยุติธรรม
3. ความซื่อสัตย์
4. ความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่และครูอาจารย์
5. ความมีระเบียบวินัย ความอดทน
6. การประกอบกิจเมตตา เพื่อการกุศลและการแบ่งปัน การเสียสละ
7. การใช้ชีวิตด้วยการส่งเสริมความศรัทธาต่อพระเจ้า
8. รักสันติภาพ สร้างสรรค์ความคิด
9. อยู่ร่วมกันในสังคมและกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542, 2544) ในมาตรา 4 ได้กล่าวถึงคุณธรรมที่พึงประสงค์และมาตรฐานการศึกษา... จึงได้จัดทำการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านปัจจัยและมาตรฐานด้านกระบวนการ ในมาตรฐานที่ 1 ของด้านผู้เรียน กล่าวถึงคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในระดับประถมและมัธยม มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

1. มีวินัย
2. ความซื่อสัตย์สุจริต
3. ความเมตตากรุณา
4. ประหยัด

สำหรับในระดับก่อนประถมศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้เช่นกัน คือ

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลง

2. มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย

3. มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

4. ประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร

นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ได้มีมาตรการในการสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 16-17) ดังนี้

1. ความมีวินัยในตนเอง

2. ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

3. ช่วยเหลือกันและกัน

4. มองโลกแง่ดี

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน พุทธศักราช 2545-2559 (พนม พงษ์ไพบูลย์ และคณะ. 2546 : 323-325) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต คือ

1. มีความเพียร รู้จักเก็บออม

2. มีวินัย

3. ซื่อสัตย์ ซินชมคนดี/คนสุจริต

4. มีความสามัคคี

5. มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รักชาติ และรักแผ่นดิน

จากลักษณะทางจริยธรรมที่กล่าวมา ได้สรุปลักษณะทางจริยธรรมไว้อย่างชัดเจนหลายคุณลักษณะด้วยกัน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพัฒนาจริยธรรมควรสร้างเสริมให้กับเด็กปฐมวัย 3 คุณลักษณะ คือ

1. ความซื่อสัตย์

2. ความเมตตากรุณา

3. ความมีวินัยในตนเอง

1.5 พฤติกรรมจริยธรรม

วัลลภ กันทรัพย์ (2527 : 42-43) กล่าวถึงพฤติกรรมของมนุษย์หากพิจารณาตามจุดประสงค์ของการศึกษา (Taxonomy of Educational Objectives) ซึ่งจัดจำแนกโดย บลูม (Bloom) แบ่งได้ 3 ด้าน คือ

1. พฤติกรรมด้านความรู้-ความคิดหรือพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ได้แก่ พฤติกรรมในด้านการใช้ความคิด ใช้สมองหรือใช้สติปัญญาเพื่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ แบ่งออกเป็นระดับขั้นการพัฒนา 6 ขั้น จากต่ำไปสูงสุด ได้แก่ ขั้นความรู้ ขั้นความจำ ขั้นความเข้าใจ ขั้นการนำไปใช้ ขั้นการสังเคราะห์ และขั้นการประเมินค่า

2. พฤติกรรมด้านความรู้สึกหรือจิตพิสัย (Affective Domain) ได้แก่ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึก ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างสมขึ้นจนเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะหรือบุคลิกของบุคคล พฤติกรรมด้านนี้มีระดับขั้น

การพัฒนาจากต่ำสุดไปสูงสุด 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นรับรู้ ขั้นตอบสนอง ขั้นเห็นคุณค่า ขั้นจัดระบบและขั้นเกิดจินตนิยาย เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์โดยตรงดังนั้น เพื่อความสะดวกในการกล่าวถึง จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พฤติกรรมด้านคุณลักษณะ

3. พฤติกรรมด้านความคล่องแคล่วทางกายหรือด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ได้แก่ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้เหมาะสมกับงานหรือหน้าที่จนถึงขั้นสูงสุดที่บุคคลจะพัฒนาได้

การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการปูพื้นฐานคุณลักษณะนิสัยที่ดีงามให้มั่นคงควรมุ่งพัฒนา 3 ด้าน ดังที่ ชีราพร กุลนันทน์ (2544 : 202) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจว่าสิ่งใดดี สิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรทำ สิ่งใดควรยกเว้น

2. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ได้แก่ การเกิดความรู้สึกโน้มน้าวเชิงทางอารมณ์ที่สะท้อนออกมาในลักษณะทางชอบ-ไม่ชอบ อย่างเห็นความสำคัญเต็มใจรับเอาค่านิยมเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติจนเป็นนิสัย

3. ด้านทักษะพิสัย (Psycho-motor Domain) ได้แก่ ความสามารถที่จะลงมือกระทำปฏิบัติด้วยกายหรือวาจา ในลักษณะจริยธรรมด้านต่าง ๆ

พฤติกรรมจริยธรรม จัดเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมด้านความรู้สึกรู้สึกหรือด้านจิตพิสัย ที่มีระดับการพัฒนาตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น คือ ขั้นรับรู้ จนถึงขั้นสูงสุด คือ ขั้นเกิดจินตนิยายหรือความประพฤติ ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมจริยธรรมเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล อันเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่อยู่ภายในอิทธิพลขององค์ประกอบหลาย ๆ ประการ ทั้งในตัวบุคคลเอง ได้แก่ ความรู้ ความคิด สติปัญญา และองค์ประกอบจากภายนอก ได้แก่ การอบรมป็นนิสัย และสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางสังคม และอื่น ๆ อีกหลายประการ

พฤติกรรมด้านคุณลักษณะ มีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึก (Feeling / Emotion) ซึ่งมีอยู่ในทุก ๆ คน เมื่อกล่าวว่าเป็นเรื่องของอารมณ์หรือความรู้สึกก็เป็นเครื่องชี้บ่งว่าการแสดงออกให้ปรากฏหรือสังเกตได้ของพฤติกรรมนี้ อาจเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วตามเงื่อนไขหรือสถานการณ์แวดล้อม และถ้าผู้แสดงพฤติกรรมรู้ตัวว่าถูกสังเกตหรือมีเจตนาในการแสดงออกแฝงอยู่แล้ว พฤติกรรมที่แสดงออกก็อยู่ในรูปของการเสแสร้งตามภาวะแวดล้อมในช่วงเวลาของการแสดงออกและเจตนาของผู้แสดง ดังนั้นในการพยายามประเมินหรือสังเกตพฤติกรรมของบุคคลในด้านนี้ ผู้ประเมินหรือผู้สังเกตจะต้องสามารถจำแนกพฤติกรรมตามธรรมชาติกับพฤติกรรมเสแสร้งออกจากกันให้ได้ และจะต้องพยายามประเมินเฉพาะพฤติกรรมตามธรรมชาติหรือพฤติกรรมที่แสดงออกจริง ๆ เท่านั้น

2. เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว (Typical) ของแต่ละบุคคลไม่อาจลอกเลียนหรือถ่ายทอดสู่กันได้ง่าย ๆ เมื่อบุคคลพัฒนาไปตามรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจนถึงขั้นสูงสุดของการพัฒนาแล้ว จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงในเวลาสั้น ๆ เพราะได้กลายเป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลนั้นไปแล้ว ในขณะที่เดียวกันการตัดสินใจว่าพฤติกรรมที่

แสดงออก ของบุคคลในสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใดถูกหรือผิด แบบเดียวกับการตัดสินใจ $2 + 3 = 5$ ถูกหรือผิดในพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิดนั้นจะทำได้ในทันที นอกจากจะตัดสินใจโดยใช้หลักเกณฑ์ปกติหรือมาตรฐานของกลุ่มสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ เพื่อหาข้อสรุปออกมาว่า พฤติกรรมที่แสดงออกในสถานการณ์นั้น ๆ เป็นที่พึงปรารถนาในสังคมนั้นหรือไม่ และเมื่อสังคมเปลี่ยนไปหรือต่างสังคมกันเกณฑ์ปกติหรือมาตรฐานย่อมเปลี่ยนไป ผลการตัดสินใจเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่ก็อาจเปลี่ยนไปได้เช่นกัน

3. เป็นพฤติกรรมที่มีทิศทางในการแสดงออก (Direction) ได้สองทางตรงข้ามและคู่กัน เสมอ เช่น “ซื่อสัตย์” คู่และตรงข้ามกับ “คดโกง” โดยปรกติอาจเรียกกันง่าย ๆ ว่าทิศทางบวกหรือลบ และโดยทั่วไปทิศทางบวกจะเป็นที่พึงปรารถนาบ่อยครั้งกว่าทิศทางลบ เช่น รัก ชอบ ขยัน อดทน ซื่อสัตย์ แต่ในบางครั้งสังคมก็ต้องการทิศทางลบเหมือนกัน เช่น เกลียดบายมุข ไม่ชอบ เทียวเตร่ รังเกียจความสกปรก ความไม่เป็นระเบียบหรือรังเกียจยาเสพติด

4. เป็นพฤติกรรมที่อาจเปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างกันได้ในความเข้ม (Intensity) เช่น รักก็มีรักมาก รักน้อย ขยันก็ขยันมาก ขยันน้อย ดังนั้น แม้ว่าบุคคลสองคนจะมีความรู้สึกหรืออารมณ์ในขณะใดขณะหนึ่ง หรือลักษณะประจำตัวเช่นเดียวกัน ก็อาจแตกต่างกันได้ในความเข้มนี้ ลักษณะนี้เปรียบได้กับพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิดที่มีรู้มาก รู้น้อย เข้าใจมาก เข้าใจน้อย

5. เป็นพฤติกรรมที่บุคคลใดจะเกิดความรู้สึกหรืออารมณ์มาโดยมีเป้าหมาย (Target) เสมอ จะเกิดขึ้นมาลอย ๆ ไม่ได้ เป้าหมายนี้อาจเป็นคน สัตว์ สิ่งของหรือสภาวะใด ๆ ก็ได้ เช่น บุคคลจะเกิดอารมณ์รัก เกิดความขยัน เกิดความเกียจคร้านขึ้นมาลอย ๆ ไม่ได้ จะต้องมีเป้าหมาย เช่น รักเพื่อน ขยันทำงานบ้าน ขี้เกียจดูหนังสือ และเมื่อเปลี่ยนเป้าหมายแล้วความรู้สึกหรืออารมณ์นั้นอาจจะเปลี่ยนได้ทั้งทิศทางหรือความเข้ม เช่น รักเพื่อน ถ้าเปลี่ยนจากเพื่อนคนหนึ่งเป็นอีกคนหนึ่ง อาจเปลี่ยนจากรักมากเป็นรักน้อย หรือแม้แต่เปลี่ยนจากรักเป็นเกลียดก็ได้

คุณลักษณะของพฤติกรรมด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านความคล่องแคล่วทางกาย มีความสัมพันธ์กันและเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม เพื่อที่จะให้ทราบถึงขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมจึงต้องมีการประเมินพฤติกรรมจริยธรรม

1.6 การประเมินพฤติกรรมจริยธรรม

การประเมิน (Assessment) ด้านจริยธรรมประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือด้านความรู้เนื้อหา ด้านความรู้สึกหรือเจตคติ และด้านพฤติกรรมหรือความประพฤติ การออกแบบเครื่องมือวัดให้ครอบคลุมต้องวัดทั้ง 3 ส่วน แต่สิ่งที่ต้องการมากที่สุด คือด้านพฤติกรรมทางจริยธรรมเพราะเป็นการแสดงการกระทำ (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2542 : 184)

สิ่งที่วัดในด้านจริยธรรมมี 4 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 1-13) คือ

- 1). วัดความรู้ (Knowledge) เป็นการวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม
- 2). วัดทัศนคติหรือเจตคติเชิงจริยธรรม (Attitude) คือ ความโน้มเอียงทางจิตใจอันเนื่อง

มาจากการมองเห็นคุณประโยชน์และโทษของสิ่งนั้น การกระทำ ไม่กระทำในด้านคุณธรรม จริยธรรม ขึ้นอยู่กับมองเห็นคุณประโยชน์และโทษเหล่านั้น

3). วัดเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral reasoning) คือการวัดเหตุผลที่มาสนับสนุนให้ผู้เรียน กระทำหรือไม่กระทำ

4). พฤติกรรมการแสดงออก (Action) เป็นการแสดงออกของนักเรียนในการกระทำดี ละเว้นชั่ว การวัดและการประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรม ต้องสามารถวัดได้ทั้งการกระทำหรือการ แสดงออกด้านคุณธรรมจริยธรรม

การประเมินมีหลายรูปแบบ ซึ่งใช้ในลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น การประเมินแบบเป็นทางการ การประเมินแบบไม่เป็นทางการ การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียนและการพูดคุย การประเมินพัฒนาการเด็ก การประเมินสภาพจริงและพอดโฟลิโอ และการประเมินด้วยการสังเกต ซึ่ง เครื่องมือที่ใช้มีหลายวิธีด้วยกัน เช่น การบันทึกการสังเกต การบันทึกการสนทนา การสัมภาษณ์ การสอบถาม การใช้แบบทดสอบ และการเก็บรวบรวมผลงาน (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 83) การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การประเมินแบบทดสอบวัดความรู้ วัดเจตคติและแบบสังเกตความประพฤติการแสดงออกของเด็กปฐมวัย

2. ทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย

จริยธรรมสามารถที่จะพัฒนาให้มีขึ้นในตัวบุคคลได้โดยเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็ก การพัฒนา จริยธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นประการหนึ่ง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของบุคคลในสังคมได้มีผู้เสนอ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมไว้หลายทฤษฎี ที่สำคัญ คือ

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (ธีราพร กุลนันทน์. 2544 : 16 ; สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2544 : 35-67 ; Crain. 1980 : 79-89 ; citing Piaget. 1952 ; George S Morrison. 1998 : 257-258) เป็นนักชีววิทยาแต่หันมาศึกษาด้านจิตวิทยา ความสนใจในการวิจัยหลัก ๆ ของเขา คือ การวิจัยพัฒนาการทางสติปัญญา และเป็นบุคคลแรกที่ศึกษาเรื่องจริยธรรมเด็ก การสังเกตเด็ก ของเพียเจต์ทำให้เขาเกิดแนวคิดที่ว่า พัฒนาการทางสติปัญญาและพัฒนาการทางสังคมหรือจริยธรรม มีความเกี่ยวข้องกัน คือเด็กสามารถทำสิ่งที่ดีในทางจริยธรรม เด็กจะต้องมีความตระหนักต่อ ความคิดความเข้าใจในตัวเองที่จะบอกว่าทำไมเขาจึงทำสิ่งดี ๆ (Krogh. 1994 : 27) ในการพัฒนา ทางจริยธรรม เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน มีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตาม ระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถแบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาตามลักษณะจริยธรรมของ มนุษย์ออกเป็น 2 ขั้นตอน

1. ขั้นเฮเทอโรนอมัส (Heteronomous Stage) อายุระหว่าง 5-8 ปี เป็นขั้นที่ ผู้กระทำรับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานทางจริยธรรมมาจากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น พ่อแม่ พี่ เป็นต้น และถือว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ซึ่งมีลักษณะของพัฒนาการทาง จริยธรรมว่าพฤติกรรมใดถูกต้องหรือ "ดี" ก็ต่อเมื่อผู้แสดงพฤติกรรมได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ซึ่ง

กฎเกณฑ์มีไว้สำหรับปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและแก้ไขไม่ได้ ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โดยเด็ดขาด ถ้าใครทำตามกฎเป็น “คนดี” และถ้าไม่ทำตามกฎเป็น “คนไม่ดี” การตัดสินว่าใคร “ผิด” “ถูก” ไม่คำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำ

2. ขั้นอโอโทโนมัส (Autonomous) อายุ 9 ปีขึ้นไป เป็นขั้นที่ผู้กระทำเชื่อว่ากฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคล กฎเกณฑ์อาจเปลี่ยนแปลงได้ มีลักษณะของการพัฒนาทางจริยธรรมว่ากฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคลและกฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากบุคคลที่ใช้กฎเกณฑ์นั้นตกลงกันว่าจะเปลี่ยน กฎเกณฑ์นั้นจะมีความหมายหรือมีประโยชน์เมื่อบุคคลที่ต้องปฏิบัติตามยอมรับกฎเกณฑ์นั้น การร่วมมือ การนับถือซึ่งกันและกันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาทางจริยธรรม และการตัดสินว่า ใคร “ถูก” “ผิด” คำนึงถึงความต้องการหรือเจตนาของผู้กระทำ

สำหรับธีราพร กลุณานันท์ (2544 : 16) ได้กล่าวถึงขั้นจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์ดังนี้

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (Premoral Stage) เริ่มตั้งแต่ 0-2 ปี เด็กไม่สามารถรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียดได้ มีความต้องการทางร่างกาย ไม่คำนึงถึงสิ่งอื่นใด จึงยังไม่เกิดจริยธรรมแต่สามารถเรียนรู้ได้จากประสาทสัมผัสและมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นต้น

2. ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง (Heteronomous Stage) อายุ 2-8 ปี พัฒนาการทางจริยธรรมที่ยอมรับกฎเกณฑ์ เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ มีการคิดก่อนปฏิบัติทำตามคำสั่ง ซึ่งในขณะแรกเริ่มจะไม่คำนึงถึงเหตุผลของคำสั่งนั้น

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (Autonomous Stage) อายุ 8-10 ปี ขึ้นไป เด็กจะมองเห็นความสัมพันธ์มากขึ้น โดยเห็นว่ากฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เป็นคล้ายกับการเล่นเกม สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือสร้างขึ้นใหม่ได้โดยได้รับการยอมรับจากสมาชิกทุกคน เป็นความคิดเห็นที่เป็นอิสระ สามารถปกครองตนเอง เริ่มมีความคิดเป็นของตนเองมากขึ้น

ทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่อยู่ในกลุ่มปฏิสัมพันธ์เช่นเดียวกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราว่าด้วยพฤติกรรมกระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ การสร้างการเรียนรู้ให้เด็กต้องเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนได้สัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริง (กลุณยา ดันติผลาชีวะ. 2547 : 36; อ้างอิงจาก Bell-Gredler. 1986 : 70-71) และการตัดสินเชิงจริยธรรมตามแนวคิดของเพียเจต์นั้นเป็นการตัดสินใจจากการพิจารณาจากความตั้งใจ และการพิจารณาตัดสินจากผลที่ตามมา ซึ่งเด็กจะมองที่เจตนาของการกระทำหรือผลของการกระทำ เช่น มีเด็กอยู่สองคน คนหนึ่งทำถ้วยแตก 15 ใบโดยบังเอิญ กับเด็กอีกคนหนึ่งที่ยพยายามขโมยแล้วทำถ้วยแตกใบหนึ่ง เด็กที่มีจริยธรรมระดับต่ำจะตัดสินว่า เด็กคนที่ทำถ้วยแตกเยอะกว่าเป็นคนที่ไม่ซนกว่า ส่วนเด็กที่มีจริยธรรมสูงกว่า หรือมีเหตุผลเชิงจริยธรรม จะตัดสินว่าเด็กทั้งสองมีเจตนาอย่างไร (Crain. 1980 : 105; citing Piaget. 1952 : 137)

สรุป พัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์มีแนวคิดที่มองพฤติกรรมจริยธรรมของบุคคลนั้น เกิดจากการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ การสะท้อนของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวของเด็ก ทั้ง

ภายในและภายนอก ในการตัดสินใจเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นพิจารณาจากความตั้งใจ ของบุคคลในการกระทำ เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เรียนรู้โดยการเล่น มองอะไรทางเดียว และการเรียนรู้เหล่านี้จะเริ่มพัฒนา เป็นของตัวเองในความสมดุลโดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมา

2.2 ทฤษฎีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Stages of Moral Development)

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976) ได้พัฒนาทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) ต่อจากเพียเจต์ โดยมุ่งเน้นทางด้านจริยธรรมและได้เสนอทฤษฎีระดับขั้นความคิดทางจริยธรรม ตามลำดับขั้น (Kohlberg, 1976 : 34-35; วราภรณ์ รักวิชัย, 2529 : 56-57; ดวงเดือน ศาสตราภกร. 2535 : 384,395-396; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2544 : 69-75; พรรณี ช. เจนจิต. 2545 : 83-86) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ๆ ละ 2 ขั้น รวมเป็น 6 ขั้น ดังนี้

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ทางสังคม (Preconventional Morality) การตัดสินใจเลือกกระทำโดยทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดต่อผู้อื่น แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

1.1 ขั้นการลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and Obedience) อายุ 2-7 ปี เป็นระดับขั้นที่ทำตามกฎเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เด็กคิดว่าสิ่งที่ถูกต้องคือไม่ทำผิดกฎ จึงทำให้เด็กเชื่อฟังและเห็นว่าสิ่งที่ปรากฏให้เห็นแล้วไม่ถูกลงโทษคือสิ่งที่ถูกต้อง

1.2 ขั้นกระทำตามความพึงพอใจของตนเอง (Individualism, Instrumental Purpose) อายุ 7-11 ปี เป็นการตัดสินใจกระทำตามกฎตามความสนใจ ความต้องการ และสามารถให้ผู้อื่นกระทำตามตนเองได้ เด็กจะพิจารณาจริยธรรมที่สัมพันธ์กับการกระทำเมื่อเขาอยากได้รางวัล

2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Morality) ระดับนี้มีในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ บุคคลจะทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน โดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา แต่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา แสดงบทบาทที่สังคมต้องการได้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

2.1 ขั้นการกระทำตามความคาดหวังและยอมรับในสังคม (Good-Boy, Nice-Girl Orientation) อายุ 10-13 ปี ใช้หลักการกระทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น เป็นขั้นที่เด็กกระทำสิ่งใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่คาดหวังจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ว่าเป็นเด็กดี โดยเฉพาะครอบครัวและเพื่อน ความถูกต้องเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความหมายสร้างแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่าย เช่น ความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ ความเคารพนับถือ ความกตัญญู เด็กจะมีความตระหนักถึงความรู้สึกร่วมกัน ยึดข้อตกลง และตามความคาดหวังที่ผู้อื่นเห็นชอบ ไม่ได้พิจารณามุมมองสิ่งที่เป็นหลักการหรือหลักเกณฑ์ทั่วไป ทำอะไรมักคำนึงถึงผู้อื่นไม่เป็นตัวของตัวเอง

2.2 ขั้นการกระทำตามระบบและหน้าที่ทางสังคม (Law and Order Orientation) อายุ 13-16 ปี เป็นขั้นที่ใช้หลักการกระทำตามหน้าที่และกฎระเบียบทางสังคม ตามที่ได้ตกลง ยึดกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาหรือให้เกิดความเหมาะสมทางสังคม ความถูกต้องจะพิจารณาให้ถูกต้องเหมาะสมเพื่อสังคม กลุ่ม และสถาบัน คำนึงถึงความเหมาะสมตามความสัมพันธ์ของบุคคลกับสังคมหรือสถาบัน

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ทางสังคม (Postconventional or Principled Morality) เป็นวัยผู้ใหญ่ บุคคลตัดสินใจความขัดแย้งต่างๆ ด้วยการคิดไตร่ตรองด้วยตนเองแล้วตัดสินใจไปตามความสำคัญมากน้อย มีหลักของตนเอง และหลุดพ้นจากกฎเกณฑ์ของสังคม แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

3.1 ชั้นกระทำตามสัญญาสังคมหรือตามสิทธิและผลประโยชน์ของบุคคล (Social Contract or Utility and Individual Rights) มีความตระหนักถึงความสำคัญของคนส่วนใหญ่ ทั้งคำนึงความคิดเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับตนเอง การยึดถือกฎข้อบังคับจะสัมพันธ์กับตนเองและกลุ่มตามสัญญาของสังคม สนับสนุนให้เกิดค่านิยมและความถูกต้อง เช่น ชีวิตและอิสรภาพ โดยความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคม และไม่กระทำตนอันขัดต่อสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีความรู้สึกมีพันธผูกพัน (Commitment) ต่อสัญญา โดยยึดหลักที่ว่า การกระทำในสิ่งที่ดีที่สุดเพื่อคนส่วนมาก

3.2 ชั้นกระทำตามกฎจริยธรรมสากล (Universal Ethical Principles) เป็นการกระทำที่ตัดสินใจตามการเลือกโดยยึดหลักแห่งจริยธรรมของตนเอง กฎหมายและข้อตกลงทางสังคมเป็นสิ่งที่เที่ยงตรง เพราะตั้งอยู่บนกฎระเบียบตามจริยธรรม ซึ่งเป็นกฎแห่งความยุติธรรมเป็นความเท่าเทียมกันตามสิทธิของมนุษย์ และการเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีในฐานะส่วนบุคคล มีความรู้สึกถึงกฎและการมีพันธผูกพันกับจริยธรรม หลักมุ่งมองทางด้านจริยธรรมนั้นเป็นจริยธรรมตามหลักธรรมชาติ

โคลเบอร์ก เชื่อว่า พัฒนาการของการใช้เหตุผลทางจริยธรรม จะดำเนินไปตามขั้นตอนจากขั้นตอนหนึ่งเรื่อยไปจนถึงขั้นที่หก จะข้ามขั้นไม่ได้ และพัฒนาการอาจจะชะงักอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาและเหตุการณ์ทางสังคม ซึ่งพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ทางสังคม การมีบทบาททางสังคมจะมีส่วนสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมซึ่งมีความเป็นสากล เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของมนุษย์กับการเรียนรู้ทางสังคม และมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสติปัญญา

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 40) ได้กล่าวถึงเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลว่า การตัดสินใจของบุคคล จะอาศัยแนวทางจริยธรรม (Moral Orientation) แนวทางใดแนวทางหนึ่ง ดังนี้

1. การยึดเกณฑ์ปกติตามบรรทัดฐานทางสังคม (Normative Order) มีจุดมุ่งหมายเพื่อการรักษากฎ ระเบียบ บทบาททางสังคมหรือระเบียบทางจริยธรรม พื้นฐานการพิจารณาในการตัดสินใจได้แก่องค์ประกอบของกฎเกณฑ์

2. การยึดผลลัพธ์ที่มีประโยชน์สูงสุด (Utility Consequences) มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินใจทางจริยธรรมถึงความดีหรือเลว ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ที่ตามมาต่อสวัสดิภาพของผู้อื่นหรือของตนเอง

3. การยึดความยุติธรรมหรือความเป็นธรรม (Justice or Fairness) มีจุดเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างเสรีภาพ ความเสมอภาค การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันและสนธิสัญญาระหว่างบุคคล

4. การยึดอุดมคติแห่งตน (Ideal-Self) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างตนเป็นคนดี (Good Self) หรือเป็นผู้ที่มีสติสัมปชัญญะ มีมโนธรรมและแรงจูงใจ โดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับผู้อื่น

ข้อจำกัดจากการวิเคราะห์ของนักจิตวิทยา (สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2544 : 72-73) พบว่า

1. ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก บ่งว่า พัฒนาการจริยธรรมต้องเป็นไปตามขั้นจากต่ำลงไปสูง จะข้ามขั้นไม่ได้ จากผลการทดลองของนักจิตวิทยา มีข้อพินิจว่าขั้นพัฒนาการไม่ได้เป็นไปตามลำดับขั้น

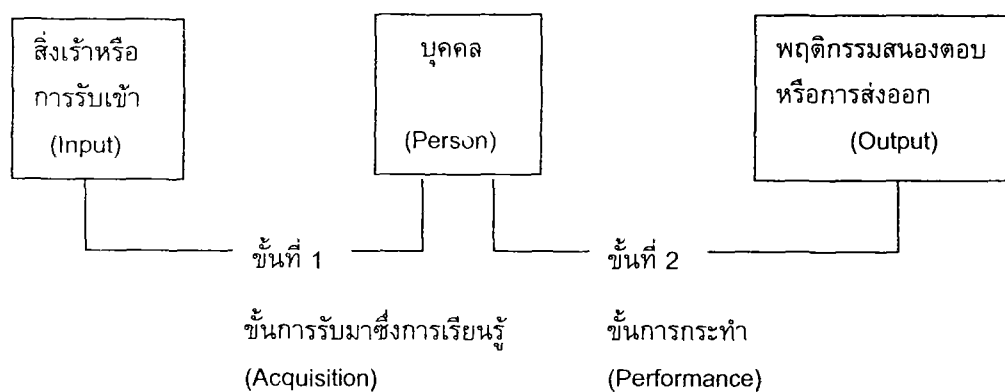
2. ทฤษฎีของโคลเบอร์กเน้นที่เหตุผลจริยธรรมและไม่ได้เน้นในเรื่องพฤติกรรมที่แสดง โดยบุคคลมีคำสั่งเมื่อเผชิญปัญหาทางจริยธรรม ซึ่งมักจะไม่ตรงกัน ผลจากการวิจัย พบว่า มีน้อยคนที่จะใช้การตัดสินใจทางจริยธรรมขั้นที่ 6 อาจเป็นเพียง ขั้นอุดมการณ์

ข้อจำกัดที่สำคัญพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กเป็นพัฒนาการเหตุผลจริยธรรม ซึ่งต่างจากพฤติกรรมจริยธรรม เช่น เด็กอาจจะเรียนรู้ที่จะบอกเหตุผลที่ใช้ในการแสดงพฤติกรรมแต่ละอย่างแต่เมื่อถึงเวลาจริยธรรมอาจจะมีพฤติกรรมอีกแบบ ดังนั้นพัฒนาการเหตุผลทางจริยธรรม มิใช่การรับรู้ จากการสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่น

สรุป แนวคิดและทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ยึดหลักที่ว่าจริยธรรม หมายถึง กฎเกณฑ์ในการตัดสินใจความถูกต้องของการกระทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ซึ่งขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางปัญญาซึ่งผูกพันกับอายุของบุคคล กฎเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเหล่านั้นจะพัฒนาจากขั้นต่ำสู่ขั้นสูงกว่า ไม่มีการย้อนขั้นและไม่มีการเร่งขั้น ซึ่งแต่ละขั้นเป็นผลมาจากการคิดไตร่ตรองจากข้อมูลที่เป็นความเข้าใจส่วนตัว และข้อมูลที่มาจากรสนะของผู้อื่นที่อยู่สูงกว่าระดับพัฒนาการของตน 1 ขั้น ทำให้เกิดการพัฒนาการทางจริยธรรม

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมและการปฏิสัมพันธ์ นักจิตวิทยาที่สำคัญ คือ โรเบิร์ต แบนดูรา (Robert Bandura) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา (ดวงเดือน ศาสตราจารย์. 2535 : 382-395 ; สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2541:47-53; ทิราพร กุลนันทน์. 2544 : 23; สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2544 : 236-242; Crain. 1980 : 223; citing Bandura. 1965) มีแนวคิดว่าการเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากบุคคลหรือจากต้นแบบ ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านปัญญาซึ่งไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอกอย่างเดียว แต่เกิดจากตัวแปรภายในบุคคล การเรียนรู้จึงต้องรวมถึงสิ่งที่เป็นตัวแปรภายในบุคคลด้วย แบนดูราได้อธิบายว่าการเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน ด้วยการสังเกตจากต้นแบบ สัญลักษณ์และทุกสิ่งทุกอย่างในสังคม จากการทดลอง พบว่า ผู้เรียนจะต้องเลือกสังเกตสิ่งที่ต้องการเรียนรู้โดยเฉพาะและต้องมีการเข้ารหัสในความทรงจำระยะยาวได้อย่างถูกต้องสามารถที่จะประเมินได้ว่าตนเลียนแบบได้ดีหรือไม่ดีอย่างไรและจะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ซึ่งมีขั้นตอนของการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือเลียนแบบ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นการได้รับมาซึ่งการเรียนรู้ ทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมได้ และขั้นการกระทำซึ่งอาจจะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ขั้นของการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ (สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2544 : 239)

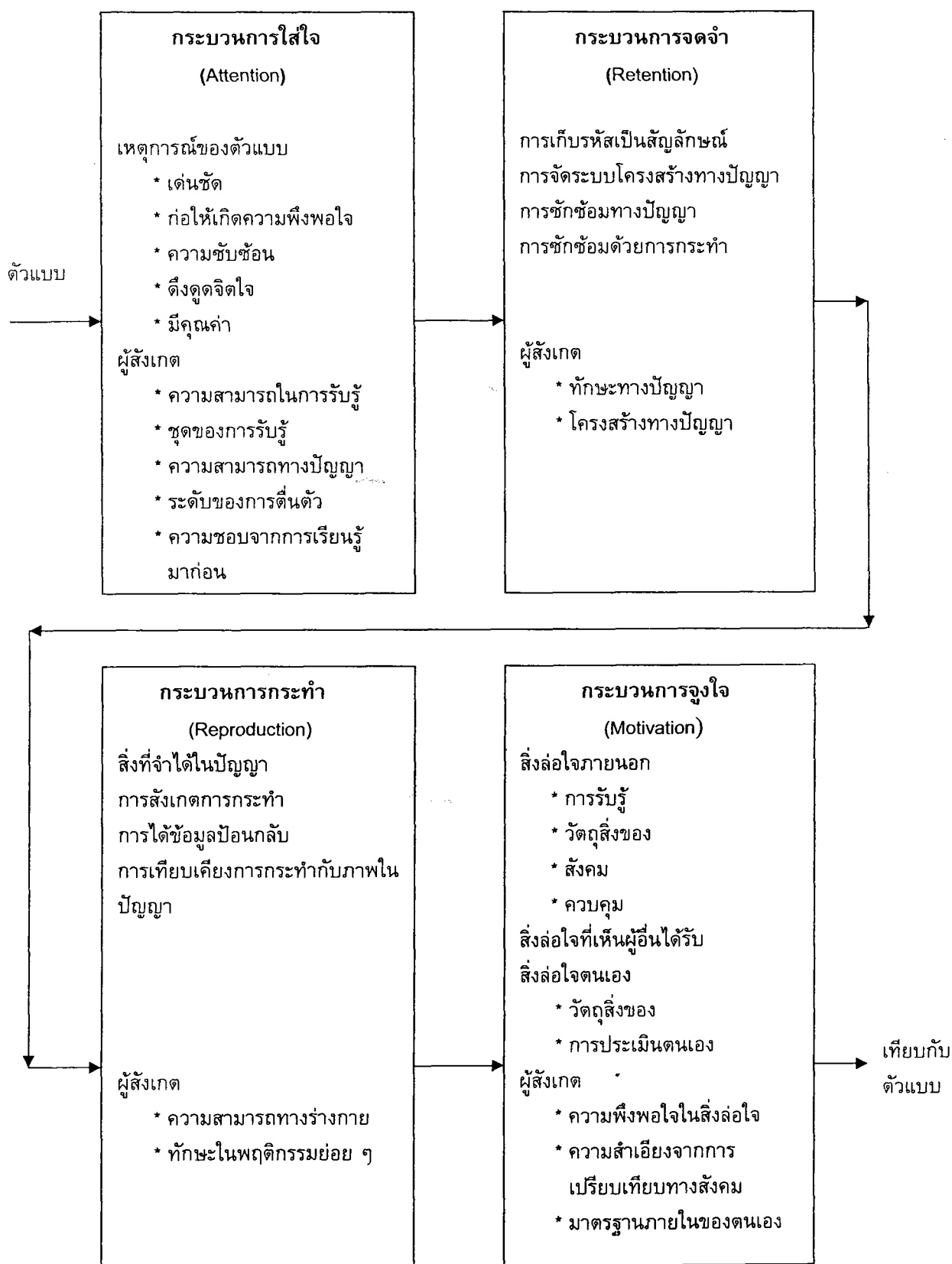
แบนดูรา ได้อธิบายกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเรียนรู้โดยตัวแบบว่ามี 4 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการความใส่ใจ (Attention) บุคคลไม่สามารถเรียนรู้ได้มากจากการสังเกต ถ้าเขาไม่มีความตั้งใจหรือใส่ใจและรับรู้ได้อย่างแม่นยำถึงพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออก กระบวนการใส่ใจจะเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลจะสังเกตอะไรจากตัวแบบนั้น

2. กระบวนการการจดจำ (Retention) บุคคลจะไม่ได้รับอิทธิพลมากนักจากตัวแบบ ถ้าเขาไม่สามารถจะจดจำได้ถึงลักษณะของตัวแบบ บุคคลจะต้องแปลงข้อมูลจากตัวแบบเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์และจัดโครงสร้างเพื่อให้จำได้ง่ายขึ้นและยังขึ้นกับความสามารถทางปัญญาและโครงสร้างทางปัญญาของผู้สังเกตอีกด้วย

3. กระบวนการการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง (Reproduction) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลงสัญลักษณ์ที่จดจำไว้นั้นมาเป็นการกระทำ ซึ่งจะกระทำได้ดีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่จดจำได้ในการสังเกตการกระทำของตนเอง การให้ข้อมูลย้อนกลับจากการกระทำของตนเอง และการเทียบเคียงการกระทำกับภาพที่จำได้

4. กระบวนการการจูงใจ (Motivation) การที่บุคคลที่เกิดการเรียนรู้แล้วจะแสดงพฤติกรรมหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการจูงใจ กระบวนการจูงใจขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของสิ่งล่อใจจากภายนอก สิ่งนั้นจะต้องกระตุ้นการรับรู้ เป็นสิ่งที่จับต้องได้ เป็นที่ยอมรับของสังคมและพฤติกรรมที่กระทำตามตัวแบบนั้นสามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กระบวนการในการเรียนรู้โดยการสังเกต (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2541: 53)

เบนดูราได้ให้แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับจริยธรรมว่าเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์สำหรับการประเมินความผิดถูกของพฤติกรรม การคิดการให้เหตุผลของเด็กจะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของกฎที่ใช้สำหรับการประเมินพฤติกรรมว่าถูกหรือผิด ต้องคิดถึงลักษณะของผู้กระทำ ลักษณะของพฤติกรรมและผลที่ตามมา การตัดสินใจจริยธรรมความถูกผิดของพฤติกรรม จึงใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกันและได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดจริยธรรม แบ่งออกเป็น 6 ประการ คือ

1. สิ่งที่เราเรียนรู้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ มนุษย์เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ และเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากพฤติกรรม เมื่อเกิดเหตุการณ์หนึ่ง ก็มีความคาดหวังกับอีกเหตุการณ์หนึ่งได้ ความคาดหวังนี้ทำให้มนุษย์ ตัดสินใจทำหรือไม่ทำพฤติกรรม เพื่อให้เกิดผลที่ตนปรารถนา

2. วิธีการเรียนรู้ การเรียนรู้ส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรงของตนเอง หรือเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมและผลรวมที่เกิดกับผู้อื่น และจากการอ่านสิ่งที่ผู้อื่นบันทึกหรือทำสัญลักษณ์ไว้ หรือจากคำบอกเล่าของผู้อื่น จากวิธีการเรียนรู้หลายรูปแบบ ทำให้มนุษย์เรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

3. ความเชื่อ ผลของการเรียนรู้ของมนุษย์จะพัฒนาเป็นความเชื่อ ความเชื่อของมนุษย์มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

4. การควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด (Cognitive Control) มนุษย์สามารถคิดในเชิงประเมินว่าพฤติกรรมหนึ่ง ๆ จะทำให้เกิดผลรวมอะไรบ้าง และผลรวมต่าง ๆ มีความน่าปรารถนามากน้อยเพียงใด การคิดเช่นนี้นำไปสู่การตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่ง และนำไปสู่การบังคับตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนตั้งใจไว้

5. จริยธรรม เป็นกฎที่ใช้สำหรับการประเมินพฤติกรรมว่าถูกหรือผิด ซึ่งต้องคำนึงถึงลักษณะของผู้กระทำ ลักษณะของพฤติกรรม และผลที่ตามมาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว สภาพแวดล้อมความรู้สึกของผู้กระทำได้รู้สำนึกผิดหรือยัง และจะต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ อีกมาก ดังนั้นในการตัดสินใจความถูกผิดของพฤติกรรมต่าง ๆ จึงใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกันและด้วยน้ำหนักที่แตกต่างกัน

6. การกำกับตนเอง (Self Regulation) การเรียนรู้กฎเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรมทำให้สามารถประเมินพฤติกรรมผู้อื่นและตนเองได้ ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ และส่งผลให้การกำกับตนเองให้กระทำในสิ่งที่จะนำไปสู่ปฏิริยาทางบวกและเลี่ยงการกระทำที่จะนำไปสู่ปฏิริยาทางลบ

ทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของเบนดูราเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่อยู่ในกลุ่มปฏิสัมพันธ์ เช่นเดียวกับทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของเพียเจท์ ว่าด้วยพฤติกรรมกระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ การสร้างการเรียนรู้ให้เด็กต้องเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนได้สัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริง (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2547 : 36 อ้างใน Bell-Gredler, 1986 : 70-71) สรุปในการตัดสินใจเหตุผลทางจริยธรรมนั้น เบนดูรากล่าวว่าอายุไม่ได้เป็นสิ่งที่กำหนดในเรื่องของการให้เหตุผลทางจริยธรรม การคิดการให้เหตุผลของเด็กจะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของตัวแบบซึ่งเด็กจะสังเกตตัวแบบจากพฤติกรรมของผู้ใหญ่และบุคคลที่แวดล้อมรอบตัวเด็ก

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตน

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์

3.1.1 ความหมายของจริยธรรมความซื่อสัตย์

ศรีนาค สุริยะ (2512 : 46) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้พอสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความจริง ความตรง ความแท้ ความแน่นอนและไม่เป็นความเท็จ

กรมการศาสนา (2521 : 8) ได้ให้ความหมายที่คล้ายคลึงกันว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ให้เป็นคนตรง ประพฤติอะไรด้วยน้ำใสใจจริง

กรมการวัฒนธรรม (วิวัฒน์ อัคราณิชย์. 2523 : 19; อ้างอิงจาก กรมการวัฒนธรรม. 2497 : 5-6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความซื่อตรง ไม่คิดโกง ถ้าแสดงออกทางใจจะเป็นน้ำใสใจจริง ไม่มีเงื่อนไข ซ่อนไว้ในใจ ทางกายเป็นการกระทำจริง ไม่ใช่ทำดีเพื่อลวงให้คนอื่นติดกับ ทางวาจา คือ พูดจริง เป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้

ประเสริฐศรี เอี่ยมกรินทร์ (2524 : 22) ได้ให้ความหมายว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติตรง จริ่งใจไม่คิดทรยศ ไม่คิดโกงและไม่หลอกลวง

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2525 : 129-131) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม และตรงความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

พนัส หันนาคินทร์ มีความเห็นว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และผู้อื่น (กิตติพงษ์ วงศ์สุนทร. 2526 : 23)

กรมวิชาการ (2528 : 2) ได้ให้คำนิยามของความซื่อสัตย์พอสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติตรง จริ่งใจไม่คิดทรยศ ไม่คิดโกงและไม่หลอกลวง

दानนภา กิตติสาโร (2546 : 3) ให้ความหมายว่า ความซื่อสัตย์หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสมและตรงกับความเป็นจริง ประพฤติตรงกับความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

นอกจากนี้พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2531 : 182) ได้ให้ความหมายว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คิดโกง ไม่หลอกลวง

จากความหมายของความซื่อสัตย์ดังกล่าวพอสรุปได้ว่าความซื่อสัตย์หมายถึงความประพฤติที่ยึดหลักแห่งคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติด้วยความจริงใจทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

3.1.2 ความสำคัญของความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ถือเป็นคุณธรรมในลำดับต้นที่ต้องมีในตัวบุคคลในสังคมที่เจริญแล้ว

ดังเช่นที่พระพุทธเจ้าระบุไว้ในทวารวาสธรรม (ธรรมะสำหรับผู้ครองเรือน) อันได้แก่ (1) สัจจะ ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง (2) ทมะ การมีความข่มใจ (3) ขันติ ความอดกลั้น และ (4) จาคะ การบริจาคทาน และพระบรมราชาวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรื่องการทำงานก็ทรงเน้นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสำคัญ การที่จะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลสมปรารถนา คือให้เน้นประโยชน์และเน้นธรรมด้วยนั้น จะอาศัยแต่เพียงความรู้อย่างเดียวไม่ได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วย เพราะว่าความรู้นั้นเหมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้รถยนต์เคลื่อนที่ไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวเป็นเสมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเน้นปัจจัยที่นำทางให้รถยนต์ดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิ คือปลอดภัยจนบรรลุถึงจุดประสงค์

จากการสำรวจความเห็นเกี่ยวกับการคาดหวังคุณธรรมด้านต่าง ๆ จากคนในหลายวิชาชีพมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่สำคัญ ที่กลุ่มเป้าหมายต้องการให้มีในทุกอาชีพที่สำรวจในช่วงเวลาสามทศวรรษที่ผ่านมาของสังคมไทย ดังที่ อนุสรณ์ อรรถศิริ (2516 : 22) ศึกษาจริยธรรมบางประการที่อาจารย์และนักศึกษาประสานมิตรให้ความสำคัญ พบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษาให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์เป็นอันดับหนึ่ง ต่อมา อรุณพันธ์ นาคประดิษฐ์ (2518) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายต่อพฤติกรรมของผู้เป็นพลเมืองดี พบว่านักเรียนคิดว่าผู้ที่จะเป็นพลเมืองดีนั้นจะต้องมีความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ รู้จักกาลเทศะ ความสามัคคี ความเมตตากรุณา และความกตัญญูกตเวที และสมเชื่อ วงศ์ปาลมานนท์ (2526) ศึกษาค่านิยมจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาครู ในมหาวิทยาลัยปัตตานีและยะลา ก็ได้พบว่ากลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกความซื่อสัตย์ให้เป็นค่านิยมทางจริยธรรมด้วยค่าคะแนนสูงสุด ส่วนการศึกษากิจกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพิทยพรพรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ (2542) พบว่า คุณลักษณะ 5 ประการที่ สส. พึงมี คือ 1) ความซื่อสัตย์ สุจริตทั้งวาจา ใจและการกระทำ 2) รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน 3) เสียสละเพื่อส่วนรวม 4) รักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริง ทำจริงและ 5) มีสติปัญญาดี เก่ง ฉลาด ความสามารถสูง (ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2547 : 7)

จะเห็นได้ว่าความซื่อสัตย์เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่จะทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จทั้งนี้จำต้องซื่อสัตย์ต่อตนเอง ตำแหน่งหน้าที่ และเพื่อนร่วมงาน (สุรยุทธ์ จุลานนท์ 2545 : 6) ซึ่งการขาดความซื่อสัตย์ยังเป็นต้นตอและรากเหง้าของปัญหาหลาย ๆ อย่างมากมาย ถ้าประชาชนเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ปัญหาหลายอย่างจะไม่เกิดหรือเกิดก็ไม่มาก ถ้าข้าราชการไม่ทุจริตคอร์รัปชัน ก็จะไม่มียช่องทางให้คนอื่นอาศัยประโยชน์ ถ้านักการเมืองซื่อสัตย์เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การกำหนดนโยบายและการตัดสินใจก็จะเกิดผลดีกับประเทศชาติและประชาชน ถ้าพ่อค่านักธุรกิจซื่อสัตย์ไม่ติดสินบนไม่เอารัดเอาเปรียบคนอื่น ก็ไม่ทำให้คนอื่นพะวักพะวนเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ก็จะช่วยเผื่อระวัง ไม่ให้เกิดคนกระทำความผิดขึ้น (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2544 : 2) ในสังคมปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับจริยธรรมความซื่อสัตย์มาก ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาปราบปรามคอร์รัปชันในวงราชการ การให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการละเมิดสิทธิทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งถ้าทุกคนในสังคมมีความซื่อสัตย์ก็จะทำให้สังคมสงบสุขเจริญก้าวหน้า ถ้าเด็กในวันนี้มี

ความซื่อสัตย์ก็จะคาดการณ์ได้ว่าเมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่ซื่อสัตย์ได้ (เชิร เจริญวัฒนา. 2540 : 5) ดังนั้นความซื่อสัตย์จึงเป็นจริยธรรมที่ทุกคน ตั้งแต่เด็กปฐมวัยถึงผู้ใหญ่จะต้องยึดถือเป็นหลักในการดำรงตนเพื่อพัฒนาและสร้างสรรค์สังคมที่มีวัฒนธรรมที่ดีงาม จึงจำเป็นต้องอาศัยวิธีการหรือกลยุทธ์ที่ละเอียดอ่อนในการสอดแทรกปลูกฝังแนวคิด โดยครู อาจารย์และผู้รับผิดชอบในสถาบันการศึกษาจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการกำหนดทิศทางให้เป็นไปในแนวทางดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการอบรมสั่งสอน การให้ความรู้ความเข้าใจ หรือด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี

3.1.3 ลักษณะของจริยธรรมความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความประพฤติที่ยึดหลักแห่งคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติด้วยความจริงใจ ทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นนั้น อาจแบ่งได้เป็นหลายคุณลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้แบ่งยึดเอาเรื่องใดเป็นเกณฑ์ แต่อย่างไรก็ตามมีผู้นิยมแบ่งประเภทของความซื่อสัตย์ออกเป็นลักษณะต่าง ๆ กัน พอยกตัวอย่างได้ดังนี้

ทวี บุญยเกตุ (2515 : 55-61) ได้จำแนกความซื่อสัตย์ออกเป็น 3 ประเภท สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง นับว่ามีคุณค่าสูงกว่าอะไรทั้งหมด เพราะผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองจะเป็นผู้ที่มีหิริ - โอตปปะ มีความละอายต่อตนเอง ในอันที่กระทำความผิด
2. ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง ไม่เอาเปรียบเพื่อนฝูง มีความรัก ความปรารถนาดีต่อเพื่อนฝูง
3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ใส่ตนในทางที่มิชอบอันจะนำความเสียหายให้แก่งานที่ทำอยู่

กรมวิชาการ (2523 : 147) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และผู้อื่น โดยจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ การมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การมีความละอายเกรงกลัวต่อการกระทำผิด การไม่พูดหลอกลวง การไม่คิดโลภของผู้อื่น การยอมรับผิดชอบจากการกระทำของตน
2. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น คือ การมีความจริงใจต่อผู้อื่น การไม่กล่าวคำเท็จต่อผู้อื่น การรักษาความลับสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น การไม่เอาเปรียบผู้อื่น การไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต การไม่ทุจริต คือ ควรมีความประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น
3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ คือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนทำหรือได้รับมอบหมายและทำให้ดีที่สุด มีความตรงต่อเวลา การไม่ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางหาผลประโยชน์ส่วนตน การรักษาและปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ
4. ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ คือ การไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะ การรักษาความสามัคคีในหมู่คณะ การไม่นำความลับของหมู่คณะไปเปิดเผย

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2525 : 129-131) ได้วิเคราะห์โครงสร้างของความซื่อสัตย์ว่า แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ ความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ ไม่สลับปลับ ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือจูงไปในทางเสื่อมเสีย มั่นคงต่อการกระทำดีของตน ไม่คดโกงมีความตั้งใจจริง ประพฤติตรงตามที่พูดและคิด

2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว

3. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือ มีความซื่อตรงต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้มีพระคุณ พฤติกรรมที่แสดงออก คือ ประพฤติตรงไปตรงมาไม่คิดคดต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้ง ความซื่อสัตย์ต่อคณะ สังคมและประเทศชาติ พฤติกรรมที่แสดงออก คือ ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตน หรือเอาดีเข้าตน ไม่ร่วมมือกันทำงานใดๆ ที่ผิดกฎหมาย หรือผิดระเบียบข้อบังคับของสังคมหรือหมู่คณะ

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (2525 : 15) ได้จำแนกลักษณะ บุคคลที่มีความซื่อสัตย์ไว้ 6 ประการ คือ

1. ซื่อสัตย์ต่อตนเอง
2. ซื่อสัตย์ต่อวาจา
3. ซื่อสัตย์ต่อการทำงาน
4. ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่
5. ซื่อสัตย์ต่อบุคคล
6. ซื่อสัตย์ต่อคณะ

ธีระ ชัยยุทธยรรยงและคณะ(2539 : 6-7) ได้สรุปลักษณะและพฤติกรรมความซื่อสัตย์ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง หมายถึง ความละเอียดและกระตือรือร้นต่อตนเองในอันที่จะกระทำความผิด ให้ได้ชื่อว่าไม่สุจริต แม้ว่าการกระทำนั้นจะไม่มีใครรู้เห็น สามารถที่จะบังคับยับยั้งตนเองได้ เมื่อมีสิ่งยวนใจที่ทำให้เกิดการทุจริต

2. ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูงหมู่คณะ หมายถึง การไม่ทรยศ ไม่โกง หรือเอาเปรียบเพื่อนฝูงและหมู่คณะ ต้องมีความรัก ความหวังดี ความสงสาร ความซื่อตรง และความปรารถนาดีต่อเพื่อนฝูงและหมู่คณะ

3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน หมายถึง ความซื่อตรงเที่ยงธรรมไม่เอาเปรียบไม่แสวงหาผลประโยชน์ใส่ตนเองในงานที่มีขอบ อันจะทำความเสียหายมาให้แก่งาน หรืออาชีพที่ตนทำอยู่

4. ความซื่อสัตย์ต่อระเบียบ กฎเกณฑ์ จารีตประเพณี กฎหมาย วัฒนธรรม หมายถึง ความซื่อตรง เที่ยงธรรมต่อระเบียบ กฎเกณฑ์ จารีตประเพณี กฎหมาย และวัฒนธรรม ซึ่งยึดถือและปฏิบัติกันมาว่าเป็นสิ่งที่ดีงามและถูกต้อง ประพฤติสิ่งที่ดีงามอย่างไร ก็ประพฤติจริงอย่างนั้นให้เป็นอริยาสัยดีงามอยู่เสมอ

5. ความซื่อสัตย์ต่อชุมชน หมายถึง การไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบกลั่นแกล้งหรือคดโกงผู้อื่น หรือส่วนรวม ยึดหลักปฏิบัติของสังคมและชุมชนเป็นเกณฑ์ในการประพฤติทางกาย วาจา ใจ ไม่กระทำความผิดกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ

จากคุณลักษณะของพฤติกรรมความซื่อสัตย์ที่กล่าวมา ได้สรุปลักษณะและพฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ไว้อย่างสั้น ๆ ชัดเจน และเข้าใจง่าย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพฤติกรรมความซื่อสัตย์ที่ควรสร้างเสริมให้กับเด็กปฐมวัย 3 คุณลักษณะ คือ

1. มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
2. มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนและบุคคลอื่น
3. มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่
- 4.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

งานวิจัยในประเทศ

มีการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในประเทศไทยมากมาย ผู้วิจัยได้รวบรวมในส่วนที่เกี่ยวข้องมาเสนอดังนี้

ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (2524 : 52-53) ทำการวิจัยเรื่อง การใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน จากการสุ่มเครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ 1 ฉบับ กับแม่แบบซึ่งสร้างเป็นสไลด์การ์ตูนเรื่องประกอบเสียง 5 เรื่อง ทำการวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด แล้วจัดนักเรียนเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยวิธีหาค่าส่วนระหว่างผู้ที่สอบได้คะแนนที่จะจัดอยู่ในกลุ่ม สูง ปานกลาง และต่ำ ให้ได้กลุ่มละ 20 คน วิธีทดลองใช้วิธีให้ตัวแบบแก่กลุ่มทดลอง 5 ครั้ง เป็นเวลา 5 วันติดต่อกัน วันละ 1 ชั่วโมง แล้วจึงทดสอบหลังการทดลอง โดยใช้แบบวัดชุดเดิมกับทั้ง 2 กลุ่ม ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริวรรณ เจริญจิตติกุล (2533 : 54) ได้ศึกษาผลของการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการใช้บทบาทสมมุติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติมีการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ศิริวรรณ ลีกิจเจริญผล (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ตัวแบบที่เป็นหุ่นมือ ตัวแบบที่เป็นแถบเสียงนิทาน และการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 โดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Cluster Sampling) แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ใช้ตัวแบบที่เป็นหุ่นมือ จำนวน 38 คน รวมทั้งสิ้น 109 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 1) แผนการทดลองในการพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยการใช้ตัวแบบที่เป็นหุ่นมือ ตัวแบบที่เป็นแถบเสียงนิทาน และการสอนแบบปกติ 2) แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน

ความซื่อสัตย์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 3 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) และผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยใช้ตัวแบบที่เป็นหุ่นมือ ตัวแบบที่เป็นแถบเสียงนิทาน และการสอนแบบปกติ มีพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปรากฏว่าการใช้ตัวแบบที่เป็นหุ่นมือ การใช้ตัวแบบที่เป็นแถบเสียงนิทาน แตกต่างกับการสอนแบบปกติส่วนการใช้ตัวแบบที่เป็นหุ่นมือ และการใช้ตัวแบบที่เป็นแถบเสียงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วรวรรณินี ราชสงฆ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและบทบาทสมมติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุวิทย์ สุขหมั่น (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมความสามัคคี ความเมตตา กรุณา ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพัฒนาเด็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการทางพฤติกรรมจริยธรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในต่างประเทศ

มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในต่างประเทศซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมนำมาเสนอโดยสังเขปดังนี้

มาเควส์ และหลุยส์ (จิรพรรณ สุขตลอดชีพ. 2530 : 33; อ้างอิงจาก Marquess and Louise. 1976:3397-3398-A) ปรากฏว่า การใช้การแสดงบทบาทสามารถเปลี่ยนแปลงค่านิยมของเด็กในเรื่องความซื่อสัตย์ และรู้จักพิจารณาผู้อื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเขาใช้เวลาทดลองวันละ 1 ชั่วโมง เป็นเวลา 6 สัปดาห์

ซูลซ์ (วรวรรณินี ราชสงฆ์. 2541 : 41; อ้างอิงจาก Schulze. 1987 : 43-44) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและวิธีสอนที่มีต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับอนุบาลและนักเรียนเกรด 2 โรงเรียนในเมืองเบนติมอร์ โดยมีนักเรียนกลุ่มละ 60 คน รวม 120 คน โดยใช้วิธีการศึกษา 4 วิธี คือวิธีที่ 1 ให้เพื่อนเป็นตัวแบบและครูอธิบายตามตัวแบบ วิธีที่ 2 ใช้หุ่นเชิดเป็นตัวแบบและครูอธิบายตามตัวแบบ วิธีที่ 3 ให้เพื่อนแสดงแบบและครูสอนโดยตรง วิธีที่ 4 ใช้หุ่นเชิดเป็นตัวแบบและครูสอนโดยตรงผลการศึกษา พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ครูสอนโดยตรงมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ครูอธิบายตามตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนกลุ่มที่ใช้หุ่นเชิดมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ให้เพื่อนแสดงแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยที่มีส่วนสัมพันธ์ทางอ้อมกับจริยธรรมความซื่อสัตย์ ในงานวิจัยนี้

เกยุร รัตนสาขา (2516 : 41-45) ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะการตัดสินใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุระหว่าง 9-16 ปี จำนวน 43 คน และผู้ปกครองจำนวน 15 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งจะสร้างเรื่องเป็นสภาพการณ์สั้นๆ แล้วให้ผู้ตอบตัดสินใจว่าการกระทำนั้นๆสมควร ไม่สมควร หรือไม่แน่ใจ ผลการวิจัยพบว่าทั้งเด็กและผู้ปกครองต่างเห็นว่าการปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งที่สมควรกระทำ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์นิก (ชาติติยา กรรณสูตร. 2547 : 24; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์นิก. 2520) ได้ศึกษาพฤติกรรมการโกงของเยาวชนไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีการโกงน้อยกว่า (ซื่อสัตย์มากกว่า) ผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมและมีการมุ่งอนาคตน้อยกว่า

สมโชค พูลนวม (2523 : 47-48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกรับผิดชอบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด รวม 5 ภาค ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 886 คน พบว่าความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน นั่นคือกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์มาก ก็จะมีการรับผิดชอบมาก กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์น้อยก็จะมีความรู้สึกรับผิดชอบน้อย

เมธี โพธิพัฒน์ (2523 : 77-78) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความซื่อสัตย์ของเด็กไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 856 คน พบว่า

1. วินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับความซื่อสัตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ระดับชั้นเรียนแตกต่างกันมีความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผู้ปกครองต่างระดับการศึกษาเด็กมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน
4. เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. เด็กหญิงมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่าเด็กชายที่ระดับ .05

6. เด็กต่างจังหวัดมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กในกรุงเทพฯ แต่ความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน

พจนีย์ สุระรงค์ (2534 : 78) ได้ศึกษาเรื่องการโกหกของเด็กในช่วงอายุ 5-11 ขวบ ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กอายุ 6-7 ขวบและ 10-11 ขวบ มีการโกหกต่อมารดามากที่สุด และอายุ 8-9 ขวบ การโกหกต่อพี่น้องมากที่สุด

วนิดดา ก้องธรนินทร์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่านักเรียนที่มีความซื่อสัตย์ คือ นักเรียนที่มีการควบคุมตนเองสูง และมีทัศนคติที่ดีต่อคุณธรรมจริยธรรม

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮาร์ทฮอร์นและเมย์ (Hartshorne and May. 1928 : 105; Citing thompson.1952 : 515) ได้ศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์จากการศึกษา พบว่า เด็กฉลาดจะซื่อสัตย์สุจริตมากกว่าเด็กโง่และเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความซื่อสัตย์มากกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และคะแนนจากการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับคะแนนความซื่อสัตย์ของเด็กชาย และเด็กหญิงมีความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน

ไวเคอร์ (วรณี รักธรรม. 2515 : 13-14; อ้างอิงจาก Vovlker. n.d : unpagged) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในระดับวิทยาลัย พบว่า ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอิทธิพลที่ได้มาจากฝึกรอบมในวัยเด็ก และเกี่ยวกับตัวมารดาเองที่จะฝึกให้เด็กรับผิดชอบ

โจนส์ (ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์. 2524 : 22-23; อ้างอิงจาก Jones. 1954 : 781-842) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 พบว่า สังคมมีได้มุ่งให้เด็กหญิงและเด็กชายมีแบบพฤติกรรมเหมือนกัน ดังนั้นการฝึกรอบมแต่ละเพศจึงแตกต่างกัน เนื่องจากการยอมรับหรือการปฏิเสธ จากสังคมที่มีความหมายต่อเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย เด็กหญิงจะพูดเท็จในสถานการณ์ทางสังคมมากกว่าเด็กชาย ยิ่งกว่านั้นเด็กหญิงยังมีแนวโน้มที่จะพูดเท็จที่จะให้เป็นที่ยอมรับของคนอื่นมากกว่าเด็กชาย แต่ในสถานการณ์อื่น ๆ เด็กชายจะพูดเท็จและไม่ซื่อสัตย์มากกว่าเด็กหญิง

โดเฮอร์ตี (เมธิ โพธิพัฒน์. 2523 : 54-35; อ้างอิงจาก Dougherty. 1966 : 110) ได้ศึกษาค่านิยมของเด็กวัยรุ่นของโรงเรียนต่าง ๆ ในมลรัฐมิสซูรี เกี่ยวกับความเป็นมิตร ความซื่อสัตย์ ความภาคภูมิใจ ศีลธรรม จากนักเรียนในเกรด 8 และ 12 จำนวน 1,320 คน พบว่า ค่านิยมนี้มีสูงมากในนักเรียนที่มีระบอบการเรียนรู้

ไรท์ (สุนันท์ ปรีชาชัยสุรัตน์ 2542 : 47; อ้างอิงจาก Wright. 1975) ได้รวบรวมผลการค้นคว้าซึ่งแสดงว่าเด็กที่มีความอดได้ รอได้หรือเด็กที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงนั้น จะไม่โกงในการเล่นเกมมากเท่าเด็กที่ขาดลักษณะนี้ นอกจากนั้นเด็กที่ขโมยเงินจะแต่งเรื่องซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะเวลาในเรื่องซึ่งแต่งโดยเด็กที่มีได้ขโมยเงิน

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าปัญหา ความซื่อสัตย์เป็นปัญหาที่เรื้อรังมานาน และเกิดขึ้นในทุกวัยทุกวงการ ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติอย่างยิ่ง ควรเร่งดำเนินการ ปลูกฝัง และส่งเสริมให้สมาชิกของสังคม โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยซึ่งจะเป็นเยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังของชาติในอนาคต ให้เป็นคนที่มีจริยธรรม โดยเฉพาะจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ซึ่งเป็นหนึ่งในหลายด้านของจริยธรรมที่สมาชิกของสังคมควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้มีขึ้นในตนอย่างเร่งด่วน เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติในด้านต่าง ๆ ต่อไป และพอสรุปได้ว่าจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สามารถส่งเสริมและปลูกฝังให้เกิดกับเด็กปฐมวัยได้โดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มการให้แรงเสริมทางสังคม และการใช้กิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมติ และการเล่านิทาน เป็นต้น

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จริยธรรมในด้านการเมตตากรุณา

3.2.1 ความหมายของความเมตตากรุณา

ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายของความเมตตากรุณาไว้ดังนี้

สมเด็จพระญาณสังวร (2522 : 193-194) กล่าวว่า เมตตา คือความคิดปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขหรือเรียกว่า ไมตรีจิตหรือมิตรจิต ก็คือจิตที่ประกอบด้วยเมตตา คนที่มีมิตรจิตเรียกว่า มิตร ตรงข้ามกับศัตรูหรือไพรี ซึ่งมีจิตที่พยายามมุ่งร้าย เมตตา จึงตรงข้ามกับโทสะพยาบาท เมตตาเป็นเครื่องอุปถัมภ์ ฉะนั้นเมื่อมีเมตตาต่อกันย่อมคิดจะเกื้อกูลให้มีความสุข คิดจะประพฤติดีดีผลดีผลดีต่อกันบ้าง ก็ให้อภัยกันไม่ถือโทษ กรุณา คือ ความคิดปรารถนาให้ผู้อื่น สัตว์อื่นปราศจากทุกข์ เมื่อเห็นทุกข์เกิดแก่ผู้อื่น ก็พลอยหวนใจสงสารเป็นเหตุให้คิดช่วยทุกข์ภัยของกันและกัน

พระราชวรมุนี (ประยูรศักดิ์ ประยูรโต. 2528 : 92) ได้ให้ความหมายของความเมตตา กรุณาไว้ดังนี้

เมตตา คือ ความรักใคร่ ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า (loving-kindness) กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ (Compassion)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : 4) ได้ให้ความหมายของเมตตากรุณาว่า หมายถึงค่านิยมเกี่ยวกับการเสียสละสิ่งของ กำลังกาย ความคิดหรือผลประโยชน์ส่วนตนให้ผู้อื่น นิยมการเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ กล่าววาจาเหมาะสม ประพฤติประโยชน์และแสดงความเป็นมิตรแท้

กระทรวงศึกษาธิการ (2535 : 37-38) ได้กล่าวถึงในความหมายของพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา สำหรับความหมายของความเมตตากรุณา มีดังนี้

เมตตา หมายถึง ภาวะของจิตที่มีเยื่อใยไมตรีจิตมิตรใจ คิดเกื้อกูลด้วยสุขประโยชน์ ปราศจากการอาฆาตพยาบาทโกรธแค้น แสดงออกทางสีหน้าและสายตาที่สงบเข้มแข็ง

กรุณา หมายถึง ภาวะของจิตที่หวั่นไหวไปเพราะความทุกข์ของผู้อื่นซึ่งปราศจากความคิดเบียดเบียนซ้ำเติม เห็นใครตกอยู่ในความทุกข์ไม่มีที่พึ่งก็คิดช่วย คือทนเฉยอยู่ไม่ได้ต้องช่วยเหลือเพื่อนำบำบัดทุกข์

จึงสรุปได้ว่า ความเมตตากรุณา คือความรักใคร่ ปรารถนา ที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข ความเจริญ มีความสงสาร คิดหาวิธีการช่วยเหลือให้ผู้ที่ได้รับความทุกข์ได้พ้นจากความทุกข์ ซึ่งปราศจากความอาฆาตพยาบาท ทั้งด้วยกาย วาจา และใจ

3.2.2 ความสำคัญของจริยธรรมความเมตตากรุณา

ความเมตตากรุณาเป็นปัจจัยสำคัญอันก่อให้เกิดสันติสุขและเป็นเครื่องค้ำจุนสังคม ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับโลก หากมนุษย์ทุกคนหรือส่วนมากมีจริยธรรมเรื่องเมตตากรุณาแล้ว สังคมย่อมมีความสุข สงบและความก้าวหน้าปราศจากการเอารัดเอาเปรียบและกดขี่ซึ่งกันและกัน ในสังคมใดก็ตามที่บุคคลมีความเมตตากรุณาน้อยสังคมนั้นก็ย่อมมีปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความทุกข์ยาก การกดขี่ข่มเหงซึ่งกันและกัน ความสุขของคนจึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

ความเห็นแก่ตัวจะทำลายความสัมพันธ์ของบุคคล เมื่อบุคคลเห็นแก่ตัวความสุขจะไม่เกิดขึ้น เมตตาเป็นวิธีแก้ความเกลียดชัง อิจฉาริษยา ความตระหนี่ เพราะความเมตตาเป็นธรรมที่มุ่งความสุขของผู้อื่นเป็นสำคัญ เป็นการลดความสำคัญของตนเอง และทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ได้ง่ายขึ้น (ปรีชา ช่างขวัญยืน. 2520 : 89) การให้คนในสังคมไทยมีจริยธรรมที่สอดคล้องกับคุณธรรมได้นั้น จะต้องมีการปลูกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่ยังเป็นเด็กปฐมวัย เพราะเมื่อเด็กเริ่มมีพื้นฐานของจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาแล้วย่อมจะสามารถช่วยตนเองช่วยผู้อื่นให้ได้รับความสบายใจ เนื่องจากทุกคนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันแบ่งปันกันในสังคม ดังนั้นการปลูกฝังจริยธรรมความเมตตากรุณาให้เกิดขึ้นในตัวเด็กปฐมวัยย่อมทำให้สังคมในอนาคตมีบุคคลที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตากรุณาช่วยเหลือซึ่งกันและกันนำความสุขมาสู่สังคมไทยในอนาคตได้

3.2.3 ลักษณะของจริยธรรมความเมตตากรุณา

กรมวิชาการ(2523 : 146-157) ได้แบ่งลักษณะพฤติกรรมความเมตตากรุณาดังนี้

1. ไม่ฆ่า ทบตี ตัด หรือทำร้ายด้วยลักษณะต่าง ๆ
2. ไม่ข่มขู่ ดุหมั่น เสียดสี พุดจาด้วยความโกรธเคียดแค้น
3. ไม่เบียดเบียนใครให้เดือดร้อน
4. ช่วยพุดปลอบใจเมื่อผู้อื่นได้รับความลำบากเดือดร้อน
5. ให้ความอนุเคราะห์เกื้อกูล
6. มีความสลดใจเมื่อเห็นผู้อื่นมีทุกข์
7. แผ่เมตตาให้แม้จะมีผู้ทำให้เดือดร้อน
8. มีอาการทางกาย วาจา ใจ ที่แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพนุ่มนวล

กรมวิชาการ (2526 : ข) กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมความเมตตากรุณาว่าสามารถแสดงออกทั้งทางกาย วาจา และใจ ดังนี้

- 1.ทางกาย คือ
 - 1.1 สุภาพ อ่อนน้อม
 - 1.2 ไม่รังแกทำร้ายคนอื่น
 - 1.3 ให้ความคุ้มครองผู้อ่อนแอกว่า
 - 1.4 ช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัย แม้ว่าจะช่วยไม่สำเร็จก็ไม่กระวนกระวายใจ
2. ทางวาจา คือ
 - 2.1 พุดจาไพเราะน่าฟัง ไม่พุดดูถูกเหยียดหยาม
 - 2.2 ไม่กล่าวถึงผู้อื่นในทางที่ไม่ดี
3. ทางใจ คือ
 - 3.1 ไม่คิดร้าย
 - 3.2 ไม่ริษยาเบียดเบียนผู้อื่น

สนวน ลีโทชวลิต (2528 : 6) ได้กล่าว ถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงความเมตตากรุณา ดังนี้

1. ไม่ฆ่า หรือข่มเหง รังแก ตลอดจนทำร้ายด้วยลักษณะต่าง ๆ ต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งปวง

2. ให้ความช่วยเหลือ

เบญจา รุ่งประพันธ์ (2534 : 40-41)ได้กำหนดลักษณะในการประเมินจุดประสงค์จริยศึกษาในหัวข้อ “เอื้อเฟื้อและมีความเมตตากรุณา” ไว้ดังนี้

1. แบ่งอุปกรณ์การเรียนให้เพื่อน
2. แบ่งของรับประทานให้เพื่อน
3. แบ่งของเล่นให้เพื่อน
4. ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนไม่สบาย
5. ช่วยเหลืองานของผู้อื่นเมื่อมีโอกาส
6. แบ่งปันอาหารให้สัตว์
7. ช่วยเหลือเมื่อพบว่าสัตว์ได้รับอันตราย
8. ไม่รังแกหรือแกล้งสัตว์
9. พุดปลอบเมื่อเพื่อนมีทุกข์
10. ให้คำแนะนำเพื่อนในการทำงานให้ถูกต้อง

กนกวรรณ วิวัฒน์ชนศิษฐ์ (2545 : 31) ได้สรุปคุณลักษณะความเมตตากรุณาดังนี้

1. ไม่ฆ่า ข่มเหง รังแก ตลอดจนทำร้ายด้วยลักษณะต่าง ๆ ต่อมนุษย์และสัตว์
2. เสียสละทรัพย์สินส่วนตนให้กับผู้ที่ขาดแคลนและมีความจำเป็นกว่า
3. ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น
4. มีอาการทางกาย วาจา ที่แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล
5. ไม่ข่มขู่ ตูหมิ่น เสียดสี พุดจาด้วยความเกรี้ยวโกรธเคียดแค้น

จากคุณลักษณะของพฤติกรรมความเมตตากรุณาที่กล่าวมา ได้สรุปลักษณะและพฤติกรรมของผู้ที่มีความเมตตากรุณาไว้อย่างสั้น ๆ ชัดเจน และเข้าใจง่าย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพฤติกรรมความเมตตากรุณาที่ควรสร้างเสริมให้กับเด็กปฐมวัย 3 คุณลักษณะ คือ

1. มีความเมตตากรุณาทางกาย
2. มีความเมตตากรุณาทางวาจา
3. มีความเมตตากรุณาทางใจ

3.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

งานวิจัยในประเทศ

สมชาย พุ่มพิมล (2525 : 168) ได้ศึกษาการทดลองสอนความเมตตากรุณาแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อายุ 9-14 ปี จำนวน 67 คน พบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นและแตกต่างจากการสอนแบบธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สุณีย์ ชินศักดิ์ (2525 : 33-35) ศึกษาการทดลองใช้หุ่นเชิดมือเป็นแม่แบบเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน โดยใช้กลุ่มทดลองดูหุ่นเชิดมือสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 1 เรื่อง ส่วนกลุ่มควบคุมนักเรียนรู้จากการสอนตามปกติ จากผลการทดลองพบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จรรยา นาคะรัต (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า เด็กในสภาพการณ์ตัวแบบแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ แต่ไม่พูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อมากกว่าเด็กในสภาพการณ์ตัวแบบแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ที่พูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อ และเด็กในสภาพการณ์ตัวแบบควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

พิมพ์ไไล ทองไพบูลย์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการเรียนรู้พฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กจากตัวแบบในนิทานประกอบภาพกับตัวแบบในนิทานประกอบหุ่นมือของเด็กอนุบาลโรงเรียนเทพกาญจนา กรุงเทพฯ จำนวน 60 คน พบว่า กลุ่มทดลองที่ดูตัวแบบในนิทานประกอบภาพกับกลุ่มที่ดูตัวแบบในนิทานประกอบหุ่นมือ มีพฤติกรรมเอื้อเฟื้อสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภิกษุญน เจนเจริญวงศ์ (2530 : 38) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียน จากการอ่านหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและทางลบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 105 พบว่า นักเรียนที่ได้อ่านหนังสือภาพที่มีการนำพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและทางลบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 105 คน พบว่า นักเรียนที่ได้อ่านหนังสือภาพที่มีการนำพฤติกรรมของตัวละครเอกทั้งในทางบวกและทางลบมีการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาแตกต่างจากนักเรียนที่ไม่ได้รับการอ่านหนังสือภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บรรพต พรประเสริฐ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนอนุบาล โดยใช้นิทานและเกม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 2 จังหวัดยะลา จำนวน 40 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการสอนโดยใช้นิทาน และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการสอนโดยใช้เกม ทั้งสองกลุ่มได้รับการสอนจริยธรรม 6 เรื่อง คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี และความเมตตากรุณา พบว่า นักเรียนอนุบาลที่ได้รับการสอนโดยใช้นิทานและเกม มีมโนทัศน์ทางจริยธรรมทั้ง 6 เรื่อง สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รัตนา บำรุงญาติ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดไทร กรุงเทพฯ โดยหุ่นมือ การเล่านิทาน และการใช้แถบเสียงนิทาน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยการใช้หุ่นมือ การเล่านิทานและการใช้แถบเสียงนิทานมีพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่าก่อนทำการทดลองและสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อุษา พึ่งธรรม (2534: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กอนุบาล พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองมีความเอื้อเฟื้อสูงขึ้น และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประยูร บุญใช้ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลวัดปริณายก พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความเอื้อเฟื้อสูงขึ้นและสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วาริ นิยมธรรม (2536 : 59) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 90 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม พบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา มากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนของกรมวิชาการ และกลุ่มควบคุม มีพัฒนาการทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไพรัตน์ อยู่สมบูรณ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและนิสัยรักการอ่านของเด็กก่อนวัยเรียนโดยการเล่านิทานแบบไม่จบเรื่องก่อนนอน พบว่า เด็กได้ฟังนิทานก่อนนอนโดยวิธีเล่าเรื่องและไม่จบเรื่องมีพฤติกรรมเรื่องจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา และมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้ฟังนิทานก่อนนอน

สิริวรรณ จันทนาสนานนท์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ กรุงเทพฯ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประภาพร มั่นเจริญ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาความร่วมมือรู้สึกและการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเฟื้อสูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

มิดลสกี ไบรอันและบริคแมน (ประภาพร มั่นเจริญ 2546 : 34 ; อ้างอิงจาก Midlarsky, Bryan and Brickman. 1973) ได้ศึกษาผลของตัวแบบและรางวัลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อเฟื้อในเด็กจำนวน 72 คน โดยให้ดูตัวแบบ 3 อย่าง คือ ตัวแบบที่แสดงความเอื้อเฟื้อ ตัวแบบที่แสดงความเห็นแก่ตัว และตัวแบบที่เป็นกลาง ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์โดยให้เด็กเล่นเกมโบว์ลิง เมื่อชนะจะได้รับรางวัลเป็นเบียร์ 4 อัน ซึ่งสามารถนำไปแลกเป็นขนมหรือของเล่นได้ พฤติกรรมวัดจากการที่เด็กบริจาคเบียร์รางวัลให้แก่เด็กยากจน ปรากฏว่า เด็กที่ดูตัวแบบแสดงความเอื้อเฟื้อ มีการบริจาคเบียร์มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการวิจัยต่อไปโดยมีการแบ่งผู้ร่วม

ทดลองแต่ละกลุ่มเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกได้รับคำชมเชยเมื่อบริจาคเบี้ย อีกส่วนหนึ่งไม่ได้รับคำชมเชยเมื่อบริจาคเช่นกัน ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มที่ดูตัวแบบที่ได้รับแรงเสริมจะมีพฤติกรรมการบริจาคสูงกว่ากลุ่มที่ดูตัวแบบแต่ไม่ได้รับแรงเสริม

คลอร์และเบรย์ (จิรพรรณ สุขตลอดชีพ 2530 : 34 ; อ้างอิงจาก Clore and Bray, 1978 : 156) ได้วิจัยผลของการใช้หุ่นจำลองและการแสดงบทบาท ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็กต่อสัตว์ ปรากฏว่า เด็กเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์ และหลังจากนั้นอีก 6 สัปดาห์ ทำการวัดซ้ำ พบว่าทัศนคติของเด็กมีความมั่นคง

งานวิจัยที่มีส่วนสัมพันธ์ทางอ้อมกับจริยธรรมความเมตตากรุณา ในงานวิจัยนี้

ทัศนีย์ เหมะธูลิน (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาแบบวัดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า แบบประเมินตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .9036 มีอำนาจจำแนกโดยการทดสอบที่อยู่ในช่วง 4.16-16.27 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนหาความตรงเชิงจำแนกโดยใช้สถิติที่ทดสอบ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ ค่าที่อยู่ในช่วง 1.98-6.54 และแบบวัดสถานการณ์บังคับ ประเมินค่าความเที่ยงจากสูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .657 แบบวัดมีอำนาจจำแนกโดยการทดสอบที่ ค่าสถิติที่อยู่ในช่วง 2.26-13.13 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ยกเว้นข้อ 17 ($P < .025$)

กรีนเนอร์ (วิลาสลักษณ์ ชวัลลี 2543 : 69 ; อ้างอิงจาก Greener, 1989) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะและความสามารถทางอารมณ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคม (Prosocial Behavior) ของเด็กอายุ 8-12 ปี โดยในเบื้องต้นผู้วิจัยแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูง ปานกลาง และต่ำ โดยใช้เกณฑ์ที่ได้จากเด็ก ๆ กำหนดขึ้นเอง ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูง จะมีคะแนนการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy จากการรายงานของเด็กเอง) สูงกว่า มีอารมณ์ทางบวกสูงกว่า มีความแม่นยำในการตีความการแสดงอารมณ์ทางสีหน้าได้แม่นยำกว่า และมีการจัดการกับอารมณ์ได้ดีกว่าเด็กที่มีการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นต่ำกว่า นอกจากนี้ เด็กที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงจะได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากกว่าด้วย และพบว่าเด็กหญิงได้คะแนนความสามารถทางอารมณ์และพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าเด็กชาย

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมและปลูกฝังความเมตตากรุณาของเด็กปฐมวัยนั้นเป็นสิ่งสำคัญและมีผลดีต่อตัวเด็ก ซึ่งสามารถจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้เด็กได้เรียนรู้จริยธรรมความเมตตากรุณาโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่านิทาน การเล่นเกม กิจกรรมกลุ่ม การเล่นตามมุม ให้เด็กได้รับและได้แสดงความสามารถด้วยความเมตตากรุณาด้วยการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ แบ่งปันกัน มีความสงสาร ใจดี ดังนั้นสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับเด็ก และการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมของครูที่สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กรู้จักแสดงความรัก ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะซึ่งจะทำให้เด็กเรียนรู้ถึงการปรับตัว พุดจาไพเราะ ทำงานกับผู้อื่นได้ อันเป็นการให้ความเมตตากรุณากับเด็ก

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จริยธรรมในด้านความมีวินัยในตน

สังคมจะอยู่ได้ด้วยความสุข เมื่อคนรู้จักเคารพกฎ ปฏิบัติตามกฎหมายที่สังคมกำหนดไว้

3.3.1 ความหมายของระเบียบวินัย

วินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม การมีวินัยเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กได้กระทำในสิ่งที่สังคมยอมรับโดยไม่มีใครมาบังคับ การฝึกวินัยจะเป็นการช่วยให้เด็กได้กระทำการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงตนเองและผู้อื่น วินัยที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กนั้นควรจะเป็นวินัยในตนเองมากกว่าที่จะเป็นวินัยที่ตั้งอยู่บนรากฐานของการให้ปฏิบัติตามคำสั่ง ควรเป็นเรื่องของความเต็มใจมากกว่าการทำตามคำสั่งหรือเพราะการลงโทษ (ภรณ์ คุรุรัตน์, 2537 : 6) เนื่องจากเด็กมีพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมไม่เหมือนกันจึงทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมต่างกันไป การฝึกให้เด็กมีวินัยจึงเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้น จึงมีผู้สนใจศึกษาและให้ความหมายของระเบียบวินัยไว้ดังนี้

วินัย (Discipline) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 744) หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526 : 186) ให้ความหมายของวินัยไว้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึงความสามารถในการบังคับหรือควบคุมตนเองให้ประพฤติตามระเบียบกฎเกณฑ์หรือขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพื่อความสุขในชีวิตของตนเองและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532 : 759) ให้ความหมายว่า วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลสามารถบังคับควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา ใจ ให้ประพฤติปฏิบัติได้เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่สังคมกำหนดไว้ด้วยความเต็มใจและจริงใจโดยไม่มีการลงโทษหรือควบคุม

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2537 : 8) ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า เป็นความสามารถในการใช้ความคิดความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้ เพื่อควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง

เสาวนีย์ ศรีมนตรี (2539 : 50) กล่าวว่า วินัยในตนเองหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคมโดยเกิดจากความสำนึกขึ้นมาเองแม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก เช่นบุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าภายในตนเองเป็นอุปสรรค ก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้

สุภัค ไหวหากิจ (2543 : 8) ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า ความสามารถของบุคคลในการใช้ความคิดที่ได้จากการเรียนรู้ ควบคุมตนเองให้ประพฤติตนได้อย่างเหมาะสม เป็นการทำโดยสมัครใจ ไม่มีการบังคับ เกิดจากการตระหนักในคุณค่าของการปฏิบัติ

โครว์และโครว์ (Crow & Crow, 1962 : 106) ได้กล่าวไว้ว่า วินัย หมายถึง การช่วยให้เด็กได้พัฒนาเกี่ยวกับความมีวินัยแห่งตน คือไม่ได้มุ่งแต่เพียงว่าให้เด็กปฏิบัติตามระเบียบ

วินัยต่าง ๆ เท่านั้น แต่มุ่งให้เด็กได้มีการพัฒนาในการควบคุมตนเอง นอกจากนั้นยังกล่าวต่อไปว่า ถ้าหากเราได้ให้เด็กได้มีการพัฒนาในการควบคุมตนเอง นอกจากนั้นยังกล่าวต่อไปว่าถ้าหากเราได้ให้เด็กมีอำนาจมีความรับผิดชอบแต่ด้วยต้น ๆ และแนะนำให้เขาได้ใช้อำนาจหรือเสรีภาพนั้นอย่างฉลาด จะช่วยให้เขาสามารถพัฒนาการควบคุมตนเองได้ดีกว่าการบังคับจากผู้อื่น

อิงลิชและอิงลิช (English & English. 1958 : 487) ได้ให้ความหมายของวินัยว่า เป็นลักษณะของการนำตนเองหรือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจ

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้บุคคลใช้ควบคุมความประพฤติของตนในการปฏิบัติตามแบบแผนข้อบังคับ ซึ่งทางโรงเรียนกำหนดหรือไม่กำหนดไว้เพื่อฝึกฝนให้บุคคลอยู่ในความถูกต้องมีเหตุผล ซึ่งจะก่อให้เกิดวินัยในตนเองที่จะทำให้บุคคลเป็นคนดี เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนเองและความเป็นระเบียบของสังคม

3.3.2 ความสำคัญของวินัยในตนเอง

วินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญทางบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งนี้ผู้ที่มิมีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะ สนใจและเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้ที่มิระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม และเมื่อใดก็ตามที่เด็กได้พัฒนาลักษณะดังกล่าวแล้ว เด็กจะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้ใหญ่ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2532 : 759) และวินัยในตนเองเป็นหัวใจของการแสดงออกซึ่งคุณธรรม เนื่องจากสามารถควบคุมตนเองได้ สามารถทำความดีด้วยตนเองและมีความกังวลเมื่อกระทำการที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยยับยั้งและป้องกันไม่ให้เกิดบุคคลกระทำความผิด (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2523 : 3)

ณรงค์ศักดิ์ ทะละภัก (2529 : 93) กล่าวว่า วินัยเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นความต้องการของสังคมที่พัฒนาแล้วทั่วโลกและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องฝึกให้เกิดขึ้นในตนเองตั้งแต่เด็ก เพราะคนในสังคมจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้แต่ละคนต้องมีวินัยในตนเอง รู้จักเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่กำหนดไว้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537 : 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยในตนเองว่าเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การรอคอย การแก้ปัญหาของส่วนรวม สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องโดยหลักของเหตุผล โดยไม่ต้องให้ผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม จึงควรส่งเสริมวินัยในตนเอง ซึ่งการส่งเสริมวินัยในตนเองจะช่วยให้มีความสามารถดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา ช่วยให้รู้จักคิด ใช้เหตุผล ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. ด้านสังคม อารมณ์ และจิตใจ ช่วยให้กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบต่อสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อ รู้จักแบ่งปันและรู้จักการรอคอย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 102) กล่าวถึง ความสำคัญของระเบียบวินัยกับตนเองว่า เป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้คน ๆ นั้น มีความรับผิดชอบและประสบความสำเร็จในชีวิต เริ่มจากการมีระเบียบวินัยในชั้นเรียน

นอกจากนี้ กู๊ด (Good. 1956 : 116) ยังกล่าวถึงความสำคัญของวินัยในตนเองว่าทำให้บุคคลสามารถบังคับ หรือควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยคำนึงถึงตนเองและผู้อื่นด้วย

จากความสำคัญของความมีวินัยในตนเองดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การมีวินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินวิถีชีวิตของบุคคลให้ปรากฏชัดเจนในชีวิตประจำวันและในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของสังคม

3.3.3 ลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง

ละมัย กาญจนะประโชติ (2534 : 10) ได้สรุปลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. ความเป็นผู้นำ
3. ความซื่อสัตย์สุจริต
4. มีลักษณะมุ่งอนาคต
5. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
6. มีความตรงต่อเวลา
7. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
8. มีความรับผิดชอบ
9. มีความอดทนขยันหมั่นเพียร
10. รู้จักเสียสละและมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

กัลยา สุวรรณรอด (2537 : 9) ได้สรุปพฤติกรรมของผู้ที่มีวินัยในตนเองดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ควบคุมตนเองอดทน
4. ไม่วิตกกังวล
5. มีความตั้งใจจริง
6. มีเหตุผล
7. ซื่อสัตย์
8. ตรงต่อเวลา
9. ความเป็นผู้นำ

สายพิน ปรงสุวรรณ (2538 : 8-9) ได้สรุปว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองควรมีลักษณะและพฤติกรรมประกอบไปด้วย

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. ความเป็นผู้นำ
3. มีความรับผิดชอบ
4. มีความตรงต่อเวลา
5. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
6. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
7. มีลักษณะมุ่งมั่นอนาคต
8. มีความซื่อสัตย์
9. การควบคุมตนเองขยันหมั่นเพียร
10. รู้จักเสียสละและมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 17-18) ได้มีการวิเคราะห์พฤติกรรมที่บ่งชี้ว่ามีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. การควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา และใจ
2. การยอมรับทั้งผลการกระทำของตนเอง
3. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
4. การตรงต่อเวลา
5. ความมีเหตุผล
6. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นตามกฎเกณฑ์ของสังคม
7. การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน

ศศิรินทร์ นิลจันทร์ (2547 : 4-5) ได้สรุปพฤติกรรมของผู้ที่มีวินัยในตนเองดังนี้

1. ความรับผิดชอบ
2. ความซื่อตรง
3. การตรงต่อเวลา
4. การควบคุมตนเอง

จากคุณลักษณะของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่กล่าวมา ได้สรุปลักษณะและพฤติกรรมของผู้ที่มีวินัยในตนเองไว้หลายลักษณะอย่างสั้น ๆ ชัดเจน และเข้าใจง่าย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่ควรสร้างเสริมให้กับเด็กปฐมวัย 3 คุณลักษณะคือ

1. การควบคุมตนเอง
2. การตรงต่อเวลา
3. ความรับผิดชอบ

3.3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

ลาวัญญ์ เผือกผ่อง (2536 : 69) ได้ศึกษาพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อความมีระเบียบวินัยและความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับประสบการณ์สร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา)

โดยใช้คำถามประกอบ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์สร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) โดยใช้คำถามประกอบมีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์สร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) แบบปกติ

นราพร ทับถม (2538 : 47-50) ได้ศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลมเน้นสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายหญิง อายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาชั้นก่อนวัยเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวัดปทุมคงคา เขตปทุมวัน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวงกลมโดยเน้นสิ่งแวดล้อมมีพัฒนาการทางสังคมด้านวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 19.07 และ 9.67 ตามลำดับ

สายพิน ประสูรธรรม (2538 : 44-48) ได้ทำการศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยเด็กร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์และครูสร้างกฎเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย หญิง อายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา จำนวน 92 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยเด็กร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์และครูสร้างกฎเกณฑ์มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จันทร์ดี ถนอมคล้าย (2539 : 45-56) ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยในตนเองด้านความอดทนของเด็กก่อนประถมศึกษาที่มีสติปัญญาแตกต่างกัน ด้วยวิธีการเล่นนิทานประกอบหุ่นมือโดยมีการใช้คำถามก่อนระหว่างและหลังการเล่านิทาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย หญิง อายุ 5-6 ปี ชั้นก่อนประถมศึกษาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนวัดนางนอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่า การใช้คำถามระหว่างการเล่านิทานเด็กมีวินัยในตนเองด้านความอดทนมากกว่าการใช้คำถามก่อนเล่านิทาน ส่วนการใช้คำถามหลังการเล่านิทานกับใช้คำถามระหว่างเล่านิทานเด็กมีวินัยในตนเองด้านความอดทนไม่แตกต่างกัน

ศศิธร ดีเหมาะ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนด้านความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณัฐพล กล้าหาญ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กรณีศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านดอนลำดวน พบว่า นักเรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ผ่านเกณฑ์และร้อยละ 80 มีจริยธรรมความมีวินัยในตนเองสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

สมจิตต์ สุวรรณวงศ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดสภาพการณ์เสริมความคิดเชิงคุณธรรมสังคมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒनावินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่า การใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กสะท้อนความรู้สึกและปัญหาของตนเอง ช่วยให้เด็กคิดหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองให้เป็นพฤติกรรมที่ไม่

สร้างปัญหาแก่ตนเองและผู้อื่น ผู้วิจัยพบว่า การใช้การสื่อสารวิธีนี้กับเด็กที่ควบคุมตนเองได้สูง สามารถพัฒนานิสัยในตนเองได้มากกว่าเด็กที่ควบคุมตนเองได้ต่ำ

ทัตไยวรรณ จินตสุวานนท์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการควบคุมตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชัยภูมิ พบว่า นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีการควบคุมตนเองก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศศินันท์ นิลจันทร์ (2546 : 55) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์ระดับคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

สุขวิทย์ สุขหมั่น (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มต่อการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม ความสามัคคี ความเมตตากรุณา ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมโดยการใช้กระบวนการกลุ่มที่พัฒนาการทางพฤติกรรมจริยธรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2547 : 65) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ ก่อนและระหว่างจัดกิจกรรมโดยเฉลี่ยรวมและจำแนกรายด้านในแต่ละช่วงสัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างก่อนและระหว่างจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้นตลอดเวลา 8 สัปดาห์

งานวิจัยที่มีส่วนสัมพันธ์ทางอ้อมกับจริยธรรมความมีวินัยในตน ในงานวิจัย มีดังนี้

สัณหพัฒน์ อรุณธารี (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมสร้างเสริมระเบียบวินัยเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกแห่งมีเป้าหมายมุ่งให้เด็กได้ฝึกความมีระเบียบวินัยตามพัฒนาการ และความพร้อมของเด็กในแต่ละวัย และมีนโยบายให้เด็กปฏิบัติเครื่องครัดปานกลาง ลักษณะการจัดกิจกรรมเสริมสร้างระเบียบวินัย พบว่า ส่วนมากครูอนุบาลใช้กิจกรรมการสนทนา ร้องลงมาคือให้เด็กฝึกปฏิบัติจริง เล่านิทาน สาธิตและร้องเพลงตามลำดับ ปัญหาด้านบุคลากรของผู้บริหาร คือ บุคลากรทางด้านปฐมวัยขาดความเอาใจใส่ต่อการจัดกิจกรรมสร้างเสริมระเบียบวินัย ส่วนปัญหาของครูอนุบาลคือ บุคลากรไม่สามารถคิดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยได้

งานวิจัยในต่างประเทศ

บาร์ช (Baruch. 1949 : 4-5) ได้ทำการศึกษาและพบว่าวินัยในตนเองจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และยังพบว่าผู้นำจะต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

มุสเสน (จิตรา ชนะกุล. 2539 : 23; อ้างอิงจาก Mussen. 1969 : 335,513-514) ได้ศึกษาพบว่าการศึกษาการฝึกวินัยให้แก่เด็กโดยใช้เหตุผลและให้ความรัก เป็นการฝึกวินัยที่ให้ผลดีที่สุด และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พ่อแม่ต้องการ วิธีนี้จะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงขึ้น ซึ่งมุสเสน ให้ข้อคิดว่าการฝึกวินัยและส่งเสริมพัฒนาการของความรู้สึกรับผิดชอบโดยการให้ความรักนั้น ควรใช้จนกว่าเด็กจะเลิกกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เพราะเป็นการกระตุ้นให้เด็กยอมรับอย่างแท้จริง

ออฟแมน (จินดา น้ำเจริญ. 2540 : 12; อ้างอิงจาก Holffmen. 1970 : 286) ได้ศึกษาวินัย 3 วิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การปล่อยปละละเลย การรวมอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า บิดามารดาที่ฝึกวินัยโดยวิธีการให้เหตุผล จะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยโดยบิดามารดาปล่อยปละละเลยหรือรวมอำนาจ

วิกกินส์ และคนอื่น ๆ (วัลลภา จันทรพิชญ. 2544 : 125; อ้างอิงจาก (Wiggins and others. 1971 : 289) ได้อ้างถึงผลการวิจัยของ Gough ที่ศึกษาเกี่ยวกับวินัยในตนเอง พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูง จะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผล มีความยืดหยุ่น ในความคิดและพฤติกรรมทางสังคม และยังพบว่า โดยทั่วไปจะมีสุขภาพดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเองด้วย

ไอลอนและโรเบิร์ต (Ayllon and Roberts. 1974 : 71-76) ได้ศึกษาวิธีการลดปัญหาระเบียบวินัยในชั้นเรียนและให้แสดงพฤติกรรมสนใจเรียนมากขึ้น โดยการเสริมแรงพฤติกรรมที่อยู่ในระเบียบวินัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 ที่มีพฤติกรรมไม่มีระเบียบวินัยในชั้นเรียนในขณะที่ครูให้อ่าน พบว่า การเสริมแรงด้วยระเบียบวินัยสามารถลดพฤติกรรมก่อวุ่นชั้นเรียนและเพิ่มพฤติกรรมการอ่านด้วย

มิลเลอร์ (สมจิตต์ สุวรรณวงษ์. 2542 : 46; อ้างอิงจาก Miller. 1984 : 15-16) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างการลงโทษกับการฝึกวินัย พบว่าลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล สิ่งแวดล้อม กิจกรรมประจำวันและความคาดหวังส่วนบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมเด็ก และเสนอแนะว่าเทคนิคที่ใช้ทักษะการแก้ปัญหาช่วยให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมและปลูกฝังวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยนั้นเป็นสิ่งสำคัญและมีผลดีต่อตัวเด็ก และวินัยที่ดีนั้นจะต้องเกิดจากความรู้ความเข้าใจมากกว่าวินัยที่เกิดจากการบังคับ และสามารถจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้วินัยโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมในวงกลม การเล่นเกม การเล่านิทาน การเล่นเกม กิจกรรมกลุ่ม ดังนั้นสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับเด็ก ระเบียบวินัยในห้องเรียน ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูการสั่งสอนและการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมของครูที่สอดคล้องกับความ

ต้องการและธรรมชาติของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะซึ่งจะทำให้เด็กเรียนรู้ถึงการปรับตัว รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนและผู้อื่น มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน อันเป็นการฝึกความมีวินัยในตนเองให้กับเด็ก

4. วิธีการปลูกฝังเสริมสร้างจริยธรรม

วิธีการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมที่จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรผสมผสานหลายวิธีเข้าด้วยกันสำหรับวิธีการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมที่พบและใช้กันทั่วไป มี 4 วิธี ดังนี้

4.1 การปรับพฤติกรรม

4.2 การพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม

4.3 กระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้ทางสังคม

4.1 การปรับพฤติกรรม

ความหมายของการปรับพฤติกรรม

การปรับพฤติกรรมเป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมวิธีหนึ่งในหลาย ๆ วิธี ที่มาจากการศึกษาค้นคว้าและทดลองของนักจิตวิทยา กลุ่มที่มีชื่อว่า นักพฤติกรรมนิยม (Behaviorists) กระทำโดยการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ส่วนนักจิตวิทยากลุ่มวิทยาศาสตร์ทางปัญญา มองว่าแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม นั้นแคบเกินไป เนื่องจากพิจารณาสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคลภายนอกเท่านั้น ในความเป็นจริงมนุษย์มีปัญหา มีความคิด มีความรู้สึก ปัจจัยภายในเหล่านี้ น่าจะมีผลต่อการเกิดพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายนอกน่าจะเป็นเพียงตัวที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมมากกว่าที่จะเป็นปัจจัยหลัก ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม จึงมีแนวคิดใหม่เกิดขึ้นจากนักจิตวิทยากลุ่มวิทยาศาสตร์ทางปัญญา เช่นแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา สำหรับความหมายของการปรับพฤติกรรมนักจิตวิทยาได้กำหนดความหมายของการปรับพฤติกรรมไว้ ดังนี้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2541 : 2-3)

Wolpe (1969) ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า เป็นการใช้ผลที่ได้จากการทดลองหลักการของการเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่เหมาะสมให้เหมาะสมขึ้น

O'Leary & Wilson (1987) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้และข้อค้นพบจากจิตวิทยาการทดลอง เพื่อในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์

Kalish (1981) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการนำเอาหลักการแห่งพฤติกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นหลักการที่ครอบคลุมทั้งแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ การวางเงื่อนไขและแนวคิดทางจิตวิทยาต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์เข้ามาประยุกต์ใช้

ลักษณะของการปรับพฤติกรรม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2541 : 9-10) ได้กล่าวถึงลักษณะของการปรับพฤติกรรมไว้ ดังนี้

1. มุ่งที่พฤติกรรมโดยตรง พฤติกรรมในที่นี้หมายถึง สิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออก ตอบสนองหรือโต้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ ได้ยินได้ จับได้ อีกทั้งวัดได้ตรงกันด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย ไม่ว่าการแสดงออกหรือการตอบสนอง

เป็นภายในหรือภายนอก เช่น การร้องไห้ การเดิน การคิด การเต้นของชีพจร การอ่านหนังสือ เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ต้องสังเกตเห็นได้ และวัดได้ตรงกัน

2. การใช้คำที่เป็นการตีตรา เช่น คำว่า ก้าวร้าว ฉลาด โง่ ชีเกียจ เก่ง เป็นต้น เพราะคำตีตราเหล่านี้มักจะเป็นคำที่มีความหมายกว้าง ๆ ที่รวมพฤติกรรมหลาย ๆ ลักษณะเข้าด้วยกัน จึงทำให้ไม่ชัดเจนยากแก่การสังเกตให้ตรงกัน เนื่องจากต่างคนต่างรับรู้คำตีตราที่ต่างกันและยากแก่การจัดโปรแกรมการปรับพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายได้ นอกจากนี้บุคคลที่ถูกตีตราอาจจะพยายามทำตนให้มีลักษณะเหมือนกับที่ถูกตีตราด้วย เช่น ถ้าตีตราเด็กว่าชีเกียจ เด็กอาจจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าชีเกียจจริง การตีตรายังทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความอับอายได้ ถ้าการตีตรานั้นเป็นการตีตราในลักษณะที่ไม่เหมาะสม เช่น ตีตราเด็กว่าเป็นคนเห็นแก่ตัว ซึ่งถ้าผู้ปกครองรู้เข้าก็อาจจะเกิดความอับอายได้ เป็นต้น

3. พฤติกรรมไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่ปกติหรือไม่ปกติ ย่อมเกิดมาจากการเรียนรู้ในอดีตทั้งสิ้น ดังนั้นพฤติกรรมเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้

4. การปรับพฤติกรรมจะเน้นที่สภาพและเวลาในปัจจุบันเท่านั้น แม้ว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นในอดีตก็ตาม แต่เงื่อนไขสิ่งเร้าและผลกรรมในสภาพปัจจุบันเป็นตัวกำหนดว่าพฤติกรรมที่เรียนรู้ในอดีตนั้น จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นบ่อยครั้งหรือลดลง ดังนั้น ถ้าสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สิ่งเร้าและผลกรรมใดที่ทำให้พฤติกรรมเหล่านั้นเกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือลดลงในสภาพปัจจุบันก็จะสามารถทำให้ปรับสิ่งเร้าและผลกรรมนั้นได้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อที่จะทำให้พฤติกรรมดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

5. การปรับพฤติกรรมจะเน้นที่วิธีการทางบวกมากกว่าที่จะใช้วิธีการลงโทษในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล เนื่องจากเป้าหมายของการปรับพฤติกรรมจะเน้นที่การเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการทางบวก เพื่อสนับสนุนให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น วิธีการทางบวกเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์น้อยกว่าการใช้วิธีการลงโทษ นอกจากนี้ การลงโทษยังเป็นวิธีการที่ไม่มีประสิทธิภาพเลย ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ให้ไปในทิศทางที่พึงประสงค์ เนื่องจากการลงโทษเป็นวิธีการที่ใช้เพื่อการระงับพฤติกรรมเท่านั้น หาใช่เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมไม่ แต่ควรจะใช้ในกรณีที่บุคคลมีพฤติกรรมที่มีความรุนแรง ตลอดจนพฤติกรรมนั้นอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตได้

6. วิธีการปรับพฤติกรรม สามารถใช้ได้เหมาะสมตามลักษณะปัญหาของแต่ละบุคคล เนื่องจากมีความเชื่อว่าบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การลงโทษวิธีหนึ่งอาจจะใช้ได้ผลกับคนๆ หนึ่ง แต่อาจจะใช้ไม่ได้ผลกับอีกหลาย ๆ คนได้เช่นเดียวกัน ตัวเสริมแรงตัวหนึ่งอาจจะมีประสิทธิภาพสูงมากเมื่อใช้กับคนบางคน แต่อาจจะไม่มีประสิทธิภาพเลยถ้าใช้กับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นในการดำเนินการปรับพฤติกรรมจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

7. วิธีการปรับพฤติกรรมเป็นวิธีการที่ได้รับการพิสูจน์มาแล้วว่ามีประสิทธิภาพและได้ผลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

สรุป การปรับพฤติกรรม ควรมุ่งที่การกระทำที่เป็นพฤติกรรมโดยตรง ใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก คำนึงถึงลักษณะของปัญหาแต่ละคน เน้นสภาพและเวลาในปัจจุบัน ไม่ควรตีตราพฤติกรรมของเด็กและควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ร่วมกับจิตวิทยาทางด้านพฤติกรรมของมนุษย์

กรมสามัญศึกษา (2529 : 11-21) ได้กล่าวถึงการปรับพฤติกรรมเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยใช้หลักการเสริมแรงเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความพอใจในการประพฤติปฏิบัติที่พึงประสงค์ ได้แบ่งเทคนิคการปรับพฤติกรรมไว้ดังนี้

1. เทคนิคที่ใช้เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมที่ไม่เคยทำมาก่อน ได้แก่

1.1 การแต่งพฤติกรรม คือ การปลูกฝังให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือพฤติกรรมที่ต้องการปลูกฝังขึ้นใหม่ การแต่งพฤติกรรมจะประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ครูหรือผู้ปรับแต่งต้องมีทักษะและความสามารถหลาย ๆ ด้าน

1.2 การใช้ตัวแบบ อาศัยกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบ

2. เทคนิคที่ใช้เพื่อแต่งพฤติกรรมเดิมที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมขึ้น ซึ่งอาจเป็นการกระทำให้คงอยู่ หรือเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมให้มากกว่าเดิม

2.1 การเสริมแรงทางบวก หมายถึง การให้ผลกรรมที่บุคคลพึงพอใจ หลังจากที่ได้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นการเสริมแรงทางบวกกระทำได้หลายวิธี ได้แก่

2.1.1 การเสริมแรงทางสังคม เป็นการแสดงการยอมรับหรือยกย่อง ทั้งโดยคำพูดและภาษาท่าทาง เช่น การสัมผัส โอบกอด เป็นต้น

2.1.2 หลักของฟรีแม็ค (Premack's Principle) เป็นการใช้กิจกรรมซึ่งผู้เรียนชอบกระทำมากที่สุดมาเป็นตัววางเงื่อนไขเสริมแรง หรือเป็นตัวกระตุ้น

2.1.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการบอกผลของการกระทำนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร

2.1.4 การใช้เบี้ยอรรถกร (Token Economy) คือ การใช้รางวัลหรือแต้มดาว เป็นตัวเสริมแรงเมื่อผู้เรียนทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2.2 การควบคุมตนเอง (Self Control) หมายถึงกระบวนการที่บุคคลใช้วิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีร่วมกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง โดยตนเองเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย เลือกวิธีการ และดำเนินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อไปสู่เป้าหมายด้วยตนเอง (ประเทือง ภูมิภักทราคม. 2535 : 361)

4.2 การพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม (Values Clarification)

การพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม เป็นกระบวนการหาทางให้คนแต่ละคนรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น ซึ่งรวมถึงรู้จักสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้รับการพัฒนาโดย แรทส์ ฮาร์มิน และไซมอน (Rathas, Harmin & Simon. 1966 : 28) โดยกล่าวถึงการพิจารณาสร้างเสริมค่านิยมว่า บุคคลจะรับรู้ค่านิยมจากประสบการณ์ของบุคคล มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ค่านิยมของบุคคลจะสามารถปรับแต่งจากการเกิดประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลง ค่านิยมนั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตสามารถ

ปฏิบัติการในโอกาสหรือสถานการณ์ที่ซับซ้อน และจะเกี่ยวข้องกับความถูกต้องหรือผิด ดีหรือชั่ว จริงหรือเท็จ สถานการณ์หรือเงื่อนไขภายใต้การกำหนด โดยพฤติกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับความต้องการที่ขัดแย้ง การทำให้สมดุล และจะเกิดการกระทำที่มีพลังแรง ดังนั้น ค่านิยมจึงจะอยู่ในรูปของความบริสุทธิ์และเป็นนามธรรม เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่ซับซ้อน โดยที่ค่านิยมจะสะท้อนออกมาเป็นผลผลิตที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ค่านิยมทางจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาของบุคคลที่ได้รับ เนื่องจากชีวิตของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันตามเวลาและสถานที่ ดังนั้นจึงไม่สามารถกำหนดได้ว่าบุคคลจะต้องมีประสบการณ์อย่างไร ไม่สามารถกำหนดว่า สิ่งใดคือค่านิยม ที่เหมาะสมกับบุคคล แต่บุคคลสามารถมีกระบวนการ (Process) ที่เหมาะสมในการได้รับค่านิยม ซึ่งแนวคิดเหล่านี้มาจากพื้นฐานที่ว่า สิ่งที่เป็นค่านิยมที่บุคคลควรจะได้รับนั้น สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อบุคคลที่จะสัมพันธ์กับโลก โดยวิธีการทางปัญญาและเกิดความพึงพอใจของบุคคล ทำให้เกิดกระบวนการสร้างค่านิยม (Process of Valuing) ซึ่ง แรทส์ ฮาร์มัน และ ไชมอน (Raths, Garmin & Simon. 1966 : 28-30 ; ฤกษ์ชัย คุณูปการ. 2539 : 79) ได้เสนอแนวทางและหลักเกณฑ์ในการพัฒนาค่านิยมเชิงจริยธรรมไว้ดังนี้

1. การเลือกค่านิยมซึ่งอาศัยหลักคุณธรรม และจริยธรรม (Choosing)
 - 1.1 ค่านิยมอย่างเสรี ไม่มีใครบังคับให้เลือก (Choosing Freely)
 - 1.2 เลือกจากตัวเลือกหลายตัว (Choosing Alternatives)
2. เลือกโดยผ่านการพิจารณาถึงผลที่จะตามมาของแต่ละตัวเลือก (Choosing after Thoughtful Consideration of the Consequences of each Alternative)
3. การเล็งเห็นคุณค่าในค่านิยม (Prizing)
 - 3.1 ประเมินค่าแล้วเลือกและยึดมั่นในสิ่งที่เลือก (Prizing and Cherishing)
 - 3.2 เลือกแล้วยอมรับในสิ่งที่เลือกอย่างเปิดเผย (Affirming)
4. การลงมือปฏิบัติต่อค่านิยม (Acting)
 - 4.1 เลือกแล้วลงมือปฏิบัติตามค่านิยมที่เลือกนั้นจริง (Acting upon Choices)
 - 4.2 ปฏิบัติตามค่านิยมที่เลือกอย่างต่อเนื่อง (Repeating)

หลักเกณฑ์เหล่านี้ ควรนำมาพิจารณาให้สัมพันธ์กับค่านิยมที่แต่ละบุคคลยึดถือ และนำมาใช้เป็นเกณฑ์สำหรับตรวจสอบความหมายของค่านิยมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ค่านิยมสมบูรณ์จะพัฒนามาจากกระบวนการที่คำนึงถึงความรู้สึก ความคิด เจตคติ ความต้องการและการกระทำ มาผสมผสานกัน และเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดยั้ง โดยที่หลักเกณฑ์ 3 ประการแรก การเลือกความเชื่อ และพฤติกรรม จัดเป็นประเภทของการเลือกค่านิยมซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญา ส่วนหลักเกณฑ์ 2 ประการต่อมาการนิยมและซาบซึ้ง เป็นการเห็นคุณค่าต่อสิ่งที่ได้เลือก ถือเป็นคุณค่าต่อสิ่งที่ได้เลือก ถือเป็นความสามารถทางจิตใจ อารมณ์และความรู้สึกของบุคคล และเกณฑ์ประการสุดท้าย การปฏิบัติให้เป็นกิจนิสัย การลงมือปฏิบัติตามค่านิยม จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภายนอกของบุคคล ดังนั้นการพัฒนาค่านิยมจะมาจากความสัมพันธ์ระหว่างปัญญา จิตใจ และการ

กระทำของมนุษย์ กระบวนการทั้งหมดผสมผสานและสัมพันธ์กันอย่างมีระบบ ทำให้บุคคลเกิดศักยภาพในการเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ (Smith. 1976 : 13-14; วัชรวิ ฐวธรรม. 2525 : 9-13)

การปลูกฝังจริยธรรมโดยวิธีพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม มีพื้นฐานทางด้านความเชื่อ ค่านิยมเป็นหลักการที่บุคคลคิดว่าถูกต้อง ดีงาม และควรยึดถือเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติในสังคม ดังนั้น การปลูกฝังจริยธรรมโดยทฤษฎีกระจำค่านิยมจึงเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาคุณธรรมและจริยธรรม หรือปัญหาเกี่ยวกับการประพฤติที่ถูกต้องและดีงาม

หลักการพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม มีหลักการที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. การยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน (Psychological safety) โดยผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ไม่มีการขึ้นำความคิดและการกระทำต่าง ๆ ผู้สอนจะร่วมแสดงความคิดเห็นเท่าที่จำเป็น

2. การใช้กระบวนการเป็นยุทธศาสตร์ (Clarifying strategocs) โดยวิธีจัดกิจกรรมและตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสีย ของผลงานด้วยตนเอง

สรุป แนวคิดตามทฤษฎีการพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม สามารถช่วยพัฒนาบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ให้มีความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางชีวิตของเขา ในการแสวงหาทางเลือกเพื่อการตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ แนวทางในการพัฒนาค่านิยม มีพื้นฐานว่า การให้บุคคลได้คำนึงถึงวิธีการเกิดค่านิยม จะทำให้บุคคลรู้จักเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่เขาต้องการ และค่านิยมจะสมบูรณ์ได้ เมื่อค่านิยมนั้นส่งเสริมให้บุคคลเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถนำมาใช้สอนและฝึกอบรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนให้บุคคลเกิดความกระจำในค่านิยมของตนเองและสามารถพัฒนาค่านิยมของตนให้สอดคล้องกับคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมได้นั้น ควรจัดกิจกรรมหลาย ๆ ชนิด เช่น กิจกรรมกลุ่ม การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การฟัง การซักถาม ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีเหตุผลในการคิดและตัดสินใจชัดเจน และยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ

4.3 กระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้ทางสังคม

4.3.1 กระบวนการกลุ่ม

เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมไม่อาจใช้ชีวิตหรือทำกิจกรรมได้เพียงลำพัง ดังนั้นธรรมชาติของมนุษย์จึงต้องการที่จะอยู่และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม คำว่ากระบวนการกลุ่ม (Group Process) มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น พลัของของกลุ่ม พลวัตรของกลุ่ม กลศาสตร์ของกลุ่ม กลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น ในวงการศึกษายอมรับกันว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบการกลุ่มมีความสำคัญต่อการปลูกฝังเด็กและเยาวชน เพราะเป็นการทำงานที่เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และหาวิธีแก้ไขปัญหาาร่วมกันทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มยังช่วยให้ได้รู้จากการปฏิบัติจริง มี

ปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น ๆ ทำให้การเรียนรู้ต่าง ๆ เติบโตด้วยความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา เป็นผลให้ผู้เรียนซาบซึ้งและจดจำได้นานตลอดจนสามารถฝึกนิสัยให้เข้าสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (สมณทา พรหมบุญ และคณะ. 2540)

กระบวนการกลุ่ม (Group Processes) หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนรวมกันเป็นกลุ่มย่อย และจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้มีส่วนในการคิดและทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2529 : 137) สำหรับกาญจนา ไชยพันธุ์ (2541) กระบวนการกลุ่มหมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มารวมกันด้วยความรู้สึกพึงพอใจ และเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ส่วนพงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542) กระบวนการกลุ่มจะเริ่มขึ้นนับตั้งแต่มีบุคคล 2 คนขึ้นไปมาทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เมื่อมนุษย์เข้ามารวมกลุ่มก็จะเกิดเป็นบทบาทของกลุ่มขึ้นมา อิทธิพลของกลุ่มสามารถที่จะขัดเกลา ลักษณะท่าทางของสมาชิกในกลุ่มให้เปลี่ยนแปลงได้ และทิตนา เขมมณี (2547 : 143-144) ได้กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการในการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และมีการดำเนินงานร่วมกัน

สรุป กระบวนการกลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันมีวัตถุประสงค์เดียวกัน เกิดปฏิสัมพันธ์ขึ้นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีอิทธิพลและบทบาทหน้าที่ต่อกันและกันในกลุ่ม เกิดพลังหรืออำนาจในการกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการเรียนการสอนโดยมีวัตถุประสงค์ให้ทุกคนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงหรือเรียนรู้จากการทำกิจกรรมด้วยตนเองและนำความรู้ไปเสริมสร้างความสัมพันธ์และปรับปรุงการทำงานกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ฤกษ์ชัย คุณูปการ. 2539 : 183)

ทิตนา เขมมณี (2547) ได้กล่าวถึงลักษณะการสอนที่ใช้กระบวนการกลุ่มโดยทั่วไปดังนี้

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Active Participation) การที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อม และความกระตือรือร้นที่จะเรียนและเรียนอย่างมีชีวิตชีวา

2. ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้สำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มได้พูดคุยปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน (Group Interaction) ข้อมูลต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อมูลและทักษะที่กว้างและหลากหลาย

3. ยึดการค้นพบด้วยตนเอง เป็นวิธีการสำคัญในการเรียนรู้ โดยครูต้องจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาและค้นพบคำตอบด้วยตนเอง (Experiential Learning) ทั้งนี้

เพราะการค้นพบความจริงใด ๆ ด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนจดจำได้ดี และมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน และมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

4. เน้นกระบวนการ (Process-Oriented) ควบคู่ไปกับผลงานโดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการกลุ่มและกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการด้วย ดังนั้นการเรียนรู้กระบวนการจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ผลงานดีขึ้น

5. เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application of knowledge) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสดิหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน ครูพยายามส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนลึกซึ้งขึ้น และเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

กิจกรรมซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนกระบวนการกลุ่ม มีหลายชนิด ดังต่อไปนี้

1. เกม (Games) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเล่นร่วมกัน มีเกณฑ์การตัดสินแพ้หรือชนะสำหรับการใช้เกมในการสอนคุณธรรมนั้น ไม่ควรเน้นเรื่องการแพ้ชนะมากเกินไป และเมื่อจบเกมแล้วควรมีการวิเคราะห์ แนวคิด คติธรรม รวมถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. บทบาทสมมติ (Role Play) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่กำหนดให้ในสถานการณ์อย่างหนึ่ง บทบาทสมมุติมีจุดเด่นที่สำคัญ คือ ต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงออกของผู้แสดง เพื่อให้เข้าใจเหตุผลและความรู้สึกของผู้แสดงที่แสดงออกเป็นพฤติกรรม

3. กรณีตัวอย่าง (Case) คือ เรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือเรื่องเล่าสืบต่อ ซึ่งกำหนดขึ้นมาโดยมีประเด็นปัญหาให้สมาชิกคิดค้น อภิปราย เพื่อเสริมสร้างให้สมาชิกได้มีการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ การให้เหตุผล และมีแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นคำตอบของสิ่งที่ต้องการสอน โดยไม่จำเป็นต้องสอนโดยตรง

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เลียนแบบของจริงให้ใกล้เคียงกับสภาพเป็นจริงมากที่สุดและให้ผู้เรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ ตลอดจนเลือกปฏิบัติจากสถานการณ์หรือสภาพที่เขากำลังเผชิญอยู่

5. ละคร (Acting) คือ การแสดงที่กำหนดขึ้นเป็นเรื่องราว โดยกำหนดสถานการณ์ บทบาท อารมณ์ คำพูด การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ไว้ในบทละครอย่างสมบูรณ์ ผู้แสดงจะแสดงตามบทบาทที่กำหนดไว้ให้ดีที่สุด ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเหตุผลในการแสดงพฤติกรรมของ ผู้อื่นมากขึ้น

6. การอภิปรายรายกลุ่ม (Small Group Discussion) หลังจากแบ่งกลุ่มย่อยและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้สอนจะให้สมาชิกของทุกกลุ่ม อภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนวิเคราะห์การเรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกัน

รูปแบบการสอนกระบวนการกลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. การบูรณาการสอดแทรกเข้าไปในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เนื้อหาวิชาพร้อม ๆ กับการฝึกทักษะกระบวนการกลุ่ม

2. การสอนกระบวนการกลุ่มโดยตรง เพื่อฝึกทักษะกระบวนการกลุ่มให้แก่ผู้เรียนโดยตรง

การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเทคนิคที่นักจิตวิทยาได้ทำการทดลองแล้วว่าเป็นการสอนที่สนใจ ค่านิยม และจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2533 : 397) ดังนั้นกระบวนการกลุ่มจึงส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้และปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการยอมรับจากกลุ่ม กล่าวคือ ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้สมาชิกสามารถปฏิบัติตนให้เป็นไปตามความต้องการของกลุ่ม มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสนุกสนานและมีชีวิตชีวาจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อกัน อีกทั้งยังช่วยปลูกฝังความรู้ความเข้าใจซึ่งเกิดจากการได้ปฏิบัติจริงทำให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพอันเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันอีกด้วย

4.3.2 วิธีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตและการเลียนแบบเนื่องจากคนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราอยู่เสมอและทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ หลักสำคัญของการปลูกฝังจริยธรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม คือ การจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งได้แก่ตัวอย่างและคำอธิบายชี้แนะ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในกฎเกณฑ์ การตัดสินใจความถูกต้องของการกระทำ และเกิดความเชื่อในผลดีที่เกิดจากการบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

การปลูกฝังจริยธรรมของนักเรียนโดยวิธีการเรียนรู้ทางสังคม มีขั้นตอนปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. จัดเงื่อนไขการเสริมแรงและเงื่อนไขการลงโทษให้แก่นักเรียน
2. จัดอภิปรายและให้บุคคลต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงพฤติกรรมจริยธรรม และผลกรรมที่ผู้กระทำควรที่จะได้รับ เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ให้นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมต้นแบบ หรือตัวอย่างการประพฤติปฏิบัติทางจริยธรรม
4. สร้างเงื่อนไขและให้การเสริมแรงบวกแก่นักเรียนที่ประพฤติปฏิบัติดีทางจริยธรรม หรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์

นอกจากนั้น แบนดูราได้มีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของตัวต้นแบบว่า จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม 4 ชนิดด้วยกัน ได้แก่

1. ความก้าวร้าว (Aggression) ซึ่งสร้างได้ด้วยการให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าอื่น ๆ ได้แก่ การก้าวร้าวกับการให้รางวัล (Aggression-rewarded) ความก้าวร้าวกับการลงโทษ (Aggression-punished) และการก้าวร้าวกับการได้รับการเพิกเฉย (No-sequences)
2. บทบาททางเพศ (Sex Roles) ตัวต้นแบบจะสร้างความเป็นเพศชายและเพศหญิงให้กับบุคคลได้เลียนแบบในสังคม
3. การเสริมแรงตนเอง (Self-reinforcement) ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกได้แก่ การให้รางวัลและการลงโทษ ส่วนการประเมินผลตัวเองเป็นทั้งการให้รางวัลและการลงโทษโดยตรง ซึ่งมีอิทธิพลจากตัวต้นแบบในสังคม

4. พฤติกรรมการสนับสนุนสังคม (Prosocial Behavior) การใช้ตัวต้นแบบสามารถส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการสนับสนุนสังคม ได้แก่ การแสดงความร่วมมือร่วม การช่วยเหลือ การแบ่งปันส่วน และการเห็นประโยชน์ของผู้อื่น

การปลูกฝังจริยธรรมโดยวิธีการเรียนรู้ทางสังคมเน้นเรื่องการเลียนแบบจากตัวแบบ ทั้งพฤติกรรมพึงประสงค์และการประพฤติปฏิบัติทางจริยธรรม ซึ่งมีพื้นฐานที่ว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรงของตนเอง ส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกต พฤติกรรมของผู้อื่นเป็นการเรียนรู้ด้วยการสังเกต อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการฟังคำบอกเล่า และการอ่านสารบบที่กึ่งของผู้อื่น ผลการเรียนรู้อยู่ในรูปของความเชื่อว่าอะไรสัมพันธ์กับอะไร อย่างไร โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลการกระทำ

5. แนวคิดทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

5.1 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย

5.1.1 ความหมายของการเจริญเติบโต พัฒนาการและวุฒิภาวะ

การเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเด็กอย่างต่อเนื่องกันตั้งแต่ปฏิสนธิ ตลอดจากครรภ์มารดาสู่โลกภายนอก จากทารกและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเจริญเติบโต พัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้น ช่วยทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับของเด็กแล้วมาสรุปแนวคิดเพื่อทำความเข้าใจเด็ก ตัดสินใจจัดประสบการณ์ให้เด็ก มีวิธีที่จะวัดและประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน

พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา การทำหน้าที่ (function) และวุฒิภาวะ (Maturation) ระบบต่าง ๆ ในด้านโครงสร้าง รวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออก ตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่ ๆ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมผสมผสานก้าวหน้าลำดับขั้นต่อเนื่องกันไป โดยพัฒนาการครอบคลุมทางสรีรวิทยา (Physiological development) ของระบบอวัยวะ การเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณ (Quantitative Change) ได้แก่การเพิ่มจำนวนเซลล์ประสาทในสมอง ขนาดรูปร่าง ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ซึ่งการเกิด/เปลี่ยนแปลงการพัฒนาการของมนุษย์ (Human development) เป็นความสามารถในการทำหน้าที่ด้านต่าง ๆ ดูจากพฤติกรรมและผลงาน สิ่งใหม่ ๆ ทางด้านคุณภาพ (Qualitative Change) ได้แก่ ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน การคิดเลข การแก้ปัญหา ช่วยตนเอง การทรงตัว การเคลื่อนไหว การกระโดด การรู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจ ยิ้มแย้ม ซึ่งพัฒนาการทุกด้านของมนุษย์ถ้าได้รับตามความต้องการแล้ว พัฒนาการของมนุษย์จะเป็นไปอย่างสมวัย (สิริมาภิญาญอนันตพงษ์. 2545 : 27-28) พัฒนาการเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

1. พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง ความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ที่ใช้ในการเคลื่อนไหว ทรงตัว ยืน วิ่ง รวมทั้งความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส เช่นการหยิบของ การขีดเขียน การพับกระดาษ เป็นต้น

2. พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ หมายถึง ความสามารถในการรู้สึกและแสดงความรู้สึกของเด็ก เช่น พอใจ ไม่พอใจ รักชอบ สนใจ เกลียด โดยที่เด็กรู้จักควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกที่ดีและนับถือตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสังคม จึงรวมเป็นพัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม (Psycho-social development)

3. พัฒนาการทางสังคม หมายถึง ความสามารถของเด็กในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ปรับตัวในการเล่นหรืออยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำหน้าที่ตามเวลา มีความรับผิดชอบ รู้จักกาลเทศะ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ การเข้าใจสิ่งต่าง ๆ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา ซึ่งแสดงออกโดยการใช้ภาษาในการสื่อความหมายเป็นส่วนใหญ่

การเจริญเติบโต (Growth) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณ เช่น ขนาดของร่างกายและอวัยวะเกิดจากการเพิ่มจำนวนและขนาดของเซลล์ ทำให้รูปร่างเปลี่ยนในเรื่องของน้ำหนัก ส่วนสูงขนาดลำตัว รวมทั้งอวัยวะและโครงสร้างภายในเพื่อทำหน้าที่ให้เหมาะสม ซึ่งการเจริญเติบโตจะสิ้นสุดลงเมื่อถึงจุดสูงสุดของวุฒิภาวะทางร่างกายเมื่ออายุประมาณ 21 ปี พัฒนาการนั้นจะดำเนินไปทุก ๆ ช่วงอายุของชีวิตในทุก ๆ ส่วนของร่างกาย และพัฒนาการเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องอาศัยการเจริญเติบโตเป็นพื้นฐาน

วุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ เป็นผลรวมที่เกิดจากอิทธิพลของยีน (Gene) ซึ่งถ่ายทอดทางพันธุกรรม วุฒิภาวะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเรียนรู้ แต่ไม่ได้เป็นผลมาจากการเรียนรู้ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ความสามารถบางอย่างอาจจะไม่เกิดขึ้นหรือช้ากว่าที่ควรได้

5.1.2 หลักพัฒนาการเด็กปฐมวัย

พัฒนาการของมนุษย์ทุกคนนั้นมีหลักการพอสรุปได้ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 29-31) คือ

1. พัฒนาการของมนุษย์เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีขั้นตอนและเกิดขึ้นต่อเนื่องอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปฏิสนธิจะค่อย ๆ พัฒนาเติบโตเป็นเด็กและผู้ใหญ่ต่อไป โดยขั้นตอนเป็นพื้นฐานสำหรับขั้นต่อไป

2. พัฒนาการของมนุษย์เป็นไปอย่างมีแบบแผนเฉพาะ พัฒนาการของมนุษย์จะเป็นไปเป็นระยะ ๆ กล่าวคือ เมื่อเด็กเกิดมาสัมผัสโลก เด็กจะนอนแบบเบาะก่อน ต่อจากนั้นค่อย ๆ พัฒนาคำว่า นั่ง คืบ คลาน ยืน และเดินในที่สุด นอกจากนี้การพัฒนามนุษย์ทางด้านร่างกายจะถูกกำหนดพัฒนาไปเป็น 3 ทิศทาง คือ

ทิศทางที่ 1 พัฒนาการจะเริ่มจากส่วนบนลงล่างหรือศีรษะไปเท้า (Cephalo-Caudal Development) เด็กทารกจะมีศีรษะใหญ่เมื่อแรกเกิด และต่อมาอวัยวะส่วนอื่น ๆ ค่อย ๆ เจริญเติบโตจนได้สัดส่วนกับศีรษะและอวัยวะส่วนบน

ทิศทางที่ 2 พัฒนาการจะเริ่มจากแกนกลางของลำตัวไปสู่อวัยวะส่วนข้าง (Proximal-Distal Development) เช่น เด็กจะสามารถเคลื่อนไหวลำตัวได้ก่อนการใช้แขนและนิ้วมือ หรือเด็กจะใช้ทั้งแขนบิดสิ่งของก่อนจะควบคุมข้อมือ ฝ่ามือ และนิ้วมือได้

ทิศทางที่ 3 พัฒนาการเคลื่อนไหวของร่างกาย พัฒนาทางทักษะจากทั่วไปสู่ทักษะการเคลื่อนไหวเฉพาะเจาะจง เด็กทารกอายุประมาณ 4-6 เดือน ยังไม่สามารถใช้นิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ จับชิ้นของเล่นได้ แต่พออายุ 6-9 เดือน มีความสามารถบังคับใช้นิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ จับของเล่นได้ หรือสามารถหยิบของเล่นเปลี่ยนจากมือข้างหนึ่งไปอีกข้างหนึ่งได้

3. พัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่แรกจะมีผลต่อพัฒนาการระยะต่อ ๆ ไป พัฒนาการของมนุษย์นั้นมีทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา จริยธรรม และบุคลิกภาพ ทั้งหมดทุกด้านจะมีความสัมพันธ์กันหมดแต่ละส่วนจะส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน และถ้ามีพัฒนาการด้านหนึ่งด้านใดบกพร่องตั้งแต่เริ่มแรก ก็จะนำไปสู่ความบกพร่องในด้านอื่น ๆ ด้วย และมีผลกระทบกระเทือนในระยะต่อ ๆ ไป

4. พัฒนาการของมนุษย์นั้นตั้งแต่เด็กจนกระทั่งผู้ใหญ่ แต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมในแต่ละช่วงชีวิต ปัจจัยทางพันธุกรรมที่ได้รับจากพ่อและแม่เป็นตัวกำหนดศักยภาพ ส่วนปัจจัยทางสภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนดโอกาสความเป็น ๆ ไปได้ของการที่เด็กเติบโตและพัฒนาตามศักยภาพนั้น ๆ ดังนั้นพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะเป็นอย่างไรหลังจากปฏิสนธิแล้วขึ้นอยู่กับสุขภาพความแข็งแรงของมารดา โอกาสของการได้รับการอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น เด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่พ่อแม่เอาใจใส่ ได้รับสารอาหารที่ครบถ้วน จะมีความแข็งแรงและเติบโตเร็วกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ยากจนไม่เอาใจใส่ หรือถ้าเด็กคนใดเติบโตสภาพแวดล้อมที่พรั่งพร้อมด้วยภาษา คือ พ่อแม่พูดกับลูก อ่านหนังสือให้ลูก ฟัง เด็กจะมีแนวโน้มพูดเก่งและใช้ภาษาได้ดีกว่าเด็กคนอื่น ๆ ที่ขาดโอกาสนี้ การทำความเข้าใจในเรื่องของพัฒนาการเด็กเป็นหัวใจสำคัญของผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษากับปฐมวัย

5.1.3 แบบฉบับของการพัฒนา

พัฒนาการของเด็กปฐมวัยทุกคนเปลี่ยนแปลงไปตามแบบแผนเดียวกัน คือ

1. แบบผังเฉพาะ เด็กปฐมวัยทุกคนมีลำดับขั้นการพัฒนาเหมือนกันเปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและมีทิศทางก้าวหน้า โดยไม่ข้ามขั้นและไม่มีการหยุดนิ่งอยู่กับที่ พัฒนาการขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาขั้นต่อไปที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณ เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้ชัดเจน ด้านการเพิ่มขนาดของรูปร่าง และอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เมื่อเด็กอายุมากขึ้น เกิดความเจริญเติบโตเนื่องจากได้รับสารอาหารที่เพียงพอตามความต้องการของร่างกาย ขนาดของร่างกายก็มีส่วนสูงและน้ำหนักเพิ่มขึ้นรวมทั้งการแสดงออกถึงขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ ก็เพิ่มขึ้นด้วย

3. การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงที่สลับซับซ้อน เกี่ยวข้องกับกลไกการทำงานภายในร่างกายที่ก่อให้เกิดความสามารถใหม่ ๆ

4. ความสัมพันธ์ของพัฒนาการทุกด้าน พัฒนาการทุกด้านของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหมด ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการด้านหนึ่งย่อมส่งผลทางบวกและทางลบให้พัฒนาการด้านอื่น เปลี่ยนแปลงไปด้วย

5. ลักษณะเด่นของพัฒนาการ แต่ละช่วงของการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนของ พัฒนาการ ลักษณะบางอย่างอาจพัฒนาเร็วกว่าลักษณะอื่น และสังเกตเห็นเด่นชัดได้

6. ความคาดหวังของพัฒนาการ พัฒนาการของมนุษย์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมี ขั้นตอนและได้ถูกกำหนดไว้อย่างแน่นอน จึงสามารถทำนายและคาดหวังความสามารถและ พฤติกรรมตามขั้นพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของเด็กอย่างคร่าว ๆ ได้ ทั้งนี้เมื่อเด็กได้รับการส่งเสริม พัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสม

7. ความแตกต่างภายในตัวบุคคล (Intra-individual Differences) ธรรมชาติได้ กำหนดให้พัฒนาการของระบบและส่วนต่าง ๆ ของร่างกายภายในตัวเด็กและคน มีอัตราการ เจริญเติบโตไม่เท่ากันในช่วงอายุหนึ่ง ๆ ของบุคคลนั้น

8. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Inter-individual Differences) แม้ว่าเด็กทุกคนจะมีแบบแผนของพัฒนาการเหมือนกันและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน แต่ความสามารถในการพัฒนา ให้ไปถึงจุดเดียวกันเมื่ออายุเท่ากันอาจแตกต่างกันได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากระดับวุฒิภาวะที่ถูกกำหนด โดยพันธุกรรม และประสบการณ์ที่ได้รับจากสภาพแวดล้อม จะเป็นตัวกระตุ้นหรือขัดขวางศักยภาพ การแสดงความสามารถของเด็กแต่ละคน

ฉะนั้นช่วงวัยเด็กตอนต้น (Early Childhood) หรือวัยเด็กก่อนเข้าโรงเรียน หรือวัยเด็กปฐมวัย เริ่มตั้งแต่อายุประมาณ 3 ปี - 6 ปี จะมีลักษณะเด่น คือ อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากเป็นของตัวเอง อยากรู้อยากช่วยเหลือ ชอบปฏิบัติ เนื่องจากเด็กวัยนี้เฟื่องฟูจากความเป็นทารก เริ่มมีความสามารถในการใช้ภาษาและในการเข้าใจสิ่งแวดล้อม เริ่มรู้จักใช้ความสามารถเกี่ยวกับทางกาย เช่น นิ้วมือ แขน ขา ฯลฯ ดังนั้นจึงต้องการแสดงความสามารถเหล่านี้ มีความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในครอบครัว เพื่อนและผู้อื่นมากขึ้น เป็นระยะที่เด็กได้รับการเรียนรู้กฎระเบียบต่างๆ ของสังคม เริ่มเรียนรู้พฤติกรรมอยู่ร่วมกลุ่มกับผู้อื่นทั้งในวัยเดียวกันและต่างวัย เรียนรู้พฤติกรรมตามบทบาททางเพศของตน รู้ว่าถ้าทำตามกฎเกณฑ์แล้วได้รับรางวัลและต้องถูกลงโทษ เมื่อต่อต้านระเบียบวินัย พัฒนาการการเรียนรู้ของแต่ละช่วงวัยของเด็กกลุ่มนี้มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2544 : 199-208; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2544 : 77-82,92; พรณี ข. เจริญจิต. 2545 : 123-127) ดังนี้

อายุ 3-4 ปี

เด็กวัย 3 ปี เป็นวัยที่ก้าวพ้นไปจากวัยทารก สามารถเห็นความแตกต่างได้ตั้งแต่ พัฒนาการทางร่างกาย ลักษณะท่าทางและความสามารถในด้านต่าง ๆ ก้าวหน้าขึ้น การควบคุม

ความสมดุลและการทรงตัวดีขึ้น สามารถวิ่ง ปีนป่ายได้เล็กน้อย การใช้กล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ และการช่วยเหลือตัวเองดีขึ้น เด็กบางคนชอบใช้ความสามารถด้านใหม่ ๆ ของตน การแสดงพฤติกรรม การเรียนรู้ที่โรงเรียนเต็มไปด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน

พัฒนาการทางภาษา ภาษาช่วยให้เพิ่มการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มอายุของเขา และทำให้ผู้อื่นเข้าใจง่ายขึ้น สามารถพูดประโยคยาวขึ้น เด็กเริ่มสนใจการสนทนากับบุคคลและชอบถามคำถามที่ใช้เสมอ คือ “ทำไม” “อะไร” และ “อย่างไร” มีการใช้คำศัพท์เพิ่มขึ้นและใช้ไวยากรณ์ได้ถูกต้องขึ้น ภาษาจะกลายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการคิดและสังคม

พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม เด็กวัยอายุ 3 ปี จะมีความตระหนักต่อการเข้าสังคมมากกว่าวัย 2 ปี เด็กสามารถเริ่มต้นเล่นกับบุคคลอื่นได้ประมาณ 2 หรือ 3 คน สัมพันธ์ภาพกับคนอื่นเป็นช่วงสั้น ๆ แต่จะสามารถเล่นด้วยได้ทีละคน ทักษะการแก้ปัญหาทางสังคมเริ่มปรากฏ อาจเริ่มมีการแบ่งปัน พฤติกรรมการเป็นผู้ให้และผู้รับแสดงให้เห็นได้ไม่มากนัก (Hildebrand. 1997 : 54-55) ครูควรเอาใจใส่ต่อความสามารถในด้านต่างๆ ที่เด็กพัฒนาขึ้น เด็กวัยนี้ชอบกระทำการสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองและต้องการการสนับสนุนและเห็นคุณค่าของการช่วยเหลือตัวเองของเขา เด็กเริ่มพัฒนาทักษะทางสังคมแต่ในขณะเดียวกันการเล่นคนเดียวเป็นความพึงพอใจของเด็กเช่นกัน

อายุ 4-5 ปี

เด็กวัย 4 ปี มีความพร้อมและพัฒนาการทางร่างกาย มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่และพัฒนาการทางภาษาด้วยความมั่นใจ เด็กต้องการความเป็นอิสระ มีทักษะในการเคลื่อนไหวและมีความกระตือรือร้น สามารถปีนป่าย ถีบจักรยานห้อยโหน สามารถกระโดด พยายามแสดงความผาดโผนทางร่างกาย วัยนี้พัฒนาการการประสานงานของการใช้กล้ามเนื้อเล็กดีขึ้นมาก เห็นได้ชัดเจนในการควบคุมการใช้นิ้วมือ การติดกระดุม การวาดภาพ การตัด นอกจากนี้ กิจกรรมดูแลตนเองส่วนใหญ่เป็นกิจวัตรประจำวันค่อนข้างมาก

พัฒนาการทางภาษามีความเด่นชัดขึ้น สามารถใช้ภาษาใหม่ๆ ที่พัฒนาขึ้นในขณะสื่อสาร ชอบการเล่นภาพภาษา ชอบคุย ชอบแต่งเรื่องขึ้น สร้างคำที่สัมผัสได้ เช่น คำคล้องจอง ตั้งคำถามมากกว่าวัย 3 ปี

พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม ให้ความสำคัญกับการมีเพื่อนมากขึ้น การเล่นเป็นกิจกรรมทางสังคม แต่หลายคนก็ยังสนุกกับการทำกิจกรรมคนเดียว รู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับ เพราะเริ่มเข้าใจเรื่องการเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีทักษะการเคลื่อนไหวและทักษะการใช้ภาษาสามารถเล่นเป็นกลุ่มได้ มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น มีความคล่องแคล่ว มีอารมณ์ขัน ครูควรจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ กระตุ้นให้ใช้วัสดุอุปกรณ์ ส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่นการแบ่งปัน ความขัดแย้ง การปรึกษาหารือ (Hildebrand. 1997 : 56-58)

อายุ 5-6 ปี

วัย 5 ปี สามารถทำกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ได้ดีขึ้น ควบคุมการเคลื่อนไหวได้ดี และแม่นยำกว่าวัย 4 ปี สนใจทำกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อเล็กเพราะเขามีความสามารถในการตัด

กระตือรือร้น วาดภาพ และเริ่มต้นการเขียน ความสนใจเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้โดยต้องการสร้างผลงานสิ่งประดิษฐ์มากกว่าการระบายสีภาพ

พัฒนาการทางภาษา วัยนี้มีความสามารถทางภาษาสูงมาก โครงสร้างของประโยคซับซ้อนและสมบูรณ์ขึ้น ใช้ไวยากรณ์ได้แม่นยำขึ้น พูดและออกเสียงชัดเจนดีมาก มีความสนใจติดต่อกับคนภายนอกครอบครัวและโรงเรียน มีความใจเพื่อนเป็นพิเศษ

พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม มีความอดกลั้นและควบคุมตนเองได้ดีขึ้น ระวังแฉ่ใจ มีความมั่นใจในตนเอง มีความพร้อมมากขึ้นกว่าวัย 4 ปี มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการไว้วางใจผู้อื่น เล่นร่วมกับเพื่อนได้ เล่นเป็นกลุ่มได้เป็นเวลานาน รู้จักการแบ่งปันของเล่น การเป็นผู้ให้และผู้รับ (Hildebrand. 1997 : 56-58) ครูควรจัดให้เด็กเล่นเป็นกลุ่มเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกรับผิดชอบและการควบคุมตนเอง ให้โอกาสได้สำรวจสภาพแวดล้อมอย่างลุ่มลึก ดุดสน้ำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลาย เด็กสามารถอภิปราย วางแผน และมีความพยายามทำงานจนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้จากทำงานเป็นกลุ่ม (Helm ; & Katz. 2003 ; citing Essa. 2003 : 37-38)

สรุป ช่วงวัยเด็กตอนต้นหรือเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการทางร่างกายในการเคลื่อนไหวและทรงตัว การใช้นิ้วมือ ขา แขนได้ดีขึ้น มีความสามารถในการใช้ภาษาและในการเข้าใจสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในครอบครัว เพื่อนและผู้อื่นมากขึ้น เป็นระยะที่รับการเรียนรู้กฎระเบียบต่าง ๆ ของสังคมและเรียนรู้พฤติกรรมอยู่ร่วมกลุ่มกันทั้งในวัยเดียวกันและต่างวัยกัน เรียนรู้พฤติกรรมตามบทบาททางเพศของตน ชอบอิสระ อยากเป็นตัวของตัวเอง อยากช่วยเหลือ ชอบปฏิเสธ รู้ว่าถ้าทำตามกฎเกณฑ์แล้วได้รับรางวัลและต้องถูกลงโทษเมื่อต่อต้านระเบียบวินัย

5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

5.2.1 ความหมายของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

สรวงศ์ โค้วตระกูล (2544 : 185) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือจากการฝึกหัดรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงปริมาณความรู้ของผู้เรียน

พัชรี สวนแก้ว (2545 : 45) กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ว่าหมายถึงการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ได้รับ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ องค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่ วุฒิภาวะและความพร้อม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและความสามารถที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545 : 29) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ว่าหมายถึง กระบวนการที่มนุษย์มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิมเป็นพฤติกรรมค่อนข้างถาวร

ทิตนา แชมมณี (2547 : 43) ได้กล่าวไว้ว่า ในการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้น ต้องมีการศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้จนเกิดเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นแนวความคิดที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถใช้อธิบายลักษณะของการเกิดการเรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

คิมเบล (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2537 : 188; อ้างอิงจาก Kimble. 1967) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงศักยภาพของพฤติกรรมในลักษณะที่ค่อนข้างจะถาวร โดยเป็นผลมาจากการฝึกฝนที่ได้รับการเสริมแรง

แบนดูรา (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2537 : 188; อ้างอิงจาก Bandura. 1977) เชื่อว่าบุคคลจะได้มาซึ่งความรู้ (Acquired) จากประสบการณ์ที่เขาได้รับหรือจากการสังเกตบุคคลอื่นรอบ ๆ ตัว การได้มาซึ่งความรู้นั้นเป็นการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงศักยภาพของพฤติกรรมนั่นเอง บุคคลก็จะรอโอกาสที่จะแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เขาได้เรียนรู้แล้วในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

เลอฟรานซ์ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2537 : 188; อ้างอิงจาก Lerfrancois. 1973) ที่ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลงนั้นค่อนข้างจะถาวร

สลาบิน (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2537 : 188 2537 : 188; อ้างอิงจาก Slavin. 1991) ก็ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงของบุคคลอันเป็นผลจากประสบการณ์

แกกและเบอร์ไลเนอร์ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2537 : 188 2537 : 188; อ้างอิงจาก Gage & Berliner. 1992) ให้ความหมายของการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่อินทรีย์เปลี่ยนพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ การที่กำหนดการเรียนรู้เป็นกระบวนการนั้น เพราะว่าการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยเวลาจำเป็นที่จะต้องมีการบวนการต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

สรุป การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเกิดขึ้นลักษณะที่ค่อนข้างถาวรและเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับมาซึ่งแบนดูรากล่าวว่า มนุษย์สามารถเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่น พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์จึงรับอิทธิพลจากการสังเกตพฤติกรรมและผลของการแสดงพฤติกรรมของบุคคลอื่น ดังนั้นการเรียนรู้ของเด็กเป็นผลมาจากประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมและมีการฝึกฝนตั้งแต่วัยทารก ในการเรียนรู้ของเด็กนั้นสิ่งที่มีอิทธิพล ได้แก่ สภาพแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ ความต้องการและความสนใจของเด็ก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ความสามารถต่าง ๆ ของเด็กถูกนำออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีขอบเขต คือ ใช้ช่วงเวลาสั้น การรับรู้เนื้อหา แบบรูปธรรม วิธีการเรียนรู้ในแบบของการเล่น ลงมือปฏิบัติ สำรวจสิ่งรอบตัวตามความพอใจของตนเอง ลักษณะเช่นนี้เป็นการเรียนรู้ (สิริมาภิญาญอนันตพงษ์. 2545 : 5, 29)

5.2.2 ลักษณะของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยจะมีลักษณะการเรียนรู้ที่เป็นเฉพาะของตน ซึ่งอาจจะแบ่งลักษณะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (พัชรีย์ สวนแก้ว. 2545 : 50-52) ได้ดังนี้ คือ

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ คือการเรียนรู้ที่เด็กได้รับมาจากสภาพแวดล้อม การพบเห็นประสบการณ์ตรงที่เด็กได้รับมีผลต่อการเรียนรู้ และการเสริมสร้างลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัยรวมทั้งยังสามารถเป็นตัวกำหนดลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัยอีกด้วย ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงนี้อาจจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 การเสริมทางบวก ได้แก่ สิ่งที่ทำให้เด็กพึงพอใจจากแสดงพฤติกรรมบางอย่าง ซึ่งเป็นผลทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ซ้ำอีก

1.2 การลงโทษ ได้แก่ สิ่งที่ทำให้เด็กไม่พึงพอใจ หลังจากแสดงพฤติกรรมบางอย่างซึ่งเป็นผลทำให้เด็กยุติการแสดงพฤติกรรมนั้นในเวลาต่อมา

2. การเรียนรู้จากการบอกเล่า เด็กปฐมวัยเรียนรู้จากการมีประสบการณ์ตรงแล้ว เด็กยังสามารถที่จะเรียนรู้ได้จากการบอกเล่าของบุคคลต่าง ๆ หรือการบอกเล่าจากหนังสือ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเรียนรู้ทางอ้อม

3. การเรียนรู้จากการสังเกต เด็กปฐมวัยมักจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ มาจากตัวแบบรอบ ๆ เด็ก ในระยะแรกเด็กจะเลียนแบบบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เมื่อเด็กเริ่มเข้าสังคมเด็กจะเริ่มสังเกตและลอกเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลที่เด็กสนใจ

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2537 : 190) ได้แบ่งลักษณะของการเรียนรู้ ดังนี้

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การที่เด็กเอื้อมมือไปจับเตาไฟและรับประสบการณ์จากความร้อนที่เตาไฟ ทำให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรมโดยไม่เอื้อมมือไปจับเตาไฟอีกเลย เป็นต้น

2. การเรียนรู้จากประสบการณ์ทางอ้อม เป็นการเรียนรู้ที่เด็กได้จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น หรือจากการได้รับข่าวสารต่าง ๆ จากหนังสือ ทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง เช่น การที่เด็กพบว่าบุคคลที่กระทำความผิดกรรมที่ดีจะได้รับการยกย่องจากสังคม เขาก็อาจจะลอกเลียนแบบโดยที่กระทำความผิดกรรมที่ดี เป็นต้น

สรุป การเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ตราบใดที่คนมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และสังคม ก็จะมีการเรียนรู้ตลอดเวลาในชีวิตประจำวัน พฤติกรรมของบุคคลก็เปลี่ยนแปลงได้เสมอ ดังนั้นประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยได้รับทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

5.2.3 วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากบุคคลในวัยอื่น ๆ กล่าวคือ เด็กปฐมวัยมีวิธีการเรียนรู้โดยผ่านสิ่งต่าง ๆ (พัชรี สวนแก้ว. 2545 : 52-55) ดังนี้

1. เด็กเรียนรู้ผ่านความต้องการของเด็กเอง

การที่บุคคลจะเรียนรู้ในสิ่งใดได้ดีก็ต่อเมื่อบุคคลมีความต้องการในสิ่งนั้น ๆ เนื่องจากเด็กปฐมวัยมีความต้องการที่แตกต่างไปจากบุคคลวัยอื่น จึงมีวิธีการเรียนรู้โดยผ่านสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1.1 เด็กต้องการยอมรับและได้รับความสนใจ ความเอาใจใส่ จากผู้ที่อยู่ใกล้ซึ่งเป็นความต้องการของเด็ก เนื่องจากธรรมชาติของเด็ก ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การตอบสนองความต้องการของเด็ก การให้ความสนใจ ตลอดจนการให้คำชมเชยหรือการแสดงกิริยารักใคร่พอใจชื่นชม จะทำให้เด็กมีความมั่นใจ เด็กจะมีความพยายามทำในสิ่งที่ได้รับการยกย่องจากผู้ใหญ่

1.2 เด็กต้องการการตอบสนองเพื่อยุ่รอดของชีวิต เด็กต้องการสิ่งที่จำเป็นต่อร่างกาย การตอบสนองเมื่อเด็กหิวกระหาย ไม่สบาย เหนื่อย หนาว ฯลฯ

1.3 เด็กต้องการแสดงความสามารถในขอบปีแรกของชีวิต เด็กต้องการที่จะแสดงและทดลองความสามารถต่าง ๆ ของตน ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กสามารถ และต้องการ มีเวลาให้กับเด็กพอสมควรในการทดลองความสามารถ และเพื่อให้เกิดความชำนาญ ซึ่งจะพบว่า เด็กจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีกโดยไม่เบื่อหน่ายและเป็นการสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นด้วย

1.4 เด็กต้องการที่จะเหมือนบุคคลที่เขารัก การที่เด็กทำตามบุคคลต่าง ๆ นำไปสู่การเรียนรู้ได้ บางครั้งเด็กอาจจะเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ แสดงออกให้เห็นจากการเล่น ควรจัดสภาพแวดล้อมที่จะเอื้อต่อลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก

2. เด็กเรียนรู้โดยผ่านความสนใจที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ

บุคคลจะเรียนรู้สิ่งใดต่อเมื่อบุคคลนั้นมีความสนใจในสิ่งนั้น ๆ ซึ่งเด็กปฐมวัยจะมีวิธีการเรียนรู้โดยผ่านความสนใจดังนี้

2.1 เด็กมีความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมตนเอง เป็นธรรมชาติของเด็ก ถ้าหากสิ่งของหรือวัตถุใดน่าสนใจ สะดุดตาเร้าความสนใจให้เด็กเข้าไปใกล้และต้องการจะศึกษา

2.2 เด็กมีความสนใจในประสบการณ์หลาย ๆ อย่างที่จัดให้ เช่น การหาวัสดุเครื่องใช้และของเล่นที่เหมาะสมกับวัยให้เด็กได้เล่น การตอบคำถามที่เด็กสนใจใคร่รู้ การหาหนังสือที่มีคุณค่าให้ลูกได้อ่านหรือดูรูปภาพ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยขยายประสบการณ์ของเด็ก

2.3 เด็กที่มีความสนใจคำถามที่กระตุ้นให้เด็กคิดหาคำตอบ การตอบคำถามและการตั้งคำถามเพื่อให้เด็กพยายามค้นหาคำตอบ จะทำให้เด็กได้รู้จักสังเกตและหาข้อเสนอหรือข้อคำตอบต่าง ๆ มาตอบคำถาม ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ของเด็กได้

2.4 เด็กมีความสนใจในคำอธิบายและข้อเสนอแนะ การแนะนำให้คำอธิบายบ้างจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น การประสบความสำเร็จในการทำงานต่าง ๆ นอกจากจะทำให้เกิดการเรียนรู้แล้วในทางจิตวิทยา เด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าที่จะคิดค้นและหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง และมีความภาคภูมิใจในผลงานของตน

2.5 เด็กมีความสนใจในเกมที่มีรางวัล ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีสมาธิในการตั้งใจเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งจะต้องคำนึงความเหมาะสมในการสนับสนุนได้เด็กไปร่วมเล่นเกม เพราะอาจจะทำให้เด็กมีนิสัยก้าวร้าว เพราะมุ่งหวังแต่ชัยชนะเพื่อรางวัลก็ได้

3. เด็กเรียนรู้โดยผ่านการลงมือปฏิบัติและการเล่น

เด็กปฐมวัยอยู่ในระยะที่กำลังซุกซน วิธีการที่เด็กได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการเล่น ก็เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น

3.1 เด็กเรียนรู้จากการกระทำซ้ำ ๆ หรือเลียนแบบ เช่น การต่อภาพตัดต่อในครั้งแรกเด็กอาจจะทำด้วยความยุ่งยาก และเสียเวลามากในการค้นหาชิ้นส่วนที่เหมาะสม แต่ถ้าทำซ้ำ ๆ กันเด็กจะทำได้รวดเร็วขึ้นและสามารถนำไปสู่การเล่นการตัดต่อที่ยากขึ้น เป็นต้น

3.2 เด็กเรียนรู้จากการสำรวจ สัมผัส ค้นคว้า เปรียบเทียบ และหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เช่น การเล่นเครื่องเล่นต่าง ๆ เด็กมักจะเกิดความเข้าใจและสามารถสังเกตเปรียบเทียบได้ด้วยการลงมือเล่นด้วยตนเอง เป็นต้น

3.3 เด็กเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติ การที่เด็กได้มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาจะนำไปสู่การแก้ปัญหาอื่น ๆ ในภายหน้า โดยเด็กจะทบทวนประสบการณ์ที่ผ่านมาเพื่อนำมาสู่การแก้ปัญหา จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น ได้ลงมือปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

4. เด็กเรียนรู้โดยผ่านสิ่งที่ตนเองได้รับ

ประสบการณ์ทั้งดีหรือไม่ดี ทั้งพอใจหรือไม่พอใจ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เสมอ ถ้าเป็นประสบการณ์ที่เด็กพึงพอใจก็จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และเด็กจะทำในสิ่งนั้นอีก แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจเด็กจะหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านั้นและไม่ทำต่อไปอีก

5. เด็กเรียนรู้โดยผ่านความพร้อมที่จะเรียน

ความพร้อมมีความสัมพันธ์กับการฝึกหัด ถ้าฝึกหัดเมื่อเด็กพร้อมย่อมทำให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กได้ปฏิบัติหรือได้สัมผัส จะช่วยให้เด็กเกิดความพร้อมได้เร็วขึ้น การเตรียมความพร้อมที่จะเรียนของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

5.1 การเตรียมและจัดหาประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ จะช่วยให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยการรับรู้ ได้ดู ได้สัมผัส ฯลฯ กับสิ่งนั้น ๆ

5.2 เด็กจะมีความพร้อมในการเรียนสิ่งที่ยากขึ้นและแตกต่างไปจากเดิมอีกเล็กน้อย หากเด็กได้รับความสำเร็จจากการเรียนรู้มาแล้วบ้าง

วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ดังกล่าวสรุปได้ว่า เด็กเกิดการเรียนรู้ได้จากความต้องการ ความสนใจ และการสังเกตของตัวเด็กเองต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทั้งได้ลงมือปฏิบัติด้วยกิจกรรมที่จัดไว้อย่างเหมาะสมทั้งทางตรงและทางอ้อม

5.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโตพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การเจริญเติบโตพัฒนาการและการเรียนรู้ในแต่ละด้านของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะช่วงหลังแห่งการเจริญเติบโตของชีวิตของเด็ก ได้มีทฤษฎีหลายทฤษฎีอธิบายไว้ ขั้นตอนการเจริญเติบโตพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กในด้านนั้น ๆ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีต่าง ๆ ทุกด้านเป็นพื้นฐานให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินให้เด็กวัยนี้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในงานวิจัยนี้ขอกล่าวเฉพาะทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน คือ

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ซึ่งมีความเหมาะสมสามารถนำมาใช้โดยตรงเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยและเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้ คือ

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์

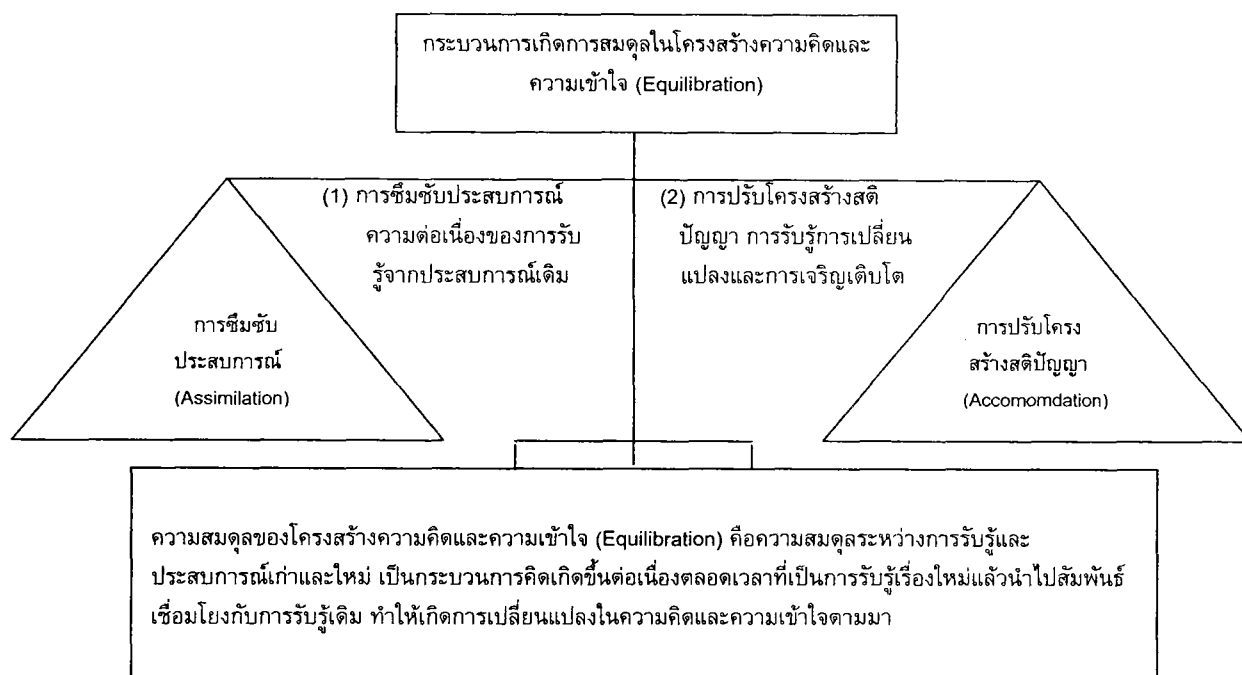
นักจิตวิทยาชาวสวิสผู้เชี่ยวชาญในทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ผลงานของเขาเกี่ยวข้องกับทฤษฎีจิตเติบโตและพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก เน้นถึงความสำคัญของความเป็นมนุษย์ ที่มนุษย์มีความสามารถในการสร้างความรู้ผ่านการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมซึ่งปรากฏอยู่ในตัวเด็กตั้งแต่แรกเกิด เพียเจท์ ได้อธิบายไว้ว่า พัฒนาการทางสติปัญญาเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยบุคคลพยายามปรับตัวให้อยู่ในสภาวะสมดุลด้วยการใช้กระบวนการดูดซึมและกระบวนการปรับให้เหมาะสม จนทำให้เกิดการเรียนรู้โดยเริ่มจากการสัมผัส ต่อมาจึงเกิดความคิดทางรูปธรรมและพัฒนาไปเรื่อยๆ จนเกิดความคิดที่เป็นนามธรรมซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลำดับ (ทิสนา แคมมณี. 2547 : 13) และเชื่อว่าเด็กทุกคนตั้งแต่เกิดมาพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและปฏิสัมพันธ์นี้ ทำให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจท์แบ่งองค์ประกอบที่มีส่วนเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาไว้ 4 องค์ประกอบ คือ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2544 : 49-50)

1. วุฒิภาวะ เป็นสภาพร่างกายที่มีความพร้อมต่อการพัฒนาการทางสติปัญญา ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน
2. ประสบการณ์ ทุกครั้งที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมก็จะเกิดประสบการณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประสบการณ์ คือ ประสบการณ์ที่เนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลทางตรรกศาสตร์ซึ่งมีความสำคัญในการแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์

3. การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลรอบข้างถ่ายทอดความรู้แก่เด็ก โดยผ่านกระบวนการดูดซึมประสบการณ์และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา

4. กระบวนการพัฒนาความสมดุลหรือการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (self regulation) ซึ่งอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล เพื่อจะปรับความสมดุลของพัฒนาการเขาวนปัญญาขึ้นต่อไปอีกขั้นหนึ่งที่สูงกว่า โดยใช้กระบวนการดูดซึมประสบการณ์และการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา

องค์ประกอบเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างทางสมอง นอกจากนี้ เพียเจท์ เน้นเรื่องการเรียนรู้จะเกิดได้ เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ในการเข้าสังคมนั้น ๆ อิทธิพลของทฤษฎีนี้ มีบทบาทในการจัดแนวประสบการณ์ในระดับปฐมวัย คือ ให้เด็กเรียนรู้โดยให้ออกาสเด็กในการเล่น สำรวจ ทดลอง มีโอกาสเลือก ดัดสนใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ในการเรียนรู้ตามแนวคิดของเพียเจท์ ดังแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แสดงปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ของกระบวนการเกิดความสมดุลในโครงสร้างความคิดและความเข้าใจ (Equilibration) ระหว่างการซึมซับประสบการณ์ (Assimilation) และการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา (Accommodation) (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 37)

ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา

การจัดระบบและรวบรวมกระบวนการต่าง ๆ ภายในโครงสร้างทางสติปัญญาและมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นสาเหตุให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจต์ เชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์จะเป็นไปตามลำดับขั้น เปลี่ยนแปลงข้ามขั้นไม่ได้ จึงแบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้น แต่ละขั้นของพัฒนาการเป็นการก่อรูปแบบของพฤติกรรมซึ่งจะสำเร็จในตัวเอง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นจุดเริ่มต้นของขั้นต่อไป ขั้นต่าง ๆ มีดังนี้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540 : 54-56 ; ธีราพร กุลนันทน์. 2544 : 16 ; ดวงเดือน ศาสตราภกร. 2535 : 283-296 ; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2544. : 51-59 ; Crain. 1980 : 79-89 ; citing Piaget. 1952 ; George S Morrison. 1998 : 129-136)

1. ขั้นการใช้การประสาทสัมผัส (Sensori-Motor Stage) เป็นขั้นทารกแรกเกิด-2 ปี มีการพัฒนาการทางความรู้เป็นไปตามแบบแผน (Scheme) ซึ่งเกี่ยวข้องกับโลกของวัยเด็ก ดังนั้นพัฒนาการของเด็กวัยนี้สามารถสัมผัสกับโลกรอบตัวได้มากขึ้นเป็นผลให้เกิดการสร้างความรู้ความเข้าใจใหม่โดยใช้ประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว เช่น การดูด การคลำ การเปิดปาก การดูดนิ้ว การตี

การมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งรอบตนเอง การเลียนแบบ เป็นต้น สามารถแก้ปัญหาได้แม้ว่าจะไม่สามารถที่อธิบายได้

2. ขั้นก่อนการคิดเป็นรูปธรรม (Preoperational Thought Stage) ตั้งแต่ 2-7 ปี เรียนรู้ที่จะคิด รู้จักใช้สัญลักษณ์แทนวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบ ๆ ตัวได้ และรูปลักษณะภายใน ระดับของการคิดยังไม่เป็นระบบ และไม่มีเหตุผล ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของสังคมจึงเอาแต่ใจตนเอง ขาดความมีเหตุมีผล ความรู้จักผิดชอบชั่วดี เป็นขั้นเตรียมการทางสมองที่จะเริ่มมีเหตุผล ไม่สามารถคิดย้อนกลับได้

3. ขั้นการเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete Operations Stage) อายุ 7-11 ปี เด็กจะเกิดการพัฒนาความสามารถที่คิดอย่างเป็นระบบ จะกระทำได้โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นรูปธรรม มีความคิดอย่างเป็นเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ทักษะความคิดทางสังคม และมีการพัฒนาทางจริยธรรม แตกต่างกับเด็กในขั้นก่อนการคิดเป็นรูปธรรมมาก สามารถที่จะเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความคงตัวของสิ่งต่างๆ (Conservation) ลักษณะเด่นของเด็กวัยนี้ คือความสามารถคิดย้อนกลับได้ (Reversibility) สามารถจัดระบบส่วนประกอบเป็นลำดับหรือการเรียงลำดับได้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งหมวดหมู่โดยมีเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นหลัก

4. ขั้นเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม (Abstract Operations Stage) อายุ 11 ปีจนถึงผู้ใหญ่ เป็นการพัฒนาการทางความคิดอย่างเป็นระบบและสามารถนำไปสู่การคิดอย่างเป็นนามธรรม การคิดแบบเด็กจะสิ้นสุดลง สามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือไปจากข้อมูลที่มีอยู่และตั้งข้อสมมุติฐานได้ รวมถึงการวางแผนแก้ปัญหา ช่วงวัยนี้กระบวนการดูซึมประสบการณ์และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญายังคงทำงานต่อไป เพื่อพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาของแต่ละคน

สรุป พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์เป็นการจัดระบบโครงสร้างทางปัญญาเมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการดูซึมประสบการณ์และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา อันจะก่อให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง ตามวุฒิภาวะ ประสบการณ์ และการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม กระบวนการพัฒนาทางสติปัญญานี้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนเปลี่ยนแปลงข้ามขั้นไม่ได้ ซึ่งสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองและเกิดเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาด้วยการแสดงพฤติกรรมและลงมือกระทำ ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละวัย

5.4 แนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning)

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้โดยการกระทำหรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ในกระบวนการการเรียนรู้ ไม่เพียงแต่ด้านสติปัญญาเท่านั้นแต่รวมถึงอารมณ์ ความรู้สึก และแง่คิดระหว่างบุคคล (สุนีย์ ละกำป็น, 2541 : 41 ; อ้างอิงจาก Zuber – Skerrit, 1989) การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและมีความหมายต่อคน เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เห็นได้ชัดเจน ซึ่ง

สามารถนำไปสู่การเรียนรู้เชิงนามธรรม อันส่งผลต่อการคิด การปฏิบัติหรือการกระทำใหม่ ๆ ต่อไป การที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง และจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกผูกพัน ความต้องการ และความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ต่อไป (ทิตินา แชมมณี. 2547 : 131)

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตั้งแต่ ค.ศ. 1916 โดยนักปรัชญาอเมริกันที่รู้จักกันในวงการศึกษาชื่อ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) กล่าวถึงประสบการณ์ ในความหมายที่ว่า ทุกอย่างที่มีมนุษย์กระทำ คิดและรู้สึก รวมถึงการทบทวน (Reflection) ลงมือกระทำ (Active doing) และเกิดผลตามมา (Undergoing) การเปลี่ยนแปลงในตัวผู้กระทำและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสิ่งนั้น ๆ อย่างเป็นกระบวนการเรียกว่า ประสบการณ์ของมนุษย์ ส่วนกระบวนการเรียนรู้ เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ประสบการณ์ (Reconstruction of experience) โดยการเรียนรู้เกิดจากการกระทำต่อสิ่งหนึ่ง แล้วมีผลปรากฏออกมา จนกว่าจะได้ผลหรือความรู้เป็นที่พอใจ ซึ่งหมายถึง การมีประสบการณ์ที่ดีที่สุดการพัฒนาทางสติปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษาที่เรียกว่า การเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by doing) (บรรจง จันทรสา. 2527 : 78–140)

5.4.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

มีผู้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ไว้ดังนี้

คาลเล (Rufino 1975 : 62; citing Calla. 1970) ได้ให้ความหมายว่าการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นการสอบค้นความจริงด้วยการสังเกต วิเคราะห์ความจริงที่ได้สังเกตแล้วและพิจารณาไตร่ตรองด้วยความเชื่อในความจริงนั้น

คอลป์ (Kolb. 1984 : 38) เน้นที่กระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ความหมายการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ คือ กระบวนการเปลี่ยนประสบการณ์ไปสู่ความรู้ และขั้นปฏิบัติ

เบอร์นาร์ด (Bernard. 1996 : 4–5) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ คือการเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งทางตรงโดยการกระทำ (Doing) การคิดทบทวนเกี่ยวกับการกระทำ (Reflection) หรือการเรียนรู้โดยทางอ้อม โดยการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ต่างๆ หรือโดยการสังเกตผู้อื่น ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิต การทำงาน และการศึกษา มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ 1) เป็นประสบการณ์ส่วนบุคคล 2) มีการคิดทบทวนเกี่ยวกับประสบการณ์นั้น ๆ 3) เกิดความรู้และความหมายอันเป็นผลจากการคิดทบทวนเกี่ยวกับประสบการณ์ และ 4) มีการประยุกต์ไปสู่การปฏิบัติ

ชัยพร วิชชาวุธ (2542 : 4) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ คือ การจัดประสบการณ์ตรงให้เกิดการเรียนรู้เอง โดยตนเองเป็นผู้ลงมือทำ (Active learning) หรือการเรียนรู้จากการสังเกต (Observation learning) ซึ่งไม่จำเป็นต้องทำเอง เน้นที่ประสบการณ์ตรงกับ การสังเกตเพื่อให้เกิดการฉุกละเอิบ / ฉุกรู้ (Insight) ส่วนการเรียนรู้ทางอ้อมโดยการฟัง อ่าน เห็นผ่านสื่อ มีบทบาทน้อยในการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

ทิตนา แชมมณี (2547 : 131) ให้ความหมาย การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential learning) หมายถึง การดำเนินการอันจะช่วยให้ผู้เรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ (Experience) ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้ก่อนแล้วจึงเรียนย้อนไปสังเกตพบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น และนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณาไตร่ตรองร่วมกัน จนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานต่าง ๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ แล้วจึงนำความคิดหรือสมมติฐานเหล่านั้นไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ต่อไป

ดังนั้นการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ หมายถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เกิดจากการได้รับประสบการณ์ตรง ทั้งโดยธรรมชาติหรือสถานการณ์จำลอง รวมทั้งการสังเกตประสบการณ์ของบุคคลอื่น การเรียนรู้ดังกล่าวเกิดขึ้นโดยอาศัยกระบวนการคิดทบทวนวิเคราะห์ผลสะท้อนต่อประสบการณ์นั้น ๆ นำไปสู่การประมวลผลสรุปและประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมสัมพันธ์กับแนวคิดพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ที่ว่าการเรียนรู้จะเกิดได้ เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ในการเข้าสังคมนั้น ๆ อิทธิพลของทฤษฎีนี้ มีบทบาทในการจัดแนวประสบการณ์ในระดับปฐมวัย คือ ให้เด็กเรียนรู้โดยให้โอกาสเด็กในการเล่น สำรวจ ทดลอง มีโอกาสเลือก ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ฉะนั้นการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย

5.4.2 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ นักวิชาการหลายท่าน ได้อธิบายลักษณะของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ไว้ ดังนี้ เบอ์นาร์ด (Bernard. 1996 : 15–19) อธิบายว่าการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์มีลักษณะสำคัญ คือ

1. เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการกระทำ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยเท่าเทียมกับผู้สอน เช่น บทบาทสมมุติ การแสดงละคร เป็นต้น ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้สนุกสนานมากขึ้น
2. ผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้คิดทบทวนเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง เนื่องจากประสบการณ์อย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะมั่นใจได้ว่าจะมีการเรียนรู้เกิดขึ้น ความสำคัญจึงอยู่ที่การบูรณาการประสบการณ์ใหม่กับประสบการณ์เดิม โดยผ่านกระบวนการคิดทบทวน ซึ่งอาจเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนโดยลำพังหรือเกิดขึ้นโดยกระบวนการกลุ่มจากการอภิปราย
3. ผู้สอนยอมรับการเรียนรู้ของผู้เรียน จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ตีค่าให้ความหมายหรือแปลความในสิ่งที่ผู้เรียนนำเสนอ เพราะการให้คุณค่าเป็นบทบาทของผู้เรียนเอง ผู้สอนมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าเป็นครู ผู้บรรยายหรือผู้นำ
4. เป็นการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โดยให้ความสำคัญกับความเข้าใจของผู้เรียนและการสร้างมุมมองต่าง ๆ ตามความคิดของผู้เรียนเอง

5. ประสบการณ์ของบุคคลเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีค่าผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้คิดทบทวนเกี่ยวกับประสบการณ์ในอดีตเพื่อวางแผนสำหรับอนาคต จึงกล่าวได้ว่าเป็นการพยายามใช้ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

6. มีการรับฟังซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ ผู้สอนไม่เพียงแต่รับฟังทุกคนแต่ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนรับฟังซึ่งกันและกัน โดยเคารพในความเป็นบุคคลและแสดงบทบาทในการเป็นผู้ฟังที่ดี

วูลฟ์ (Wiikfe. 1992 ; citing Bernard. 1966 : 20) สรุปเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ไว้ดังนี้

1. เป็นการให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โดยใช้ประสบการณ์ของตนเองเป็นฐานในการเข้าใจตนเอง (Self-understanding) และสำรวจความต้องการแหล่งข้อมูลและวัตถุประสงค์ของตนเอง

2. การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้เป็นไปในเชิงรุกมากกว่ารับ

3. อำนาจในการควบคุมการเรียนรู้จะถูกเปลี่ยนแปลงจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนจะเท่าเทียมกัน

4. ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง โดยการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนพยายามดูดซับความรู้ภายนอกเข้าสู่กรอบความคิดภายในของตนเอง ผู้เชี่ยวชาญจะเป็นเพียงแหล่งข้อมูลและผู้จัดดำเนินการ

กิตนา แคมมณี (2547 : 131-132) ได้เสนอตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ ไว้ดังนี้

1. ผู้สอนมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience) ในเรื่องการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ลงไปประสบด้วยตนเอง

2. ผู้เรียนมีการสะท้อนความคิด (Reflect) และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมา หรือเกิดขึ้นในสถานการณ์การเรียนรู้นั้น

3. ผู้เรียนมีการสร้างความคิดรวบยอด หลักการ สมมติฐาน จากประสบการณ์ที่ได้รับ

4. ผู้เรียนมีการนำความคิดรวบยอด หลักการ และสมมติฐานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น ไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ

5. ผู้สอนมีการติดตามผลและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการทดลองและประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อขยายขอบเขตการเรียนรู้ หรือปรับเปลี่ยนความคิด หลักการ และสมมติฐานตามความเหมาะสม

6. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผล โดยใช้การประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียนประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วย

สรุป ลักษณะการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ที่กล่าวมา ผู้เรียนต้องมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ต้องมีการคิดทบทวนและเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมา เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ในอดีตกับปัจจุบัน และอนาคต การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกคน คือ ทั้ง

ด้านร่างกาย จิตใจ ความคิด ความรู้สึกและการกระทำ สามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ได้

ข้อดีของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

เบอร์นาร์ด (Bernard. 1966 : 15-19) กล่าวถึงข้อดีของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ว่า ช่วยให้ผู้เรียนมีความสนุกในการเรียนรู้ มีส่วนร่วม (Active learning) และเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Realness) หรือใกล้เคียงความจริง

คอลป์ (Kolb) กล่าวถึงข้อดีของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ซึ่งพอสรุปได้ (Learning Styles : Kolb's Theory of Experiential Learning online) ดังนี้

1. ด้านสติปัญญา บุคคลเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด จากประสบการณ์และการทบทวนของเขาเอง
2. ด้านการยอมรับความคิด สิ่งที่เขาทำมีความสำคัญมากกว่าสิ่งที่เขารู้
3. การเปลี่ยนจากความรู้ ไปสู่ผลของการเรียนรู้เป็นทักษะปฏิบัติ
4. ด้านความเข้าใจ เป็นการจดจำได้นาน เพราะ กระบวนการสนุกสนาน จูงใจ และคุ้มค่า

สรุป การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสจากการกระทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนไม่เพียงเกิดความรู้สึกสนุกสนานเท่านั้น แต่ได้เกิดการเรียนรู้ใหม่ทั้งจากตนเองและเพื่อนๆในกลุ่ม ในการช่วยเหลือกัน การมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มสามารถที่จะสร้างและพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับชีวิตของเด็กแต่ละคน

5.4.3 รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

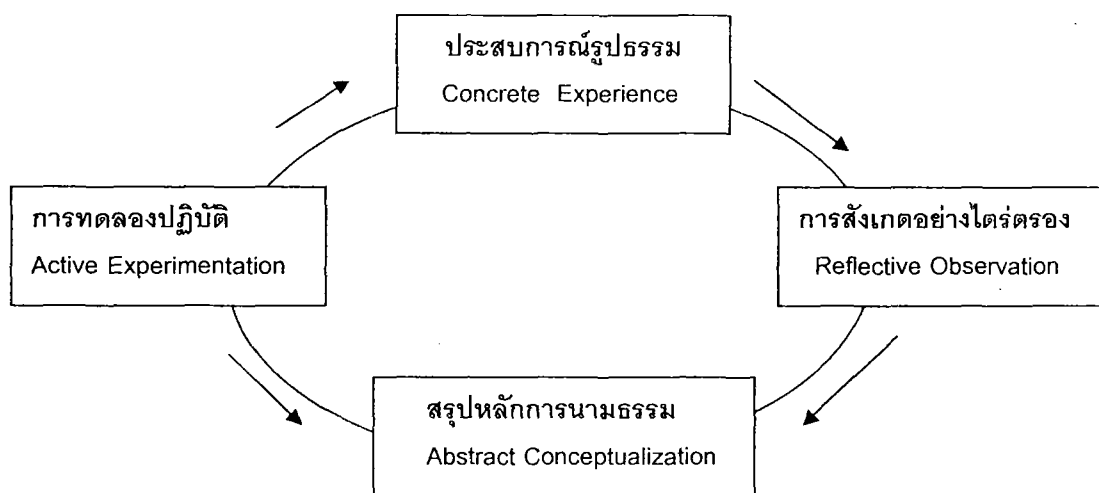
การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์มีหลายรูปแบบ ขอกล่าวเฉพาะของคอลป์ ชัยพร วิชาวุธ และรูปแบบของ CCP (Christian Communities Program) ดังนี้

5.4.3.1 รูปแบบของคอลป์ (The Kolb's Model)

แนวคิดของคอลป์ (Kolb. 1984) เกี่ยวกับการเรียนรู้ว่า กระบวนการสร้างการเรียนรู้เกิดจากการปรับเปลี่ยนประสบการณ์ กล่าวคือ การเรียนรู้จากประสบการณ์เริ่มที่ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จากนั้นผู้เรียนสังเกตแล้วเกิดความคิดอย่างไตร่ตรอง ต่อจากนั้นผู้เรียนสร้างเป็นแนวคิดเชิงนามธรรม แล้วสรุปเป็นหลักการให้ครอบคลุมกว้างขวาง และผู้เรียนทดสอบการใช้แนวคิดหรือหลักการที่ได้มาใหม่ในสถานการณ์ สภาพการณ์ใหม่อีก ผู้เรียนได้เผชิญประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมใหม่อีก เป็นการเริ่มต้นวงจรของการเรียนรู้จากประสบการณ์ และเกิดการสร้างความรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเกิดเป็นความรู้ใหม่ต่อไป

จากแนวคิดของคอลป์ (Kolb. 1984) สามารถเห็นได้ชัดเจนว่าสอดคล้องกับแนวคิดของดิวอี้ (Dewey. 1975) กล่าวคือ ประสบการณ์จะเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดประสบการณ์ ซึ่งในช่วงแรกของชีวิตได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ จากการสัมผัสจำเป็นต้องเป็นการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองพัฒนาสู่ประสบการณ์ที่ได้จากการกระทำ และประสบการณ์ที่ได้จากการใช้การสังเกตหรือการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลในการเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปนามธรรมซึ่ง

อาจเป็นประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ที่จัดให้ ดังนั้นคอลป์ ได้แบ่งขั้นตอนการเรียนรู้ได้ดังนี้ คือ ขั้นที่ 1 การเรียนรู้ทุกสิ่งจะเริ่มต้นได้ดีด้วยการจัดหาประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม การเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่ใช่เป็นการเริ่มต้นที่ดี ขั้นที่ 2 ผู้เรียนจะต้องมีการสังเกตคิดใคร่ครวญอย่างพินิจพิจารณาหลังจากได้ประสบพบเห็นแล้ว เพื่อนำไปสู่ขั้นที่ 3 คือ การสรุปหาหลักการ ซึ่งเป็นนามธรรมและการเรียนรู้จะได้ครบถ้วนสมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนได้นำสิ่งที่สรุปได้ไปทดลองปฏิบัติว่าได้ผลจริงหรือไม่ในสถานการณ์จริง ในขั้นตอนที่ 4 (ชัยพร วิชชาวุธ. 2542 : 7-8) ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของคอลป์
(Kolb and the Experiential Learning Model. 1984)

รูปแบบดังกล่าวสามารถใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ ต่อไปนี้

(<http://teachxrutgers.edu/presentations/facde/sldo20.htm>)

1. การสร้างประสบการณ์รูปธรรม โดยใช้การอ่าน การยกตัวอย่าง กรณีศึกษา ปัญหา การสังเกต สถานการณ์จำลอง หนังสือ ภาพยนตร์ เกมส์
2. การสังเกตอย่างไตร่ตรอง โดยใช้การจดบันทึก การระดมสมอง การอภิปราย
3. แนวคิดเชิงนามธรรม โดยใช้การจด การสร้างโมเดล การวิเคราะห์ โครงการ
4. การทดลองปฏิบัติ โดยใช้การปฏิบัติภาคสนาม โครงการ กรณีศึกษา

สถานการณ์สมมุติ การทดลองในห้องปฏิบัติการ

ตามทัศนะของคอลป์ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์เชิงรูปธรรม โดยผ่านการสะท้อนประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และปรับประสบการณ์เหล่านั้นมาสู่การทดลอง และการปฏิบัติกับปัญหาจริง จากการที่การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เน้นที่การแก้ปัญหา การสะท้อนคิด และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีของคอลป์จึงเข้ากับหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ซึ่งมีเพียงใช้ประโยชน์กับการเรียนรู้ที่ยืดงานเป็นหลัก (Work-Based Learning) แต่ยังสามารถประยุกต์ใช้

ในการพัฒนาการคิดที่ซับซ้อน (Cognitive Complexity) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Critical Thinking) เข้าใจในเนื้อหาความรู้ (Content Knowledge) มีแรงจูงใจในการเรียน (Motivation to Learn) มีความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem Solving Ability) และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการทำงานได้ง่ายขึ้น

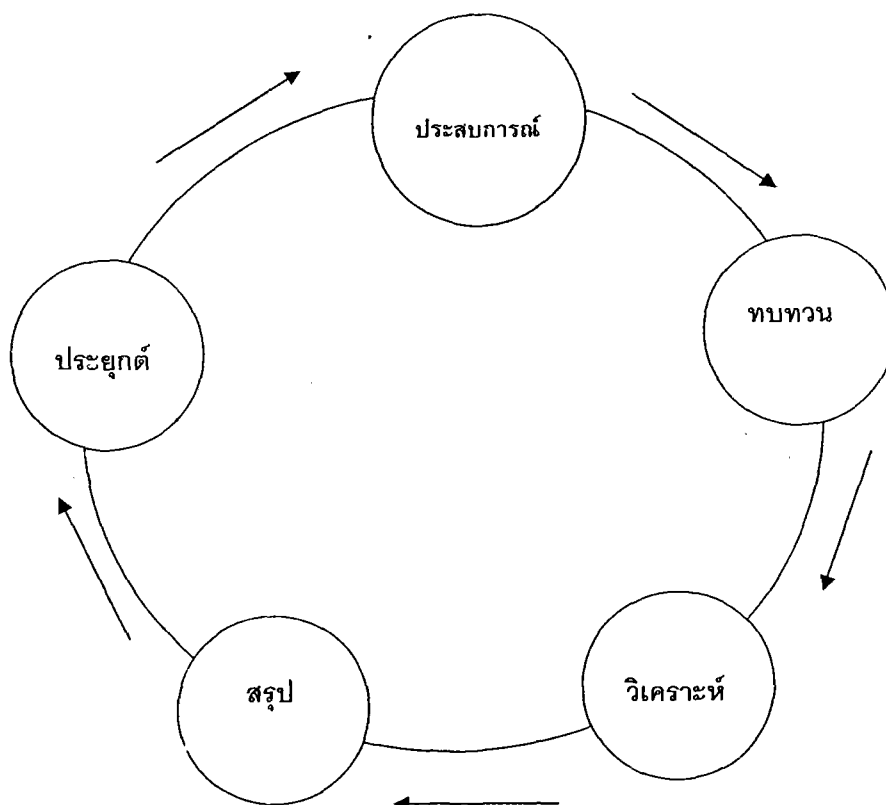
5.4.3.2 รูปแบบการเรียนรู้ของ ชัยพร วิชชาวุธ (2542 : 4-5) ได้เสนอกระบวนการและขั้นตอนของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ไว้ดังนี้

1) ให้ประสบการณ์ตรง โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ประสบด้วยตนเอง สิ่งที่ได้ประสบพบเห็นเรียกว่า ประสบการณ์ กับการสังเกต โดยฟัง อ่าน โดยผ่านสื่อ

2) การทบทวน เมื่อผู้เรียนได้ประสบการณ์แล้ว ผู้เรียนอาจมีการเรียนรู้ หรือไม่มีก็ได้ ดังนั้น เพื่อให้แน่ใจว่าเกิดการเรียนรู้จริงก็ต้องให้ผู้เรียนได้ทบทวนโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่งหน้าที่ของผู้สอนก็คือ การกระตุ้น หนึ่งยวนำ (Facilitator) ให้เกิดการเรียนรู้

3) การวิเคราะห์ หลังจากได้มีการทบทวนแล้ว ผู้เรียนอาจจะยังไม่เข้าใจในรายละเอียด ไม่ทราบสาเหตุ การวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์หาสาเหตุว่าเหตุใดจึงเรียนรู้ได้ดี เหตุใดจึงเรียนรู้ได้ไม่ดี ปัญหายังตรงไหน ทำไมจึงเกิดปัญหา หากจะทำใหม่จะอย่างไร

4) สรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ แล้วนำไปประยุกต์ ต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนใหม่ ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 แสดงขั้นตอนการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของชัยพร วิชชาวุธ (2542 :5)

นอกจากนี้ชัยพร วิชชาวุธ (2542) ยังได้กล่าวถึงการพัฒนาจริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกต้อง เกิดจากองค์ประกอบ 2 อย่างคือ เหตุผลและความเข้าใจของบุคคล และประสบการณ์ที่ได้รับ เนื่องจากมีการรับข้อมูลใหม่ การกระทำของผู้อื่นก็ตาม จะเกิดการจำแนกและบูรณาการข้อมูล (Discrimination and Integration) แล้วนำไปจัดระเบียบโครงสร้างทางปัญญาของตนเองจนเกิดเป็นความเข้าใจใหม่มาทดแทนความเข้าใจเก่า ซึ่งทำให้เกิดเป็นจริยธรรมใหม่ที่มีคุณภาพและระดับสูงกว่ามาแทนที่จริยธรรมเดิม จริยธรรมจึงมิได้เกิดจากการเรียนรู้เพียงอย่างเดียวแต่เกิดจากการสังเกต และการคิดไตร่ตรองของบุคคล

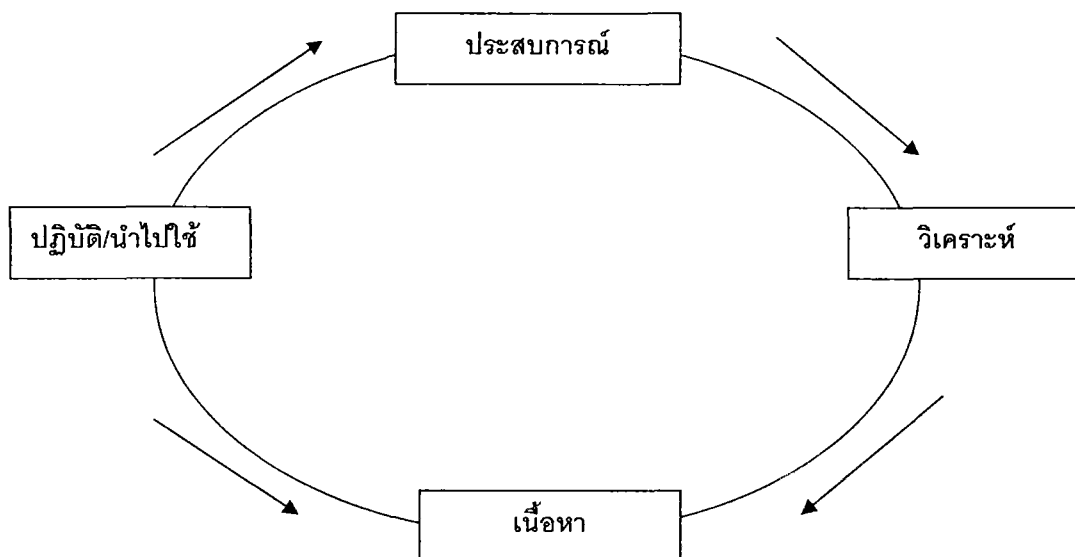
5.4.3.3 รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของแบบ CCP (Christian Communities Program)

การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของแบบ CCP เป็นแนวการจัดการเรียนรู้การสอนศาสนาคาทอลิกรูปแบบหนึ่ง ใช้กระบวนการสร้างกลุ่มคริสตชน ซึ่งบาทหลวงจอห์น เอ็ม คาลเล (John M. Carle) พระสงฆ์คณะเยซุอิต ได้พัฒนารูปแบบนี้ขึ้น ในช่วงปี ค.ศ. 1970 แนวคิดหลักในการสอนคำสอน คือ พระเยซูคริสตเจ้า พระเจ้าผู้ทรงเสด็จกลับคืนพระชนมชีพได้ทรงเผยแสดงพระองค์เอง (อ้างวาทีก้นการเผยแสดงของพระเจ้า ข้อ2) มิติด้านความเชื่อของมนุษย์ที่ตอบสนองต่อการเผยแสดงของพระเจ้าทั้งในแบบทีละคน แบบสองคนและแบบกลุ่มและเครื่องหมายแห่งกาลเวลา (Sign of times) ทั้งในระดับสังคมและระดับเทววิทยา ในระดับสังคมเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้ตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้และวิเคราะห์ผลต่างๆ ที่มีต่อจิตสำนึกของมนุษย์ ในระดับเทววิทยานำการวิเคราะห์สถานการณ์ของมนุษย์โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาไตร่ตรองด้านความเชื่อเพื่อให้รู้เห็น ตีความและประกาศความหมายของเครื่องหมายแห่งกาลเวลาด้วยวิธีการตรวจสอบค้นความจริงด้วยการสังเกต วิเคราะห์ความจริงที่ได้สังเกตแล้ว และพิจารณาไตร่ตรองด้วยความเชื่อในความจริงอันนั้น สรุป เป็นหลักการขั้นต้น 3 ประการ คือ การสอนโดยใช้ประสบการณ์ ใช้มิติสิ่งแวดล้อม และใช้โครงสร้างของกลุ่ม (Rufino B. Legaspi 1975 : 59-62) เพื่อพัฒนาการสอนศาสนาคาทอลิก (สอนคำสอน) ด้วยการพิจารณาเอกสารทางเทววิทยา และเอกสารการสอนคำสอนของสังคายนาวาติกันครั้งที่สอง ทั้งในส่วนที่ประสบความสำเร็จและได้ผลน้อย ซึ่งในช่วงนั้นเป็นช่วงของการฟื้นฟูด้านการพัฒนาวิธีการสอนคำสอน โดยยึดหลักเครื่องหมายแห่งกาลเวลา (Sign of times) เป็นจุดเริ่มต้น โดยการนำเหตุการณ์แต่ละช่วงมาวิเคราะห์อาศัยพระวาจาพระเจ้า(จากพระคัมภีร์) กระตุ้นผู้เรียนให้ตื่นตัว (Awareness) และเข้าใจพระประสงค์ของพระเจ้าในแต่ละเหตุการณ์ ด้วยการสร้างกลุ่มคริสตชน (Community Building) ยึดกระบวนการความร่วมมือ อาศัยการทำงานแบบประสานกัน (Concerted Action) ของพระสงฆ์ นักบวช ครูและคริสตชนตามหน้าที่ของแต่ละคนเป็นการเน้นผู้เรียนให้เกิดความซาบซึ้งเข้าไปถึงจิตใจ

ต่อมามีการนำไปพัฒนาใช้ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน สำหรับในระบบโรงเรียน ได้จัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้มีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่ผ่านมา และเหตุการณ์ในปัจจุบัน มีการแบ่งปันประสบการณ์แสดงความคิดเห็น ในกลุ่มย่อยภายในห้องเรียน ทั้งได้ลงมือปฏิบัติ จากการสรุปสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ทั้งของตนเองและ

การแบ่งปันจากผู้อื่นเป็นการลงมือกระทำ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีหลักการบนพื้นฐานของการเรียนการสอนจากแนวคิดของดิวอี้ การเรียนรู้โดยการกระทำ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จากการสังเกต และ บรรยากาศของสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมโดยใช้โครงสร้างของกลุ่ม เป็นกลุ่มย่อยๆ อันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งในระยะแรกได้จัดเป็นชุดการเรียน เนื้อหาเป็นเรื่องจากพระคัมภีร์ เป็นรายเดือน จัดส่งไปตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่สนใจใช้วิธีนี้ ในระดับประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษา และในกลุ่มผู้ใหญ่ พร้อมคู่มือการใช้ มีการจัดสัมมนาเพื่อเตรียมครูผู้สอนให้เข้าใจหลักและวิธีการและฝึกการเป็นผู้นำในแต่ละกลุ่ม (Rufino B. Legaspi 1975 : 49-57,62; Cesare 1980 : 171-172; สมบูรณ์ แสงประสิทธิ์ มปป 4-9; คณะกรรมการคําสอนแห่งประเทศไทย 2525) มีขั้นตอน ดังนี้

1. ประสบการณ์ ผู้เรียนได้เกิด เรียนรู้ โดยประสาททั้ง 5 ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่งของมนุษย์ ขั้นตอนนี้จึงเริ่มจากประสบการณ์โดยเน้นกิจกรรมที่ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของผู้เรียน เช่น การได้สัมผัส ได้เห็น ได้ฟัง ได้อ่าน เป็นต้น
2. การวิเคราะห์ ประสบการณ์จากประสาทสัมผัสทั้งห้าจะถูกส่งผ่านไปยังสมอง หรือสติปัญญาซึ่งจะทำหน้าที่วินิจฉัยตัดสินว่าอะไรเป็นอะไร ขั้นนี้ คือ เพื่อให้พบความหมายของสิ่งที่มากระทบประสาททั้งห้า ทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจขึ้น
3. ขั้นคำสอนหรือประกาศข่าวดี สิ่งที่สมองหรือสติปัญญาวิเคราะห์ว่าเป็นอะไร โดยธรรมชาติจะเชื่อมโยงไปถึงจิตใจซึ่งจะทำหน้าที่กลั่นกรอง คือโดยมุ่งให้เนื้อหาที่สอนนั้นให้เกิดความประทับใจในตัวผู้เรียนว่าเป็นสิ่งที่ดี มีคุณค่า น่าจะรับไว้ จึงเกิดความกระหายที่จะได้ความดีนั้น
4. การปฏิบัติ หรือการนำไปใช้ เมื่อจิตใจเกิดความรู้สึกกระหาย ก็ผลักดันให้ผู้นั้นกระทำหรือแสดงกิริยาอาการอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เช่นรู้สึกว่ามี ก็ยิ้ม หัวเราะ ยื่นมือ ฯลฯ หรือรู้สึกว่ามีดี ก็หน้าซื่อ ตัวสั่น วิ่งหนี ฯลฯ ขั้นนี้ คือ นำผู้เรียนให้ตอบสนองด้วยการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งในชีวิตจริง เช่น การปฏิบัติหน้าที่แห่งความรัก การช่วยเหลือเพื่อน การปฏิบัติตามสัญญา เป็นต้น ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 แสดงขั้นตอนการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP

รูปแบบดังกล่าวสามารถใช้วิธีการหรือกิจกรรมต่อไปนี้

1. การสร้างประสบการณ์ โดยจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

การอ่าน การฟัง การมอง การชิม การจับ ด้วยกิจกรรมเพลง เกม การละคร การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมกลุ่ม การสาธิต การยกตัวอย่าง กรณีศึกษาปัญหา การสังเกต สถานการณ์จำลอง หนังสือ ภาพยนตร์

2. การวิเคราะห์ โดยใช้การจดบันทึก การระดมสมอง การอภิปราย

3. เนื้อหา ใช้เนื้อหาทางพระคัมภีร์เป็นแกนหลักในการสอน

4. การปฏิบัติ/การนำไปใช้ โดยใช้การปฏิบัติในกรณีศึกษา สถานการณ์สมมติ

และปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของรูปแบบ CCP เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน โดยผ่านทางประสบการณ์ด้วยการกระทำ การสังเกต การเลียนแบบ การร่วมมือ และการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับ แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา กล่าวคือ ประสบการณ์จะเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมตัวบุคคล สิ่งแวดล้อมที่เป็นสถานการณ์ ธรรมชาติ ด้วยการสังเกตจากผู้อื่น และการฟังคำบอกเล่าหรืออ่านบันทึกของผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงออกและผลของการกระทำนั้น ๆ เป็นจริยธรรมแบบสังคมประจักษ์ และสอดคล้องกับวิธีการกระบวนการกลุ่ม เป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจในการจัดการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อการปลูกฝังเด็กและเยาวชน ช่วยให้รู้จากการปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น ๆ ทำให้การเรียนรู้ต่าง ๆ เต็มไปด้วยความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา เป็นผลให้ผู้เรียนซาบซึ้งและจดจำได้นานตลอดจนสามารถฝึกนิสัยให้เข้า

สังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (สมณทนา พรหมบุญ และคณะ. 2540) มีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการค้นพบด้วยตนเอง เน้นกระบวนการ (Process-Oriented) ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application of knowledge) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสดิตหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน (ทิตนา แหมมณี. 2537)

สรุป การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของรูปแบบ CCP เป็นการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ซึ่งเป็นการประสานระหว่างการนำประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาใช้เป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ และเป็นการศึกษาที่เพิ่มประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ดังนั้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จึงรวมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในห้องปฏิบัติการ การจำลองสถานการณ์ การอภิปราย การบรรยาย การเขียนรายงาน การจัดทัศนศึกษา การจัดเกม บทบาทสมมติ บทความดีพิมพ์ในวารสาร การออกภาคสนาม การนำเสนอปากเปล่า การวิจัยสนาม การเรียนรู้ทางวิชาชีพต่างๆและการสาธิต (Station, Giles and Crux. 1999; <http://www.Sasked.gov.sk.ca/wellness/experri.html>) และเป็นการบูรณาการของการจัดการศึกษาทั้งเป็นหลักการเรียนรู้สำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางประกอบด้วยหลักการเรียนรู้พื้นฐาน 2 อย่าง คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) (พรปภัสสร ปริญาญาณกุล. 2546 : 42)

จากการศึกษาและสังเคราะห์หลักการและขั้นตอนการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของแบบ CCP มีความสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของดิวอี้ (Dewey. 1926 : 359) ว่าด้วย การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนลงมือกระทำเอง ต้องมาจากการกระทำที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน โดยผ่านประสบการณ์ รวมทั้งสิ่งที่เรียนรู้ ที่เกิดจากการกระทำ ความคิดและรู้สึก รวมถึงการทบทวน ลงมือกระทำ และเกิดผลตามมาเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้กระทำและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสิ่งนั้น ๆ อย่างเป็นกระบวนการ

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism) มีพื้นฐานมาจากงานวิจัยของเพียเจต์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก เด็กเป็นผู้สร้างความรู้จากสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจเดิมเป็นโครงสร้างทางปัญญา การพัฒนาทางจริยธรรม จะพัฒนาตามระดับสติปัญญาของแต่ละคน ลักษณะเด่นคือผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำและสร้างความรู้ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2544 : 211 ; J L.BencAe.2004. online ; constructivism. online)

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 4-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อให้สู่เป้าหมายของกลุ่มด้วยการพึ่งพาช่วยเหลือ ปรึกษา การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกระบวนการกลุ่มซึ่งการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเทคนิคที่นักจิตวิทยาได้ทำการทดลองแล้วว่าเป็นการสอนที่สนใจ คำนึง และจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2544 : 397) ดังนั้น กระบวนการกลุ่มจึงส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้และปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการยอมรับจากกลุ่ม กล่าวคือ ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้สมาชิกสามารถปฏิบัติตนให้เป็นไปตามความต้องการของกลุ่ม มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสนุกสนาน

และมีชีวิตชีวาจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อกัน อีกทั้งยังช่วยปลูกฝังความรู้ความเข้าใจซึ่งเกิดจากการได้ปฏิบัติจริง ทำให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพอันเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน (Johnson and Johnson. 1974 : 213-240 ; Cooperative learning. Online ; Roger T. Johnson and David W. Johnson. Online)

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา เป็นการเรียนรู้ที่เกิดพฤติกรรม จากตัวแบบ และการเรียนรู้จากการเลียนแบบ หรือการเรียนรู้ โดยการสังเกต เด็กจะเรียนรู้และเลียนแบบจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำหรับพฤติกรรมของเด็กที่แตกต่างกันมาก จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมได้ (Bandura. 1977 : 368 ; Laura E. Berk. 1996 : 20, 368 ; Richar C. Sprinthall ; Norman A. Sprinthall and Sharon N. Oja. 1998 : 276)

ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของแบบ CCP เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน โดยผ่านทางประสบการณ์ ด้วยการกระทำ การสังเกต การเลียนแบบ การร่วมมือ และการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรม ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมโดยการนำกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP มาเป็นแกนหลักและทฤษฎีการพัฒนาทางสติปัญญาของเพียเจท์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราเป็นพื้นฐานหลักในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัยที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนตามปกติ ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ ดังนี้

1. ขั้นประสบการณ์ เป็นขั้นที่จัดให้ เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็นได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้พัฒนาขั้นนี้มาจากขั้นประสบการณ์ตามรูปแบบ CCP ให้เด็กมีโอกาสได้รับข้อมูลผ่านประสาทสัมผัส เริ่มจากการจัดประสบการณ์ด้วยการจัดกิจกรรม ให้เด็ก ได้หยิบ จับ สัมผัส ฟัง มองและคิด ทั้งประสบการณ์ทางตรงและสถานการณ์จำลอง หรือจากหนังสือต่าง ๆ จากการบอกเล่าของผู้เชี่ยวชาญ ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก ให้โอกาสเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสรับข้อมูล จากการสังเกต ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับสิ่งที่กำลังเรียนรู้ ตามแนวคิดพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์

2. ขั้นการร่วมมือ เป็นขั้นที่让孩子มีการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นกลุ่มเล็ก มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การช่วยเหลือและการยอมรับกันและกัน เป็นขั้นที่ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแนวคิดตามรูปแบบ CCP การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยๆ โดยใช้โครงสร้างของกระบวนการกลุ่ม เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มย่อย เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมตามแนวคิดของเพียเจท์และแบนดูรา จริยธรรมจะเกิดขึ้นเพราะธรรมชาติของเด็กอยากรู้อยากเห็น สนใจค้นหาสิ่งที่อยากรู้เด็กต้องการโอกาสในการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำเพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง เด็กต้องการเรียนรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเพราะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นและ

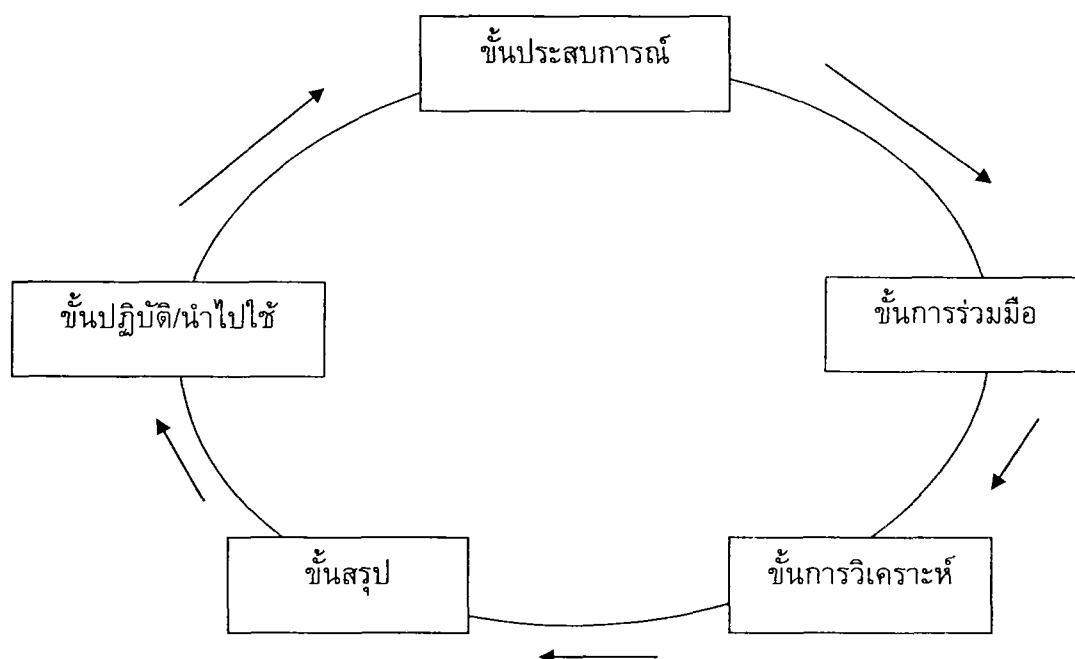
เด็กต้องการโอกาสในการตรวจสอบความคิดของตนเอง และมีผลในการพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม การพูดความจริง ความเมตตากรุณาเด็กได้แสดงออกถึงการร่วมมือ ช่วยเหลือกัน ความมีวินัยในตนเอง รู้จักฟังความคิดเห็นของเพื่อน รู้จักรอคอย ตั้งใจทำกิจกรรมจนสำเร็จ เป็นต้น

3. ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนที่เด็กในกลุ่มได้ร่วมกันคิดทบทวนมวลประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้จัดไว้ ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากขั้นวิเคราะห์ตามรูปแบบ CCP ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างการเกิดจริยธรรมตามแนวคิดของแบนดูรา เด็กนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการสังเกตการเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์ในขั้นแรก เป็นพื้นฐานในกระบวนการคิดอย่างไตร่ตรองเพื่อใช้ความคิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การแสดงความคิดเห็นของเด็กแต่ละคนจะมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรม การเลียนแบบ ผู้สอนต้องใช้การสังเกตอย่างใกล้ชิด เพื่อส่งเสริมพัฒนาจริยธรรมได้ทันทั่วทั้ง

4. ขั้นการสรุปเป็นขั้นตอนที่เป็นผลที่ได้จากการเรียนรู้ ที่เด็กได้ร่วมกันทบทวน เกี่ยวกับสิ่งที่ได้มีประสบการณ์มา หรือได้ค้นพบ ขั้นนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาขั้นสรุปขึ้น เพื่อเป็นการช่วยให้เห็นผลการเรียนรู้เกิดชัดเจนขึ้น โดยเด็กสร้างสื่ออุปกรณ์ การประดิษฐ์ การปะติด การเขียนภาพวาดและระบายสี การปั้น การแสดงบทบาทสมมุติ การเล่านิทาน การแต่งเรื่องตามจินตนาการที่สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ในการเรียนรู้เป็นโอกาสที่เด็กจะได้ฟังความคิดของกันและกัน เกิดแนวทางใหม่ จริยธรรมก็เกิดขึ้นด้วย ตามแนวทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรมของแบนดูรา ว่าด้วยการที่เด็กได้รู้จักตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อมและยอมรับผู้อื่น ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาจริยธรรมขึ้น

5. ขั้นการปฏิบัติ/นำไปใช้เป็นขั้นการประยุกต์ใช้สิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันว่าสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้อย่างไรจากสถานการณ์การเรียนรู้จากกิจกรรมที่จัดขึ้นเด็กใช้พลังความคิดเผยแพร่ความรู้ที่ค้นพบร่วมกันในกลุ่ม ให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยการตกลงกันภายในกลุ่ม ขั้นนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาจากขั้นปฏิบัติหรือนำไปใช้ตามรูปแบบ CCP ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากผู้เรียนได้ประทับใจในสิ่งที่ได้ มีคุณค่า ด้วยการกระทำหรือแสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในชีวิตจริง เพื่อสะท้อนการแสดงออกทางพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เด็กได้แสดงออกมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) ในด้านการพัฒนาด้านจิตพิสัยเมื่อผู้เรียนรับรู้ ตอบสนอง เห็นคุณค่า จัดระบบ มีเจตคติต่อจริยธรรมที่ดีต่อค่านิยมนั้น ผู้เรียนก็จะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย (ทิตนา แหมมณี. 2546 : 237-239)

กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอนของรูปแบบ MCCP ที่ได้รับการพัฒนาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา และรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ CCP เพื่อพัฒนาจริยธรรมในด้านความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 แสดงขั้นตอนการเรียนรู้จรรยาบรรณแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยที่ใช้ในการวิจัย

สรุปได้ว่า จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการเจริญเติบโต พัฒนาการทางการเรียนรู้ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมและวิธีการปลูกฝังจริยธรรมดังกล่าวข้างต้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงบูรณาการแนวคิดจากทฤษฎีต่าง ๆ กล่าวคือทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราและรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ CCP เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้จรรยาบรรณแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วว่าสามารถพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตนสำหรับเด็กปฐมวัย ในด้านความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะจริยธรรมของกรมวิชาการ แนวปรัชญาการจัดการศึกษาคาทอลิก เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

5.5 บทบาทของครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

บทบาทสำคัญของครูหรือผู้สอน คือ การจัดมวลประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามคาดหวัง เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ (อารี พันธมณี. 2534 : 86; กาญจนา คุณารักษ์. 2543 : 168; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 29; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2544 : 185) เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้เป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดการเรียนการสอน และในการจัดการเรียนการสอนแต่ละ

ครั้ง จากการที่ผู้สอนจะใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ได้เริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 โดยพัฒนามาจากทฤษฎีจิตวิทยาด้านทฤษฎีการวางเงื่อนไข ทฤษฎีเชื่อมโยงสัมพันธ์และทฤษฎีเกสตัลท์ ต่อมาได้พัฒนาเป็นทฤษฎีหลักๆ คือทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theories) ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive Theories) และทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าวได้แตกย่อยออกเป็นทฤษฎีการเรียนรู้หลายทฤษฎี ดังต่อไปนี้ (วารินทร์ รัตมีพรหม. 2544 : 152-154)

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theories) นักคิดในกลุ่มนี้มองธรรมชาติของมนุษย์ ในลักษณะเป็นกลางคือไม่ดี ไม่เลว การกระทำต่าง ๆ มนุษย์เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และการตอบสนอง กลุ่มพฤติกรรมนิยมให้ความสำคัญกับพฤติกรรมมากเพราะพฤติกรรมเป็นสิ่งที่เห็นชัด สามารถวัดได้ และทดสอบได้ (ทิตนา แชนมณี. 2545 : 50) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์จะเป็นเงื่อนไข เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากเป็นผลของการเรียนรู้นั้นและการเรียนรู้จะมีความถี่มากขึ้นหากได้รับการเสริมแรง ซึ่งหลักการเรียนรู้ ที่ครูผู้สอนต้องคำนึงในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (พรวณีย์ ช.เจนจิต. 2545 : 161-18; อารี พันธุ์มณี. 2534 : 101-136; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 38-59; กาญจนา คุณารักษ์ 2543 : 171-190; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2544 : 185-145; Dembo. 1994 : 38-82) มีดังนี้

1. การเรียนรู้เกิดจากการกระทำและการสังเกตจากผู้อื่นซึ่งมีผลก่อให้เกิดพฤติกรรม การเรียนรู้แบบใหม่ ๆ และมีการเสริมแรงอย่างเหมาะสมทั้งทางบวกและลบ โดยเริ่มจากสิ่งที่ย้ายไปหาสิ่งที่มีความสลับซับซ้อน ผลของการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้หรือวัดได้

2. การปฏิบัติพร้อมด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับ จะช่วยปรับปรุงการเรียนรู้ และความคงทนของความจำและควรเริ่มจากที่ละเล็กละน้อยและเป็นตามลำดับขั้นตอน

ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive Theories) นักคิดกลุ่มนี้เชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการทางปัญญาหรือความคิดเป็นกระบวนการภายในสมองที่เกิดจากการสะสมข้อมูล การสร้างความหมายและความสัมพันธ์ของข้อมูล และการดึงข้อมูลออกมาใช้ในการกระทำและการแก้ปัญหาต่าง ๆ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางปัญญาของมนุษย์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตนเอง (ทิตนา แชนมณี. 2545 : 59) และยังเชื่อว่าทุกคนมีธรรมชาติภายในที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน การเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือกระทำ ผู้สอนมีหน้าที่จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งเร้าที่เป็นปัญหากับสิ่งเร้าที่ตนกำลังเผชิญอยู่ ผลของการเรียนรู้เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ยอมรับว่าในกระบวนการเรียนรู้สิ่งเร้าที่สำคัญคือสิ่งเร้าที่ผู้เรียนรับรู้ และการรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเริ่มด้วยการลองผิดลองถูกเสมอไป ผู้เรียนอาจเกิดการหยั่งรู้ ในการแก้ปัญหาและแก้ปัญหาได้ทันทีโดยไม่ต้องมีการเสริมแรง (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2544 : 197-215 ; อารี พันธุ์มณี 2534:137-166 ; พรวณีย์ ช.เจนจิต. 2528 : 188-203 ; Dembo.1994 : 86-141 ; Bell-Gredler 1986 : 151-184) ตามทฤษฎีนี้มีหลักการเรียนรู้ ซึ่งครูผู้สอนต้องคำนึงถึงในการนำไปจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนี้

1. ให้โอกาสผู้เรียนเลือกเรียนตามความต้องการ ความสนใจ เป็นผู้ริเริ่มและการลงมือกระทำด้วยตนเองมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นอยากรู้อยากเรียนและสามารถเรียนรู้ได้เร็ว
2. จัดให้ผู้เรียนมองเห็น “โครงสร้าง” ของสิ่งที่เรียนจะช่วยให้จำสิ่งที่เรียนได้ดี สามารถทำความเข้าใจในหลักเกณฑ์ ซึ่งจะนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อีกมากมาย
3. ผู้สอนควรตั้งประเด็นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบ ซึ่งอาจจะเป็นการค้นคว้าตามลำพังหรือเป็นกลุ่ม จะเป็นการฝึกให้มีทักษะในการแก้ปัญหาและเป็นการช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถในการเรียนรู้ของตน
4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนและผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
5. ผู้เรียนจะเรียนรู้ดีที่สุด เมื่อสามารถสรุปข้อมูลนั้นคือการเรียนรู้จากส่วนใหญ่ไปหาส่วนย่อย และจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโยงความรู้ได้ดี
6. วิธีการคิดเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ รวมทั้งการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ด้วย

บทบาทของครูผู้สอนที่ควรคำนึงในการนำแนวคิดพัฒนาการทางปัญญาของเพียเจท์ ซึ่งอยู่ในกลุ่มปัญญานิยมไปจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก ดังนี้

1. หน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องคำนึงถึงภาษาและความคิดของเด็กแตกต่างจากผู้ใหญ่และพยายามสังเกตอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก
2. เด็กพยายามที่จะทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองเพื่อที่จะเรียนรู้ ฉะนั้นการให้ความรู้อย่างเป็นทางการ จะไม่ได้ผลเท่าที่ควร โดยเฉพาะเด็กเล็ก ๆ วิธีที่ดีที่สุดคือเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง
3. เด็กมีความสนใจและจะเรียนรู้ได้ดี เมื่อสิ่งนั้นมีความยากง่ายปานกลางพอที่จะเกิดการซึมซับเข้าไปตามประสบการณ์ที่มีอยู่ และมีความแปลกใหม่พอที่จะกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ผู้สอนต้องคำนึงถึงความคุ้นเคยที่เด็กมีต่อสิ่งนั้น เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในแง่ของประสบการณ์แม้ว่าจะมีอายุเท่ากัน ควรให้เด็กได้เรียนและทำงานตามความสนใจของแต่ละคน มีอิสระที่จะเลือก จะทำให้เด็กสามารถเป็นผู้นำตนเองได้
4. ความคิดของเด็กจะมีพัฒนาการขึ้นไปตามขั้นต่าง ๆ ตามลำดับ ผู้สอนควรตระหนักถึงสิ่งที่เด็กทำได้และไม่ได้ เด็กจะต้องไม่ถูกบังคับให้เรียนในเมื่อยังไม่พร้อม แต่จะช่วยจัดสิ่งแวดล้อมให้และผู้สอนจะต้องอนุญาตให้เด็กค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่ไวต่อการรับรู้สิ่งบกพร่องและสิ่งเด่นในตัวเด็กและรู้จักวิธีช่วยเหลือ
5. เด็กควรได้รับการส่งเสริมให้พูด ได้แสดงความคิดเห็น ได้โต้แย้ง สิ่งเหล่านี้เป็น social interaction ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีสติปัญญารขึ้น

ทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง ทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเองเป็นทฤษฎีร่วมสมัยซึ่งมีหลายทฤษฎีด้วยกันทฤษฎีที่สามารถนำมาประยุกต์

ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีหลักการสำคัญว่า ในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำ (active) และสร้างความรู้ มีลักษณะเด่น ดังนี้ (สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2544 : 211) คือ ผู้เรียนสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้สิ่งใหม่ขึ้นอยู่กับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดสิ่งแวดล้อมเป็นกิจกรรมที่คล้ายคลึงกับชีวิต ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ดังนั้นการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัดกระทำกับข้อมูลซึ่งเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในสมอง และเป็นกระบวนการทางสังคมด้วย การสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการทั้งทางด้านสติปัญญาและสังคมควบคู่กันไป

บทบาทของครูผู้สอนในการนำทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองไปจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ (ทิตนา แคมมณี. 2545 : 94-96) ดังนี้ คือ

1. ผู้สอนจะต้องเป็นตัวอย่างและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผลของการเรียนรู้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้และการตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น เป้าหมายการเรียนรู้ ต้องมาจากการปฏิบัติงานจริง
2. เป้าหมายของการสอนเปลี่ยนจากการถ่ายทอดความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิต กระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย ถึงขั้นทำได้และแก้ปัญหาจริงได้
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุ สิ่งของ หรือข้อมูลที่เป็นของจริง สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ
4. ครูต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรม (Social moral) เป็นบรรยากาศที่เอื้อต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้าง ขับซ้อน และหลากหลายขึ้น
5. บทบาทของครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือในการเรียนรู้และผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนอย่างเต็มที่ โดยการนำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้
6. การประเมินผลการเรียนการสอน เป็นการประเมินตามจุดมุ่งหมาย มีการยืดหยุ่นและควรใช้วิธีการหลากหลาย

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) นักการศึกษาให้ความสนใจและสนับสนุนการสอนที่เน้นการเรียนแบบร่วมมือเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมและเตรียมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตย จนกล่าวได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่สามารถประสบความสำเร็จมากที่สุดในประวัติศาสตร์การศึกษา (Slavin. 1999) การเรียนแบบร่วมมือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายวิชาและหลายระดับ โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่ละกลุ่มมีสมาชิกประมาณ 4-6 คน ช่วยกันเรียนรู้ไปเพื่อให้สู่เป้าหมายของกลุ่ม มีผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันไป ความสำเร็จของผู้เรียนจะอยู่ที่

ความสำเร็จของกลุ่ม ดังนั้น ผู้เรียนจึงต้องช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน(ชาญชัย อาจิณสมาจาร. 2533 : 19) นอกจากนี้ สลาวิน (Slavin. 1999) ยังกล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้สอนจะต้องมีทักษะในการสอน คือรู้จักวางแผนการสอน และเลือกใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้เรียนทุกคน ทั้งนี้เพราะนอกจากจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่างๆ แก่ นักเรียนแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสื่อการสอนที่มีลักษณะเฉพาะของผู้สอนอีกด้วย ลักษณะธรรมชาติของการเรียนรู้แบบร่วมมือจะให้ความสำคัญกับกระบวนการกลุ่ม เนื่องจากนักเรียนจะร่วมกันไตร่ตรองในเรื่องราวที่เกิดประโยชน์และไม่เกิดประโยชน์ต่อกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะร่วมเป็นผู้ตัดสินใจว่าการกระทำอย่างไรจะเป็นประโยชน์และทำให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (ผาณิต เียนแข. 2544 : 35 ; อ้างอิงจาก Cynthis Huff. 1997)

ลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผู้กำหนดลักษณะสำคัญเบื้องต้นของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งผู้สอนควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน อ้างใน (พรรณรัตน์ เจริญธรรมสาร. 2533 : 35; อ้างอิงจาก Johnson & Johnson. 1987; สมพงษ์ สิงหะพล. 2524 : 41; อารี สัญญหวิ. 2535 : 33) ไว้ดังนี้

1. สมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อกัน มีภาระพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางบวก (Positive Interdependence) สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะมีหน้าที่และบทบาทสำคัญและจำเป็นในกลุ่มทุกคนโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ
2. สมาชิกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ต่อกัน อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
3. สมาชิกกลุ่มแต่ละคนมีความรับผิดชอบในตัวเองต่องานที่ได้รับมอบหมาย จุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การที่แต่ละคนทำงานอย่างเต็มความสามารถ
4. สมาชิกกลุ่มมีทักษะในการทำงานกลุ่ม (small group skills) และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ครูสอนทักษะการทำงานกลุ่ม และประเมินการทำงานกลุ่มของนักเรียน การที่จับให้นักเรียนที่ขาดทักษะการทำงานกลุ่มมาทำงานกลุ่มร่วมกันจะไม่ประสบความสำเร็จ

สรุป การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันโดยใช้บทบาทหน้าที่เป็นเครื่องมือกำหนดความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มจะมีลักษณะตามธรรมชาติของสังคมมนุษย์ คือ ประกอบด้วยบุคคลที่มีความแตกต่างกันทั้งเพศวัยและสติปัญญา ซึ่งวิธีการจัดกลุ่มดังกล่าวนอกจากจะช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การใช้เหตุผล การเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมให้สูงขึ้นได้ ซึ่งผู้สอนควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมแบบดูราเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตและการเลียนแบบ เนื่องจากคนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราอยู่เสมอ และทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ มีหลักการพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมี 3 ประการ คือ 1) กระบวนการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการปัญญา และทักษะการตัดสินใจของผู้เรียน 2) การเรียนรู้เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม (Environment) องค์ประกอบของแต่ละบุคคล (Personal factors) และ

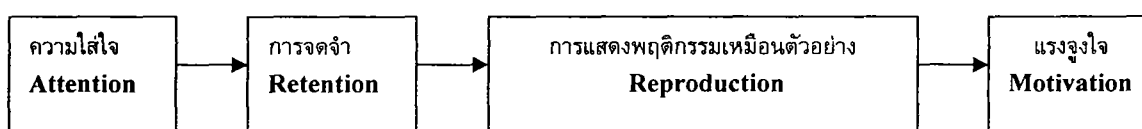
พฤติกรรมที่แสดงออกมา (Behavior) 3) การเรียนรู้เป็นผลจากการรับเอารหัสทางภาพและทางการกระทำ พฤติกรรมที่ผู้เรียนอาจแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้นในระยะต่อไปได้

นอกจากนั้น แบนดูรายังกล่าวว่า การเรียนรู้ที่เกิดพฤติกรรมนี้มี 2 ประเภท ได้แก่

1. การเรียนรู้จากผลการตอบสนอง (Learning by response consequences) บุคคลเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากตัวแบบที่ตนได้รับ โดยจะเรียนรู้พฤติกรรมใดที่ทำแล้วได้รับผลทางบวก หรือได้รับรางวัลหรือการได้รับคำชมเชย และพฤติกรรมใดที่ทำแล้วได้รับผลทางลบ ถูกลงโทษหรือถูกตำหนิ บุคคลนั้นก็จะเลือกกระทำพฤติกรรมที่ได้รับรางวัลและไม่กระทำพฤติกรรมที่ได้รับการลงโทษ

2. การเรียนรู้จากรูปแบบ (Learning Through Modeling) การเรียนรู้จากการเลียนแบบมี 2 ขั้น คือ การรับมาซึ่งการเรียนรู้ (acquisition) ทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมได้ และขั้นการกระทำ (performance) ซึ่งอาจจะการกระทำหรือไม่กระทำก็ได้

มนุษย์เรียนรู้และเลียนแบบจากการสังเกตตัวแบบเป็นส่วนใหญ่การเรียนรู้โดยวิธีนี้ มนุษย์จะสังเกตพฤติกรรมและผลที่เกิดขึ้นตามมา จากพฤติกรรมของบุคคลอื่น การเรียนจากการสังเกตประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 4 ประการ (สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2544 : 240-242; Crain. 1980 : 223-229) ดังนี้ คือ กระบวนการสร้างความใส่ใจ กระบวนการเก็บไว้ในความทรงจำ กระบวนการทักษะการทำตามแบบ กระบวนการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจ ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบที่ 9 กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Bandura 1977 : 23)

อิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อผู้สังเกต แบนดูรายได้กล่าวถึงอิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อผู้สังเกต ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (Bandura. 1977 : 50)

1. การสร้างพฤติกรรมใหม่ ตัวแบบสามารถช่วยให้ผู้สังเกตสร้างพฤติกรรมใหม่ โดยผู้สังเกตจะรวบรวมแผนการกระทำที่ได้เห็นหรือได้ยินมาแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นการกระทำ
2. การสร้างกฎเกณฑ์ หลักการใหม่ ในสภาพการณ์ที่ผู้สังเกตได้สังเกตเห็นการกระทำของตัวแบบ ตัวแบบจะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการขึ้นมาใหม่ได้
3. การสอนพฤติกรรมสร้างสรรค์ ตัวแบบจะช่วยพัฒนาพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากได้เห็นพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งจากตัวแบบ บุคคลสามารถนำประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ประกอบกับการกระทำของตัวแบบพัฒนาขึ้นมาเป็นพฤติกรรมใหม่ได้
4. การยับยั้งการกระทำและหวั่นเกรงที่จะกระทำกล่าวคือ ถ้าผู้สังเกตได้เห็นตัวแบบถูกลงโทษ ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำตามตัวแบบนั้น แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้

สังเกตเห็นตัวแบบกระทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องและถูกห้ามปรามแล้วไม่มีผลใดเกิดขึ้นตามมา ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะกระทำตามตัวแบบนั้น

5. การส่งเสริมการกระทำ ตัวแบบมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการกระทำทั้งในทางบวกและทางลบ

6. ด้านอารมณ์ ตัวแบบจะกระตุ้นให้ผู้สังเกตเกิดแนวคิดและความรู้สึกคล้ายตามตัวแบบ

7. การเผยแพร่แนวคิดและการกระทำ การกระทำของตัวแบบจะมีอิทธิพลต่อการเผยแพร่แนวคิดและการกระทำต่าง ๆ ใ้บุคคลในสังคมกระทำตาม และยังเผยแพร่จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่งได้ด้วย

สรุป จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราทำให้เชื่อว่าการเรียนโดยการสังเกตจากผู้อื่นหรือการเรียนรู้ผ่านการสังเกต เป็นวิธีที่สำคัญของการได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศ (information) และทักษะต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้น การเรียนรู้โดยการสังเกตผู้อื่นต้องการกิจกรรมทางปัญญา ดังนั้น ความรู้ ความคิดหรือปัญญา จึงเป็นลักษณะที่สำคัญของทฤษฎีที่ทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ ปัจจัยด้านตัวบุคคล ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ความคิด อารมณ์ กระบวนการทางจิตวิทยา และปัจจัยภายในตัวบุคคลอื่น ๆ จึงมีผลต่อการเกิดพฤติกรรมของบุคคล โดยมีความสัมพันธ์ในการเป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน (สุนีย์ ละกำปน์. 2540 : 48)

บทบาทของผู้สอนที่ควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (พรณี ข.เจนจิต. 2545 : 194-196)

1. เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องพยายามส่งเสริมให้มีตัวแบบที่ดี รวมทั้งการเป็นตัวแบบที่ดีด้วย เนื่องจากการเรียนรู้โดยการสังเกตอาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในชีวิตประจำวันซึ่งสังเกตจากโทรทัศน์ ภาพยนตร์และการ์ตูนตลอดจนจากการอ่านหนังสือพิมพ์หรือข่าวสารต่าง ๆ

2. ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ตัวของผู้สอนเองเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียนอย่างยิ่ง ผู้เรียนแต่ละคนเป็นทั้งผู้สังเกตและเป็นตัวแบบ สำหรับผู้เรียนบางคนมีอิทธิพลมาก เพราะมีคุณลักษณะของตัวแบบที่ดี

3. การเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบเกิดขึ้นได้เสมอ ผู้สอนควรจะได้ทำรายการพฤติกรรมทางสังคมที่อยากจะปลูกฝัง ซึ่งเป็นพฤติกรรมในลักษณะเสริมสร้างทางสังคม เช่น การมีน้ำใจ การร่วมมือ ความเมตตากรุณา ความมีวินัยในตนเอง พฤติกรรมเหล่านี้ควรเป็นสิ่งที่ผู้สอนตั้งเป้าหมายเอาไว้ในใจและแสดงตนให้เป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนด้วยการให้คำชมหรือการเสริมแรงเมื่อเวลาที่ผู้เรียนในห้องได้แสดงพฤติกรรมทางสังคมตามที่ครูตั้งเป้าหมายไว้

บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก จึงเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่ง ดังนั้นครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของเด็กพึงตระหนักและเรียนรู้ถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เด็กได้อย่างเหมาะสมและตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน โดยเฉพาะในระดับปฐมวัย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบเน้นการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ และการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบเน้นการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในระดับเด็กปฐมวัยมีน้อยมาก ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยในระดับอื่น ๆ เพิ่มเติม ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

สุนิรัตน์ ฤทธิรงค์ชัยเลิศ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำของกลุ่มทดลองมีความเชื่อมั่นสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จงใจ ชัยกิจ (2530 : 122) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาลปีที่ 2 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาโดยวิธีการระดมการกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนตามปกติ พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการระดมการกลุ่มสัมพันธ์มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า นักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพียงจิต โรจน์ศุภรัตน์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัย ที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคล พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับกลุ่มที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคลภายหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อัญชลี ไสยวรรณ (2531 : 54-56) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองกับวิธีการจัดประสบการณ์แบบผสมผสาน พบว่า การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองมีผลต่อการเพิ่มพูนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าวิธีจัดประสบการณ์แบบผสมผสาน

วนิดา บุษะกะนิษฐ์ (2532 : 53-60) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการกับแบบปกติที่มีต่อทักษะการเปรียบเทียบของเด็กปฐมวัย โดยทดลองกับเด็กอายุ 4-5 ปี พบว่า วิธีการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการให้ผลต่อการเพิ่มพูนทักษะการเปรียบเทียบสูงกว่าการจัดประสบการณ์แบบปกติ

สิริมา สิงห์ผลิน (2532 : 62-67) ได้ศึกษาการหามิติสัมพันธ์และทักษะการลงความเห็นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองและแบบปกติ โดยทดลองกับเด็กอายุ 4-5 ปี พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทางการหามิติสัมพันธ์และลงความเห็นสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดการสอนแบบปกติ

วไลพร พงษ์ศรีทัศน์ (2533 : 61-64) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหาร มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5

อุบล เวียงสมุทร (2538 : 67) ศึกษาความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือ โดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่น และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลาง พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือ โดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่นมีความพร้อมทางภาษาแตกต่างจากเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือ โดยใช้ภาษากลางอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อลิสรา เพ็ชรรัตน์ (2539 : 75) ได้ศึกษา การพัฒนาความสามารถในการจับใจความของเด็กอนุบาล โดยใช้เทคนิคการเล่านิทาน แบบเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ ๆ พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ มีความสามารถในการจับใจความสูงขึ้น มีความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายสูงขึ้น

ธนพร แยมสุตา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ที่เน้นการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมโดยใช้พอร์ทโฟลิโอ โดยใช้ระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ใช้พัฒนาความสามารถของนักศึกษาพยาบาลด้วยการให้นักศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเองและกลุ่มการสะท้อนคิดในกระบวนการเรียนรู้และการสร้างผลงานและพัฒนาพอร์ทโฟลิโอเพื่อการประเมินกระบวนการเรียนรู้และความสามารถที่แท้จริงจากผลงาน พบว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คุณลักษณะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะในการปฏิบัติการทำงานอย่างเป็นระบบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการสอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ภายหลังการสอบนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในด้านทักษะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คุณลักษณะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การทำงานอย่างเป็นระบบและการรับรู้สมรรถนะแห่งตนสูงกว่าการสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รัตมี โพนเมืองหล้า (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงจากการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 15 คน โรงเรียนผไทอุทิศศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงสูงขึ้นในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

พอเพ็ญ ไกรนรา (2545 : 146-149) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะความสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ใช้บริการ สำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยใช้รูปแบบการฝึกอบรมที่

เชื่อมโยงรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของคอล์กับกระบวนการพยาบาล ใช้ทดลองกับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 จำนวน 16 คน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติด้านทักษะความสัมพันธ์กับผู้ใช้บริการในภาพรวม และทักษะย่อยด้านการฟังผู้ใช้บริการมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ ส่วนทักษะการใช้ภาษาท่าทางและภาษาถ้อยคำในการพยาบาลและทักษะการให้ข้อมูลแก่ผู้ใช้บริการไม่พบความแตกต่าง นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นด้านระยะเวลาการฝึกอบรมซึ่งมีระยะสั้น สำหรับด้านวิทยากรมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากในการนำไปใช้จริง

เยาวดี สุวรรณาคะ (2545 : 7-17) ได้พัฒนากระบวนการอบรมโดยการใช้นักเรียนที่เน้นประสบการณ์ในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนและความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาล (ต่อเนื่อง) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพุกทบาท พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนและความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและจากความคิดเห็นของนักศึกษาพบว่า การอบรมด้วยวิธีการดังกล่าวทำให้เกิดความสนุกสนานคลายเครียด มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น รู้จักทำงานในชีวิตร่วมกับผู้อื่น เกิดความรักความผูกพันและความรู้สึกที่ดีต่อกัน

เปรมวดี คฤหเดช (จิราพร วัฒนศรีสิน. 2547 : 78; อ้างอิงจาก เปรมวดี คฤหเดช. 2540) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรมเชิงประสบการณ์ เพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีมสำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจการทำงานเป็นทีม มีเจตคติต่อการทำงานเป็นทีม มีทักษะในการทำงานเป็นทีม กระบวนการทำงานร่วมกันเป็นทีม ภายหลังการอบรมดีกว่าก่อนการอบรม

จิราพร วัฒนศรีสิน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและเจตคติเชิงจริยธรรม พบว่า ด้านความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา และความซื่อสัตย์ นักศึกษาพยาบาลที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา และความซื่อสัตย์สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรปภัสสร ปริญาญกุล (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานในด้านทักษะการปฏิบัติ การแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม ขั้นตอนการสอนมี 4 ขั้นตอน คือการสร้างประสบการณ์จากการปฏิบัติกิจกรรม ขั้นตอนอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นสรุปและขั้นประยุกต์ใช้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตรบัณฑิต ในสถาบันราชภัฏ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถ ใน

การแก้ปัญหา ความสามารถในการทำงานเป็นทีมและความสามารถในการทำงานสูงกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

โฮลดาเวย์ (Raines & Canady. 1990 : 224; citing Holdaway. 1983) พบว่า เด็กที่มาจากบ้านที่แวดล้อมด้วยหนังสือ มีประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟัง เด็กเหล่านี้จะสามารถอ่านหนังสือออกก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง โดยเด็กอ่านออกด้วยตนเอง ไม่มีการสอนอย่างจริงจังจากพ่อแม่

พินิค (สายพิน ประสูตรรณ. 2538 : 33; อ้างอิงจาก Penick. 1976 : 314) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ โดยเปรียบเทียบการสอนแบบอภิปรายและแบบครูกำหนดกิจกรรม พบว่า การสอนโดยนักเรียนทำกิจกรรมด้วยตนเองให้ความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าการสอนที่ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมให้ การให้นักเรียนได้อภิปรายด้วยกันภายในกลุ่มทำให้เด็กมีอิสระในการคิด เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

หลุยส์ โอแกน (Louise Organ. 1974 : 162-165) ได้ศึกษาการใช้วิธีการ CCP (Christian Communities Program) เป็นเครื่องมือเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ของโรงเรียน 3 แห่ง ในระดับ High School คือ St. Joseph's College, Santo Mino Academy และ Christo Rey Regional High School ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่า วิธีการ CCP เป็นเครื่องมือในการควบคุมสติสัมปชัญญะเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ การทดสอบครั้งที่ 2 เครื่องมือและตัวชี้วัดที่ต้องคงที่นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงความคิดไปในทางบวกมากขึ้นและมีทัศนคติเป็นคริสต์มากขึ้นและผลอีกข้อที่สำคัญเกี่ยวข้องกับครู ในโรงเรียนที่ใช้วิธีการ CCP นี้ มีความเชื่อมั่นในวิธีการสอนบูรณาการกิจกรรมอย่างหลากหลายและบุคลิกภาพของครูพัฒนาขึ้น

เวลดี (รัตมี โพนเมืองหล้า. 2543; อ้างอิงจาก Welty. 1993 : 548) ได้ศึกษาบทบาทของผู้สอนและการได้รับประโยชน์จากการฝึกกลุ่มสัมพันธ์โดยการเรียนรู้จากวิดีโอเทป ผลการศึกษาพบว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับโดยใช้วิดีโอเทปเป็นสื่อ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ระดับหนึ่ง และวิธีการสอนที่เน้นกลุ่มสัมพันธ์พื้นฐาน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยการเปิดเผยตนเองซึ่งมีผลทำให้รู้สึกว่าการกล้าแสดงออกและเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น

ซอททิล (พรปภัสสร ปริยชาญกุล 2546 : 94; อ้างอิงจาก Sottile. 2000) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของการสอนเชิงประสบการณ์ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในวิทยาลัย พบว่า ผลการจัดการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลซึ่งประกอบด้วยความไว้วางใจ เชื่อใจ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทักษะทางสังคมและเสริมสร้างความสามารถทางร่างกาย

ฮามเมอร์ (Hamer. 2000) ได้ศึกษาเรื่องผลของการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน การประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ พบว่า การนำเอาเทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มาใช้ในชั้นเรียนช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ

วิลเลียมและแกร์ฟ (Williams and Graf. <http://thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp>) ได้ศึกษาเรื่องผลการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่มีต่อการได้มาซึ่งความรู้ ทักษะความเชี่ยวชาญ และทัศนคติของนักศึกษา โดยการทำวิจัยกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 202 คนในวิชามนุษยสัมพันธ์ โดยแบ่งกลุ่มทดลอง 103 คน และกลุ่มควบคุม 99 คน โดยกลุ่มทดลองสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของคอลล์ป และกลุ่มควบคุมสอนโดยการสอนแบบดั้งเดิมกลุ่มทดลองใช้การสอนโดยใช้วิดีโอและการแสดงบทบาทสมมติเพื่อเสริมสร้างทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะความเชี่ยวชาญ และได้รับความรู้เพิ่มขึ้นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

โฮแกนและคริสติน (Hogan & Christine; <http://thailis-db.car.chula.ac.th/abitt/detail.nsp>. 1992) ได้ศึกษาเรื่องการนำรูปแบบการสอนประสบการณ์มาใช้ในการสอนวิชาพฤติกรรมองค์กร ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การช่วยเหลือกันในการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 โดยใช้การสอนโดยใช้กรณีศึกษา การทำรายงาน การทำกิจกรรมกลุ่ม และการสอนด้วยแบบสอบถาม การเขียนตอบสั้น ๆ การเขียนอภิปราย และตัวอย่างจากกรณีศึกษา

แวงซองตินา (<http://www.lib.umi.co0m/dissertations/fullcit/9978530,2000>) วิจัยเรื่องทฤษฎีการเรียนรู้ประสบการณ์ : กรณีศึกษาในโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ในเลโซโต ผลการวิจัยพบว่า อุปสรรคของการนำหลักสูตรเชิงประสบการณ์ เพราะเน้นในเรื่องประชาธิปไตย ความเป็นอิสระ และความเท่าเทียมกัน เทคนิคการสอนที่ใช้คือการเรียนรู้แบบร่วมมือ บทบาทสมมติ และการแสดง แต่อุปสรรคที่พบในการนำการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มาใช้ คือ โครงสร้างของหลักสูตร โครงสร้างการบริหารของมหาวิทยาลัย และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานไม่ประสานกันระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนในการทำกิจกรรมภายนอกห้องเรียน

จากการศึกษางานวิจัยจะเห็นได้ว่า วิธีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นประสบการณ์ตามกระบวนการเรียนรู้ของคอลล์ป ตามวิธีการแบบ CCP และตามวิธีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยกระบวนการกลุ่ม การจัดกิจกรรมเชิงวิทยาศาสตร์ การทดลอง การอภิปราย กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การเล่านิทาน การอ่าน การเล่นเกม เป็นต้น จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงและสามารถนำมาบูรณาการให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการพัฒนาจริยธรรมในระดับเด็กปฐมวัยมีน้อยมาก ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยในระดับอื่น ๆ เพิ่มเติม

งานวิจัยที่ในประเทศ

สกล เทียงแท้ (2525 : 103) ได้พบว่าการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มเมื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าได้กระตุ้นการพัฒนาของเพื่อน ๆ โดยมีครูคอยนำทางนั้นสามารถจะพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายได้ดีกว่าการสอนจริยศึกษาตามปกติอย่างเด่นชัด

จิรพรรณ สุขตลอดชีพ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการแสดงบทบาทสมมุติที่มีต่อการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังการทดลองมีการใช้เหตุผลจริยธรรมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดวงแก้ว คงเพชรศักดิ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลการใช้กลุ่มฝึกอบรมที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านธารพหาร อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2538 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มฝึกอบรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยวิธีสอนตามแผนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผาณิต เย็นแข (2544 : 87) ได้ศึกษาผลการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนซิปปา เพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนทางการเรียนจริยศึกษา พฤติกรรมจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

เลียนนอตตี (Iannotti 1977 : 142) ได้ใช้การแสดงบทบาท เพื่อฝึกพฤติกรรมการเห็นประโยชน์ของผู้อื่นมากกว่าประโยชน์ส่วนตน กับเด็กอายุ 6-9 ปี พบว่า พฤติกรรมที่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นเพิ่มขึ้น

งานวิจัยที่มีความสัมพันธ์ทางอ้อมเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของงานวิจัยครั้งนี้

จงจรัส แจ่มจันทร์ (2524 : 93-95) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษากิจกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนนทบุรี เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมระหว่างนักเรียนหญิงกับนักเรียนชาย และนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเมืองกับนอกเมือง โดยใช้แบบสอบถามแบบเทคนิคการฉายออก(Projective Techniques) สสำรวจพฤติกรรม 6 คุณลักษณะ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความอดสาเห และความยุติธรรม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผลปรากฏว่านักเรียนส่วนมากมีพฤติกรรมทางจริยธรรมทั้งหมด 6 คุณลักษณะ อยู่ในระดับที่ 5 ซึ่งหมายถึง ทำตามหน้าที่ ตามกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานของสังคม นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีความแตกต่างกันในลักษณะความซื่อสัตย์ ความอดสาเห และ นักเรียนที่อาศัยอยู่ในเมืองกับนอกเมืองมีความแตกต่างกันเรื่องการรักษาระเบียบวินัยในห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชูพงศ์ ปัญจมะวัตติ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้ตัวแบบในนิทานประกอบภาพเพื่อเพิ่มพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน ในเด็กอนุบาลที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่ำ กับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 จำนวน 6 คน ซึ่งมีความถี่ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนต่ำ พบว่า

1. เด็กที่มีระดับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนต่ำกว่ากลุ่มที่ได้ดูตัวแบบในนิทานประกอบภาพ จะมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนเพิ่มขึ้น ระหว่างระยะก่อนทดลองกับระยะหลังทดลอง

2. เด็กที่มีระดับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนต่ำกลุ่มที่ได้ดูตัวแบบในนิทานประกอบภาพ จะมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนเพิ่มขึ้นจากระยะก่อนทดลอง กับระยะหลังทดลอง ไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่ได้ดูนิทานประกอบภาพ

เพชรชมพู เทพพิพิธ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง ความชอบหนังสือการ์ตูน รายการโทรทัศน์ และเกมคอมพิวเตอร์ กับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ชอบดูโทรทัศน์ มากเป็นอันดับที่ 1 ชอบอ่านหนังสือการ์ตูนมาเป็นอันดับที่ 2 และชอบเล่นเกมคอมพิวเตอร์มากเป็นอันดับที่ 3

2. นักเรียนชอบดูรายการโทรทัศน์ประเภทการ์ตูน ชอบอ่านหนังสือการ์ตูนประเภทตลกขบขัน และเล่นเกมคอมพิวเตอร์ประเภทผจญภัยมากที่สุด

3. นักเรียนชอบตัวเอกเด็กที่เป็นคนดีมีความซื่อสัตย์ กับตัวเอกผู้ใหญ่ที่เข้มแข็ง

4. พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์กับความชอบเล่นเกมคอมพิวเตอร์, ความชอบอ่านหนังสือการ์ตูนประเภทขบขัน, และความชอบเล่นเกมคอมพิวเตอร์ประเภทไฟ ฟ้าหมากรุก ค่ายกล กีฬา หมัดมวย สงคราม อวกาศ และผจญภัย

ประเสริฐไชย สุขสอาด (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความก้าวหน้า
ในสถานการณ์กีฬา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ความก้าวร้าวในสถานการณ์กีฬาของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง

2. นักเรียนชายมีความก้าวร้าวในสถานการณ์กีฬา สูงกว่านักเรียนหญิง

3. กลุ่มนักเรียนที่เป็นนักกีฬา มีความก้าวหน้าในสถานการณ์กีฬา สูงกว่านักเรียนที่ไม่เป็นนักกีฬา

4. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับกลุ่มนักเรียนที่มีต่อความก้าวร้าวในสถานการณ์กีฬา

ทิพย์พร สุภาพ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมส่วนใหญ่ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความเมตตากรุณา ในการวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการจัดกิจกรรม 2 ประเภท ซึ่งแต่ละกิจกรรมก่อให้เกิดคุณลักษณะทางจริยธรรม ดังนี้ กิจกรรมบังคับ ก่อให้เกิด ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา สำหรับกิจกรรมเสนอแนะ เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมส่วนใหญ่ที่เกิดจากกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความใฝ่รู้

รังสิมา สິนะพงษ์พิพิธ (2540) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทานประกอบหุ่นมือที่แสดงทักษะทางสังคมที่เหมาะสมที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน พบว่า

1. เด็กที่มีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวที่ได้ดูตัวแบบในนิทานประกอบหุ่นมือที่แสดงทักษะทางสังคมที่เหมาะสมจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงมากกว่าเด็กที่มีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวสูงที่ได้ดูนิทานประกอบหุ่นมือตามแบบเรียน ทั้งในระยะหลังทดลองและติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงที่ได้ดูตัวแบบในนิทานประกอบหุ่นมือที่แสดงทักษะทางสังคมที่เหมาะสมจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะหลังทดลอง และติดตามผลลดลงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พณิดา จันทรกรานต์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาเชาวน์อารมณ์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ พบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนเชาวน์อารมณ์สูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังการทดลองนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนเชาวน์อารมณ์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

แบนดูรา โรสและโรส (รังสิมา สีนะพงษ์พิพิธ. 2540 : 18; อ้างอิงจาก Bandura; Ross & Ross. 1961) ได้ทำการทดลองกับเด็กอนุบาลโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มได้เห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่าง ๆ กัน กล่าวคือ กลุ่มที่ 1 มีตัวแบบเป็นคนจริง กลุ่มที่ 2 มีตัวแบบเป็นภาพยนตร์ กลุ่มที่ 3 มีตัวแบบเป็นการ์ตูนในหนังสือ กลุ่มที่ 4 ไม่มีตัวแบบ เมื่อเด็กดูตัวแบบทั้งสี่กลุ่มแล้ว จะปล่อยให้เด็กอยู่ตามลำพังในห้องที่มีของเล่นชนิดหนึ่งที่คล้ายกับสิ่งที่ถูกตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวให้เด็กเห็นมาแล้ว ผลปรากฏว่า เด็กในกลุ่มที่ 1 เล่นของเล่นอย่างก้าวร้าวมากที่สุด และในเด็กกลุ่มที่ 4 เล่นของเล่นอย่างก้าวร่ววน้อยที่สุด ส่วนกลุ่มที่ 2 และ 3 เล่นของเล่นอย่างก้าวร้าวใกล้เคียงกัน

ออซุเบล (สุนันทา ประเสริฐศรี. 2540 : 17; อ้างอิงจาก Ausubel. 1965 : 189-190) ให้ความสำคัญเห็นสอดคล้องกับเชเวียคอฟว่า แบบของวินัยที่ได้ผลและมั่นคงซึ่งเราต้องการให้เกิดในตัวเด็กคือ วินัยในตนเองที่มีรากฐานมาจากการควบคุมภายในตนและภายนอกตน การควบคุมภายในตน เช่น การอบรมเลี้ยงดูอย่างสม่ำเสมอ แต่การบังคับและการลงโทษ ซึ่งเป็นการควบคุมภายนอกจะช่วยปลูกฝังวินัยในตนเองได้เพียงเล็กน้อย

แมนเดลบาวม (Maddelbuam. 1976 : 859) ได้เปรียบเทียบการฝึกพัฒนาการทางจริยธรรมตามหลักของเพียเจต์และโคลเบอร์ก โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับการไม่ฝึก ปรากฏว่า การฝึกโดยใช้การแสดงบทบาทที่สมมติมีผลดีกว่าไม่ฝึก

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม สรุปได้ว่า การส่งเสริมการพัฒนาทางจริยธรรมและการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีวิธีการที่หลากหลายด้วยการใช้เหตุผลทางจริยธรรม การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาท กิจกรรมกลุ่ม และแบบชีปป่า การละคร นิทาน

กิจกรรมเพลง และการใช้กระบวนการขั้นตอนการจัดแบบเน้นประสบการณ์ ส่วนในด้านการปลูกฝังคุณลักษณะจริยธรรมนั้น ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ อุตสาหะ ความยุติธรรม ความเสียสละ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อ เป็นคุณลักษณะที่เป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่ง ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและประเทศ จึงควรเร่งดำเนินการ ปลูกฝังและส่งเสริมให้สมาชิกของสังคม โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยสำคัญของการพัฒนาในทุกด้าน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการศึกษา

7. กรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัย ได้กรอบที่ใช้ในการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้ ประเด็นที่ 1. จริยธรรมที่เป็นแกนหลักของการวิจัยครั้งนี้ เป็นคุณลักษณะจริยธรรมที่ได้จากการวิเคราะห์ คุณลักษณะจริยธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ แนวคิดปรัชญาการศึกษาคาทอลิก และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อาทิ พระราชบัญญัติการศึกษา เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดคุณลักษณะจริยธรรมในการพัฒนา ซึ่งได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ซึ่งแต่ละคุณลักษณะของจริยธรรมสามารถพัฒนาได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ศิริวรรณ เจริญจิตติกุล (2533) คลอร์และเบรย์ (Clare and Bray. 1978) และมาเควส์ และหลุยส์ (Marques and Louise. 1976) พัฒนาจริยธรรมด้วยการใช้บทบาทสมมติ ส่วน วารี นิยมธรรม (2536) พัฒนาจริยธรรมด้วยการใช้เทคนิคแม่แบบ สำหรับสมชาย พุ่มพิมล (2525) เพียงจิต โรจน์ศุภรัตน์ (2531) สุวิทย์ สุขหมั่น (2546) และพีนิค (Penick 1976) พัฒนาจริยธรรมด้วยการใช้กระบวนการกลุ่ม ทศนีย์ อินทรบำรุง (2536) บรรพต ทรงประเสริฐ (2531) จันทร์ดี ถนอมคล้าย (2539) กรรณิการ์ พงษ์เสด็จ (2546) และศตินันท์ นิลจันทร์ (2547) พัฒนาจริยธรรมด้วยการใช้นิทานและเกมสำหรับเด็กปฐมวัย จากการพัฒนาจริยธรรมดังกล่าว สามารถจัดได้ด้วยวิธีต่าง ๆ นอกจากนี้ยังบูรณาการในรูปกระบวนการเรียนรู้ในสาระตามหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP

ประเด็นที่ 2. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา มาตราที่ 24 ในข้อ 3 และ 4 ว่าด้วยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 13) และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้การพัฒนาได้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ลักษณะการเรียนรู้จริยธรรมที่เป็นไปได้ คือ การบูรณาการสอดแทรกเข้าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากสาระการเรียนรู้

ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งกำหนดไว้ 2 ส่วน คือ ส่วนแรกประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคมและสติปัญญา ส่วนที่สองสาระที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราว รอบตัวเด็กที่นำไปเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ในเรื่องเกี่ยวกับตัวเด็ก เกี่ยวกับบุคคล และสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ซึ่งผู้วิจัยได้สอดแทรกจริยธรรมในสาระการเรียนรู้ ทั้งด้านประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรรู้ ทั้ง 4 สาระ โดยปรับให้เข้ากับบริบทของเวลา สภาพแวดล้อมและกำหนดการสอนของโรงเรียน

ประเด็นที่ 3. ทฤษฎีการพัฒนาการ ทฤษฎีการเรียนรู้ และวิธีการปลูกฝังจริยธรรมมีดังนี้

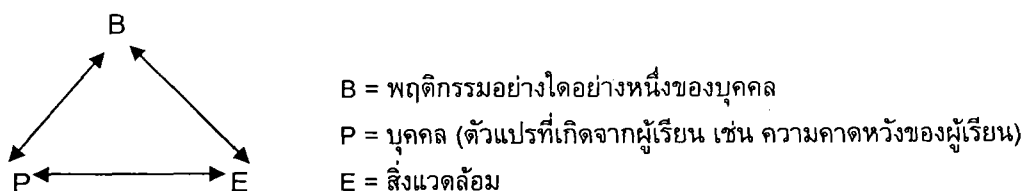
ทฤษฎีที่ 1. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ เพียเจท์ได้กล่าวถึงการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก เน้นถึงความสำคัญของความเป็นมนุษย์ ที่มนุษย์มีความสามารถในการสร้างความรู้ผ่านการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมซึ่งปรากฏอยู่ในตัวเด็กตั้งแต่แรกเกิด เขาเชื่อว่าเด็กทุกคนตั้งแต่เกิดมาพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและปฏิสัมพันธ์นี้ ทำให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาและได้อธิบายว่า พัฒนาการทางสติปัญญาเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมโดยบุคคลพยายามปรับตัวให้อยู่ในสภาวะสมดุลด้วยการใช้กระบวนการดูดซึมและกระบวนการปรับให้เหมาะสม จนทำให้เกิดการเรียนรู้โดยเริ่มจากการสัมผัส ต่อมาจึงเกิดความคิดทางรูปธรรมและพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนเกิดความคิดที่เป็นนามธรรมซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลำดับ (ทิสนา เขมมณี. 2547 : 13) เน้นเรื่องการเรียนรู้จะเกิดได้ เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ในการเข้าสังคมนั้น ๆ อิทธิพลของทฤษฎีนี้ มีบทบาทในการจัดแนวประสบการณ์ในระดับปฐมวัย คือ ให้เด็กเรียนรู้โดยให้โอกาสเด็กในการเล่น สำรวจ ทดลอง มีโอกาสเลือก ดัดสนใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 5-9)

การจัดระบบและกระบวนการต่าง ๆ ภายในโครงสร้างทางสติปัญญาและมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นสาเหตุให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจท์ เชื่อว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์จะเป็นไปตามลำดับขั้น เปลี่ยนแปลงข้ามขั้นไม่ได้ จึงแบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้น แต่ละขั้นของพัฒนาการเป็นการก่อรูปแบบของพฤติกรรมซึ่งจะสำเร็จในตัวเอง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นจุดเริ่มต้นของขั้นต่อไป ขั้นต่าง ๆ มีดังนี้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540 : 54-56 ; ธีราพร กุลนันทน์. 2544 : 16 ; ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. 2535 : 283-296 ; สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2544. : 51-59; Crain. 1980 : 79-89; citing Piaget. 1952; George S Morrison. 1998 : 129-136) 1) ขั้นการใช้การประสาทสัมผัส เป็นขั้นทารกแรกเกิด-2 ปี 2) ขั้นก่อนการคิดเป็นรูปธรรม ตั้งแต่ 2-7 ปี เรียนรู้ที่จะคิด รู้จักใช้สัญลักษณ์แทนวัสดุสิ่งของที่อยู่รอบ ๆ ตัว การคิดยังไม่เป็นระบบ และไม่มีเหตุผล ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เอาแต่ใจตนเอง ขาดความมีเหตุผล 3) ขั้นการเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรม อายุ 7-11 ปี เด็กจะเกิดการพัฒนาความสามารถที่คิดอย่างเป็นระบบ จะกระทำได้โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นรูปธรรม 4) ขั้นเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม อายุ 11 ปีจนถึงผู้ใหญ่ เป็นการพัฒนาการทางความคิดอย่างเป็นระบบและสามารถนำไปสู่การคิดอย่างเป็นนามธรรม ช่วงวัยนี้กระบวนการดูดซึมประสบการณ์และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา ยังคงทำงานต่อไป เพื่อพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาของแต่ละคน

พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์เป็นการจัดระบบโครงสร้างทางปัญญาเมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการดูดซึมประสบการณ์และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญาอันจะก่อให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง ตามวุฒิภาวะ ประสบการณ์ และการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม กระบวนการพัฒนาทางสติปัญญานี้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนเปลี่ยนแปลงข้ามขั้นไม่ได้ ซึ่งสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองและเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาด้วยการแสดงพฤติกรรมและลงมือกระทำ ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละวัย

ทฤษฎีที่ 2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตและการเลียนแบบ เนื่องจากคนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราอยู่เสมอ และทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ซึ่งมีหลักพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1) กระบวนการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการปัญญาและทักษะการตัดสินใจของผู้เรียน 2) การเรียนรู้เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม (Environment) องค์ประกอบของแต่ละบุคคล (Personal factors) และพฤติกรรม (Behavior) ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 แสดงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของBandura (1977)

และประการที่ 3) การเรียนรู้เป็นผลจากการรับเอารหัสทางภาพและทางคำของพฤติกรรมที่ผู้เรียนอาจแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้นในระยะต่อไป เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การสังเกตพฤติกรรมผู้อื่น ด้วยการทำกิจกรรม คิดวิเคราะห์ และสรุปร่วมกัน เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลด้วยคำบอกเล่า การสื่อสารต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura) จึงเป็นการเรียนรู้กระบวนการทางปัญญาและกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ว่าด้วยพฤติกรรมกระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อมในขั้นของการรับตัวแบบมาเป็นกระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อมและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในการสร้างการเรียนรู้ให้เด็ก ครูต้องสร้างโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนโดยสัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริง

ทฤษฎีที่ 3 รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีพัฒนาการมาจากแนวคิดของดิวอี้ เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือกระทำ ซึ่งรูปแบบการ

เรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ที่นำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ตามรูปแบบของ CCP การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์นี้ เป็นการประสานระหว่างการนำประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาใช้เป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้และเป็นการศึกษาที่เพิ่มประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้รับประสบการณ์ใหม่คือการเรียนรู้ใหม่ ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จากการใช้ประสาททั้ง 5 ของผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการสังเกตและบรรยากาศของสิ่งแวดล้อม โดยใช้โครงสร้างของกลุ่มเป็นกลุ่มย่อย ๆ จัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาทางคัมภีร์ในศาสนา สำหรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้ คือ ขั้นประสบการณ์ ขั้นวิเคราะห์ ขั้นสรุป ขั้นปฏิบัติ และที่แตกต่างจากขั้นตอนของรูปแบบการจัดประสบการณ์อื่น ๆ คือ ขั้นเนื้อหาของรูปแบบ CCP เป็นการนำเอาหลักธรรมทางศาสนามาเป็นขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดจริยธรรมกับผู้เรียนโดยตรง รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ CCP นี้ เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำโดยผ่านประสบการณ์รวมทั้งสิ่งที่ผู้เรียนรู้ จากการกระทำ ทั้งความคิดและความรู้สึก รวมถึงการทบทวนแล้วลงมือกระทำ เกิดผลที่ตามมาเปลี่ยนแปลงตัวผู้กระทำและเกิดการเรียนรู้ในสิ่งนั้นอย่างเป็นกระบวนการและเป็นการบูรณาการของการจัดการศึกษาทั้งเป็นหลักการเรียนรู้สำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วยหลักการเรียนรู้พื้นฐาน 2 อย่าง คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบการกลุ่มมีความสำคัญต่อการปลูกฝังเด็กและเยาวชน เพราะเป็นการทำงานที่เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และหาวิธีแก้ไขปัญหาาร่วมกันทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดและยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น ๆ ทำให้การเรียนรู้ต่าง ๆ เต็มไปด้วยความสนุกสนาน ตลอดจนสามารถฝึกนิสัยให้เข้าสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ซึ่งนักจิตวิทยาได้ทำการทดลองแล้วว่าเป็นการสอนทัศนคติ ค่านิยม และจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ (สรวงศ์ วัชรกุล, 2544 : 397) ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้และปรับปรุงพฤติกรรมแก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดการยอมรับจากกลุ่ม ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสนุกสนาน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อกันและเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การเรียนในห้องปฏิบัติการ การจำลองสถานการณ์ การอภิปราย การบรรยาย การเขียนรายงาน การทัศนศึกษา บทความตีพิมพ์ในวารสาร การออกภาคสนาม การนำเสนอปกเปล่า การวิจัยสนาม การเรียนรู้ทางวิชาชีพต่าง ๆ การสาธิต เกม และการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นประสบการณ์ไปพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะและจริยธรรมต่าง ๆ

จากทฤษฎีพัฒนาการและทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำมาเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนรู้จริยธรรม โดยมีทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราและรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ซึ่งยึดรูปแบบการเรียนรู้แบบ CCP เป็น

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP (Modification of Christian Communities Program) สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประสบการณ์ เป็นขั้นที่จัดกิจกรรมให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เป็นการกระตุ้นให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้พัฒนาขั้นนี้มาจากขั้นประสบการณ์ตามรูปแบบ CCP จากการรับประสบการณ์ของเด็กที่ได้สัมผัสโดยตรงหรือสถานการณ์จำลองทำให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ เพียเจต์และแบนดูรา การเรียนรู้เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ เริ่มจากประสบการณ์ด้วยการจัดกิจกรรมให้เด็ก ได้หยิบ จับ สัมผัส ฟัง มองและคิด ทั้งประสบการณ์ทางตรงและสถานการณ์จำลอง หรือจากหนังสือต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก ให้โอกาสเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสรับข้อมูล จากการสังเกต ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับสิ่งที่กำลังเรียนรู้ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสและเรียนรู้ เช่น การสำรวจ การเผชิญสถานการณ์จำลอง การสังเกตสิ่งประดิษฐ์ การสังเกตจากภาพถ่าย การฟังจากการเล่าเรื่อง นิทาน เพลง การดูการเชิดหุ่น การเล่นเกม เป็นต้น

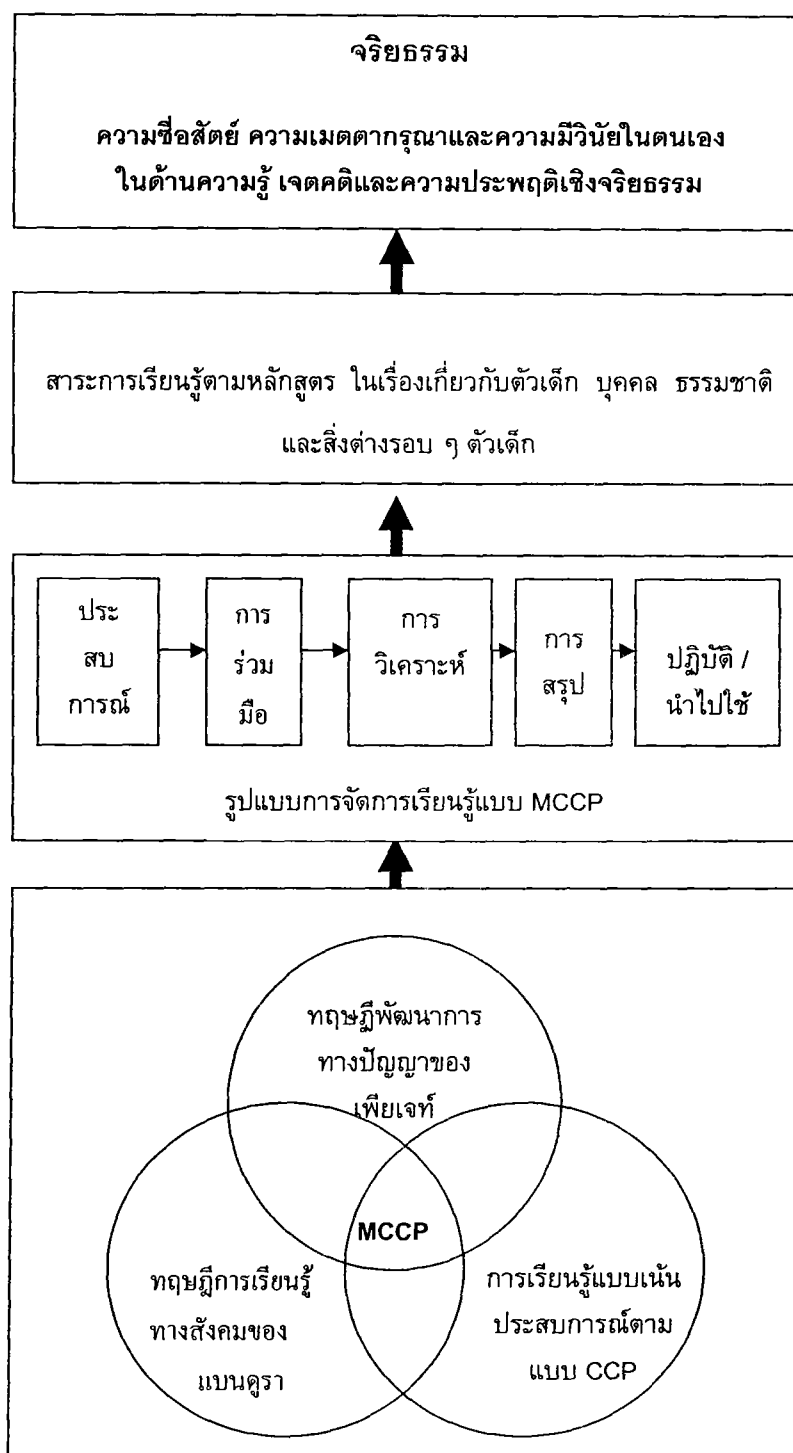
2. การร่วมมือ เป็นขั้นที่ให้ เด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ เป็นกลุ่มเล็ก โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม มีการช่วยเหลือและการยอมรับกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์ในทางบวกและเห็นความสำคัญของการร่วมมือกัน เป็นการเรียนรู้ด้วยการคิดและลงมือกระทำไปสู่จุดประสงค์ร่วมกัน เป็นขั้นที่ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแนวคิดตามรูปแบบ CCP การเรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมตามแนวคิดของแบนดูรา และกระบวนการกลุ่ม เพราะธรรมชาติของเด็กอยากรู้อยากเห็น สนใจค้นหาสิ่งที่ยากู้เด็กต้องการโอกาสในการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำเพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง เด็กต้องการเรียนรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเพราะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นและเด็กต้องการโอกาสในการตรวจสอบความคิดของตนเอง และมีผลในการพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม การพูดความจริง ความเมตตากรุณาเด็กได้แสดงออกถึงการร่วมมือช่วยเหลือกัน ความมีวินัยในตนเอง รู้จักฟังความคิดเห็นของเพื่อน รู้จักรอคอย ตั้งใจทำกิจกรรมจนสำเร็จ เป็นต้น

3. วิเคราะห์เป็นขั้นตอนที่เด็กในกลุ่มได้ร่วมกันคิดพิจารณาผลประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้จัดไว้ ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากขั้นวิเคราะห์ตามรูปแบบ CCP และตามแนวคิดวิธีการจัดกระบวนการกลุ่ม เด็กนำสิ่งได้รับรู้จากการสังเกต การเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์ในขั้นแรก เป็นพื้นฐานในกระบวนการคิดอย่างไตร่ตรองเพื่อใช้ความคิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนตามทฤษฎีของเพียเจต์และแบนดูรา การแสดงความคิดเห็นของเด็กแต่ละคน จะมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรม การเลียนแบบ ผู้สอนต้องใช้การสังเกตอย่างใกล้ชิด เพื่อส่งเสริมพัฒนาจริยธรรมได้ทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้ผู้สอนต้องกระตุ้นให้เด็กมีการคิดอย่างอิสระ อย่างสร้างสรรค์ ผู้สอนต้องคิดวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างดีและเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมที่จัด เพื่อให้เด็กสามารถแสดงศักยภาพของตนเพราะเป็นขั้นที่เด็กเตรียมและสร้างชิ้นงานหลังจากวิเคราะห์ร่วมกันแล้ว

4. การสรุปเป็นขั้นตอนที่เป็นผลจากการที่เด็กปฐมวัยได้ร่วมกันทบทวนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมาหรือได้ค้นพบจากการเรียนรู้ ขั้นนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาขั้นสรุป เพื่อเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ทำให้ผลการเรียนรู้เกิดชัดเจนขึ้นเป็นโอกาสที่เด็กจะได้ฟังความคิดของกันและกัน เกิดแนวทางใหม่ จริยธรรมก็เกิดขึ้นด้วย ตามแนวทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรมทางสังคมของแบนดูรา ผู้สอนควรให้เด็กได้มีโอกาสเลือกสร้างผลงานอย่างหลากหลายและคอยสังเกตการแก้ปัญหาของเด็กและพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือทันทีเมื่อเด็กต้องการ

5. การนำไปใช้เป็นขั้นการประยุกต์ใช้สิ่งที่เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมว่าสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้อย่างไร จากสถานการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น ขั้นนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาจากขั้นปฏิบัติหรือนำไปใช้ตามรูปแบบ CCP เด็กใช้พลังความคิดเผยแพร่ความรู้ที่ค้นพบร่วมกันในกลุ่ม ให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยการตกลงกันภายในกลุ่มในการนำเสนอหน้าชั้นเรียน บางครั้งเป็นการนำเสนอแบบทีมทุกคนในกลุ่มออกมาร่วมกันอภิปราย และบางครั้งให้ตัวแทนในกลุ่มออกมานำเสนอ เป็นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในการนำเสนอ เด็กนำความรู้ที่ค้นพบไปเป็นพื้นฐานในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ด้วยวิธีการที่แปลกใหม่ จากสถานการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น ผู้สอนต้องช่วยสรุปให้กับเด็กหลังจากเด็กแต่ละกลุ่มได้แสดงความรู้ความเข้าใจเป็นผลงานออกมาแล้ว เพื่อให้เด็ก เกิดความประทับใจ เห็นคุณค่า มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มและจากการนำเสนอของเพื่อนกลุ่มอื่น เป็นพิเศษเน้นจริยธรรมตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากผู้เรียนได้ประทับใจในสิ่งที่ได้ มีคุณค่า ด้วยการกระทำหรือแสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในชีวิตจริง เพื่อสะท้อนการแสดงออกทางพฤติกรรมทางจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) ในด้านการพัฒนาด้านจิตพิสัยเมื่อผู้เรียนรับรู้ ตอบสนอง เห็นคุณค่า จัดระบบ มีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น ผู้เรียนก็จะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย (ทิสนา แคมมณี. 2546: 237-239) เกิดความประทับใจ เห็นคุณค่า มีเจตคติที่ดีจึงแสดงออกทางปฏิบัติพฤติกรรม ความความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและการมีวินัยในตนเองเมื่อเป็นเช่นนี้เด็กก็จะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ซึ่งเป็นขั้นของการสร้างลักษณะนิสัยทางจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและการมีวินัยในตนเอง

จากแนวคิดทั้ง 3 ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของการพัฒนารูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP (Modification of Christian Communities Program) สำหรับเด็กปฐมวัย ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 กรอบแนวคิดในการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การพัฒนาเครื่องมือทดลองที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.2 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ
3. การพัฒนาเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 การสร้างเครื่องมือ
 - 3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การทดลองใช้รูปแบบ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชายและหญิงอายุ 5-6 ปี กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 284 คน จำนวน 8 ห้องเรียน โรงเรียนมาเรียลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 และสำนักงานบริหารคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชายและหญิงอายุ 5-6 ปี กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนมาเรียลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 และสำนักงานบริหารคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 71 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 36 คน และกลุ่มควบคุม 35 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจับฉลากห้องเรียน

การพัฒนาเครื่องมือทดลองที่ใช้ในการวิจัย

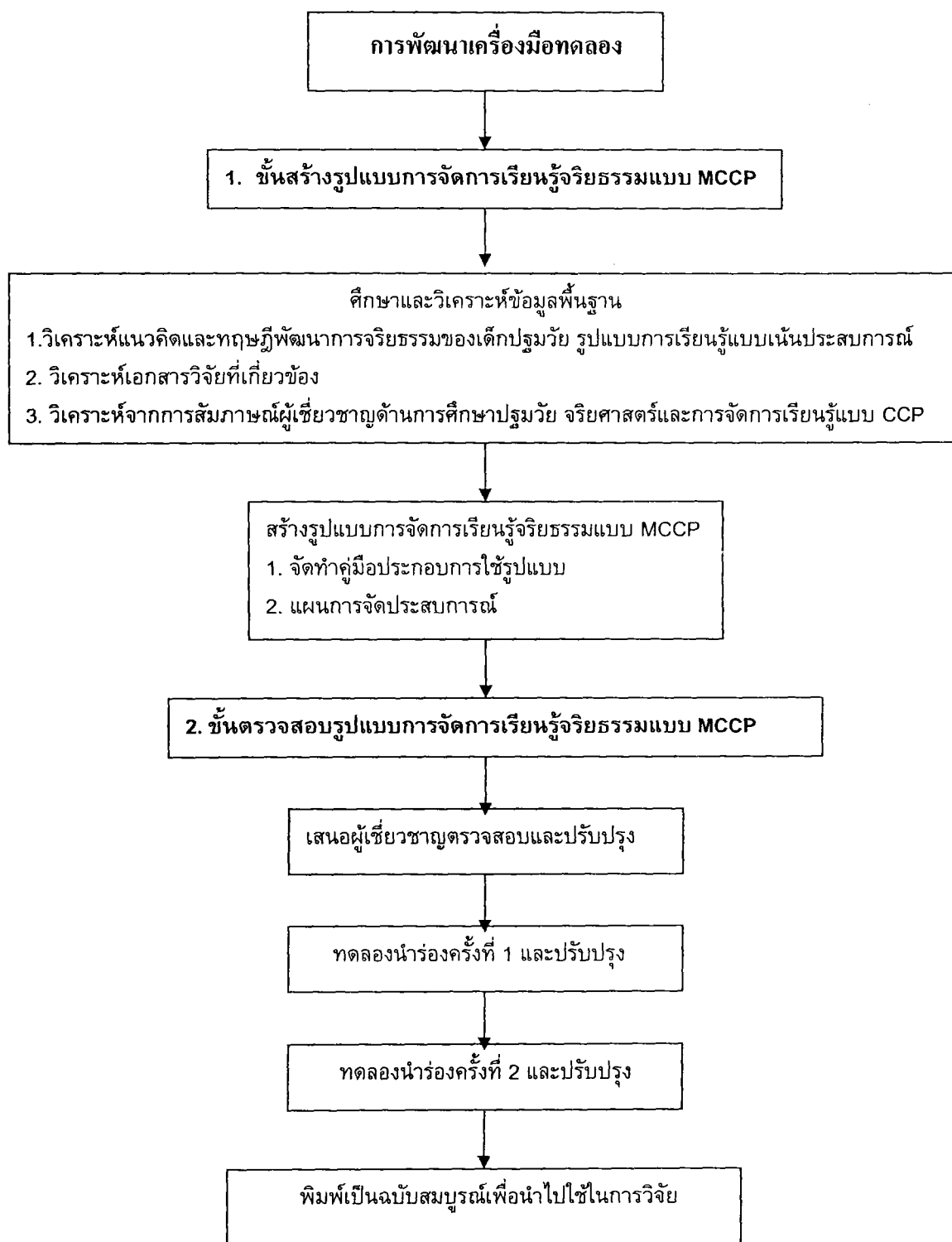
เครื่องมือทดลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย เริ่มต้นด้วย ศึกษาวิเคราะห์หลักการแนวคิดและทฤษฎีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัย รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ วิเคราะห์คุณลักษณะทางจริยธรรมจากข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นำผลการวิเคราะห์มาประมวลกันพัฒนาจัดทำร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

2 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย โดยสร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพของรูปแบบแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพในด้านความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรม เอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบและแผนจัดประสบการณ์ ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปศึกษาทดลองนำร่องจำนวน 2 ครั้ง เพื่อการปรับปรุงแก้ไขในขั้นสุดท้าย หลังจากนั้นนำมาสรุปเพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ให้สมบูรณ์ ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือทดลองที่ใช้ในการวิจัย

จากภาพประกอบ 11 สามารถอธิบายขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือทดลองที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสร้างและพัฒนารูปแบบ โดยดำเนินการดังนี้

1.1 วิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

1.1.1 ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมมาวิเคราะห์ประกอบด้วย ทฤษฎีพัฒนาทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีพัฒนาเหตุผลจริยธรรมของโคลเบอร์กและทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ดังนี้

1.1.1.1 ทฤษฎีพัฒนาทางปัญญาของเพียเจต์ การพัฒนาจริยธรรมทางปัญญา ปฏิบัติเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทั้งกับบุคคลและสิ่งแวดล้อม มีพัฒนาการตามลำดับสติปัญญา 4 ขั้นตอน และการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะเป็นไปตามระดับขั้นของสติปัญญา มีขั้นตอนพัฒนาที่สำคัญ 2 ขั้นตอน คือ Heteronomous Stage รับกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมทำตามคำสั่ง และ Autonomous เชื่อว่ากฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงได้ เป็นทฤษฎีที่อยู่ในกลุ่มปฏิสัมพันธ์เช่นเดียวกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราว่าด้วยพฤติกรรมกระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ การสร้างการเรียนรู้ให้เด็กต้องเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนได้สัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริง

1.1.1.2 ทฤษฎีพัฒนาเหตุผลจริยธรรมของโคลเบอร์ก การพัฒนาทางปัญญาด้านเหตุผล มีขั้นการพัฒนา 3 ระดับ ๆ ละ 2 ขั้น รวมเป็น 6 ขั้น ดังนี้ 1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์มี 2 ขั้น คือ ขั้นการลงโทษและเชื่อฟัง และขั้นทำตามความพอใจของตน 2. ระดับตามกฎเกณฑ์ มี 2 ขั้น คือ ขั้นทำตามความคาดหวังและยอมรับในสังคม และขั้นทำตามหน้าที่ทางสังคม 3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ มี 2 ขั้น คือ ขั้นทำตามสัญญาสังคมหรือประโยชน์ของบุคคลและขั้นทำตามกฎจริยธรรมสากล พัฒนาการด้วยการใช้เหตุผลจริยธรรมจะเป็นไปตามขั้นตอนจะข้ามขั้นไม่ได้ แต่การพัฒนาอาจหยุดชะงักอยู่ขั้นใดขั้นหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญาและเหตุการณ์ การพัฒนาจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทางสติปัญญา ข้อจำกัดที่สำคัญของทฤษฎีนี้เป็นพัฒนาการเหตุผลจริยธรรม ซึ่งต่างจากพฤติกรรมจริยธรรม

1.1.1.3 ทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา เป็นการเรียนรู้ด้วยการสังเกตด้วยการเลียนแบบ ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางปัญญา และอธิบายการเกิดจริยธรรมว่าเป็นผลสังคมประกิต ซึ่งเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการสังเกตมี 4 ขั้น คือ 1) ความใส่ใจ 2) การจดจำ 3) แสดงตามแบบ 4) เสริมแรงใจ ซึ่งบุคคลอาจสังเกตตัวแบบและสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ได้ขึ้นอยู่กับแรงเสริมโดยตรง จากตัวแบบหรือ

เสริมแรงด้วยตนเอง ทฤษฎีนี้ไม่ยอมรับการแบ่งชั้นตายตัวในการพัฒนาจริยธรรม แต่ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ทางสังคมและการจัดเงื่อนไข รวมทั้งบุคคลที่อยู่รอบ ๆ

1.1.2 ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์มาวิเคราะห์

ประกอบด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของคอลป์ ชัยพร วิชาวุธและแบบ CCP ดังนี้

การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นลักษณะการเรียนรู้วิธีหนึ่งของเด็กปฐมวัย คือการเรียนรู้ที่เด็กได้รับมาจากสภาพแวดล้อม การพบเห็น ประสบการณ์ตรงที่เด็กได้รับมีผลต่อการเรียนรู้และการเสริมสร้างลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัย รวมทั้งยังสามารถเป็นตัวกำหนดลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัยอีกด้วย ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงนี้ได้แก่ การเสริมทางบวกเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กพึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมบางอย่างซึ่งส่งผลให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นๆซ้ำอีก และการลงโทษเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กไม่พึงพอใจ หลังจากแสดงพฤติกรรมบางอย่างซึ่งเป็นผลทำให้เด็กยุติการแสดงพฤติกรรมนั้นในเวลาต่อมา (พัชรี สวนแก้ว 2545 : 50-52) การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์สามารถช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและมีความหมายต่อคน เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจนซึ่งสามารถนำไปสู่การเรียนรู้เชิงนามธรรม อันส่งผลต่อการคิด การปฏิบัติหรือการกระทำใหม่ ๆ ต่อไป การที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรง และค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง และจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกผูกพัน ความต้องการและความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ต่อไป (ทศนา เขมมณี. 2547 : 131) กระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของคอลป์ (Kolb) ได้เสนอกระบวนการการเรียนรู้ไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ประสบการณ์รูปธรรม (Concrete Experience) 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Observation and Reflection) 3) แนวคิดนามธรรม (Forming Abstract Concepts) 4) ทดลองปฏิบัติจริง (Testing in new Situations) รูปแบบของชัยพร วิชาวุธ เป็นรูปแบบที่พัฒนาจริยธรรมให้กับผู้เรียนได้รูปแบบหนึ่ง ได้เสนอการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ประสบการณ์ (Activities) 2) ทบทวน (Review) 3) วิเคราะห์ (Reflection) 4) สรุป (Conclusion) 5) ประยุกต์ (Apply) และรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ CCP เป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นแนวการจัดการเรียนรู้การสอนศาสนาคาทอลิกรูปแบบหนึ่ง มีทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน สำหรับในระบบโรงเรียน ได้จัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้มีส่วนร่วมในประสบการณ์ และในเหตุการณ์ปัจจุบัน มีการแบ่งปันประสบการณ์ ในกลุ่มย่อย ๆ ภายในห้องเรียน ทั้งได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีหลักการบนพื้นฐานของการเรียนการสอนจากแนวคิดของดิวอี้ การเรียนรู้โดยการกระทำ ซึ่งใช้ประสบการณ์ บรรยากาศของสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมโดยใช้โครงสร้างของกลุ่ม (Rufino B. Legaspi. 1975 : 49-57, 62 ; Cesare. 1980 : 171-172) ซึ่งมีขั้นตอน (สมบุรณ์ แสงประสิทธิ์. มปป 4-9 ; คณะกรรมการคำสอนแห่งประเทศไทย. 2525) ดังนี้ 1) ขั้นตอนประสบการณ์ 2) ขั้นวิเคราะห์ 3) ขั้นการสอนคำสอน (เนื้อหา) 4) ขั้นการนำไปใช้/ปฏิบัติ

รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ CCP คอลป์ (Kolb) และชัยพร วิชาวุธ และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน โดยผ่านทางประสบการณ์ ด้วยการกระทำ การ

สังเกต การเลียนแบบ การร่วมมือ และการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรม

1.1.3 วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้และลักษณะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะของรูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือการเรียนการสอน ต้องมีองค์ประกอบด้วยกระบวนการ หรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน หรือการเรียนรู้รวมถึงวิธีสอน และเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการและแนวคิดที่ยึดถือตลอดจนได้รับการทดสอบ พิสูจน์ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนต่าง ๆ (ทิตนา แคมมณี. 2547 : 221-222) ซึ่งสรุปได้ว่า องค์ประกอบมีดังนี้

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้ นั้น ๆ
2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ
3. มีหลักการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียน ไปสู่เป้าหมายของจำนวนหรือกระบวนการนั้น ๆ
4. มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอน และเทคนิค อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้ นั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (วิชัย วงศ์ใหญ่. 2537 : 36-32) มีดังนี้

1. จัดเป็นกลุ่มจะช่วยให้เด็กเรียนรู้มากขึ้น
2. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
3. ครูจะต้องทำตนเป็นแหล่งวิทยาการให้มาก
4. กระตุ้นให้เด็กมีความคิดริเริ่ม
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้สัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ที่สามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้จริง

1.1.4 วิเคราะห์แนวคิดคุณลักษณะจริยธรรมจากข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาจริยธรรม

ผู้วิจัยได้นำข้อกำหนดคุณลักษณะทางจริยธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ แนวปรัชญาการศึกษาทอโลก และจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมาตรฐานการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติมาวิเคราะห์ ลักษณะจริยธรรมที่เป็นแกนหลักในการพัฒนาครั้งนี้ คือ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ซึ่งแต่ละคุณลักษณะของจริยธรรมสามารถพัฒนาได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ศิริวรรณ เจริญจิตติกุล (2533) คลอร์ และเบรย์ (Clare and Bray. 1978) และมาเคส์และหลุยส์ (Marques and Louise. 1976) พัฒนาจริยธรรมด้วยการใช้บทบาทสมมติ สำหรับ วารี นิยมธรรม (2536) พัฒนาจริยธรรมด้วยการใช้เทคนิค

แม่แบบ ส่วนสมชาย พุ่มพิมล (2525) เพียงจิต โรจน์ศุภรัตน์ (2531) สุวิทย์ สุขหมั่น (2546) และพีนิค (Penick1976) พัฒนาจริยธรรมด้วยการใช้กระบวนการกลุ่ม ทศนีย์ อินทรบำรุง (2536) บรรพต ทรงประเสริฐ (2531) จันทร์ดี ถนอมคล้าย (2539) กรรณิการ์ พงษ์เสิตวุฒิ (2546) และศศินันท์ นิลจันทร์ (2547) พัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเองด้วยการใช้นิทานและเกมสำหรับเด็กปฐมวัย จากการพัฒนาจริยธรรมดังกล่าว สามารถจัดได้ด้วยวิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังบูรณาการในรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ในสาระตามหลักสูตร เพื่อพัฒนาจริยธรรมให้เด็กปฐมวัยด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP เป็นแกนหลัก พัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

1.2 วิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดำเนินการวิเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมและกิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้จริยธรรม ซึ่งได้ศึกษางานวิจัยจากปริญญานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สภาการวิจัยแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยอาเตนีโอ เดอ มะนิลา (Ateneo De Manila University) ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์คุณลักษณะทางจริยธรรมที่สำคัญจากข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา คือ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความมีวินัยในตนเอง รวมทั้งวิเคราะห์วิธีการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาจริยธรรม เช่น การใช้นิทาน กิจกรรมเพลง การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ การใช้กระบวนการ กลุ่มการสาธิต การพาไปทัศนศึกษาและการใช้เทคนิคแม่แบบต่าง ๆ และการทดลอง เป็นต้น

1.3 วิเคราะห์บันทึกคำให้การสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.3.1 คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้รอบรู้ในด้านการสอนรูปแบบการเรียนรู้แบบ CCP (Chirstian Communities Program) จำนวน 3 ท่าน ด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 4 ท่าน และด้านจริยศาสตร์จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1. บาทหลวงสมบุญ ณ แสงประสิทธิ์	ที่ปรึกษา ศูนย์คริสตศาสนธรรม จ. ราชบุรี
2. บาทหลวงวัชศิลป์ กฤษเจริญ	ผู้อำนวยการ ศูนย์คริสตศาสนธรรม จ.ราชบุรี อาจารย์ประจำสาขาศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

3. บาทหลวง ดร.วีระศักดิ์ วนาโรจน์สุวิช	ผู้อำนวยการ องค์กรสนับสนุนงานแพร่ธรรม ของสันตะสำนัก เลขาธิการองค์กรยุวธรรมทูต
4. ผศ.ดร.วิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี	ผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ผศ.ดร.ฉันทนา ภาคบงกช	ข้าราชการบำนาญ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. ผศ.ดร.บุษบง ดันติวงศ์	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. ผศ.ดร.รัชฎาภรณ์ ทองถาวร	อาจารย์ประจำ สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
8. รศ.สิวลี ศิริไล	ราชบัณฑิตประเภทปรัชญา (สาขาจริยศาสตร์) ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยมหิดล
9. ผศ.ดร.สิริพร แยมนิล	อาจารย์ประจำสาขา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
10. บาทหลวง ดร.วิวัฒน์ แพร์สิริ	ผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

1.3.2 กำหนดกรอบในการสัมภาษณ์ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1.3.2.1 ความคิดเห็นในการพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย
- 1.3.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมใดที่ต้องพัฒนาหรือเสริมสร้างสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ
- 1.3.2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะของจริยธรรมที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย
- 1.3.2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทางจริยธรรม

1.3.2.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการประเมินด้านจริยธรรมสำหรับเด็ก

ปฐมวัย

1.3.3 ทำการสัมภาษณ์และบันทึกคำให้การสัมภาษณ์

1.3.4 นำบันทึกคำให้การสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมาประมวลเพื่อเป็นแนวคิดพื้นฐานในการนำไปสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

1.4 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยในเบื้องต้น โดยอาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมและรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์คำให้การสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ด้านจิตศาสตร์และด้านการสอนแบบ CCP (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข)

2. ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

การตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน CCP จำนวน 2 ท่าน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ก.) เป็นผู้ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบก่อนนำไปทดลองใช้ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมขององค์ประกอบในด้านต่างๆของคู่มือและแผนการจัดประสบการณ์ ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบประเมิน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา IOC (Index of congruency) และพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้โดยไม่ต้องปรับปรุง ข้อใดมี IOC น้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ 2545 : 179) ความเหมาะสมของคู่มือได้ครบทุกข้อ จำนวน 22 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ได้ครบทุกข้อ จำนวน 10 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะดังนี้ ปรับวิธีเขียนจุดประสงค์ เพื่อให้เด็กแทนคำว่า “เด็ก” จุดประสงค์ควรลดลงและควรต้องตกลงกับเด็กก่อนลงมือปฏิบัติ

เมื่อได้ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP โดยผู้เชี่ยวชาญและได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปทดลองสอนนาร่อง จำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

2.2 ตรวจสอบโดยการทดลองสอนนาร่องครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่สร้างขึ้น ให้ครู 3 คน ทดลองสอนให้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนมาเรียลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และสำนักงานบริหารคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มๆละ 10 คน กลุ่มแรกเน้นความซื่อสัตย์ กลุ่มที่สองเน้นความเมตตากรุณา กลุ่มที่สามความมี

วินัยในตนเอง ใช้เวลา 1 สัปดาห์ หลังจากทดลองสอนนักร้องครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อเสนอแนะของครูผู้สอน ดังนี้ ควรให้เด็กได้เข้ากลุ่มตามความสมัครใจบ้าง ต้องให้เวลาครูในการเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม แล้วนำไปทดลองสอนนักร้องครั้งที่ 2

2.3 ตรวจสอบโดยการทดลองสอนนักร้องครั้งที่ 2 ได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขจากการทดลองสอนนักร้องครั้งที่ 1 แล้ว ไปทดลองสอนนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนประสาททอง สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ เขต 2 สำนักงานบริหารคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 60 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มที่หนึ่งเน้นจริยธรรมความซื่อสัตย์ กลุ่มที่สองเน้นจริยธรรมความเมตตากรุณา กลุ่มที่สามเน้นจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง ใช้เวลา 1 สัปดาห์ โดยครู 3 คน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของครูผู้สอน ดังนี้ ให้พิมพ์เนื้อหาของนิทานลงในแผนจัดประสบการณ์ เขียนจุดประสงค์เชิงจริยธรรมให้ชัดเจนว่าเป็นจริยธรรมด้านใด ครูต้องมีเวลาในการเตรียมสื่อและอุปกรณ์ หลังจากปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้วนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

การพัฒนาเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย

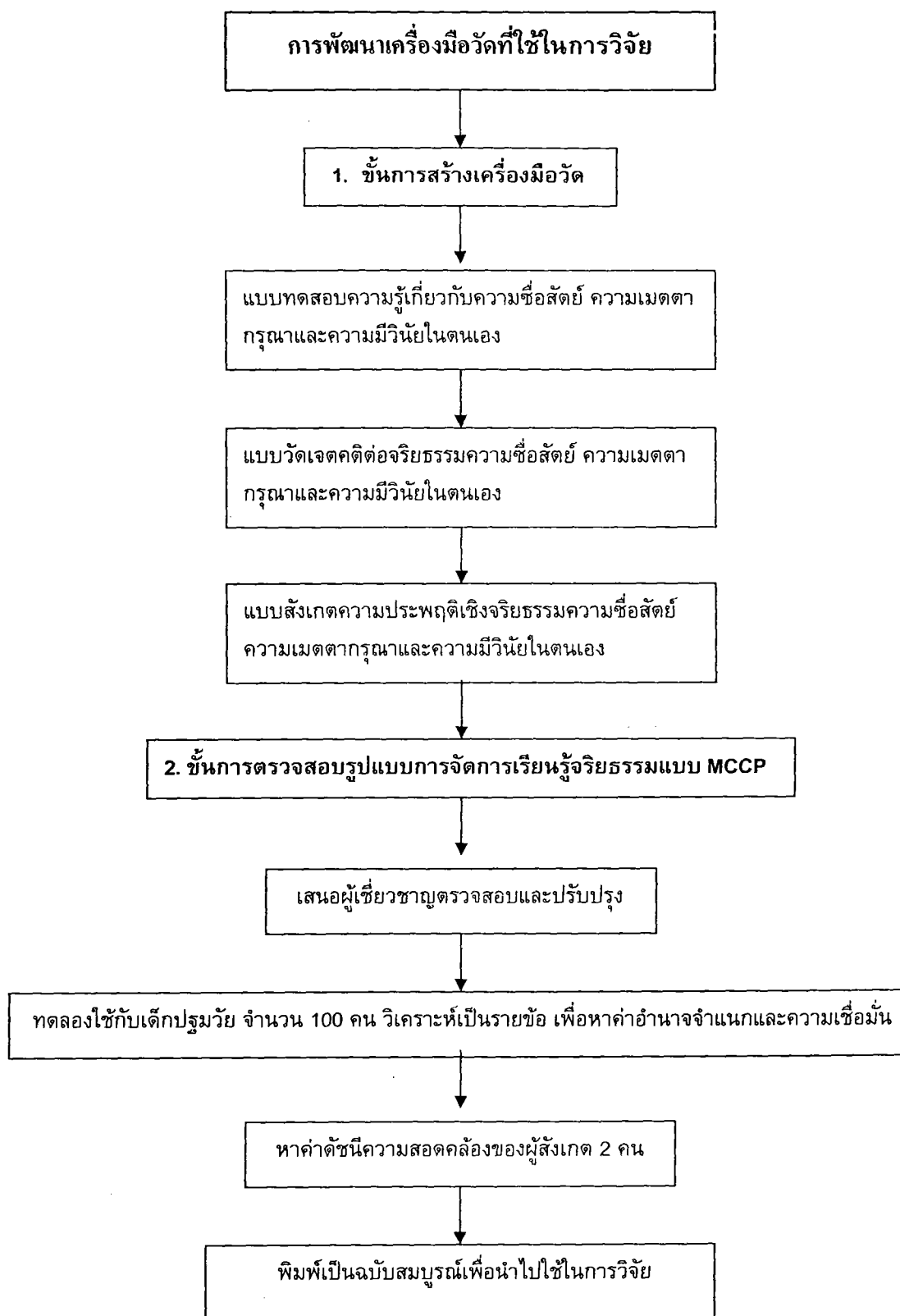
เครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือวัด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือวัดที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ 3 ฉบับ คือ แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง แบบวัดเจตคติต่อจริยธรรม และแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

2. การตรวจสอบเครื่องมือวัด

ตรวจสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยนำเครื่องมือวัดที่ได้สร้างแล้วทั้ง 3 ฉบับ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพในด้านความเหมาะสมของเนื้อหาแล้วดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง และแบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยจำนวน 100 คน เพื่อค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบโดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ส่วนแบบสังเกตความประพฤติเชิงพฤติกรรมนำไปให้ผู้สังเกต 2 คน ทดลองใช้กับเด็กจำนวน 35 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต โดยใช้สูตร RAI (Burry – Stock, 1996 : 256) ดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย

จากภาพประกอบ 12 สามารถอธิบายขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการสร้างเครื่องมือวัด

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวัดที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ โดยได้ศึกษาและดำเนินการสร้างเครื่องมือวัด ดังนี้

1.1 สร้างแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัย ในตนเองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบโดยศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบความรู้ และเทคนิคการสร้างคำถาม (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ 2545 : 161-164) ในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์จำนวน 18 ข้อ ความรู้เกี่ยวกับความเมตตากรุณาจำนวน 18 ข้อ และความรู้เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองจำนวน 18 ข้อ รวมเป็นจำนวน 54 ข้อ เป็นแบบทดสอบปรนัย มีรูปภาพให้เลือกตอบ และหลายตัวเลือก (Multiple Choices) ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ตัวเลือก ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าไม่ตอบหรือตอบผิดได้ 0 คะแนน (ดูรายละเอียดภาคผนวก ข)

1.2 สร้างแบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัย ในตนเองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดโดยศึกษาวิธีการสร้างจากคู่มือการสร้างเครื่องมือคุณภาพด้านเจตคติ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา 2539 : 47 ; สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ 2545 : 161-164) เป็นแบบทดสอบปรนัย มีรูปภาพให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก แบบประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 18 ข้อ ถ้าคำตอบมีเจตคติต่อจริยธรรมอย่างเหมาะสมที่สุดได้ 3 คะแนน ถ้าคำตอบมีเจตคติต่อจริยธรรมระดับปานกลาง ได้ 2 คะแนน ถ้าคำตอบมีเจตคติต่อจริยธรรมระดับน้อย ได้ 1 คะแนน (ดูรายละเอียดภาคผนวก ข)

2.3 สร้างแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมเป็นแบบบันทึกคะแนน โดยใช้มาตรการให้คะแนน (scoring rubric) กุลยา ดันติผลาชีวะ. 2545 : 31-32 ; สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 211 ; วัฒนาพร ระวังทุกข์. 2541:72 ; The Rubric1998 : available Online) เป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ มีกฎเกณฑ์การให้คะแนน คือ ถ้าเด็กมีพฤติกรรมดีด้วยตนเอง ได้ 2 คะแนน มีพฤติกรรมได้ด้วยครูบอกหรือเพื่อนบอกได้ 1 คะแนน และไม่มีพฤติกรรม หรือ ปฏิเสธพฤติกรรมได้ 0 คะแนน รายละเอียดตามคำอธิบายกฎเกณฑ์การให้คะแนนในคู่มือแบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย จำนวน 27 ข้อ (ดูรายละเอียดภาคผนวก ข)

2. ขั้นตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัด

การดำเนินการตามขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 นำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัย ในตนเองที่ได้สร้างแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยจำนวน 2 ท่าน ด้านสอนแบบ CCP จำนวน 1 ท่าน ด้านวัดผลและสื่อเทคโนโลยี จำนวน 2 ท่าน (ดังรายชื่อในภาคผนวก.ก) ตรวจสอบ แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of congruency) ซึ่งต้อง

มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้โดยไม่ต้องปรับปรุง ข้อใด IOC น้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงต่อไป (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 179) ได้ครบทุกข้อ จำนวน 54 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00 และปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญดังนี้ ให้ปรับภาพตามข้อที่ทำเครื่องหมายไว้ ปรับคำและปรับชื่อเฉพาะของเด็กให้เป็นแบบไทย ๆ หลังจากปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือแล้ว นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเซนต์เทเรซา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 100 คน เพื่อตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ที่มีค่าอำนาจตั้งแต่ 0.2-0.75 ขึ้นไป (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 166-169) ได้ค่าอำนาจจำแนกแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ระหว่าง 0.24-0.69 ความเมตตากรุณาได้อำนาจจำแนกระหว่าง 0.22-0.66 ความมีวินัยในตนเองได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21-0.78 โดยการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีของ Kuder – Richardson จากสูตร $KR - 20$ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 218) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ $\alpha = .81$ ความเมตตากรุณาได้ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .87$ และความมีวินัยในตนเองได้ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .86$

2.2 นำแบบวัดเจตคติที่ผู้วิจัยได้สร้างแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก.) เป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบเจตคติ ซึ่งต้องมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้โดยไม่ต้องปรับปรุง ข้อใด IOC น้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงต่อไป (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 179) ได้ครบทุกข้อ จำนวน 18 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 -1.00 และปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเซนต์เทเรซา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ที่มีค่าอำนาจตั้งแต่ 0.20-0.75 ขึ้นไป (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 166) ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.41-0.74 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีของ ครอนบรัค (Cronbach) จากสูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient – α) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 220) ได้ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .90$

2.3 นำแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมที่ผู้วิจัยได้สร้างแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) เป็นผู้ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of congruency) ซึ่งมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2545 : 179) ได้ครบทุกข้อ จำนวน 27 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนมาเรียลัย ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996 : 256) ได้ค่า RAI เท่ากับ 0.92 ซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปใช้ในการศึกษานี้ได้

การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

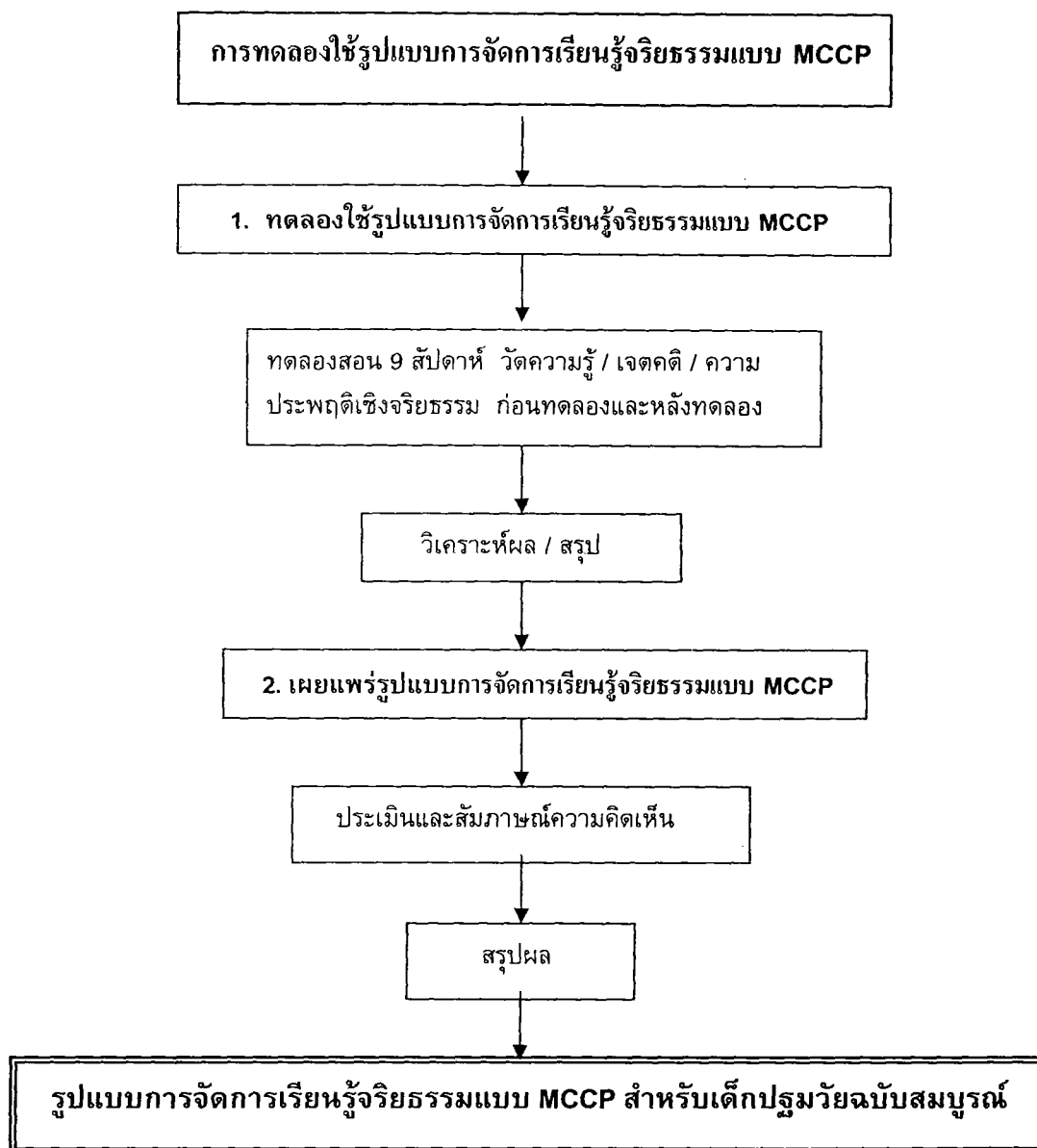
1. ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP โดยการนำรูปแบบที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 36 คน โรงเรียนมาเรียลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และสำนักงานบริหารคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 9 สัปดาห์

2. เผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

เผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP โดยการนำรูปแบบที่ได้ทดลองแล้ว ไปให้ให้ครูจำนวน 10 คน โรงเรียนแม่พระฟาติมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ลองใช้ แล้วประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากครูผู้สอน

การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังแสดงในภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 ขั้นตอนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

จากภาพประกอบ 13 สามารถอธิบายขั้นตอนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และทดลองสอนนำร่องจำนวน 2 ครั้ง ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนมาเรียลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และสำนักงานบริหารคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 รูปแบบการทดลองในงานวิจัยนี้ ใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) แบบ Randomized Pretest - Posttest Control – Group Design (Fraenkel & Wallen. 2000 : 290-291) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดสอบ	สอบหลัง
ER	O	X ₁	O
CR	O	X ₂	O

- E หมายถึง กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
- C หมายถึง กลุ่มควบคุม (Control Group)
- O หมายถึง การทดสอบก่อนทำการทดลอง (Pretest)
- O หมายถึง การทดสอบหลังทำการทดลอง (Posttest)
- X₁ หมายถึง การจัดกระทำในกลุ่มทดลอง
- X₂ หมายถึง การจัดกระทำในกลุ่มควบคุม

1.2 ระยะเวลาและเนื้อหาในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

ระยะเวลาในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด MCCP ไปทดลองใช้จำนวน 9 สัปดาห์ คือ ตั้งแต่ 14 พฤศจิกายน 2548 – 19 มกราคม 2549 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 และเนื้อหาที่กำหนดไว้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MCCP ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 ตารางเวลาในการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

สัปดาห์ที่	วัน/เดือน/ปี 2548-2549	วัน	เวลาที่สอน / หน่วยการเรียนรู้	
			กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	14 พ.ย.– 19 พ.ย.	จันทร์	เรื่องน้ำและวันลอยกระทง	เรื่องน้ำและวันลอยกระทง
		อังคาร	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
		พุธ	9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
		พฤหัสบดี	9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
		ศุกร์	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
2	21 พ.ย.– 24 พ.ย.	จันทร์	เรื่องสัตว์น้ำน่ารัก	เรื่องสัตว์น้ำน่ารัก
		อังคาร	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
		พุธ	9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
		พฤหัสบดี	9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
		ศุกร์	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
3	28 พ.ย.– 1 ธ.ค.	จันทร์	เรื่องต้นไม้และวันพ่อ	เรื่องต้นไม้และวันพ่อ
		อังคาร	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
		พุธ	9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
		พฤหัสบดี	9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
		ศุกร์	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
4	6 ธ.ค. – 9 ธ.ค.	อังคาร	เรื่องชุมชนของเรา	เรื่องชุมชนของเรา
		พุธ	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
		พฤหัสบดี	9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
		ศุกร์	9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
		เสาร์	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
5	13 ธ.ค. – 16 ธ.ค.	อังคาร	เรื่องเครื่องมือเครื่องใช้	เรื่องเครื่องมือเครื่องใช้
		พุธ	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
		พฤหัสบดี	9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
		ศุกร์	9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
		เสาร์	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.

ตาราง 1(ต่อ) ตารางเวลาในการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

สัปดาห์ที่	วัน/เดือน/ปี 2548-2549	วัน	เวลาที่สอน / หน่วยการเรียนรู้	
			กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
6	19 ธ.ค. – 22 ธ.ค.	จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี	เรื่องฤดูหนาวและวันคริสต์มาส	เรื่องฤดูหนาวและวันคริสต์มาส
			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
			9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
			9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
7	4 ม.ค. – 9 ม.ค.	พุธ พฤหัสบดี ศุกร์ จันทร์	เรื่องรูปทรง	เรื่องรูปทรง
			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
			9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
			9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
8	10 ม.ค. – 13 ม.ค.	อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	เรื่องเด็กดีมีคุณธรรม	เรื่องเด็กดีมีคุณธรรม
			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
			9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
			9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
9	17 ม.ค. – 20 ม.ค.	อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	เรื่องการติดต่อสื่อสาร	เรื่องการติดต่อสื่อสาร
			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
			9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
			9.00-11.00 น.	10.00-11.00 น.
			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.

1.3 ขั้นตอนการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้วิจัย ครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ห้องที่ 3/3 และห้องที่ 3/7 และครูพี่เลี้ยงของทั้งสองห้อง โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างความตระหนักและแรงจูงใจให้ผู้สอนเห็นความสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมด้านความรู้ ด้านเจตคติและการสังเกตพฤติกรรม

2. ผู้วิจัยได้จัดเตรียมสื่อในการจัดการเรียนรู้ให้ครูผู้สอนกลุ่มทดลอง

2.1 สื่อที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเอง ประกอบด้วย นิทาน เช่น เรื่องใครเป็นคนดี น้องสามเหลี่ยมอยากเปลี่ยนสี ลูกหมีไม่มีเพื่อน ชุดต่อภาพรูปทรงต่าง ๆ ชุดสวมศีรษะ แสดงบทบาทสมมติ ชุดเครื่องมือสื่อสารเป็นภาพประดิษฐ์เหมือนของจริง บัตรคำภาพจัดคู่ภาพ เป็นต้น ส่วนสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยจัดหาให้ ได้แก่ วิธีดีการอนุรักษ์สัตว์น้ำ อุปกรณ์เครื่องฉาย ประเภทภาพ ได้แก่ ภาพเครื่องมือเครื่องใช้ ภาพเครื่องมือสื่อสาร ภาพเด็กการทำควมดี ภาพวันลอยกระทง ภาพวันคริสตมาส ภาพฤดูหนาว ภาพต้นไม้ประเภทวัสดุการสอนได้แก่ สีน้ำ สีเทียน สีเมจิ ปากกาเคมี กระดาษสี กระดาษปรู๊ฟ พู่กัน จานสี เป็นต้น

2.2 สื่อที่ครูจัดเตรียม ได้แก่ สื่อประเภทของจริง แก้วน้ำ น้ำประปา น้ำสกปรก ต้นไม้ ใบไม้ สายวัด เครื่องมือสื่อสาร โทรศัพท์ โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ จดหมาย ฯลฯ เครื่องมือเครื่องใช้ เช่น จาน ชาม ช้อน ขวด มีด จอบ เสียม ฯลฯ ประเภทอุปกรณ์ที่ใช้ในการประดิษฐ์ต่าง ๆ เช่น กล้องนม กล้องกระดาษขนาดต่าง ๆ กระดาษสีต่าง ๆ กาว กรรไกร หลอดกาแฟ ไม้เสียบลูกชิ้นชนิดปลายไม่แหลม แก้วน้ำพลาสติก ฯลฯ

3. จัดเตรียมและดำเนินการวิจัยปฏิบัติการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระดมความคิดและวางแผนร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทางที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ

1. ผู้วิจัยนำเครื่องมือซึ่งประกอบด้วย แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง แบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมและแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยไปดำเนินการทดสอบเด็กปฐมวัยก่อนดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. ครูผู้สอนคนเดียวกันดำเนินการสอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นเวลา 9 สัปดาห์ ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์ กลุ่มทดลองใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมตามวิธีการและขั้นตอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยสัปดาห์แรกสร้างความคุ้นเคย เพื่อเป็นการสร้างความอบอุ่นและใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบ MCCP ส่วนกลุ่มควบคุมใช้แผนการสอนการจัดการเรียนรู้ตามปกติ จำนวน 9 สัปดาห์

3. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการดำเนินงาน

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย นำผลที่ได้จากการปฏิบัติข้อสังเกต ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการสอน สรุปเป็นผลดำเนินการทดลอง

4. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ในด้านความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม ดังนี้

4.1 คะแนนเฉลี่ยในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

4.2 คะแนนเฉลี่ยในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

4.3 คะแนนเฉลี่ยในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. เผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

การดำเนินการเผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ในการวิจัยครั้งนี้เพื่ออธิบายถึงผลอันเกิดจากการใช้รูปแบบ หลังการทดลองแล้วไปลองใช้อีกครั้ง ด้วยการจัดอบรมครู จำนวน 10 คน ของโรงเรียนแม่พระฟาติมา แผนกอนุบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และสำนักงานบริหารคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมและหลักการแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP รวมทั้งศึกษาคู่มือประกอบการใช้รูปแบบและแผนการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้จริยธรรมในเชิงปฏิบัติการ หลังจากนั้นครูผู้สอนทั้ง 10 คน นำแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมไปลองใช้เป็นเวลา 3 สัปดาห์ แล้วประเมินความเหมาะสม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย และการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ การแจกแจงความถี่และค่าเฉลี่ย นำคำตอบของครูผู้สอนแต่ละคนมาให้ค่าน้ำหนักคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538 : 9)

ช่วงคะแนน 4.50-5.00	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด

ช่วงคะแนน 3.50-4.49	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ช่วงคะแนน 2.50-3.49	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ช่วงคะแนน 1.50-2.49	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ช่วงคะแนน 1.00-1.49	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อยื่นหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอทำการสัมภาษณ์และทำการตรวจสอบเครื่องมือทดลองและเครื่องมือวัดและยื่นหนังสือไปยังผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขอทำการทดสอบกับเด็กปฐมวัยในการตรวจสอบเครื่องมือทดลอง เครื่องมือวัดและนำรูปแบบไปทดลองใช้จริง

2. นำเครื่องมือทดลอง คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วยคู่มือและแผนจัดประสบการณ์ รวมทั้งเครื่องมือวัดประกอบด้วยแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง แบบวัดเจตคติต่อจริยธรรม และแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อหาดัชนีความเหมาะสมของเครื่องมือทดลองและเครื่องมือวัด

3. นำเครื่องมือทดลองที่ได้ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองสอนนักร้อง 2 ครั้ง เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้จริง

4. นำเครื่องมือวัด คือ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง แบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ได้ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดสอบกับเด็กจำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

5. นำเครื่องมือวัด คือ แบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองสังเกตเด็กปฐมวัย จำนวน 35 คน เพื่อหาดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต 2 คน

6. นำเครื่องมือทดลองและเครื่องมือวัดที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขแล้วไปดำเนินการทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มห้องเรียน ได้กลุ่มทดลอง จำนวน 36 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน โดยดำเนินการทดสอบก่อนทำการทดลองและหลังการทดลองสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยและตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ของเครื่องมือทดลอง คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยคู่มือและแผนการจัดประสบการณ์ โดยการแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of congruency) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและความเหมาะสมของคู่มือและแผนการจัดประสบการณ์
3. วิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือวัดทั้ง 3 ฉบับ คือ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง แบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมและแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยการแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of congruency) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับภาพคำตอบ
4. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง แบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation)
5. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองเป็นรายข้อและทั้งฉบับ ด้วยวิธีของ Kuder – Richardson จากสูตร $KR - 20$
6. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อจริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองเป็นรายข้อและทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient – α) ของครอนบาค (Cronbach)
7. วิเคราะห์แบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง โดยการแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต 2 คน ด้วยวิธีการ RAI (Rater Agreement Index) ของ Burry – Stock (1996 : 256)
8. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการทดลอง ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยพิจารณาจากค่า $t - test$ for Dependent Samples และเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยพิจารณาจากค่า $t - test$ for Independent Samples

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2518 : 36)
 - 1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2521 : 55)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 คำนวณค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index of congruency : IOC) (บุญเชิด ภิณโณอนันตพงษ์. 2545 : 179)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2.2 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนเองและแบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมเป็นรายข้อ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation) ดังนี้ (บุญเชิด ภิณโณอนันตพงษ์. 2545 : 166)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ N แทน จำนวนคนในกลุ่ม
 X แทน คะแนนของข้อคำถาม
 Y แทน คะแนนผลรวมของข้ออื่น ๆ ที่เหลือทุกข้อ

2.3 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือวัดทั้ง 3 ฉบับ ดังนี้

2.3.1 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนด้วยวิธีของ Kuder – Richardson จากสูตร KR – 20 (บุญเชิด ภิณโณอนันตพงษ์. 2545 : 218)

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_x^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด

K แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
p แทน	สัดส่วนของผู้ตอบถูกหรือความยากของแต่ละข้อ
q แทน	สัดส่วนของผู้ตอบผิด ซึ่งเท่ากับ 1 - P
S_x^2 แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับของเครื่องมือวัด

2.3.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient – α) ของครอนบร็ค (Cronbach) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545 : 220)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α แทน	ค่าความเชื่อมั่น
	K แทน	จำนวนข้อของข้อคำถาม
	S_i^2 แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S^2 แทน	ความแปรปรวนของคะแนนที่สอบได้

2.3.3 หาค่าความเชื่อมั่น (Retiability) ของแบบสังเกตพฤติกรรม ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความมีวินัยในตนเอง ด้วยการใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต แบบ RAI (Rater Agreement Index) ของ Burry – Stock, Judith A. and other (1996 : 56(2), 251-262)

$$RAI = 1 - \frac{\sum_{K=1}^K \sum_{N=1}^N |R_{1NK} - R_{2NK}|}{KN(1-1)}$$

เมื่อ	RAI	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน
	R_{1NK}, R_{2NK}	แทน	คะแนนการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และ 2 ตามลำดับ
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนพฤติกรรมบ่งชี้ทั้งหมด
	I	แทน	จำนวนช่วงคะแนน (0,1,2)

3. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยคำนวณจากสูตร t – test แบบ Dependent คำนวณจากสูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526 : 99)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา t – distribution
	$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนความแตกต่าง
	$S_{\bar{D}}$	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลต่าง

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยทั้งก่อนและหลังทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยคำนวณจากสูตร t – test แบบ Independence

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าการแจกแจง t
	$\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	N_1	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	N_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง การแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง
(%)	แทน	แทนค่าเฉลี่ยร้อยละ
$S_{\bar{D}}$	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยแต่ละคู่
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาโดยการแจกแจงแบบที (t-distribution)
p	แทน	ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
df	แทน	ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ

การวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอน 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

1. การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

1.1 การวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้น

ประสบการณ์และคุณลักษณะทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

1.2 การวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางจริยธรรม

1.3 การวิเคราะห์จากบันทึกคำสัมภาษณ์

2. การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

ตอน 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมและเผยแพร่รูปแบบจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

2.1 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ทั้งเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบและแผนการจัดประสบการณ์

2.2 การเผยแพร่รูปแบบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่ได้ทดลองแล้ว ทั้งเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบและแผนการจัดประสบการณ์

ตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

1.1 การวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมและทฤษฎีการเรียนรู้แบบประสบการณ์ดังนี้

1.1.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ทฤษฎีพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก และทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (ดูรายละเอียดในตาราง 2 ภาคผนวก ข)

ผลจากการวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม สรุปได้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 3 นั้น ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าการเรียนรู้คือการสังเกตเลียนแบบจากผู้ใกล้ชิดและเพิ่มแรงจูงใจและเป็นทฤษฎีกลุ่มปฏิสัมพันธ์และพัฒนาทางปัญญา โดยทั้งทฤษฎีของเพียเจต์และของแบนดูรา จัดอยู่ในทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปฏิสัมพันธ์ ว่าด้วยพฤติกรรม กระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ การสร้างการเรียนรู้ให้เด็กต้องเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติ มีปฏิสัมพันธ์กันได้สัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริง และในส่วนทฤษฎีของโคลเบอร์ก มีข้อสังเกตจากงานวิจัยของนักจิตวิทยาว่าเน้นเหตุผลจริยธรรม ไม่กล่าวถึงพฤติกรรมในการพัฒนาจริยธรรม และลำดับขั้นการพัฒนาไม่ได้เป็นไปตามขั้น เด็กอาจมีความรู้จริยธรรมและพฤติกรรมที่แสดงออกอาจไม่เป็นไปตามขั้น

ดังนั้นทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราเป็นทฤษฎีที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัยในการวิจัยครั้งนี้

เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยพฤติกรรม การกระทำที่บุคคลแสดงออกมา ซึ่งเหมาะที่จะใช้ในการพัฒนาจริยธรรมในด้านความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม ซึ่งมีแนวคิดว่าการเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากบุคคลหรือจากต้นแบบ ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านปัญญาซึ่งไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอกอย่างเดียว แต่เกิดจากตัวแปรภายในบุคคล การเรียนรู้ทางสังคมนั้นเกิดจากการสังเกตจากต้นแบบ โดยแนวคิดพื้นฐานว่า การเรียนรู้เกิดได้จากประสบการณ์ตรงของบุคคล การสังเกตจากผู้อื่น และการฟังคำบอกเล่า หรืออ่านบันทึกของผู้อื่น และอธิบายการเกิดจริยธรรมว่าเป็นผลสังคมประจักษ์ เนื่องจากคนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราอยู่เสมอ และทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ โดยมีหลักพื้นฐาน 3 ประการ คือ 1) กระบวนการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการปัญญาและทักษะการตัดสินใจของผู้เรียน 2) การเรียนรู้เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม (Environment) องค์ประกอบของแต่ละบุคคล (Personal factors) และพฤติกรรม (Behavior) ที่บุคคลแสดงออกมา 3) การเรียนรู้เป็นผลการเอารหัสทางภาพและคำของพฤติกรรมที่ผู้เรียนอาจแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมในระยะต่อไปได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ มีแนวคิดพื้นฐานว่าคนเราทุกคน ตั้งแต่เกิดมามีความพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและปฏิสัมพันธ์นี้ทำให้เกิดเซาว์ปัญญา ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความพร้อมที่จะเริ่มกระทำก่อน(Active)และแนวโน้มพื้นฐานที่ติดตัวมาแต่กำเนิด คือ การจัดและรวบรวม (Organization) และการปรับตัว (Adaptation) เพียเจท์ เชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญาและพัฒนาการทางสังคมหรือจริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกัน คือเด็กสามารถทำสิ่งที่ดีในทางจริยธรรม เด็กจะต้องมีความตระหนักต่อความคิดความเข้าใจในตัวเองที่จะบอกว่าทำไมเขาจึงทำสิ่งดี ๆ (Krogh. 1994 : 27) ในการพัฒนาทางจริยธรรม เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน มีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล ขั้นตอนในการพัฒนาทางปัญญามี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการใช้การประสาทสัมผัส (Sensori-Motor Stage) เป็นขั้นทารกแรกเกิด-2 ปี ขั้นก่อนการคิดเป็นรูปธรรม (Preoperational Thought Stage) เป็นขั้นอายุ 2-7 ปี ขั้นก่อนการคิดเป็นรูปธรรม (Preoperational Thought Stage) ขั้นการเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete Operations Stage) อายุ 7-11 ปี และขั้นเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม (Abstract Operations Stage) อายุ 11 ปีจนถึงผู้ใหญ่ ในช่วงวัยเหล่านี้กระบวนการดูดซึมประสบการณ์และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญายังคงทำงานต่อไป เพื่อพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาของแต่ละคน

พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์เป็นการจัดระบบโครงสร้างทางปัญญาเมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการดูดซึมประสบการณ์และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา อันจะก่อให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง ตามวุฒิภาวะประสบการณ์และการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม กระบวนการพัฒนาทางสติปัญญานี้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนเปลี่ยนแปลงข้ามขั้นไม่ได้ ซึ่งสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองและเกิดเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาด้วยการแสดงพฤติกรรมและลงมือกระทำ ดังนั้นทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์เป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรามีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ด้วยการจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัวเป็นการพัฒนาทั้งสติปัญญาและจริยธรรมควบคู่กันไป

1.1.2 การวิเคราะห์เอกสารรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของคอล์ป รูปแบบของชัยพร วิชาวุธและรูปแบบ CCP (ดูรายละเอียดในตาราง 3 ภาคผนวก. ข)

ผลจากการวิเคราะห์ สรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ทั้ง 3 รูปแบบ ในขั้นประสบการณ์ มีความหมายที่แตกต่างกันบ้างกล่าวคือขั้นประสบการณ์ของคอล์ปเป็นการเน้นประสบการณ์ตรงแล้วลงมือปฏิบัติ มักนำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา ในขั้นประสบการณ์ของชัยพร วิชาวุธ เป็นประสบการณ์ตรงกับการสังเกต หรือเน้นประสบการณ์ทางอ้อมที่ได้จากสื่อต่าง ๆ ฟัง อ่าน และในขั้นประสบการณ์ของรูปแบบ CCP เป็นประสบการณ์ทางตรงหรือ

ทางอ้อม การเรียนรู้เกิดจากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยใช้โครงสร้างของกลุ่ม มีแนวคิดมาจากพื้นฐานของดิวอี้ ส่วนในขั้นตอนที่มีความคล้ายกันระหว่างรูปแบบของคอลป์และรูปแบบ CCP คือ ขั้นตอนประสบการณ์ ขั้นวิเคราะห์ ขั้นสรุป ขั้นปฏิบัติ สำหรับขั้นตอนที่แตกต่างกันคือขั้นการประยุกต์ของชัยพร วิชชาวุธ เมื่อประยุกต์ใช้ต้องเริ่มตั้งต้นใหม่ และ รูปแบบ CCP ต่างกันกับรูปแบบอื่นๆ คือ ขั้นเนื้อหาเป็นการเน้นแนวทางศาสนาโดยตรง ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ทั้ง 3 รูปแบบ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน โดยผ่านทางประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยการกระทำ การสังเกต การเลียนแบบ การร่วมมือและการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมจากการศึกษาเอกสารและสังเคราะห์แนวคิดหลักการและขั้นตอนการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ CCP มีความสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของดิวอี้ (Dewey. 1926 : 359) ว่าด้วย การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนลงมือกระทำเอง ต้องมาจากกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน โดยผ่านประสบการณ์รวมทั้งสิ่งที่เรียนรู้ ที่เกิดจากการกระทำ ความคิดและรู้สึก รวมถึงการทบทวน ลงมือกระทำ และเกิดผลตามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้กระทำและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสิ่งนั้น ๆ อย่างเป็นกระบวนการ

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีพื้นฐานมาจากการวิจัยของเพียเจต์ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก เด็กเป็นผู้สร้างความรู้จากสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจเดิมเป็นโครงสร้างทางปัญญา การพัฒนาทางจริยธรรม จะพัฒนาตามระดับสติปัญญาของแต่ละคน ลักษณะเด่นคือผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำและสร้างความรู้ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2544 : 211; J L.BencAe. 2004 online; constructivism. online)

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 4-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อให้สู่เป้าหมายของกลุ่มด้วยการพึ่งพาช่วยเหลือ ปรึกษา การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกระบวนการกลุ่มซึ่งการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเทคนิคที่นักจิตวิทยาได้ทำการทดลองแล้วว่าเป็นการสอนที่สนใจ ค่านิยม และจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น กระบวนการกลุ่มจึงส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้และปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการยอมรับจากกลุ่ม กล่าวคือ ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้สมาชิกสามารถปฏิบัติตนให้เป็นไปตามความต้องการของกลุ่ม มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสนุกสนานและมีชีวิตชีวาจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อกัน อีกทั้งยังช่วยปลูกฝังความรู้ความเข้าใจซึ่งเกิดจากการได้ปฏิบัติจริง ทำให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพอันเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน (Johnson & Johnson. 1974 : 213-240; Cooperative learning. Online; Roger T.Johnson & David W. Johnson. Online)

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา เป็นการเรียนรู้ที่เกิดพฤติกรรมจากตัวแบบและการเรียนรู้จากการเลียนแบบ หรือการเรียนรู้โดยการสังเกต เด็กจะเรียนรู้และเลียนแบบจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำหรับพฤติกรรมของเด็กที่แตกต่างกันมาก

จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนา
ลักษณะนิสัยทางจริยธรรมได้ (Bandura. 1977 : 368; Laura E. Berk. 1996 : 20, 368; Sprinthall &
Sprinthall and Oja. 1988 : 276)

จากผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ที่กล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการเรียนรู้
แบบเน้นประสบการณ์รูปแบบ CCP มาบูรณาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพและ
พัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆของเด็กปฐมวัย ซึ่งแนวคิดของรูปแบบ CCP มีแกนหลักในเรื่องของการ
เน้นประสบการณ์และกระบวนการกลุ่ม นำมาบูรณาการกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ
เพียเจต์และทฤษฎีการเรียนรู้ของแบนดูราเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ
MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นประสบการณ์ เป็นขั้นที่จัดให้ เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เป็นการ
กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้พัฒนาขั้นนี้มาจากขั้น
ประสบการณ์ตามรูปแบบ CCP ให้เด็กมีโอกาสได้รับข้อมูลผ่านประสาทสัมผัส เริ่มจากการจัด
ประสบการณ์ด้วยการจัดกิจกรรม ให้เด็ก ได้หยิบ จับ สัมผัส ฟัง มองและคิด ทั้งประสบการณ์
ทางตรงและสถานการณ์จำลอง หรือจากหนังสือต่าง ๆ จากการบอกเล่าของผู้เชี่ยวชาญ ให้
เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก ให้โอกาสเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสรับข้อมูล จากการ
สังเกต ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับสิ่งที่กำลังเรียนรู้

2. ขั้นการร่วมมือเป็นขั้นที่ ให้เด็กมีการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นกลุ่มเล็ก มีส่วนร่วมในการ
เรียนรู้ การช่วยเหลือและการยอมรับกันและกัน เป็นขั้นที่ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแนวคิดตามรูปแบบ CCP
การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยๆ โดยใช้โครงสร้างของกระบวนการกลุ่ม เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม
ย่อย เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมตามแนวคิดของเพียเจต์และ
แบนดูรา จริยธรรมจะเกิดขึ้นเพราะธรรมชาติของเด็กอยากรู้อยากเห็น สนใจค้นหาสิ่งที่ยากรู้เด็ก
ต้องการโอกาสในการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำเพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง เด็กต้องการ
เรียนรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเพราะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นและ
เด็กต้องการโอกาสในการตรวจสอบความคิดของตนเอง และมีผลในการพัฒนาจริยธรรมความ
ซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม การพูดความจริง ความเมตตากรุณาเด็กได้แสดงออก
ถึงการร่วมมือ ช่วยเหลือกัน ความมีวินัยในตนเอง รู้จักฟังความคิดเห็นของเพื่อน รู้จักรอคอย ตั้งใจ
ทำกิจกรรมจนสำเร็จ เป็นต้น

3. ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนที่เด็กในกลุ่มได้ร่วมกันคิดทบทวนมวลประสบการณ์
เกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้จัดไว้ ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากขั้นวิเคราะห์ตามรูปแบบ CCP
ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างการเกิดจริยธรรมตามแนวคิดของแบนดูรา เด็กนำสิ่งที่รับรู้จากการสังเกต
การเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์ในขั้นแรก เป็นพื้นฐานในกระบวนการคิดอย่างไตร่ตรองเพื่อใช้
ความคิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การแสดงความคิดเห็นของเด็กแต่ละคน
จะมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรม การเลียนแบบ ผู้สอนต้องให้การสังเกตอย่างใกล้ชิด เพื่อส่งเสริม
พัฒนาจริยธรรมได้ทันทั่วทั้ง

4. ขั้นการสรุปเป็นขั้นตอนที่เป็นผลที่ได้จากการเรียนรู้ ที่เด็กได้ร่วมกันทบทวนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้มีประสบการณ์มา หรือได้ค้นพบ ขั้นนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาขั้นสรุปขึ้น เพื่อเป็นการช่วยให้เห็นผลการเรียนรู้เกิดชัดเจนขึ้น โดยเด็กสร้างสื่ออุปกรณ์ การประดิษฐ์ การปะติด การเขียน ภาพวาดและระบายสี การปั้น การแสดงบทบาทสมมติ การเล่านิทาน การแต่งเรื่องตามจินตนาการที่สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ในการเรียนรู้เป็นโอกาสที่เด็กจะได้ฟังความคิดของกันและกัน เกิดแนวทางใหม่ จริยธรรมก็เกิดขึ้นด้วย ตามแนวทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรมของแบนดูรา ว่าด้วยการที่เด็กได้รู้จักตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อมและยอมรับผู้อื่น ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาจริยธรรมขึ้น

5. ขั้นการปฏิบัติ/นำไปใช้เป็นขั้นการประยุกต์ใช้สิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันว่าสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้อย่างไรจากสถานการณ์การเรียนรู้จากกิจกรรมที่จัดขึ้นเด็กใช้พลังความคิดเผยแพร่ความรู้ที่ค้นพบร่วมกันในกลุ่ม ให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยการตกลงกันภายในกลุ่ม ขั้นนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาจากขั้นปฏิบัติหรือนำไปใช้ตามรูปแบบ CCP ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากผู้เรียนได้ประทับใจในสิ่งที่ได้ มีคุณค่า ด้วยการกระทำหรือแสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในชีวิตจริง เพื่อสะท้อนการแสดงออกทางพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เด็กได้แสดงออกมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) ในด้านการพัฒนาด้านจิตพิสัยเมื่อผู้เรียนรับรู้ ตอบสนอง เห็นคุณค่า จัดระบบ มีเจตคติต่อจริยธรรมที่ดีต่อค่านิยมนั้น ผู้เรียนก็จะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย (ทีศนา แซมมณี. 2546 : 237-239)

กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอนที่ได้รับการพัฒนาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา และรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ CCP เพื่อพัฒนาจริยธรรมในด้านความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

1.1.3 การวิเคราะห์หลักการแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะจริยธรรมจากข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ดูรายละเอียดในตาราง 4 และ 5 ภาคผนวก ข)

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะจริยธรรมจากข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีข้อกำหนดคุณลักษณะจริยธรรมที่หลากหลาย สรุปได้ว่า ลักษณะจริยธรรมความมีวินัยในตนเองมีจำนวนมากที่สุดและรองลงมา คือ ลักษณะจริยธรรมความเมตตากรุณาและความซื่อสัตย์ ส่วนตาราง 4 การวิเคราะห์ความสำคัญของคุณลักษณะจริยธรรมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า คุณลักษณะจริยธรรมความซื่อสัตย์มีความสำคัญเป็นอันดับแรกและรองลงมา คือ ลักษณะจริยธรรมความเมตตากรุณาและมีวินัยในตนเอง ดังนั้น ลักษณะจริยธรรมสำคัญที่ควรนำมาพัฒนาในงานวิจัยนี้ คือ ลักษณะจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง

1.2 การวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะจริยธรรม การใช้รูปแบบ วิธีการ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้จริยธรรม มาวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ

ในการพัฒนาและปลูกฝังจริยธรรม ที่นำมาใช้ในงานวิจัย (ดูรายละเอียดในตาราง 6 และ 7 ภาคผนวก ข)

ผลการวิเคราะห์ตาราง 6 และ 7 สรุปได้ว่า กิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์ ในระดับปฐมวัย ใช้เทคนิคแม่แบบ ระดับประถม ใช้เทคนิคแม่แบบ การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงบทบาท ตัวแบบหุ่นมือ นิทานและเกม และยังพบว่า จากความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา นักเรียนประถมปลายและผู้ปกครอง เป็นค่านิยมอันดับแรกที่จะมีในตัวผู้เรียน (อนุสรณ์ อรรถศิริ. 2516) สำหรับเด็กมีความซื่อสัตย์มากกว่ามีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนสูงกว่าเด็กที่มีความซื่อสัตย์น้อยกว่า (Hartsheerne and May. 1952) เด็กซื่อสัตย์และมีวินัยในตนเองมีเหตุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (เมธี โพธิพัฒน์. 2523) เด็กที่มีความอดใฝ่รอได้ จะไม่โกงในการเล่นเท่ากับเด็กที่ขาดความซื่อสัตย์ (ไรท์. 1975)และเด็กอายุ 6-7 ปีและ 10-11 ปี โกหกแม่มากที่สุด อายุ 8-9 ปี โกหกน้อยมากที่สุด (พจนีย์ สุระรงค์. 2534) ในด้านความเมตตากรุณา พบว่าระดับปฐมวัย ใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เกม ตัวแบบ แม่แบบจากนิทานชาดก การแสดงบทบาทนิทานเล่าเรื่องไม่จบก่อนนอน ระดับประถม ใช้กิจกรรม กลุ่มสัมพันธ์ ตัวแบบสัญลักษณ์ การแสดงบทบาท หุ่นจำลอง ตัวแบบและรางวัล ตัวแบบสัญลักษณ์ การเล่านิทานและเกมเสียงนิทานและในระดับมัธยม ใช้กิจกรรม ตัวแบบวิพากษ์ ยังพบอีกว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวัดจริยธรรมความเอื้อเฟื้อ มี 3 ชนิด คือ 1) แบบประเมินตนเอง 2) แบบประเมินพฤติกรรมโดยครู 3) แบบวัดสถานการณ์บังคับ (ทัศนีย์ เหมาะสุลิน. 2533) ในด้านความมีวินัยในตนเอง พบว่า ระดับปฐมวัยใช้การเล่านิทานประกอบหุ่นมือ กิจกรรมสนทนา ปฏิบัติจริง เล่านิทาน การสาธิตและร้องเพลง กิจกรรมสร้างสรรค์ การเล่นเกม ระดับประถม ใช้กลุ่มสัมพันธ์ และยังพบว่า ผู้ที่มีวินัยสูงจะมีความรับผิดชอบและมีความอดทนมากกว่า (วัลลภา จันทร์เพ็ญ. 2544) สำหรับลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล สิ่งแวดล้อม กิจกรรมประจำวัน มีผลต่อพฤติกรรมและช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเอง (สมจิตต์ สุวรรณวงศ์. 2542) เด็กที่มีวินัยในตนเองจะมีความซื่อสัตย์สัมพันธ์กัน (วิวัฒน์ อัสวาณิช. 2523) ในด้านการพัฒนาจริยธรรมและทักษะด้านอื่น ๆ พบว่า กิจกรรมที่เน้นประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในการพัฒนาลักษณะจริยธรรมและทักษะด้านอื่น ๆ ระดับอนุบาล ใช้การเล่านิทานประกอบหุ่นมือ กลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมวงกลม กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมวาดรูป การปฏิบัติทดลอง การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือ การเล่านิทาน การปฏิบัติทดลองประกอบอาหาร การสนทนา การสาธิตร้องเพลง และการปฏิบัติจริง ระดับประถม ใช้กลุ่มสัมพันธ์ การอภิปราย การฝึกอบรมแบบชิปปา การแสดงบทบาทสมมติ กระบวนการกลุ่ม การใช้โครงการ ระดับมัธยมใช้การแสดงบทบาทสมมติ การเน้นประสบการณ์แบบ CCP กลุ่มสัมพันธ์ ระดับอุดมศึกษาใช้กระบวนการกลุ่ม การทำงานเป็นทีม ใช้กระบวนการเน้นประสบการณ์ของคอลลีและยังพบว่า ความประพฤติเชิงจริยธรรมระหว่างชายและหญิงแตกต่างกันในเรื่อง ความซื่อสัตย์ ความอดทน นักเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมืองแตกต่างกันในเรื่องระเบียบวินัย (จงจรัส แจ่มจันทร์. 2524) กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมของเด็กมัธยมคือ ความรับผิดชอบ ความเสียสละและความเมตตากรุณา (ทิพย์พร สุภาพ. 2534)

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตนเอง สามารถส่งเสริมและปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัย โดยผ่านกิจกรรม การเล่า นิทาน กิจกรรมเพลง การเล่นเกม การอ่านหนังสือนิทาน กิจกรรมกลุ่ม หุ่นจำลอง ฝึกปฏิบัติจริง เทคนิคแม่แบบ และการเล่นบทบาทสมมุติ กลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

1.3 การวิเคราะห์จากการบินที่คำสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการสอนแบบ CCP ด้านการศึกษา ปฐมวัย นักจิตวิทยาและผู้เกี่ยวข้องกับการสอนแบบ CCP รวมได้จำนวน 10 ท่าน โดยมีสาระของ คำถาม 5 ประเด็น คือ 1) ความคิดเห็นในการพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย 2) ความคิดเห็น เกี่ยวกับจริยธรรมใดที่ต้องพัฒนาหรือเสริมสร้างสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ 3) ความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณลักษณะจริยธรรมเฉพาะที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นสำหรับเด็กปฐมวัย 4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กปฐมวัยเกิดพัฒนาทางจริยธรรม 5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการประเมิน ด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ข้อมูลการวิเคราะห์การบินที่คำสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้ (ดูรายละเอียด ในตาราง 8 ภาคผนวก ข)

ประเด็นที่ 1 ผลจากการวิเคราะห์การบินที่คำสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเห็นด้วยและให้ความสำคัญกับการพัฒนา จริยธรรมในระดับเด็กปฐมวัยตามความคิดเห็นดังนี้ เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีความสำคัญในการพัฒนา จริยธรรมเพราะเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาในทุกด้าน ซึ่งเด็กจะซึมซับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ง่าย ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรม นอกจากนี้เด็กยังเปรียบเหมือนผ้า ขาวหรือแผ่นกระดานเปล่าหรือไม้อ่อนที่บุคคลรอบด้าน จะนำเอาแนวการและระเบียบปฏิบัติ รวมถึง กฎเกณฑ์ทางจริยธรรมมาปลูกฝังได้ เพราะในปัจจุบันสังคมมีความอ่อนแอ เกิดการเอารัดเอาเปรียบ มีการคอร์รัปชัน ขาดความซื่อตรงต่อกัน ขาดความเอื้ออาทรต่อกัน คนเห็นแก่ตัว ขาดระเบียบวินัย และสื่อในปัจจุบันไม่ค่อยเอื้อต่อการพัฒนาสิ่งที่ดี ต้องสอนให้รู้จักเลือก เกิดวัฒนธรรมการเลียนแบบ โดยไม่รู้ว่าจะไรถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญรองจากพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ไม่มี เวลาเนื่องจากภาระเศรษฐกิจ ต้องฝากให้ญาติหรือพี่เลี้ยงเป็นผู้ดูแล การกระทำและบุคลิกภาพของ ครูมีส่วนสำคัญ เพราะเด็กจะเลียนแบบ

สรุปได้ว่า การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญสำหรับสังคมไทย ในปัจจุบัน เพื่อเด็กจะได้เติบโตเป็นคนมีจริยธรรมที่ดีในภายหน้าซึ่งเป็นอนาคตของชาติ เนื่องด้วย วัยเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ จะส่งผลต่อเด็กใน อนาคตและครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ จึงต้องให้แบบอย่างที่ดีแก่เด็กปฐมวัยและจัดประสบการณ์ทั้ง ทางตรงและทางอ้อม เพื่อส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็กปฐมวัย

ประเด็นที่ 2 ผลจากการวิเคราะห์การบินที่คำสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมที่ ต้องพัฒนาหรือเสริมสร้างสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ สรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ประเด็นนี้เป็นรายละเอียดคล้ายคลึงกันสามารถสรุปเป็นประเด็นหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. จริยธรรมที่เป็นสากล อันได้แก่ จริยธรรมที่เป็นพื้นฐาน อาทิ การถือเบญจศีล การมีวินัย ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อ ความมีสัมมาคารวะ ความยุติธรรม ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เห็นแก่ตัว การเคารพผู้อื่นและสันติภาพ

2. จริยธรรมวัฒนธรรมศาสนา ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามหลักศาสนาของแต่ละศาสนา ผู้ใหญ่หรือครู ควรนำพาให้เด็กเกิดมีเจตคติต่อจริยธรรมที่ดีต่อศาสนาที่ตนนับถือ

ประเด็นที่ 3 ผลจากการวิเคราะห์การบันทึกคำสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะย่อยของจริยธรรมที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นนี้เป็นรายละเอียดที่คล้ายคลึงกันซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นหลักและประเด็นย่อย ๆ ได้ดังนี้ 1) ลักษณะของจริยธรรมความซื่อสัตย์ด้วยการพูดความจริงไม่โกหก ไม่ขโมย รักษาคำพูด ไม่เอาเปรียบ ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน มีความยุติธรรม 2) เมตตากรุณาด้วยไม่รังแก ฆ่าสัตว์ ช่วยเหลือเพื่อน มีน้ำใจ กล่าวคำขอโทษ ขอบคุณ พุดจาไพเราะ รู้จักสงสารผู้อื่น รักสัตว์และธรรมชาติ ไม่ทะเลาะกัน แบ่งปันของเล่น แบ่งปันขนม การเคารพผู้อื่น รักสันติภาพ 3) มีวินัยในตนเองด้วยการควบคุมตนเอง รับผิดชอบ ช่วยเหลือตนเอง รอได้อดได้ มีมารยาททางสังคมเบื้องต้น เวลารับรู้จักเก็บของ การเข้าแถวเข้าคิว ประหยัด

ประเด็นที่ 4 ผลจากการวิเคราะห์การบันทึกคำสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการพัฒนาจริยธรรม สรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ซึ่งสามารถสรุปเป็นวิธีการหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. ควรมีการใช้วิธีการที่หลากหลาย
2. จัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม การสร้างสถานการณ์จำลอง เช่น การเล่านิทาน อ่านหนังสือให้ฟัง การเล่นเกมบทบาทสมมุติ เกมปริศนาคำทาย กิจกรรมเพลง คำคล้องจอง การสอนแบบสาธิต
3. การสร้างกิจกรรมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก เช่น การทำกิจกรรมกลุ่มเล็ก ๆ ให้เด็กได้มีความร่วมมือ ช่วยกันทำ ช่วยกันคิดวิเคราะห์ ช่วยกันแก้ปัญหา ฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ฝึกการทำตามข้อตกลงกับเพื่อนในกลุ่ม
4. สอนแบบธรรมชาติ ใช้ประสบการณ์จริงชีวิตจริง สถานการณ์จริงให้เด็กมีโอกาสดูแล สัมผัส ทดลองทำ
5. เน้นให้เด็กได้ลงมือกระทำ ฝึกในเรื่องของชีวิตประจำวันและโยงเข้าเรื่องจริยธรรมต่าง ๆ ที่ครูประสงค์จะพัฒนา
6. การสร้างคำถามของครู ที่จะฝึกเด็กให้คิดวิเคราะห์ด้วยคำถาม ทำไม เพราะเหตุใดอย่างไร อะไร เช่น เมื่อแก้มถึงเพื่อนจนร้องไห้รู้สึกอย่างไร และถ้าตัวเองถูกแก้มถึงจะรู้สึกอย่างไร เป็นต้น

7. การเป็นแบบอย่างของครูสำคัญ เพราะเป็นการสอนแบบธรรมชาติโดยไม่รู้ตัว เด็กเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ดังนั้นครูจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งบุคลิกภาพและการกระทำในคำพูด พูดดีพูดไพเราะจากวิธีการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้ สรุปได้เท่ากับเด็กปฐมวัยไม่เพียงแต่

จะพัฒนาทางด้านจริยธรรมเท่านั้นแต่เด็กปฐมวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกด้านทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

ประเด็นที่ 5 ผลจากการวิเคราะห์การบันทึกคำสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการประเมินจริยธรรมของเด็กปฐมวัย พบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลในประเด็นนี้มีผลใกล้เคียงกันมากที่สุด คือ การใช้วิธีประเมินแบบความประพฤติเชิงจริยธรรม การบันทึกพฤติกรรม รองลงมา คือ วิธีการประเมินแบบวัดทางด้านความรู้ และวัดเจตคติต่อจริยธรรม

สรุป จากผลการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ประเด็น ครอบคลุมในความสำคัญของหลักการและแนวคิดซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ซึ่งกล่าวได้ว่า วัยที่เหมาะสมในการพัฒนาและปลูกฝังจริยธรรมคือระดับปฐมวัย คุณลักษณะจริยธรรมสำคัญที่ควรนำไปพัฒนาและปลูกฝังแก่เด็กปฐมวัย คือ ความซื่อสัตย์ด้วยการพูดความจริง รักษาคำสัญญา ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน ยอมรับเมื่อทำผิด เก็บสิ่งของได้คืนเจ้าของ เป็นต้น ความเมตตา กรุณาด้วยการ ไม่รังแกสัตว์ ไม่แกล้งเพื่อน แบ่งปันสิ่งของ ช่วยเหลือผู้อื่น กล่าวคำขอโทษ ขอบคุณ รู้จักสงสารผู้อื่น ให้อภัยเพื่อน เป็นต้น ความมีวินัยในตนเองด้วยการควบคุมตนเอง อดทนอดได้ ฟังความคิดเห็นของเพื่อน มีความรับผิดชอบถือตามกฎของห้องเรียน เก็บของเข้าที่ได้เมื่อเล่นเสร็จแล้ว เป็นต้น ด้านการจัดการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้แบบใช้ประสบการณ์จริง และสถานการณ์จำลองด้วยกิจกรรมที่หลากหลายเช่น การเล่านิทาน การทดลอง การสาธิต เทคนิคแม่แบบ การเล่นเกม การเล่นเกม เพลง บทบาทสมมุติ กิจกรรมกลุ่ม ด้านวิธีการประเมินจริยธรรม คือ การใช้แบบสังเกตพฤติกรรม แบบทดสอบวัดความรู้และวัดเจตคติต่อจริยธรรม

จากผลการวิเคราะห์ทั้ง 3 แหล่ง ซึ่งได้แก่การวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม การวิเคราะห์จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

สรุปผลได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราและรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ตามแนวคิดแบบ CCP การวิเคราะห์คุณลักษณะทางจริยธรรมจากข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองในมิติของความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีองค์ประกอบเฉพาะของรูปแบบ MCCP ดังนี้

1. หลักการแนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ MCCP มาจากพื้นฐานแนวคิด 3 ทฤษฎีดังนี้

1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาทางสติปัญญา ซึ่งพัฒนาการทางสติปัญญาและพัฒนาการทางสังคมหรือจริยธรรมมีความสัมพันธ์กัน ในการพิจารณาพัฒนาการทางจริยธรรม เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน มีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา การเรียนรู้เกิดจากการเลียนแบบและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นตัวบุคคล คำพูด บุคลิก ท่าทางและสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดพฤติกรรม ในการพิจารณาพัฒนาการทางจริยธรรม อายุไม่ได้เป็นสิ่งที่กำหนดในเรื่องของการให้เหตุผลทางจริยธรรม ความคิดการให้เหตุผลของเด็กจะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของตัวแบบซึ่งเด็กจะสังเกตตัวแบบจากพฤติกรรมของผู้ใหญ่และบุคคลที่แวดล้อมรอบตัวเด็ก

1.3 รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP มีหลักการบนพื้นฐานของการเรียนการสอนจากแนวคิดของดิวอี้ การเรียนรู้โดยการกระทำ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จากการสังเกตและบรรยากาศของสิ่งแวดล้อม มีจุดเน้นที่ประสบการณ์และวิธีการกระบวนการกลุ่ม

2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ MCCP

จุดมุ่งหมายของรูปแบบ MCCP เพื่อการพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.1 ด้านความรู้หรือสติปัญญาเกี่ยวกับจริยธรรม เด็กได้เกิดความรู้ความเข้าใจว่าสิ่งใดดีสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ สิ่งใดควรยกเว้น เด็กจะรู้เกี่ยวกับจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง

2.2 ด้านเจตคติต่อจริยธรรม เด็กเกิดความรู้สึกลำเอียงทางอารมณ์ที่สะท้อนออกมาในลักษณะของการชอบ – ไม่ชอบ ในบางครั้งอย่างมีความพอใจที่จะกระทำ มีความซาบซึ้งอยากปฏิบัติ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางด้านอารมณ์ จิตใจ และความรู้สึก เช่น เด็กมีการแบ่งขนมให้เพื่อนเมื่อครูชมก็อยากกระตือรือร้นที่จะทำอีก ซึ่งเป็นการเห็นคุณค่าและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของเด็ก

2.3 ด้านความประพฤติเชิงจริยธรรม เด็กสามารถลงมือปฏิบัติด้วยการกระทำหรือด้วยวาจา เช่น เด็กพูดเพราะเสมอๆ เด็กได้ยืนสัณฐานหมดเวลาทุกครั้ง ต้องหยุดกิจกรรมหรือเก็บอุปกรณ์ทันที เป็นต้น

3. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบ MCCP มีด้วยกัน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นประสบการณ์ เป็นขั้นที่จัดให้ เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็นได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มจากการจัดประสบการณ์ด้วยการจัดกิจกรรม ให้เด็ก ได้หยิบ จับ สัมผัส ฟัง มองและคิด ทั้งประสบการณ์ทางตรงและสถานการณ์จำลอง หรือจากหนังสือต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก ให้โอกาสเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสรับข้อมูล จากการสังเกต ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับสิ่งที่กำลังเรียนรู้ ตามแนวคิดพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสและเรียนรู้ เช่นการจัดกิจกรรมการสำรวจ การเผชิญสถานการณ์จำลอง การสังเกตสิ่งประดิษฐ์ การสังเกตจากภาพถ่าย การฟังจากการเล่าเรื่อง นิทาน เพลง การดูหนังละครเวทีหุ่น การเล่นเกม การสาธิต การทดลอง เป็นต้น

2. ขั้นการร่วมมือเป็นขั้นที่ ให้เด็กมีการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นกลุ่มเล็ก มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การช่วยเหลือและการยอมรับกันและกัน เด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มย่อย เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมตามแนวคิดของเพียเจต์และแบนดรา จริยธรรมจะเกิดขึ้นเพราะธรรมชาติของเด็กอยากรู้อยากเห็น สนใจค้นหาสิ่งที่ยากรู้เด็กต้องการโอกาสในการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำเพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง เด็กต้องการเรียนรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเพราะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นและเด็กต้องการโอกาสในการตรวจสอบความคิดของตนเอง และมีผลในการพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม การพูดความจริง ความเมตตากรุณาเด็กได้แสดงออกถึงการร่วมมือ ช่วยเหลือกัน ความมีวินัยในตนเอง รู้จักฟังความคิดเห็นของเพื่อน รู้จักรอคอย ตั้งใจทำกิจกรรมจนสำเร็จ เป็นต้น ผู้สอนจะต้องคอยสังเกตปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มของเด็ก เพื่อจะช่วยให้พัฒนาจริยธรรมของเด็กแต่ละคนให้ชัดเจนขึ้น

3. ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนที่เด็กในกลุ่มได้ร่วมกันคิดทบทวนมวลประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้จัดไว้ เด็กนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการสังเกต การเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์ในขั้นแรก เป็นพื้นฐานในกระบวนการคิดอย่างไตร่ตรองเพื่อใช้ความคิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การแสดงความคิดเห็นของเด็กแต่ละคน จะมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรม การเปลี่ยนแปลง ผู้สอนต้องใช้การสังเกตอย่างใกล้ชิด เพื่อส่งเสริมพัฒนาจริยธรรมได้ทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้ผู้สอนต้องกระตุ้นให้เด็กมีการคิดอย่างอิสระ อย่างสร้างสรรค์ ผู้สอนต้องคิดวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมที่จัดเพื่อให้เด็กสามารถแสดงศักยภาพของตนเพราะเป็นขั้นที่เด็กเตรียมและสร้างชิ้นงานหลังจากวิเคราะห์ร่วมกันแล้ว

4. ขั้นการสรุปเป็นขั้นตอนที่เป็นผลที่ได้จากการเรียนรู้ ที่เด็กได้ร่วมกันทบทวน เกี่ยวกับสิ่งที่ได้มีประสบการณ์มา หรือได้ค้นพบ ขั้นนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาขั้นสรุปขึ้น เพื่อเป็นการช่วยให้เห็นผลการเรียนรู้เกิดชัดเจนขึ้น โดยเด็กสร้างสื่ออุปกรณ์ การประดิษฐ์ การปะติด การเขียนภาพวาดและระบายสี การปั้น การแสดงบทบาทสมมุติ การเล่านิทาน การแต่งเรื่องตามจินตนาการที่สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ในการเรียนรู้เป็นโอกาสที่เด็กจะได้ฟังความคิดเห็นของกันและกัน เกิดแนวทางใหม่ จริยธรรมก็เกิดขึ้นด้วย ตามแนวทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรมของแบนดรา ว่าด้วยการที่เด็กได้รู้จักตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อมและยอมรับผู้อื่น ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาจริยธรรมขึ้น ผู้สอนควรให้เด็กได้มีโอกาสเลือกสร้างผลงานอย่างหลากหลายและคอยสังเกตการแก้ปัญหาของเด็กและพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือทันทีเมื่อเด็กต้องการ

5. ขั้นการปฏิบัติ/นำไปใช้ เป็นขั้นการประยุกต์ใช้สิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันว่าสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้อย่างไรจากสถานการณ์การเรียนรู้จากกิจกรรมที่จัดขึ้นเด็กใช้พลังความคิดเผยแพร่ความรู้ที่ค้นพบร่วมกันในกลุ่ม ให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยการตกลงกันภายในกลุ่มในการนำเสนอหน้าชั้นเรียน บางครั้งเป็นการนำเสนอแบบทีมทุกคนในกลุ่มออกมาร่วมกันอภิปรายและบางครั้งให้ตัวแทนในกลุ่มออกมานำเสนอ เป็นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในการนำเสนอ เด็ก

นำความรู้ที่ค้นพบไปเป็นพื้นฐานในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ด้วยวิธีการที่แปลกใหม่ โดยครูใช้คำถามกระตุ้น เรายังมีวิธีอื่นทำได้อีกหรือไม่ เราจะอย่างไร เด็กได้ค้นหาและแสวงหาความรู้ในหัวเรื่องใหม่ต่อไป จากสถานการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น ผู้สอนต้องช่วยสรุปให้กับเด็กหลังจากเด็กแต่ละกลุ่มได้แสดงความรู้ความเข้าใจเป็นผลงานออกมาแล้ว เพื่อให้เด็ก เกิดความประทับใจ เห็นคุณค่า มีเจตคติต่อจริยธรรมที่ดีต่อสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มและจากการนำเสนอของเพื่อนกลุ่มอื่น เป็นพิเศษเน้นจริยธรรมตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ขั้นนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาจากขั้นปฏิบัติหรือนำไปใช้ตามรูปแบบ CCP ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากผู้เรียนได้ประทับใจในสิ่งที่ได้ มีคุณค่า ด้วยการกระทำหรือแสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในชีวิตจริง เพื่อสะท้อนการแสดงออกทางพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เด็กได้แสดงออกมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) ในด้านการพัฒนาด้านจิตพิสัยเมื่อผู้เรียนรับรู้ ตอบสนอง เห็นคุณค่า จัดระบบ มีเจตคติต่อจริยธรรมที่ดีต่อค่านิยมนั้น ผู้เรียนก็จะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย (ทศนา เขมมณี 2546:237-239)

4. บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้

บทบาทของครูผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญของรูปแบบ MCCC ดังนี้

4.1 จัดเตรียมตัวของครูผู้สอนเอง ให้มีบุคลิกกิริยา ท่าทางอ่อนโยน ยิ้มแย้ม ร่าเริง และวาจาที่ใช้อย่างเหมาะสม มีความกระตือรือร้นและมีจริยธรรม เพราะเด็กจะเลียนแบบได้ง่าย โดยตามธรรมชาติ ข้อนี้ถือว่าสำคัญมาก

4.2 วางแผนการสร้างสถานการณ์ให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้จริยธรรมและเนื้อหาตามจุดประสงค์การเรียนรู้

4.3 จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์อย่างเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมและสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ให้เด็กได้มีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเรียนรู้ ด้วยการลงมือกระทำ ผ่านทางประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ครูได้เตรียมจัดไว้

4.4 สังเกตดูการกระทำต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น การทำงาน การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น ความคิดสร้างสรรค์ การยอมรับกันและกัน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามข้อตกลง การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นต้น เพื่อครูผู้สอนสามารถพัฒนาจริยธรรมเด็กได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน

4.5 ทำการตกลงกับเด็กในการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ต้องการพัฒนาในแต่ละครั้ง และทบทวนคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ได้ทำการสอนไปแล้ว

4.6 ครูผู้สอนต้องคอยกระตุ้นด้วยการใช้คำถาม ให้เด็กได้มีการคิดวิเคราะห์ ด้วยคำถามทำไม เพราะเหตุใด อย่างไร อะไร เช่น เมื่อแก้มถึงเพื่อนรู้สึกอย่างไร และถ้าตัวเองถูกแก้มรู้สึกอย่างไร

4.7 ดำเนินการสอนตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCC ทั้ง 5 ขั้นตอนตามลำดับ

4.8 ให้แรงเสริมอย่างเหมาะสม ด้วยการให้คำชมหรือรางวัลอย่างเหมาะสม เช่น เมื่อเด็กพูดเพราะ ครูให้คำชมและเพื่อนปรบมือให้ เด็กอื่นๆ ก็จะเลียนแบบพูดเพราะด้วย เพราะแรงเสริมจากคำชมของครูและเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ไม่ควรเสริมแรงทางลบ

4.9 ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหาและจริยธรรม

ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP มีองค์ประกอบสำคัญที่สามารถเป็นรูปแบบในการพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความมีเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัยได้

2. การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้นำเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP และแผนการจัดประสบการณ์ที่สร้างและพัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราและรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ตามรูปแบบ CCP คุณลักษณะจริยธรรมที่ได้จากการวิเคราะห์จากข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาและประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 แสดงค่าดัชนีความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MCCP และแผนการจัดประสบการณ์

เอกสาร	ค่า IOC	ค่า TOC
คู่มือประกอบการใช้รูปแบบฯ (จำนวน 22 รายการ)	0.80 – 1.00	0.95
แผนการจัดประสบการณ์ (จำนวน 10 รายการ)	0.80 - 1.00	0.94

ผลการวิเคราะห์ตาราง 9 พบว่า เอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบและแผนการจัดประสบการณ์ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ทั้งรูปแบบและเนื้อหาของรูปแบบ จำนวน 22 รายการ

มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1 และ TOC ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวมได้ค่าเท่ากับ 0.95 และแผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ทั้งขั้นตอนและเนื้อหา จำนวน 10 รายการมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1 และ TOC ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวมได้ค่าเท่ากับ 0.94 ซึ่งเป็นค่าแสดงหลักฐานของความเหมาะสมและสอดคล้องที่มีค่าสูงสามารถนำไปใช้ได้ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค)

ตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมและเผยแพร่รูปแบบการจัด

การเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบโดยเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มทดลองและในกลุ่มควบคุม รวมทั้งระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังนี้

1. การเปรียบเทียบคะแนนผลการวัดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มทดลองมาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อทดสอบความแตกต่าง โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample ปรากฏผลดังตาราง 10

ตาราง 10 การเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัย
ในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการ
ทดลองในกลุ่มทดลอง

ตัวแปร	การวัด	N	$\bar{x}$	S	$\bar{D}(\%)$	S_D	t	p
ความรู้เกี่ยวกับ								
ความซื่อสัตย์	ก่อนการใช้	36	9.89	2.41	6.22 (38.62)	1.81	20.67	0.001
จำนวน 18 ข้อ	หลังการใช้	36	16.11	1.50				
ความเมตตา	ก่อนการใช้	36	10.33	2.37	5.72 (35.64)	2.42	14.18	0.001
กรุณา จำนวน 18 ข้อ	หลังการใช้	36	16.06	1.15				
ความมีวินัยในตนเอง	ก่อนการใช้	36	10.61	2.52	6.00 (36.12)	1.94	18.53	0.001
จำนวน 18 ข้อ	หลังการใช้	36	16.61	1.64				
เจตคติต่อจริยธรรม	ก่อนการใช้	36	36.53	4.73	14.56 (28.50)	4.70	18.56	0.001
จำนวน 18 ข้อ	หลังการใช้	36	51.08	1.30				
ความประพฤติเชิงจริยธรรม	ก่อนการใช้	36	26.61	5.80	10.07 (27.45)	3.87	15.613	0.001
จำนวน 27 ข้อ	หลังการใช้	36	36.68	3.99				

ผลการวิเคราะห์ตาราง 10 พบว่า ก่อนการทดลองกลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนเองได้ค่าเฉลี่ย 9.89, 10.33 และ 10.61 คะแนน เจตคติต่อจริยธรรมได้ค่าเฉลี่ย 36.53 คะแนน และความประพฤติเชิงจริยธรรมได้ค่าเฉลี่ย 26.61 คะแนน ตามลำดับ และหลังการทดลองมีความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนเองได้ค่าเฉลี่ย 16.11, 16.06 และ 16.61 คะแนน เจตคติต่อจริยธรรมได้ค่าเฉลี่ย 51.08 และ

ความประพฤติเชิงจริยธรรมได้ค่าเฉลี่ย 36.68 ตามลำดับ ซึ่งค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ (สูงขึ้นร้อยละ 38.62) ความรู้เกี่ยวกับความเมตตากรุณา (สูงขึ้นร้อยละ 35.64) ความรู้เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง (สูงขึ้นร้อยละ 36.12) เจตคติต่อจริยธรรม (สูงขึ้นร้อยละ 28.50) และความประพฤติเชิงพฤติกรรม (สูงขึ้นร้อยละ 27.45) แสดงว่าการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมความแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยสามารถส่งเสริมจริยธรรมให้เพิ่มสูงขึ้นได้อย่างชัดเจน

2. การเปรียบเทียบคะแนนผลการวัดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มควบคุม การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มควบคุมมาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อทดสอบความแตกต่าง โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample ปรากฏผลดังตาราง 11

ตาราง 11 การเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัย
ในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง
การทดลองในกลุ่มควบคุม

ตัวแปร	การวัด	N	$\bar{x}$	S	$\bar{D}(\%)$	S_D	t	p
ความรู้เกี่ยวกับ								
ความซื่อสัตย์ จำนวน 18 ข้อ	ก่อนการใช้	35	10.20	3.59	.5143 (4.80)	1.84	1.66	.107
	หลังการใช้	35	10.71	3.01				
ความเมตตา กรุณา จำนวน 18 ข้อ	ก่อนการใช้	35	10.57	2.74	.5429 (4.88)	1.79	1.80	.081
	หลังการใช้	35	11.11	2.45				
ความมีวินัยใน ตนเอง จำนวน 18 ข้อ	ก่อนการใช้	35	10.89	2.88	.5714 (4.99)	2.01	1.68	.103
	หลังการใช้	35	11.46	2.54				
เจตคติต่อ จริยธรรม จำนวน 18 ข้อ	ก่อนการใช้	35	37.83	4.30	.80 (2.07)	2.74	1.72	.093
	หลังการใช้	35	38.63	3.40				
ความประพฤติ เชิงจริยธรรม จำนวน 27 ข้อ	ก่อนการใช้	35	28.26	4.43	.29 (1.00)	3.30	.512	.612
	หลังการใช้	35	28.54	4.78				

ผลการวิเคราะห์ตาราง 11 พบว่า ก่อนการทดลองกลุ่มควบคุมมีความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองได้ค่าเฉลี่ย 10.20, 10.57 และ 10.89 คะแนน เจตคติต่อจริยธรรมได้ค่าเฉลี่ย 37.83 คะแนน และความประพฤติเชิงจริยธรรมได้ค่าเฉลี่ย 28.26 คะแนนตามลำดับ และหลังการทดลองคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองได้ค่าเฉลี่ย 10.71, 11.11 และ 11.46 คะแนน เจตคติต่อจริยธรรมได้ค่าเฉลี่ย

38.63 คะแนน และความประพฤตินีจริยธรรมได้ค่าเฉลี่ย 28.54 คะแนนตามลำดับ ซึ่งค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ (สูงขึ้นร้อยละ 4.80) ความรู้เกี่ยวกับความเมตตากรุณา (สูงขึ้นร้อยละ 4.88) ความรู้เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง (สูงขึ้นร้อยละ 4.99) เจตคติต่อจริยธรรม (สูงขึ้นร้อยละ 2.07) และความประพฤติเชิงจริยธรรม (สูงขึ้นร้อยละ 1.00) แสดงว่า ในช่วงเวลาที่เท่ากับกลุ่มทดลอง การจัดการเรียนรู้แบบปกติสามารถพัฒนาจริยธรรมในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นเพียงเล็กน้อย ไม่แตกต่างจากก่อนการทดลอง

3. การเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.1 การเปรียบเทียบคะแนนผลการวัดก่อนทดลองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองของแต่ละกลุ่มมาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อทดสอบความแตกต่าง โดยใช้สถิติ t-test แบบ Independent Sample ปรากฏผลดังตาราง 12

ตาราง 12 การเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติกึ่งจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	s	t	df	p
ความรู้เกี่ยวกับ							
ความซื่อสัตย์	กลุ่มทดลอง	36	9.89	2.41	.43	69	.669
จำนวน 18 ข้อ	กลุ่มควบคุม	36	10.20	3.59			
ความเมตตา	กลุ่มทดลอง	36	10.33	2.37	.39	67.00	.697
กรุณา	กลุ่มควบคุม	36	10.57	2.74			
จำนวน 18 ข้อ							
ความมีวินัยใน	กลุ่มทดลอง	36	10.61	0.52	.43	69	.670
ตนเอง	กลุ่มควบคุม	36	10.89	2.88			
จำนวน 18 ข้อ							
เจตคติต่อ	กลุ่มทดลอง	36	36.53	4.73	1.21	69	.228
จริยธรรม	กลุ่มควบคุม	36	37.83	4.26			
จำนวน 18 ข้อ							
ความประพฤติก	กลุ่มทดลอง	36	26.61	5.80	1.34	69	.184
ึ่งจริยธรรม	กลุ่มควบคุม	36	28.26	4.43			
จำนวน 27 ข้อ							

ผลการวิเคราะห์ตาราง 12 พบว่า ก่อนการทดลองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ($t = .43$, $P = .669$) ความรู้เกี่ยวกับความเมตตากรุณา ($t = .39$, $P = .697$) ความรู้เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง ($t = .43$, $P = .670$) เจตคติต่อจริยธรรม ($t = 1.21$, $P = .228$) และความประพฤติกึ่งจริยธรรม ($t = 1.34$, $P = .184$) แสดงว่าเด็กปฐมวัยทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง

ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP มีความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมใกล้เคียงกัน

3.2 การเปรียบเทียบคะแนนผลการวัดของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองระหว่างกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย หลังการทดลองของแต่ละกลุ่มมาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อทดสอบความแตกต่าง โดยใช้สถิติ t-test แบบ Independent Sample ปรากฏผลดังตาราง 13

ตาราง 13 การเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กรุ่นวัยหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	s	t	df	p
ความรู้เกี่ยวกับ							
ความซื่อสัตย์	กลุ่มทดลอง	36	16.11	1.51	9.50	49.68	0.001
จำนวน 18 ข้อ	กลุ่มควบคุม	35	10.71	3.02			
ความเมตตา	กลุ่มทดลอง	36	16.06	1.15	10.13	58.03	0.001
กรุณา	กลุ่มควบคุม	35	11.11	2.45			
จำนวน 18 ข้อ							
ความมีวินัยใน	กลุ่มทดลอง	36	16.61	1.64	1.13	58.03	0.001
ตนเอง	กลุ่มควบคุม	35	11.46	2.54			
จำนวน 18 ข้อ							
เจตคติต่อ	กลุ่มทดลอง	36	51.08	1.30	20.31	43.16	0.001
จริยธรรม	กลุ่มควบคุม	35	38.63	3.40			
จำนวน 18 ข้อ							
ความประพฤติ	กลุ่มทดลอง	36	36.68	3.99	7.80	69	0.001
เชิงจริยธรรม	กลุ่มควบคุม	35	28.54	4.78			
จำนวน 27 ข้อ							

ผลการวิเคราะห์ตาราง 13 พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองมีค่าเฉลี่ย 16.11, 16.06 และ 16.61 คะแนน เจตคติต่อจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 51.08 คะแนนและความประพฤติเชิงจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 36.68 คะแนนตามลำดับ และของกลุ่มควบคุมคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา

กรุณาและควมมีวินัยในตนเองมีค่าเฉลี่ย 10.71, 11.11 และ 11.46 คะแนน เจตคติต่อจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 38.63 คะแนนและความประพฤติเชิงจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 28.54 คะแนนตามลำดับ โดยค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ($t = 9.50, P = .001$) ความรู้เกี่ยวกับความเมตตากรุณา ($t = 10.85, P = .001$) ความรู้เกี่ยวกับควมมีวินัยในตนเอง ($t = 10.13, P = .001$) เจตคติต่อจริยธรรม ($t = 20.31, P = .001$) และความประพฤติเชิงจริยธรรม ($t = 7.80, P = .001$) ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมในทุกด้านแสดงว่าในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย สามารถส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและควมมีวินัยในตนเองได้ดีกว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3.2 การเผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ตอนนี ผู้วิจัยได้นำคะแนนของแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ซึ่งได้จากครูโรงเรียนแม่พระฟาติมา แผนกอนุบาล สำนักงานเขตการพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยได้ไปจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ครูเกี่ยวกับการใช้คู่มือประกอบการใช้รูปแบบและแผนการจัดประสบการณ์ใช้เวลาในการลองใช้จำนวน 3 สัปดาห์ แล้วนำผลมาแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับครูที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรม MCCP ที่ผ่านการทดลองแล้วลองนำไปใช้

ครูที่นำรูปแบบไปทดลองใช้เป็นหญิงทั้งหมดจำนวน 10 คน และทุกคนมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 6 ปี จำนวน 4 คน มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 11–15 ปี และ 16–20 ปี จำนวน 2 คนเท่ากัน และมีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 6–10 ปีและมากกว่า 20 ปี จำนวน 1 คนเท่ากัน สำหรับการเข้าอบรมด้านการศึกษาปฐมวัย เคยเข้าอบรมด้านการศึกษาปฐมวัยปีละ 2–5 ครั้ง จำนวน 6 คน เข้ารับการอบรมปีละ 1 ครั้ง จำนวน 3 คน และมากกว่า 5 ครั้ง/ปี จำนวน 1 คนในส่วนของกรรับรางวัลด้านการศึกษาปฐมวัยไม่เคยได้รับจำนวน 6 คน และเคยรับรางวัลจำนวน 4 คน

2. ความคิดเห็นของครูที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยที่ผ่านการทดลองแล้วไปลองใช้ ปรากฏผลดังตาราง 14

ตาราง 14 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรม
แบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ข้อที่	ระดับความเหมาะสม					$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
	5	4	3	2	1			
1	6	3	1	0	0	4.50	0.47	มากที่สุด
2	7	3	0	0	0	4.70	0.48	มากที่สุด
3	6	4	0	0	0	4.60	0.51	มากที่สุด
4	6	3	1	0	0	4.50	0.47	มากที่สุด
5	1	8	1	0	0	4.20	0.42	มาก
6	1	8	1	0	0	4.20	0.42	มาก
7	3	6	1	0	0	4.20	0.63	มาก
8								
8.1	5	4	1	0	0	4.40	0.69	มาก
8.2	7	3	0	0	0	4.70	0.48	มากที่สุด
8.3	6	4	0	0	0	4.60	0.51	มากที่สุด
8.4	4	5	1	0	0	4.30	0.67	มาก
8.5	3	6	1	0	0	4.20	0.63	มาก
9	4	5	1	0	0	4.30	0.67	มาก
10	5	4	1	0	0	4.40	0.69	มาก

ผลการวิเคราะห์ตาราง 14 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP มีความเหมาะสมนำไปใช้กับเด็กปฐมวัยในระดับมากที่สุดมีจำนวน 4 หัวข้อ คือ ข้อ 2 ในหัวข้อของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมสามารถพัฒนาความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย และข้อ 3 ในหัวข้อของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมสามารถพัฒนาเด็กให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและสร้างให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และ 4.60 คะแนนตามลำดับ และข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุดเท่ากันคือ ข้อ 1 และข้อ 4 ในหัวข้อของรูปแบบจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ในการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยและสามารถพัฒนาเด็กให้ได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 คะแนนเท่ากัน ส่วนหัวข้อที่อยู่ในระดับมากมีจำนวน 5 หัวข้อ ดังนี้ ข้อ 10 ในหัวข้อของแบบสังเกตพฤติกรรมในการเรียนรู้จริยธรรมของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมที่จะเป็นเครื่องมือวัดและประเมินผล

เด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ย 4.40 คะแนน ข้อ 9 ในหัวข้อของขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการจริยธรรมเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ย 4.30 คะแนน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก 4.20 คะแนนเท่ากัน คือ ข้อ 5 ข้อ 6 และข้อ 7 ในหัวข้อของคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เกิดความเข้าใจและนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้เกิดผลตาม

จุดมุ่งหมาย มีความเหมาะสมกับการพัฒนาความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยและสามารถนำไปประยุกต์และเกิดประโยชน์กับครู ปฐมวัย สำหรับข้อ 8 เป็นเรื่องเกี่ยวกับแผนจัดประสบการณ์รวมทั้งสิ้น 5 ข้อ ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 8.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนจัดประสบการณ์มีความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.70 คะแนน และข้อ 8.3 เนื้อหาของแผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.60 คะแนน ส่วนที่มีค่าอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 8.1 สารสำคัญของแผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมข้อ 8.4 กิจกรรมการเรียนรู้ของแผนจัดประสบการณ์มีความเหมาะสม ข้อ 8.5 วิธีการประเมินของแผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.40, 4.30, และ 4.20 คะแนนตามลำดับ

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่ได้ทดลองแล้วไปลองใช้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ ตามรายการที่กำหนดไว้แล้ววิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอน ซึ่งเป็นประเด็นที่ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มี 3 ประเด็น คือ ด้านการนำไปใช้ ด้านเนื้อหา และด้านการนำเสนอ ดังนี้

ประเด็นที่ 1. ด้านการนำไปใช้ ครูผู้สอนที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปใช้มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่เรียนรู้ได้ง่าย เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กทุกคน เป็นการฝึกให้เด็กพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ดี การเน้นจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความมีวินัยในตนเอง ในยุคปัจจุบันมีความสำคัญและจำเป็น เพราะเด็กจะได้รู้จักความถูกต้องและเลือกจะทำสิ่งที่ถูกต้อง เด็กจะได้เติบโตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขนอกจากพัฒนาทางด้านจริยธรรมแล้วยังเป็นการพัฒนาสติปัญญาของเด็กในการคิด วิเคราะห์ จากประสบการณ์ที่ครูได้จัดให้ในชั้นแรก และการทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อย ๆ ทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางจิตใจ อารมณ์และสังคม รู้จักช่วยเหลือกัน กล้าแสดงออก เด็กมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ครูสามารถพัฒนาจริยธรรมเด็กได้ชัดเจนมากขึ้น ในขณะที่สังเกตเด็กในกลุ่มย่อย ๆ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกจะเป็นตัวบ่งชี้ที่จะช่วยครูให้ชี้แนะเด็กได้ชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้กับเนื้อหาและจริยธรรมอื่น ๆ ได้ เพราะขั้นตอนวิธีการมีความชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้ได้เลย เป็นการเน้นการลงมือปฏิบัติ เช่น มีการทดลอง การสาธิต การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมุติ กิจกรรมเพลง การนำไปดูของจริง กิจกรรมเหล่านี้สร้างและกระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นอยากเรียนรู้

ประเด็นที่ 2. ด้านเนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP และแผนการจัดประสบการณ์ มีความเหมาะสมเข้าใจง่ายมีความละเอียดและชัดเจน กิจกรรมทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เนื้อหาของกิจกรรมที่จัดมีความชัดเจนเหมาะสมและนำไปใช้ได้ไม่ติดขัด ทำให้การเรียนการสอนของครูเป็นรูปธรรมมากขึ้น เด็กมีความสุขกับการทำงานเข้ากับเพื่อนได้มาก

ขึ้น เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว กระตือรือร้นในการทำงาน ช่วยกันคิด แสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก เพราะทุกวันเด็กจะต้องออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน เด็กได้เห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น ทำให้เห็นถึงการพัฒนาจริยธรรมของเด็กได้ชัดเจนขึ้น

ประเด็นที่ 3. ด้านการนำเสนอ การนำเสนอรายละเอียดต่าง ๆ ชัดเจน ภาษาเข้าใจง่าย การลำดับเนื้อหากระชับไม่สับสน สื่อความหมายได้ชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจถึงความสำคัญ และขั้นตอนการดำเนินงานสามารถนำไปปฏิบัติทำการสอนอย่างมีความมั่นใจ

ข้อเสนอแนะของครูที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมที่ผ่านการทดลองแล้วไปลองใช้

1. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปใช้ เกิดประโยชน์ทั้งด้านตัวเด็กและตัวครู ดังนี้

ด้านตัวเด็ก เด็กได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้นทางจริยธรรมทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม ในการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยๆ ช่วยให้สามารถมองเห็นพัฒนาการของเด็กได้ชัดเจนมากกว่าการมองเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ซึ่งครูสามารถช่วยเด็กบางคนที่ยังมีพัฒนาการบางด้านที่ไม่พร้อมได้ง่ายขึ้น เช่น เด็กที่ไม่เคยออกมาแสดงหน้าชั้น หรือออกมาพูดแสดงความคิดเห็น ก็สามารถทำได้ดีขึ้น เด็กมีความตระหนักรู้มากขึ้น ในการปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อนกับกฎของห้อง และสามารถชักชวนเพื่อนให้ร่วมกิจกรรมได้ดีขึ้น เด็กมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กดีขึ้น และเล่นร่วมกันดีขึ้น

ด้านครูผู้สอน ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ต้องเตรียมสื่อและการเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การสร้างสถานการณ์ บทบาทสมมุติ ทำให้ครูมีความกระตือรือร้นมากขึ้น ครูต้องช่วยกระตุ้นให้เด็กบางคนที่ไม่ค่อยกล้าแสดงออก ให้มีความมั่นใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง ครูได้แนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมและขณะเดียวกันครูก็ได้พัฒนาจริยธรรมของตัวเองไปด้วย ทำให้ครูเกิดความมั่นใจในการสอนตามรูปแบบนี้

2. ด้านจริยธรรม ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในสิ่งที่ครูสอน คือ พฤติกรรมทั้งในด้านคำพูด สายตา การสัมผัส กิริยาท่าทาง ตลอดจนน้ำเสียง เพราะเด็กเรียนรู้ได้ง่ายจากผู้ใกล้ชิด ต้องเอาใจใส่สนใจเด็กทุกคน ครูต้องพากเพียรอดทน

3. ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ครูต้องใช้คำถามที่ชี้แนะให้เด็กคิดวิเคราะห์ ด้วยการใช้เทคนิคการตั้งคำถามให้เหมาะสม ต้องคอยสังเกตอย่างใกล้ชิดขณะที่เด็กทำงานร่วมกันในกลุ่มเพื่อการชี้แนะและให้กำลังใจด้วยคำชมเชยหรือรางวัลอย่างเหมาะสม

4. การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP นี้ จะทำให้ทั้งครูและเด็กเกิดการพัฒนาทางจริยธรรมทางสติปัญญา ทางจิตใจ อารมณ์และสังคม เด็กสนุกสนานในการเข้ากลุ่มและกระตือรือร้นอยากทำงาน มีการคิดวางแผน แก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยกัน ฟังความคิดเห็นของเพื่อน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้มีความคิดสร้างสรรค์ ขณะเดียวกันครูต้องคิดวางแผนในการจัดประสบการณ์และขั้นตอนการเรียนรู้ให้เด็กอย่างเหมาะสม ทำให้เด็กและครูมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้ในจริยธรรมอื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาได้

ดังนั้นจากผลการทดลองและผลจากการเผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย พอจะกล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

สำหรับเด็กปฐมวัยนี้เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในการพัฒนาความประพฤติเชิงจริยธรรม กระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและวิธีการจัดการเรียนรู้ สามารถพัฒนาจริยธรรมในด้าน ความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม รวมทั้งพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ดังนี้
 - 2.1 คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ในกลุ่มทดลองทั้งก่อนและหลังการทดลอง
 - 2.2 คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ในกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการทดลอง
 - 2.3 คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ทั้งก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบ การจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย แบ่งการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. พัฒนาเครื่องมือทดลอง

เครื่องมือทดลอง คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย การดำเนินการในขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย โดยการศึกษาวิเคราะห์หลักการแนวคิดและทฤษฎีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัย รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ วิเคราะห์คุณลักษณะทางจริยธรรมจากข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นำผลการวิเคราะห์มาประมวลกันพัฒนาจัดทำร่างรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรูจริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

1.2 ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย โดยสร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพของรูปแบบแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพในด้านความเหมาะสมของรูปแบบ ประกอบด้วยเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบและแผนจัดประสบการณ์ ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปศึกษาทดลองนำร่องจำนวน 2 ครั้ง เพื่อการปรับปรุงแก้ไขในขั้นสุดท้าย หลังจากนั้นนำมาสรุปเพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ให้สมบูรณ์

2. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการขั้นตอนนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1. สร้างเครื่องมือวัด

สร้างเครื่องมือวัดที่ใช้ในการทดลอง 3 ฉบับ คือ แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนเอง แบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมและแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

2.2. ตรวจสอบเครื่องมือวัด

ตรวจสอบเครื่องมือ โดยนำเครื่องมือวัดทั้ง 3 ฉบับ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพในด้านความเหมาะสมของเนื้อหา ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนเอง และแบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยจำนวน 100 คน เพื่อค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ส่วนแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมนำไปให้ผู้สังเกต 2 คน ทดลองใช้กับเด็กจำนวน 35 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต

3. การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP โดยการนำรูปแบบที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 36 คน โรงเรียนมาเรียลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และสำนักงานบริหารคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 9 สัปดาห์

3.2 เผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

เผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP โดยการนำรูปแบบที่ได้ทดลองแล้วไปให้ครูจำนวน 10 คน โรงเรียนแม่พระฟาติมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ลองใช้ แล้วประเมินประสิทธิภาพด้วยแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากครูผู้สอน

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย จากการบูรณาการทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีการพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา และรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP คุณลักษณะทางจริยธรรมสำคัญที่พัฒนา คือ จริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง นอกจากนี้ยังได้เครื่องมือทดลองประกอบด้วยเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบและแผนการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP และเครื่องมือวัดประกอบด้วยแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง แบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมและแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ด้านคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ในส่วนของความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP และเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ ทั้งในด้านการนำไปใช้และเนื้อหาได้ครบทุกข้อ จำนวน 22 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และ TOC ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวมได้ค่าเท่ากับ 0.95 ในส่วนของความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ ในด้านเนื้อหาและการนำไปใช้ได้ครบทุกข้อ จำนวน 10 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และ TOC ค่าดัชนีความสอดคล้องรวมได้ค่าเท่ากับ 0.94 ซึ่งเป็นค่าแสดงความเหมาะสมที่มีค่าสูง สำหรับแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 จำนวน 54 ข้อ และแบบทดสอบความซื่อสัตย์ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.24-0.69 แบบทดสอบความเมตตากรุณาได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.22-0.66 แบบทดสอบความมีวินัยในตนเองได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21-0.78 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความซื่อสัตย์ $\alpha = .81$ ความเมตตากรุณาได้ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .87$ และแบบทดสอบความมีวินัยในตนเองได้ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .86$ แบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็ก

ปฐมวัย มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 จำนวน 18 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.41-0.74 และค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .90$ แบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเอง มีค่า RAI เท่ากับ 0.92 ซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต 2 คน

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม มีดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลอง พบว่าก่อนการทดลองคะแนนความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเองมีค่าเฉลี่ย 9.89, 10.33 และ 10.61 คะแนนตามลำดับ ด้านเจตคติต่อจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 36.53 คะแนน และความประพฤติเชิงจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 26.61 คะแนนตามลำดับ และหลังการทดลองคะแนนความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเองมีค่าเฉลี่ย 16.11, 16.06 และ 16.61 คะแนน ด้านเจตคติต่อจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 51.08 คะแนนและความประพฤติเชิงจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 36.68 คะแนนตามลำดับ ซึ่งคะแนนค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ (สูงขึ้นร้อยละ 38.62) ด้านความรู้เกี่ยวกับความเมตตา กรุณา (สูงขึ้นร้อยละ 35.64) ด้านความรู้เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง (สูงขึ้นร้อยละ 36.12) ด้านเจตคติต่อจริยธรรม (สูงขึ้นร้อยละ 28.50) และด้านความประพฤติเชิงจริยธรรม (สูงขึ้นร้อยละ 27.45) แสดงว่าการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP เด็กปฐมวัยมีผลการเรียนรู้ทางจริยธรรมเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน

2.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเองมีความค่าเฉลี่ย 10.20, 10.57 และ 10.89 คะแนน ด้านเจตคติต่อจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 37.83 คะแนน และความประพฤติเชิงจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 28.26 คะแนนตามลำดับ และหลังการทดลองคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเองมีความค่าเฉลี่ย 10.71, 11.11 และ 11.46 คะแนน ด้านเจตคติต่อจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 38.63 คะแนนและความประพฤติเชิงจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 28.54 คะแนนตามลำดับ ซึ่งคะแนนค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ (สูงขึ้นร้อยละ 4.80) ด้านความรู้เกี่ยวกับความเมตตา กรุณา (สูงขึ้นร้อยละ 4.88) ด้านความรู้เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง (สูงขึ้นร้อยละ 4.99) ด้านเจตคติต่อจริยธรรม (สูงขึ้นร้อยละ 2.07) และด้านความประพฤติเชิงจริยธรรม (สูงขึ้นร้อยละ 1.00) แสดงว่าจริยธรรมด้านความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงของความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองมีค่าไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ($t = .43, P = .669$) ความเมตตากรุณา ($t = .39, P = .697$) และความมีวินัยในตนเอง ($t = .43, P = .670$) ด้านเจตคติต่อจริยธรรม ($t = 1.21, P = .228$) และความประพฤติเชิงจริยธรรม ($t = 1.34, P = .184$) แสดงว่าเด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง มีความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมใกล้เคียงกัน

2.4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมด้านของเด็กปฐมวัย หลังการทดลองในกลุ่มทดลองคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองมีค่าเฉลี่ย 16.11, 16.06 และ 16.61 ด้านเจตคติต่อจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 51.08 และความประพฤติเชิงจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 36.68 ตามลำดับ และของกลุ่มควบคุมคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองมีความค่าเฉลี่ย 10.71, 11.11 และ 11.46 ด้านเจตคติต่อจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 38.63 และความประพฤติเชิงจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 28.54 ตามลำดับ โดยค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ($t = 9.50, P = .001$) ความเมตตากรุณา ($t = 10.85, P = .001$) และความมีวินัยในตนเอง ($t = 10.13, P = .001$) ด้านเจตคติต่อจริยธรรม ($t = 20.31, P = .001$) และความประพฤติเชิงจริยธรรม ($t = 7.80, P = .001$) ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมในทุกด้านแสดงว่าในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองได้ดีกว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2.5 ผลการเผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อความเหมาะสมของการใช้รูปแบบและแผนการจัดประสบการณ์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด 4.70, 4.60 และ 4.50 ตามลำดับ ในหัวข้อของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมสามารถพัฒนาความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาเด็กให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและสร้างให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กันและข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดเท่ากัน ในหัวข้อของรูปแบบมีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ในการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยและสามารถพัฒนาเด็กให้ได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ มีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากัน 4.50 ค่าคะแนนเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมาก 4.40, 4.30 และ 4.20 ตามลำดับ ในหัวข้อของแบบสังเกตพฤติกรรมในการเรียนรู้จริยธรรมของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมที่จะเป็นเครื่องมือวัดและประเมินผลเด็กปฐมวัยและขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการจริยธรรมเด็กปฐมวัย ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก 4.20 เท่ากัน ในหัวข้อของคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เกิดความเข้าใจและนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้

เกิดผลตามจุดมุ่งหมาย มีความเหมาะสมกับการพัฒนาความประพฤตินิสัยจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยและสามารถนำไปประยุกต์และเกิดประโยชน์กับครูปฐมวัย สำหรับข้อ 8 เป็นเรื่องเกี่ยวกับแผนการจัดประสบการณ์รวมทั้งสิ้น 5 ข้อ ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 4.70 และ 4.60 เกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาของแผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าอยู่ในระดับมาก 4.40, 4.30 และ 4.20 ตามลำดับเกี่ยวกับสาระสำคัญของแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ของแผนจัดประสบการณ์และวิธีการประเมินของแผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมตามลำดับ

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่ได้ทดลองแล้วไปลองใช้ เป็นประเด็นที่ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มี 3 ประเด็น คือ ด้านการนำไปใช้ ด้านเนื้อหา และด้านการนำเสนอ ดังนี้

ประเด็นที่ 1. ด้านการนำไปใช้ ครูผู้สอนที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปใช้มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่เรียนรู้ได้ง่าย เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กทุกคน เป็นการฝึกให้เด็กพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ดี การเน้นจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความมีวินัยในตนเอง ในยุคปัจจุบันมีความสำคัญ และจำเป็น เพราะเด็กจะได้รู้จักความถูกต้องและเลือกจะทำสิ่งที่ถูกต้อง เด็กจะได้เติบโตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขนอกจากพัฒนาทางด้านจริยธรรมแล้วยังเป็นการพัฒนาสติปัญญาของเด็กในการคิด วิเคราะห์ จากประสบการณ์ที่ครูได้จัดให้ในชั้นแรก และการทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อย ๆ ทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางจิตใจ อารมณ์และสังคม รู้จักช่วยเหลือกัน กล้าแสดงออก เด็กมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ครูสามารถพัฒนาจริยธรรมเด็กได้ชัดเจนมากขึ้น ในขณะที่สังเกตเด็กในกลุ่มย่อย ๆ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออก จะเป็นตัวบ่งชี้ที่จะช่วยครูให้ชี้แนะเด็กได้ชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้กับเนื้อหาและจริยธรรมอื่น ๆ ได้ เพราะขั้นตอนวิธีการมีความชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้ได้เลย เป็นการเน้นการลงมือปฏิบัติ เช่น มีการทดลอง การสาธิต การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมุติ กิจกรรมเพลง การนำไปดูของจริง กิจกรรมเหล่านี้สร้างและกระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นอยากเรียนรู้

ประเด็นที่ 2. ด้านเนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP และแผนการจัดประสบการณ์ มีความเหมาะสมเข้าใจง่ายมีความละเอียดและชัดเจน กิจกรรมทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เนื้อหาของกิจกรรมที่จัดมีความชัดเจนเหมาะสมและนำไปใช้ได้ไม่ติดขัด ทำให้การเรียนการสอนของครูเป็นรูปธรรมมากขึ้น เด็กมีความสุขกับการทำงานเข้ากับเพื่อนได้มากขึ้น เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว กระตือรือร้นในการทำงาน ช่วยกันคิด แสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก เพราะทุกวันเด็กจะต้องออกมาแนะนำหน้าชั้นเรียน เด็กได้เห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น ทำให้เห็นถึงการพัฒนาจริยธรรมของเด็กได้ชัดเจนขึ้น

ประเด็นที่ 3. ด้านการนำเสนอ การนำเสนอรายละเอียดต่าง ๆ ชัดเจน ภาษาเข้าใจง่าย การลำดับเนื้อหากระชับไม่สับสน สื่อความหมายได้ชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจถึงความสำคัญ และขั้นตอนการดำเนินงานสามารถนำไปปฏิบัติทำการสอนอย่างมีความมั่นใจ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปราย ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่สร้างขึ้นจากการนำแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราและรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP และลักษณะจริยธรรมสำคัญที่นำมาพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เป็นการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ดังนี้

1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ พัฒนาการทางสติปัญญาเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวทั้งกับบุคคลและสิ่งแวดล้อมเป็นการจัดระบบโครงสร้างด้วยกระบวนการดูดซึมประสบการณ์และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา อันจะก่อให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง ตามวุฒิภาวะ ประสบการณ์และการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม เพียเจท์ เชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญาและพัฒนาการทางสังคมหรือจริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกัน คือ เด็กสามารถทำสิ่งที่ดีในทางจริยธรรม เด็กจะต้องมีความตระหนักต่อความคิดความเข้าใจในตัวเองที่จะบอกว่าเหตุใดเขาจึงทำสิ่งดี ๆ (Krogh. 1994 : 27) พัฒนาการทางสติปัญญาามี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการใช้การประสาทสัมผัส (Sensori-Motor Stage) เป็นขั้นทารกแรกเกิด-2 ปี ขั้นก่อนการคิดเป็นรูปธรรม (Preoperational Thought Stage) เป็นขั้นอายุ 2-7 ปี ขั้นการเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete Operations Stage) อายุ 7-11 ปี และขั้นเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม (Abstract Operations Stage) อายุ 11 ปีจนถึงผู้ใหญ่ และในการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะเป็นไปตามระดับขั้นของสติปัญญา มีขั้นตอนพัฒนาที่สำคัญ 2 ขั้นตอน คือ Heteronomous Stage รับกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมทำตามคำสั่ง และ Autonomous เชื่อว่ากฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงได้ การสร้างการเรียนรู้ทางจริยธรรมเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองและเกิดเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาด้วยการแสดงพฤติกรรมและลงมือกระทำ ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละวัย ต้องเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนได้สัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริงทั้งทางตรงและทางอ้อม (ดวงเดือน ศาสตราภกร. 2535 : 283-296; ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540 : 54-56; ชีวพรกุลนันทน์. 2544 : 16; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2544. : 49-59; ทิศนา ขัมมณี. 2547 : 13; Crain. 1980 : 79-89; citing Piaget. 1952; George S Morrison. 1998 : 129-136) มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้ทำการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ในการพัฒนาจริยธรรมและทักษะอื่น ๆ เช่น การพัฒนาทางจริยธรรม ได้แก่ การศึกษาของศิริวรรณ เจริญจิตติกุล (2533) บรรพต พรประเสริฐ (2531) อุษา พิงธรรม (2534) ประยูร บุญใช้ (2538) ไพรัตน์ อยู่สมบูรณ์ (2539) สุวิทย์ สุขหมั่น (2546) กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2547) ในด้านการพัฒนาทักษะอื่น ๆ ได้แก่ อัญชลี ไสยวรรณ (2531) วนิดา บุษยะภินันท์ (2532) สิริมา สิงห์ผลิน (2532) อลิสา เพ็ชรรัตน์ (2539) ฮาเมอร์ (Harmer. 2000)

โฮแกนและคริสติน (Hogan & Christine; <http://thailis-db.car.chula.ac.th/abift/detail.nsp>. 1992) ดังนั้น แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเรียนรู้ทักษะต่างๆ และจริยธรรมดังผลการวิจัยที่มีผู้ศึกษามา ทฤษฎีนี้จึงเป็นแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

1.2 ทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา แนวคิดและการพัฒนาจริยธรรม เป็นความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ โดยการซึมซับเอากฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากสังคมที่เติบโตมา พัฒนาการทางจริยธรรมขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมและสังคม สำหรับการประเมินความถูกต้องของพฤติกรรมจึงเกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักการเรียนรู้เชื่อมโยง หลักการเสริมแรงและการทดแทนสิ่งเร้า การเรียนรู้ คือ การสังเกตเลียนแบบจากผู้ใกล้ชิด บุคคล สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก การเลียนแบบจึงเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาทางสังคมของเด็ก โดยการสังเกตตัวแบบ เด็กมีทางเลือกใหม่ ๆ มากขึ้น เมื่อเด็กสะสมพฤติกรรมที่จะเป็นไปได้เอาไว้ และตัวแบบจะช่วยให้เด็กเลือกสถานการณ์ที่ดีที่สุดเอาไปใช้ปฏิบัติต่อไป เมื่อแสดงพฤติกรรมที่ดีก็จะให้รางวัลชมเชย จึงเป็นการเรียนรู้กระบวนการทางปัญญาและกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ว่าด้วยพฤติกรรม กระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อม ในขั้นของการรับตัวแบบมาเป็นกระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อมและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม ในการสร้างการเรียนรู้ให้เด็กต้องเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนโดยสัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริง (ดวงเดือน ศาสตราจารย์. 2535 : 390; ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2540; ชีราพร กุลนันทน์. 2544 : 13-23; สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2544 ; สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. 2545; กุลยา ดันติผลาชีวะ. 2547 : 36; Laura E Berk. 1996; Gorge's Morrison. 1998) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้้นำการจัดประสบการณ์แบบเทคนิคแม่แบบหรือตัวแบบซึ่งมีอยู่หลายประเภท ในการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมต่าง ๆ เช่น ในด้านความซื่อสัตย์ ศิริวรรณ ลี้กิจเจริญผล (2538) วรารณินี ราชสงฆ์ (2541) ด้านความเมตตากรุณา เช่น สุนีย์ ชินศักดิ์ (2525) วารี นิยมธรรม (2536) ประภาพร มั่นเจริญ (2544) คลอร์และเบรย์ ((Clore and Bray. 1978) และด้านความมีวินัยในตนเอง เช่น กัลยา ประสงค์เจริญ (2526) และจริยธรรมอื่น ๆ เช่น ชูพงษ์ ปัญจมะวัตติ (2531) แบบดูรา โรสและโรส (Bandura, Ross & Ross. 1961) และซูลซ์ (Schulze 1987) ดังนั้น หลักการแนวคิดและทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา จึงเป็นแนวคิดสำคัญใช้ในการพัฒนาจริยธรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

1.3 แนวคิดรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำโดยผ่านประสบการณ์รวมทั้งสิ่งที่ผู้เรียนรู้ จากการกระทำ ทั้งความคิดและความรู้สึก รวมถึงการทบทวนแล้วลงมือกระทำ เกิดผลที่ตามมาเปลี่ยนแปลงตัวผู้กระทำและเกิดการเรียนรู้ในสิ่งนั้นอย่าง เป็นกระบวนการและเป็นการบูรณาการของการจัดการศึกษาทั้งเป็นหลักการเรียนรู้สำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียน

เป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วยหลักการเรียนรู้พื้นฐาน 2 อย่าง คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) ดังนี้

1.3.1 การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีพัฒนาการมาจากแนวคิดของดิวอี้ เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือกระทำ ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP เป็นการประสานระหว่างการนำประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาใช้เป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้และเป็นการศึกษาที่เพิ่มประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์โดยใช้ประสาททั้ง 5 ของผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการสังเกตและบรรยากาศของสิ่งแวดล้อม โดยใช้โครงสร้างของกลุ่มเป็นกลุ่มย่อย ๆ จัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาทางคัมภีร์ในศาสนา สำหรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มี 4 ขั้นตอน เป็นการนำเอาหลักธรรมทางศาสนาเป็นขั้นตอนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดจริยธรรมกับผู้เรียนโดยตรง (Rufino B. Legaspi. 1975 : 49-57,62 ; Cesare. 1980 : 171-172) ซึ่งมีขั้นตอน (สมบุญธน์ แสงประสิทธิ์. มปป 4-9 ; คณะกรรมการคำสอนแห่งประเทศไทย. 2525) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP จึงได้นำรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP เป็นแกนหลักในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีวิธีการที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ที่นำไปใช้ได้ในการเรียนการสอน เช่น การเรียนในห้องปฏิบัติการ การจำลองสถานการณ์ การอภิปราย การบรรยาย การเขียนรายงาน การทัศนศึกษา บทความตีพิมพ์ในวารสาร การออกภาคสนาม การนำเสนอปกเปล่า การวิจัยสนาม การเรียนรู้ทางวิชาชีพต่าง ๆ การสาธิต เกม และการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นประสบการณ์ไปพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะและจริยธรรมต่าง ๆ เช่น อัญชลี ไสยวรรณ (2531) วนิดา บุษยะกนิษฐ์ (2532) วไลพร พงษ์ศรีทัศน์ (2533) ดวงแก้ว คงเพชรศักดิ์ (2539) ศศิธร ดีเหมาะ (2539) เปรมวดี คฤเดช (2540) สิริวรรณ นันทะสานนท์ (2541) พนิดา จันทกรานต์ (2544) พอเพ็ญ ไกรนรา (2545) เยาวดี สุวรรณาคะ (2545) จิราพร รัตนศรีสิน (2547) พรปภัสสร ปริญชาญกุล (2547) หลุยส์ โอแกน (Louise Organ. 1974) มาแควส์และหลุยส์ (Marques and Louise 1976)

1.3.2 กระบวนการกลุ่ม การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบการกลุ่มมีความสำคัญต่อการปลูกฝังเด็กและเยาวชน เพราะเป็นการทำงานที่เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกันทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มยังช่วยให้ได้รู้จากการปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น ๆ ทำให้การเรียนรู้ต่าง ๆ เต็มไปด้วยความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา เป็นผลให้ผู้เรียนซาบซึ้งและจดจำได้นานตลอดจนสามารถฝึกนิสัยให้เข้าสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (สมณฑา พรหมบุญ และคณะ. 2540) มีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการค้นพบด้วยตนเอง เน้นกระบวนการ (Process-Oriented) ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application of knowledge) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน (ทิตนา เขมมณี. 2537) กิจกรรมซึ่งใช้ในการเรียนการสอนกระบวนการกลุ่ม เช่น

การเล่นเกม (Games) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเล่นร่วมกัน สอนจริยธรรมในการเล่น และเมื่อจบเกมแล้วควรมีการวิเคราะห์ แนวคิด คติธรรมรวมถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การเล่นบทบาทสมมุติ (Role Play) ต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงออกของผู้แสดง เพื่อให้เข้าใจเหตุผลและความรู้สึกของผู้แสดงที่แสดงออกเป็นพฤติกรรม การศึกษากรณีตัวอย่าง (Case) เพื่อให้สมาชิกได้มีการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ การให้เหตุผล และมีแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นคำตอบของสิ่งที่ต้องการสอน โดยไม่จำเป็นต้องสอนโดยตรง การสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ ตลอดจนเลือกปฏิบัติจากสถานการณ์หรือสภาพที่เขากำลังเผชิญอยู่ ละคร (Acting) จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเหตุผลในการแสดงพฤติกรรมของผู้อื่นมากขึ้น และการอภิปรายหลังจากแบ่งกลุ่มย่อยและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้สอนจะให้สมาชิกของทุกกลุ่ม อภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนวิเคราะห์การเรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกัน

การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเทคนิคที่นักจิตวิทยาได้ทำการทดลองแล้วว่าเป็นการสอนที่สนใจ คำนึง และจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น กระบวนการกลุ่มจึงส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้และปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการยอมรับจากกลุ่ม กล่าวคือ ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้สมาชิกสามารถปฏิบัติตนให้เป็นไปตามความต้องการของกลุ่ม มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสนุกสนาน และมีชีวิตชีวาจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อกัน อีกทั้งยังช่วยปลูกฝังความรู้ความเข้าใจซึ่งเกิดจากการได้ปฏิบัติจริง ทำให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพอันเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ได้นำเรื่องลักษณะและกิจกรรมของกระบวนการกลุ่มไปพัฒนาจริยธรรมให้ผู้เรียนในด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ วรรณณี ราชสงฆ์ (2541) ศิริวรรณ เจริญจิตติกุล (2533) พัฒนาในด้านความเมตตากรุณา ได้แก่ สมชาย พุ่มนิล (2525) บรรพต พรประเสริฐ (2531) อุษา พิงธรรม (2534) ศิริวรรณ จันทะสานนท์ (2541) รัตนา บำรุงชาติ (2532) คลอร์และเบรย์ ((Clare and Bray. 1978) พัฒนาในด้านความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ จันทรีดิถนอมคล้าย (2539) ศศิธร ดีเหมาะ (2539) สันหพัฒน์ อรุณชาติ (2535) กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2546) ศศินันท์ นิลจันทร์ (2547) ในด้านจริยธรรมอื่น ๆ ได้แก่ สุนีรัตน์ ฤทธิ์ชงชัยเลิศ (2530) จงใจ ชัยกิจ (2530) อุบล เวียงสมุทร (2538) อลิสา เพ็ชรรัตน์ (2539)

2. คุณลักษณะจริยธรรมจากข้อกำหนดที่กรมวิชาการ แนวปรัชญาจัดการศึกษาคาทอลิก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานด้านผู้เรียนในระดับก่อนประถม ประถมและมัธยม นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยและแผนการศึกษาแห่งชาติ (2545-2549) ได้กำหนดไว้มีลักษณะจริยธรรมที่คล้ายคลึงกันและมีความหมายใกล้เคียงกันลักษณะจริยธรรมสำคัญที่ควรนำมาพัฒนา คือ ลักษณะจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง กล่าวคือ

2.1 ความซื่อสัตย์เป็นจริยธรรมที่มีความสำคัญอันดับแรกที่ต้องมีในตัวบุคคลในสังคมที่เจริญแล้วดังที่พระพุทธเจ้าระบุไว้ในขวาสาธรรมและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรื่องการทำงานก็ทรงเน้นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสำคัญ คือให้เน้นประโยชน์และเน้นธรรม จริยธรรมความซื่อสัตย์เป็นปัญหาที่เรื้อรังมานาน เกิดขึ้นในทุกวัยและทุกวงการ ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติอย่างยิ่ง ควรเร่งดำเนินการ ปลุกฝัง และส่งเสริมให้สมาชิกของสังคม โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยซึ่งจะเป็นเยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังของชาติในอนาคต ให้เป็นคนที่มียุทธธรรมความซื่อสัตย์ซึ่งเป็นหนึ่งในหลายด้านของจริยธรรมที่ องค์การการจัดการศึกษา ได้กำหนดลักษณะนิสัยและพฤติกรรมจริยธรรมที่ควรพัฒนา (กรมวิชาการ 2523 , มีเกล การไรชาบาล 2542, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542, 2544 และแผนการศึกษาแห่งชาติ 2545 – 2549) จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สามารถส่งเสริมและปลุกฝังให้เกิดกับเด็กปฐมวัยได้โดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม การให้แรงเสริมทางสังคม และการใช้กิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมุติ และการเล่านิทาน และเทคนิคแม่แบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในการนำกิจกรรมต่าง ๆ มาพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความซื่อสัตย์ เช่น เกยูร รัตนสาขา (2516) อรพินทร์ นาคประดิษฐ์ (2518) เมธี โพธิ์พัฒน์ (2523) จงจรัส แจ่มจันทร์ (2524) ประเสริฐ เอื้อนครินทร์ (2524) สมเชื้อ วงศ์ปาลมานนท์ (2526) ศิริวรรณ เจริญจิตติกุล (2533) ทิฆัมพร สุภาพ (2534) พงนี้อยู่ สุระสว่างค์ (2534) ศิริวรรณ ลี้กิจเจริญผล (2538) วรณณีนี ราชสงฆ์ (2541) ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา (2542) สุวิทย์ สุขหมั่น (2546) มาเควส์ตและหลุยส์ ((Marques and Louise. 1976) ชูลย์ (Schulze. 1987) ฮาร์ททอธอร์นและเมย์ ((Hartshorne and May. 1952) ไรท์ (Wright. 1975)

2.2 ลักษณะด้านความเมตตากรุณาเป็นจริยธรรมที่สำคัญ อันก่อให้เกิดสันติสุขและเป็นเครื่องค้ำจุนโลกสังคม ความเมตตากรุณาเป็นจริยธรรมที่มุ่งความสุขของผู้อื่น เป็นการลดความสำคัญของตนเอง ความสุขจึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การให้คนในสังคมไทยมีจริยธรรมที่สอดคล้องกับจริยธรรมนี้ ต้องปลุกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่ยังเป็นเด็กปฐมวัย การมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับเด็กและการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมของครูที่สอดคล้องกับความต้องการตามธรรมชาติของเด็กจะส่งเสริมให้เด็กรู้จักแสดงความรัก ช่วยเหลือกันและกัน ทำงานร่วมกันซึ่งจะทำให้เด็กเรียนรู้ถึงการปรับตัว พุดจาไพเราะ นำคนกับผู้อื่นได้ อันเป็นการให้ความเมตตากรุณากับเด็ก และพอสรุปได้ว่า จริยธรรมด้านความเมตตากรุณาสามารถส่งเสริมและปลุกฝังให้เกิดกับเด็กปฐมวัยด้วยการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ โดยผ่านกิจกรรมการเล่านิทาน การเล่นเกม อ่านหนังสือภาพ วิถีกลุ่มสัมพันธ์กัน เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดก หุ่นจำลอง การแสดงบทบาทสมมุติจากหุ่นเชิดมือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในการนำกิจกรรมต่าง ๆ มาพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความซื่อสัตย์ ได้แก่ บรรพต พรประเสริฐ (2531) อุษา พึ่งธรรม (2534) รังสิมันต์ สุนทรไชยา (2535) ศิริวรรณ ฉันทะสนา นนท์ (2541)ประภาพร มั่นเจริญ (2544) สุวิทย์ สุขหมั่น (2546) มิดลสกี ไบรอันและบรีคแมน (Midlarsky, Bryan and Brickman. 1973) คลอร์และเบรย์ (Clare and Bray. 1978)

2.3 คุณลักษณะความมีวินัยในตนเองเป็นจริยธรรมที่สำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ให้เป็นผู้มีวินัยในตนเอง รู้จักกาลเทศะมีระเบียบปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ สามารถควบคุมตนเองได้สังคมจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้แต่ละคนจะต้องมีวินัยในตนเอง รู้จักเคารพปฏิบัติตาม

กฎเกณฑ์ ที่สังคมกำหนดไว้ และเป็นความต้องการของสังคมที่พัฒนาแล้วทั่วโลก และจำเป็นอย่างยิ่ง ต้องฝึกให้เกิดมีขึ้นในตนเองตั้งแต่เด็กและสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและเด็ก รวมทั้งการจัดประสบการณ์ ที่เหมาะสมของครู ที่สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงาน ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ซึ่งจะ让孩子เรียนรู้ถึงการปรับตัว รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีความ รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน อันเป็นการฝึกความมีวินัยในตนเองให้กับเด็ก จึงพอสรุปได้ว่า จริยธรรมความมีวินัยในตนเองสามารถส่งเสริมและปลูกฝังด้วยการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ โดยผ่าน ทางกิจกรรม การเล่านิทาน การเล่นเกม กิจกรรมสร้างสรรค์ บทบาทสมมุติ การสาธิตกิจกรรมเพลง การฝึกปฏิบัติจริง และเทคนิคแม่แบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในการนำ กิจกรรมต่าง ๆ มาพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความ คื่องานวิจัยของนภาพร ทับถม (2538) จันทร์ดี ถนอมคล้าย (2539) ศศิธร ดีเหมาะ (2539) ณัฐพล กล้าหาญ (2540) กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2546) ทศไนยวรรณ จิตตสุธานนท์ (2546) ศศินันท์ นิลจันทร์ (2547)

สรุปได้ว่า จริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง สำคัญ อย่างยิ่งในการที่จะปลูกฝังและเสริมสร้างให้เกิดกับเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นอนาคตของประเทศสามารถ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมดังนี้ การเล่านิทาน กิจกรรมเพลง การเล่นเกม การอ่าน หนังสือนิทาน กิจกรรมกลุ่ม หุ่นจำลอง ฝึกปฏิบัติจริง เทคนิคแม่แบบ และการเล่นบทบาทสมมุติ

จึงกล่าวได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP เป็นรูปแบบในเชิง บูรณาการระหว่างทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของ แบนดูราและรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของแบบ CCP มาเป็นกรอบในการสร้าง เมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ดังกล่าวไปใช้ จึงมีความเหมาะสมกับ ครูผู้สอนและเด็กปฐมวัย เด็กจึงมีความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยใน ตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมตามที่คาดหวังไว้ นอกจากการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP แล้ว ยังได้แบบทดสอบวัดความรู้ แบบวัดเจตคติ และ แบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย

3. ด้านคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ในเรื่องการนำไปใช้และเนื้อหาของเอกสารคู่มือประกอบการนำไปใช้ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และ TOC ค่าดัชนีความสอดคล้องรวมได้ค่าเท่ากับ 0.95 และด้านคุณภาพของแผนการจัด ประสบการณ์ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และ TOC ค่าดัชนีความสอดคล้องรวมได้ค่า เท่ากับ 0.94 ซึ่งเป็นค่าแสดงความเหมาะสมที่มีค่าสูง สามารถอภิปรายได้ว่า การสร้างรูปแบบการ จัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจาก การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้ความชัดเจนเป็นรูปแบบ การจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นประสบการณ์
2. ขั้นการร่วมมือ
3. ขั้นการวิเคราะห์

4. ขั้นสรุป

5. ขั้นการปฏิบัติ/นำไปใช้

จึงกล่าวได้ว่า ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ได้ดำเนินการเป็นกระบวนการไปตามลำดับขั้นตอน มีหลักการแนวคิดทฤษฎี จุดมุ่งหมาย มีการอธิบายลักษณะของการจัดการเรียนการสอน มีการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายอย่างเป็นกระบวนการและมีการอธิบายเกี่ยวกับวิธีการสอนและเทคนิค อันจะช่วยให้กระบวนการสอนนั้นหรือการเรียนรู้นั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับทิสนา แคมมณี (2547 : 211-222) และมีความสัมพันธ์กับงานวิจัยของเชย์เลอร์ และคนอื่น ๆ (Saylor; et al. 1981) ได้ทำการวิจัย รูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบแผนการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ การจะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนใดจะต้องมีหลักเกณฑ์เพื่อให้เกิดผลตามที่จุดมุ่งหมายกำหนดและให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

4. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ในกลุ่มทดลอง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ด้านเจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยในทุกด้าน ปรากฏว่าหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ค่าคะแนนเฉลี่ยมีแนวโน้มสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ กล่าวคือ หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP เด็กปฐมวัยมีจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองด้วยการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้มีโอกาสสัมผัส มีการร่วมมือ วิเคราะห์ และสรุปร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ใหม่จากตนเองและผู้อื่น (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2547:36) มีความคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้า สิ่งที่สำคัญคือเกิดจริยธรรม ความช่วยเหลือกัน การแบ่งปัน การชักชวนกันเก็บของเข้าที่ มีการเตือนกัน กล้าแสดงออก เกิดการยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ เจริญจิตติกุล (2533) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติมีการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สัมพันธ์กับ อุษา พึ่งธรรม (2534) พบว่า เด็กที่ได้รับการสอนแบบเล่นเกมแบบร่วมมือมีความเอื้อเฟื้อสูงขึ้น และสูงกว่าเด็กที่ได้รับการสอนแบบธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่รับ .05 และศศิธร ดีเหมาะ (2539) พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนด้านความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่รับ .05 สำหรับอลิศา เพ็ชรรัตน์ (2539) พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบเล่าเรื่องซ้ำ มีความสามารถในการจับใจความสูงขึ้น มีความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายสูงขึ้นและวรรณคดีนิ ราชสงฆ์ (2541) พบว่า เด็กที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและบทบาทสมมติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนศิริวรรณ ฉันทนาสนนท์ (2541) พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการใช้เหตุผลเชิง

จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคอลเลอร์และเบร์รี่ (1978) พบว่า ทักษะคิดของเด็กมีความมั่นคง สอดคล้องกับสวีย์สุขหมั่น (2546) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการทางพฤติกรรมจริยธรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทศไวยวรรณจินตสุรานนท์ (2546) พบว่า นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีการควบคุมตนเองก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกรรณิการ์พงษ์เลิศวุฒิ (2547) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานประกอบละครสร้างสรรค์ก่อนและระหว่างจัดกิจกรรมโดยเฉลี่ยรวมและจำแนกรายด้านในแต่ละช่วงสัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติในกลุ่มควบคุม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย กล่าวคือ หลังการทดลองกลุ่มควบคุม พฤติกรรมจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างก่อนการทดลอง เนื่องจากเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบปกติตามหลักการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ถึงแม้จะมีเกณฑ์มาตรฐานด้านผู้เรียนเป็นเรื่องจริยธรรม ในมาตรฐานที่ 1 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544) กิจกรรมที่เป็นจัดเน้นประสบการณ์ แต่ไม่เข้าถึงกระบวนการร่วมมือ การคิดวิเคราะห์ การสรุปร่วมกันทำให้เด็กเกิดการปฏิสัมพันธ์กันน้อย ความร่วมมือน้อย การคิดแก้ปัญหาร่วมกันน้อย พฤติกรรมทางจริยธรรมจึงเกิดค่อนข้างยาก ทำให้เด็กไม่เกิดการเรียนรู้ทั้งทางสติปัญญาและจริยธรรม ตามทฤษฎีด้านการจัดการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ดังนั้นเด็กในกลุ่มควบคุม จึงไม่พบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

6. ก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม กล่าวคือ เด็กปฐมวัยทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติและการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP มีลักษณะที่คล้ายกัน เนื่องจากเด็กปฐมวัย ที่เป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีลักษณะด้านความรู้ ความสามารถ บุคลิกภาพ ประสบการณ์ อายุใกล้เคียงกัน ความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมจึงไม่แตกต่างกัน

7. หลังจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีคะแนนความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

$P < .01$ ทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรม กล่าวคือ เด็กปฐมวัยทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติและการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP เด็กปฐมวัยมีความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าสูงกว่ากลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่าหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรม ดีกว่ากลุ่มควบคุม เนื่องจากเด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมตามขั้นตอนกระบวนการ การจัดการเรียนรู้จริยธรรมทั้ง 5 ขั้นตอน ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญและสัมพันธ์กัน ดังนี้

ขั้นประสบการณ์ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้กับเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิ นิทาน เพลง เกม คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย บทบาทสมมุติ การดูจากของจริง เป็นกิจกรรมที่สร้างให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ทางปัญญาจากการที่เด็กปฐมวัยได้ใช้ส่วนประสาทในการเห็น ได้ฟัง ได้จับ ได้ดม เหล่านี้ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมที่เคยมีอยู่ เป็นประสบการณ์ใหม่ และกิจกรรมที่จัดให้เด็กสร้างความกระตือรือร้น กระตุ้นเร้าใจให้เด็กมีความเข้าใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวรรณิณี ราชสงฆ์ (2541) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมเทคนิคแม่แบบและบทบาทสมมุติมีการให้เหตุผลจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 สอดคล้องกับประภาพร มั่นเจริญ (2544) พบว่า กิจกรรมพัฒนาความรู้สึกและการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์มีผลต่อพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสัมพันธ์กัน ศศิพันธ์ นิลจันทร์ (2547) พบว่า การใช้กิจกรรมเล่านิทานมีผลต่อพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงกล่าวได้ว่า การจัดประสบการณ์ในกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับเด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

ขั้นการร่วมมือและขั้นการวิเคราะห์และขั้นสรุป เป็นขั้นของการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างภายในกลุ่มมีการร่วมมือกัน คิดแสดงความคิดเห็นเกิดการยอมรับกัน เกิดกระบวนการแก้ปัญหา เกิดความคิดสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัยได้เข้ากลุ่มย่อย มีความสัมพันธ์กันซึ่งการใช้วิธีการกลุ่มมีผลต่อการพัฒนาทางสติปัญญาและสังคมยังเป็นการพัฒนาจริยธรรมความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ รัศมี โพนเมืองหล้า (2543) พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากการร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมีความกล้าแสดงออกและเห็นคุณค่าตัวเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเวลตี้ (Welty. 1993 : 548) พบว่า วิธีการสอนที่เน้นกลุ่มสัมพันธ์เป็นพื้นฐาน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยการ

เปิดเผยตนเอง ซึ่งมีผลทำให้รู้สึกว่าการแสดงออกและคุณค่าในตัวเอง และณัฐพล กล้าหาญ (2540) พบว่า การใช้กิจกรรมกลุ่มพัฒนาความมีวินัยในตนเองผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของเด็กที่ใช้ศึกษากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีพฤติกรรมวินัยสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สัมพันธ์กับพนิดา จันทร์กรานต์ (2544) พบว่า เด็กที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีคะแนนเชาว์อารมณ์สูงกว่าทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และสุวิทย์ สุขหมั่น (2546) พบว่า กระบวนการจริยธรรมกลุ่มมีผลพฤติกรรมจริยธรรมด้านความสามัคคี, ความเมตตากรุณา, ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงกล่าวได้ว่า ขั้นตอนการร่วมมือ ขั้นตอนการวิเคราะห์และขั้นตอนการสรุป เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมทางด้านสติปัญญา จิตใจและจริยธรรม

ขั้นตอนการปฏิบัติ/นำไปใช้ เมื่อเด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์เกิดการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การร่วมมือ วิเคราะห์ สรุป ทำให้เห็นคุณค่า เข้าใจในสิ่งที่ได้รับเป็นประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับความรู้แล้วเกิดความซาบซึ้งเห็นคุณค่าแล้วปฏิบัติแสดงออกเป็นพฤติกรรมจริยธรรม ดังนั้นสรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ทั้ง 5 ขั้นตอนสามารถเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในการพัฒนาจริยธรรมและทักษะต่าง ๆ ให้เกิดกับผู้เรียน ดังการศึกษาของเปรมวดี คฤหเดช (2540) พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจการทำงานเป็นทีม มีทักษะในการทำงานเป็นทีม มีกระบวนการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีผลการปฏิบัติในการแก้ปัญหาร่วมกันเป็นทีมและมีความพึงพอใจในการทำงานเป็นทีมหลังจากการฝึกอบรมดีกว่าก่อนการฝึกอบรม สอดคล้องกับเยาวดี สุวรรณาคะ (2545) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนและความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเพิ่มมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากความคิดเห็นของผู้เรียน พบว่า การอบรมด้วยวิธีการการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ทำให้เกิดความสนุกสนาน คลายเครียด มีความสามัคคีช่วยเหลือกันและกันมากขึ้น รู้จักทำงานในชีวิตร่วมกับผู้อื่น เกิดความรัก ความผูกพันและความรู้สึกที่ดีต่อกัน และจิราพร วัฒนศรีสิน (2547) พบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมด้วยขั้นตอน 6 ขั้นตอน คือ คิดและลงมือทำ การแสดงออก การร่วมมือ การทบทวน การวิเคราะห์และการสรุปผล ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณาและความซื่อสัตย์สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับพรประภัสสร ปริญญาญกุล (2547) พบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ด้วย 4 ขั้นตอน คือ สร้างประสบการณ์ อภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นสรุปและขั้นประยุกต์ มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการทำงานเป็นทีม และความสามารถในด้านทักษะการทำงานสูงกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับซอททิล (Sottile, 2000) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของการสอนเชิงประสบการณ์ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในวิทยาลัย พบว่า ผลการจัดการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ช่วยพัฒนา

ทักษะการแก้ปัญหา เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลซึ่งประกอบด้วยความไว้วางใจ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทักษะทางสังคมและเสริมสร้างความสามารถทางร่างกาย สัมพันธ์กับฮาเมอร์ (Hamer. 2000) ได้ศึกษาเรื่องผลของการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน การประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ พบว่า การนำเอาเทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มาใช้ในชั้นเรียนช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ และหลุยส์โอแกน (Louise Organ 1974 : 162-165) ได้ศึกษาการใช้วิธีการ CCP (Christian Communities Program) เป็นเครื่องมือเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ของโรงเรียน 3 แห่ง ในระดับ High School คือ St.Joseph's College, Santo Mino Academy และ Christo Rey Regional High School ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่า วิธีการแบบ CCP เป็นเครื่องมือในการควบคุมสติสัมปชัญญะเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ การทดสอบครั้งที่ 2 เครื่องมือและตัวชี้วัดที่ต้องคงที่นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงความคิดไปในทางบวกมากขึ้นและมีทัศนคติเป็นคริสต์มากขึ้นและผลอีกข้อที่สำคัญเกี่ยวข้องกับครูในโรงเรียนที่ใช้วิธีการ CCP มีความเชื่อมั่นในวิธีการสอนบูรณาการกิจกรรมอย่างหลากหลายและบุคลิกภาพของครูพัฒนาขึ้น

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ทั้ง 5 ขั้นตอน รวมทั้งเนื้อหาจุดประสงค์เชิงจริยธรรมที่นำมาบูรณาการใช้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายทำให้เด็กเกิดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมได้ตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

8. ผลการเผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อความเหมาะสมของการใช้รูปแบบและแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 10 รายการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด 4.70, 4.60 และ 4.50 และในระดับมาก 4.40, 4.30 และ 4.02 ตามลำดับ และผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่ได้ทดลองแล้วไปลองใช้ เป็นประเด็นที่ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมี 3 ประเด็น คือ ด้านการนำไปใช้ ด้านเนื้อหา และด้านการนำเสนอ ดังนี้

ประเด็นที่ 1. ด้านการนำไปใช้ ครูผู้สอนที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปใช้มีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่เรียนรู้ได้ง่าย เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กทุกคน เป็นการฝึกให้เด็กพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ดี การเน้นจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความมีวินัยในตนเอง ในยุคปัจจุบันมีความสำคัญและจำเป็น เพราะเด็กจะได้รู้จักความถูกต้องและเลือกจะทำสิ่งที่ถูกต้อง เด็กจะได้เติบโตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขนอกจากพัฒนาทางด้านจริยธรรมแล้วยังเป็นการพัฒนาสติปัญญาของเด็กในการคิดวิเคราะห์ จากประสบการณ์ที่ครูได้จัดให้ในชั้นแรก และการทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อย ๆ ทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางจิตใจ อารมณ์และสังคม รู้จักช่วยเหลือกัน กล้าแสดงออก เด็กมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ครูสามารถพัฒนาจริยธรรมเด็กได้ชัดเจนมากขึ้น

ในขณะที่สังเกตเด็กในกลุ่มย่อย ๆ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออก จะเป็นตัวบ่งชี้ที่จะช่วยครูให้ชี้แนะเด็ก ได้ชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้กับเนื้อหาและจริยธรรมอื่น ๆ ได้ เพราะ ขั้นตอนวิธีการมีความชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้ได้เลย เป็นการเน้นการลงมือปฏิบัติ เช่น มีการทดลอง การสาธิต การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมุติ กิจกรรมเพลง การนำไปดูของจริง กิจกรรมเหล่านี้สร้างและกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นอยากเรียนรู้

ประเด็นที่ 2. ด้านเนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP และ แผนการจัดประสบการณ์ มีความเหมาะสมเข้าใจง่ายมีความละเอียดและชัดเจน กิจกรรมทุกขั้นตอน มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เนื้อหาของกิจกรรมที่จัดมีความชัดเจนเหมาะสมและนำไปใช้ได้ไม่ติดขัด ทำให้การเรียนการสอนของครูเป็นรูปธรรมมากขึ้น เด็กมีความสุขกับการทำงานเข้ากับเพื่อนได้มากขึ้น เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว กระตือรือร้นในการทำงาน ช่วยกันคิด แสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก เพราะทุกวันเด็กจะต้องออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน เด็กได้เห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น ทำให้เห็นถึง การพัฒนาจริยธรรมของเด็กได้ชัดเจนขึ้น

ประเด็นที่ 3. ด้านการนำเสนอ การนำเสนอรายละเอียดต่าง ๆ ชัดเจน ภาษาเข้าใจง่าย การลำดับเนื้อหากระชับไม่สับสน สื่อความหมายได้ชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจถึงความสำคัญ และ ขั้นตอนการดำเนินงานสามารถนำไปปฏิบัติทำการสอนอย่างมีความมั่นใจ

ข้อเสนอแนะของครูที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมที่ผ่านการทดลองแล้วไปลองใช้

1. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปใช้ เกิดประโยชน์ทั้งด้าน ตัวเด็กและตัวครู ดังนี้

ด้านตัวเด็ก เด็กได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้นทางจริยธรรมทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม ในการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยๆ ช่วยให้สามารถมองเห็นพัฒนาการของเด็กได้ ชัดเจนมากกว่าการมองเป็นกลุ่มใหญ่ๆซึ่งครูสามารถช่วยเด็กบางคนที่ยังมีพัฒนาการบางด้านที่ไม่ พร้อมได้ง่ายขึ้น เช่น เด็กที่ไม่เคยออกมาแสดงหน้าชั้น หรือออกมาพูดแสดงความคิดเห็น ก็สามารถ ทำได้ดีขึ้น เด็กมีความตระหนักรู้มากขึ้น ในการปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อนกับกฎของห้อง และสามารถชักชวนเพื่อนให้ร่วมกิจกรรมได้ดีขึ้น เด็กมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กดีขึ้น และเล่นร่วมกันดีขึ้น

ด้านครูผู้สอน ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ต้องเตรียมสื่อและการเตรียมการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ เช่น การสร้างสถานการณ์ บทบาทสมมุติ ทำให้ครูมีความกระตือรือร้นมากขึ้น ครูต้อง ช่วยกระตุ้นให้เด็กบางคนที่ไม่ค่อยกล้าแสดงออก ให้มีความมั่นใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง ครูได้ แนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมและขณะเดียวกันครูก็ได้พัฒนาจริยธรรมของตัวครูไปด้วย ทำให้ครูเกิดความมั่นใจในการสอนตามรูปแบบนี้

2. ด้านจริยธรรม ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในสิ่งที่ครูสอน คือ พฤติกรรมทั้งในด้านคำพูด สายตา การสัมผัส กิริยาท่าทาง ตลอดจนน้ำเสียง เพราะเด็กเรียนรู้ได้ง่ายจากผู้ใกล้ชิด ต้องเอาใจ ใส่สนใจเด็กทุกคน ครูต้องพากเพียรอดทน

3. ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ครูต้องใช้คำถามที่ชี้แนะให้เด็กคิดวิเคราะห์ ด้วยการใช้เทคนิคการตั้งคำถามให้เหมาะสม ต้องคอยสังเกตอย่างใกล้ชิดขณะที่เด็กทำงานร่วมกันในกลุ่ม เพื่อการชี้แนะและให้กำลังใจด้วยคำชมเชยหรือรางวัลอย่างเหมาะสม

4. การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP นี้ จะทำให้ทั้งครูและเด็ก เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมทางสติปัญญา ทางจิตใจ อารมณ์และสังคม เด็กสนุกสนานในการเข้ากลุ่มและกระตือรือร้นอยากทำงาน มีการคิดวางแผน แก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยกัน ฟังความคิดเห็นของเพื่อน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้มีความคิดสร้างสรรค์ ขณะเดียวกันครูต้องคิดวางแผนในการจัดประสบการณ์และขั้นตอนการเรียนรู้ให้เด็กอย่างเหมาะสม ทำให้เด็กและครูมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้ในจริยธรรมอื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาได้

จากผลของการแสดงความคิดเห็นจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ของครูที่นำรูปแบบที่ผ่านการทดลองแล้วไปลองใช้ น่าจะอภิปรายได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย และบทบาทของครูมีความสำคัญมาก เพราะตัวของครูเองเป็นต้นแบบที่มีอิทธิพลต่อเด็กอย่างยิ่ง เด็กแต่ละคนเป็นทั้งผู้สังเกตและเป็นต้นแบบ แต่พฤติกรรมที่เรียนรู้จากเด็กด้วยกันอาจมีทั้งพฤติกรรมที่ดีและไม่ดี ด้วยว่าการเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบเกิดขึ้นได้เสมอ ดังนั้นทฤษฎีการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบจึงให้ความสำคัญมากสำหรับครู (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544 : 242-244) ครูจึงควรพัฒนาบุคลิกภาพ การกระทำและวาจา ให้เหมาะสมที่จะแบบที่ดีในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้มีจริยธรรมตามลักษณะที่พึงประสงค์และสังเกตพฤติกรรมเด็กอย่างใกล้ชิดเพื่อจะได้ช่วยเหลือและส่งเสริมได้ทันเวลาอย่างเหมาะสมตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ขณะเดียวกันครูต้องเป็นผู้มีจริยธรรม โดยเฉพาะความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์ มีอารมณ์มั่นคง นอกจากทักษะการสอนด้านวิชาการแล้ว ครูต้องรู้พัฒนาการของเด็ก การเรียนรู้ของเด็ก และวิธีการสื่อสารกับเด็กอย่างเหมาะสม ดังนั้นครูจึงเป็นสภาพแวดล้อมทางจริยธรรมของเด็ก เป็นต้นแบบที่เหมาะสมให้แก่เด็ก ตามการเรียนรู้โดยการสังเกตของแบนดูลา ดังนั้นครูต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งด้านจริยธรรม ทักษะการสอน ทักษะการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก จึงจะได้ผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้

จากผลการทดลองและผลจากการเผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย พอจะกล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยนี้เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและวิธีการจัดการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่สัมพันธ์กันมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาจริยธรรมในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม รวมทั้งพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

ข้อสังเกตที่ได้จากงานวิจัย

จากการสังเกตของผู้วิจัยที่พบแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านตัวเด็ก

1.1 จากการสังเกตพบว่า เด็กกลุ่มทดลองมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกันและเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้นจากการเข้ากลุ่ม หลังจากใช้ไปได้ 2 สัปดาห์

1.2 นอกจากวิธีการจัดกลุ่มผู้วิจัยได้จัดไว้ในแผนจัดประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ แล้ว ถ้ามีการให้เลือกจัดกลุ่มตามความสมัครใจ เด็กจะชอบจับกลุ่มเฉพาะคนที่เด็กชอบหรือคุ้นเคย หรือบางคนไม่มีใครเอาเข้ากลุ่ม และครูต้องเข้าช่วย ผ่านไปได้ 3 สัปดาห์เด็กจะเข้ากันได้

1.3 ในสัปดาห์แรก ๆ เด็กยังไม่กล้าตอบหรือแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม สำหรับเด็กที่ชอบแสดงความคิดเห็น มักจะเป็นคนสั่ง ไม่ฟังความคิดเห็นของเพื่อน แต่ผ่านไป 3-4 สัปดาห์ เด็กยอมรับฟังกันมากขึ้น และเด็กที่ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าพูดในกลุ่ม ในสัปดาห์ที่ 8 เริ่มกล้าพูดหน้าชั้นเรียน และอาสาออกมาช่วยเพื่อนมากขึ้น

1.4 เด็กรู้จักรอคอย เพื่อนที่ยังใช้อุปกรณ์ในกลุ่มไม่เสร็จ เด็กจะรู้จักรอ จนกว่าเพื่อนจะทำเสร็จ

1.5 เด็กชอบกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติให้เป็นตัวแสดงต่าง ๆ และการแต่งเล่าเรื่องเอง เด็กมีจินตนาการดีขึ้น

1.6 เด็กมีความภูมิใจเมื่อได้รับคำชม และเสียงปรบมือจากเพื่อน ๆ และจะพยายามทำสิ่งนั้นบ่อย ๆ

1.7 เด็กที่เคยชอบบอกให้เพื่อนทำตาม ยอมรับฟังเพื่อนและรู้จักแบ่งปันมากขึ้น เด็กมีการแบ่งงานกันทำ เช่น คนหนึ่งเป็นคนตัด อีกคนเป็นคนทากาว ส่งให้อีกคนปะ และอีกคนระบายสี เป็นต้น

2. ด้านตัวครู

2.1 ครูมีความกังวลในช่วง 2-3 สัปดาห์แรก บางครั้งครูลืมขั้นตอน เพราะ ต้องสอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.2 ครูมีความกระตือรือร้นในการซักถาม กลัวผิดขั้นตอน และมีทักษะในการวาดรูปได้ดี มีเทคนิคในการเล่านิทาน น้ำเสียงครูชวนให้อยากติดตามเรื่อง

2.3 ครูมีเทคนิคในการจัดการเรียนรู้ได้ดี เช่น เด็กคุยกันเสียงดัง ครูจะพูดเบา ๆ เด็กจะค่อย ๆ เงียบ ๆ

2.4 ครูมีความอดุสาหะ บอกกล่าวย้ำเสมอ ๆ ในจริยธรรมที่ครูสอนและมีอารมณ์ดี

2.5 ครูได้พัฒนาจริยธรรมไปด้วย เพราะต้องเป็นแบบอย่างในจริยธรรมนั้น ๆ ที่ครูนำไปสอนกับเด็ก

3. ด้านกระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย มีกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542 ตามมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 13) ผลจากการศึกษาวิจัยได้ข้อสังเกตด้านกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ผู้สอนต้องให้โอกาสเด็กได้สัมผัสกับสิ่งที่เกิดขึ้นในลักษณะของรูปธรรม ประสบการณ์ตรงของจริง และทั้งประสบการณ์ทางอ้อม การฟัง การอ่าน การดู การจับ ลูบคลำ เหล่านี้จะเป็นเชื้อต่อการเรียนรู้ กิจกรรมที่จัดพาเด็กไปดูต้นไม้ ส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นไม้ สอนเรื่องจริยธรรมความเมตตากรุณา รักสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลาย การทดลองเรื่องน้ำ นอกจากเนื้อหาเกี่ยวกับน้ำแล้วยังสอนจริยธรรมการประหยัดการรู้คุณค่าของน้ำและจริยธรรมการทำงานร่วมกันช่วยกันประดิษฐ์กระทง ฯลฯ จะเป็นการส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางปัญญา การเรียนรู้ทางสังคม ด้วยกันมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคล ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก ทั้งเป็นการสร้างเจตคติที่ดี กิจกรรมจึงควรให้เด็กมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็น

2. การร่วมมือการวิเคราะห์และการสรุป เป็นการได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน ครูควรใช้คำถามที่ชี้ชวนให้เด็กวิเคราะห์ สำหรับขั้นนี้จะเป็นการเข้ากลุ่มทุกครั้ง การร่วมมือเป็นการแสดงออกถึงจริยธรรมความเมตตากรุณาทุกครั้งที่เด็กให้ความร่วมมือในกลุ่ม เด็กมีความเมตตากรุณาแล้วเด็กจะภูมิใจอยากช่วยกันทำงานให้เสร็จซึ่งเป็นการฝึกวินัยในตนเอง ครูจึงควรระมัดระวังอย่าลืมการให้คำชมเชย ในขั้นตอนเหล่านี้ จะเป็นโอกาสที่เด็กจะได้ค้นพบการเรียนรู้ใหม่ ๆ จากเพื่อนในกลุ่ม ครูควรระมัดระวังการครอบงำความคิดของเด็กให้เด็กคิดตามครู สำหรับเด็กบางคนครูอาจจะต้องชี้แนะเพราะศักยภาพของเด็กแต่ละคนไม่เท่ากัน ครูต้องคอยสังเกตดูเด็กขณะทำงานร่วมกัน

3. การนำปฏิบัติหรือการนำไปใช้ เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกครั้งเด็กจะมีการลงมือปฏิบัติจากการเรียนรู้ในขั้นต้น จากการวิเคราะห์และสรุปร่วมกันแล้วปฏิบัติ เด็กรู้จักการอยู่ร่วมกัน ต้องช่วยกันมีการแบ่งงานกันทำ คนหนึ่งช่วย คือ ภาพ อีกคนนำเสนอ เด็กก็ได้ปฏิบัติความเมตตากรุณาความมีวินัยในตนเอง คือ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และความซื่อสัตย์คือ เด็กสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อนได้ ฉะนั้นครูจึงต้องมีวิธีการสรุปอย่างชัดเจน ร่วมอภิปรายและสรุปกิจกรรมพร้อมกับเด็กทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ สามารถนำไปจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัยซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษา

ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 12) และนโยบายการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พุทธศักราช 2545-2549 กำหนดทิศทางการปฏิบัติในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นตัวเด็กเป็นสำคัญ คือ เน้นการคิด การคิดสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถแสดงออกซึ่งความคิดและความรู้สึกละเอียดและเหมาะสม มีความกระตือรือร้นในการใฝ่รู้และการอยากรู้อยากเห็น รวมทั้งปฏิรูปวิธีการถ่ายทอดความรู้ วิธีการเรียนรู้ วิธีคิด และสื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างความพอใจและความสุขให้แก่เด็กปฐมวัย (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 16-17) มีความสัมพันธ์กับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี กำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านจริยธรรม คือ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในระดับสถานศึกษา

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นแผนงานประจำปีและต่อเนื่องในการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยด้วยการทำความเข้าใจและกระตุ้นครูปฐมวัยให้เกิดความตระหนักว่า การพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญยิ่งในสังคมปัจจุบัน และต้องถือเป็นการพัฒนาจริยธรรมทั้งตัวครูและเด็กปฐมวัยไปพร้อม ๆ กัน ด้วยการจัดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม สนับสนุนให้ครูปฐมวัยได้ทำความเข้าใจกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP และนำไปจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีเวลา อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอย่างเพียงพอและมีความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์อย่างหลากหลาย ต้องใช้เวลาในการเตรียมและการวางแผน การจัดสร้างสถานการณ์ การติดต่อประสานกับแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ นอกห้องเรียน เป็นต้น

1.3 ผู้บริหารเองและครูต้องตระหนักและประพฤติตนทั้งพัฒนาตนเองเป็นผู้มีจริยธรรม ด้วยวาบุคลิก ท่าทาง คำพูดและการแสดงออกต่าง ๆ เด็กปฐมวัยจะเลียนแบบได้อย่างรวดเร็วตามธรรมชาติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

2.1 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยไปใช้ ควรเตรียมตัวครูเป็นพิเศษ ให้เป็นผู้มีความประพฤติดี มีศีลธรรม จริยธรรม มีจรรยาบรรณ ทั้งกาย วาจาและใจ พร้อมทั้งมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาจริยธรรม และฝึกทักษะการนำรูปแบบไปใช้ โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งด้านจริยธรรมและทักษะการใช้รูปแบบ เพื่อฝึกจริยธรรม ทั้งศึกษาทำความเข้าใจคู่มือและวิธีใช้แผนการจัดประสบการณ์ให้ชัดเจนก่อนนำไปใช้จริง

2.2 การวางแผนการสร้างสถานการณ์ให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้จริยธรรมการเตรียมเนื้อหาต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

4.3 การจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์อย่างเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมและสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ให้เด็กได้มีโอกาสนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในการเรียนรู้ ด้วยการลงมือกระทำ ผ่านทางประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ครูได้เตรียมจัดไว้

4.4 ดำเนินการตกลงกับเด็กในการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ต้องการพัฒนาในแต่ละครั้งที่สอน และทบทวนคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ได้ทำการสอนไปแล้ว

4.5 การใช้คำถามกระตุ้นเด็กควรเป็นคำถามที่สั้นกะทัดรัด เข้าใจง่ายจะช่วยกระตุ้นให้เด็กได้ฝึกหัดคิดวิเคราะห์ได้เร็วขึ้น เช่น ทำอย่างไร รู้สึกอย่างไร ทำไม เหตุใด เป็นต้น

4.6 การดำเนินการสอนเป็นไปตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ทั้ง 5 ขั้นตอน ขั้นประสบการณ์ เน้นประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ขั้นการร่วมมือ จัดกิจกรรมกลุ่มย่อย เพื่อส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์และการสร้างจริยธรรม ขั้นวิเคราะห์ สนับสนุนการพัฒนาทางความคิดและการสร้างจริยธรรม ขั้นสรุป ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากประสบการณ์เดิมและพัฒนาจริยธรรม และขั้นปฏิบัติ / นำไปใช้ ฝึกทักษะการปฏิบัติและการแสดงออกในทางที่ดีมีจริยธรรม ครูปฐมวัยควรเปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้สัมผัสกับประสบการณ์ที่หลากหลาย สร้างปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มและติดตามสังเกตดูการกระทำต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น การทำงาน การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น ความคิดสร้างสรรค์ การยอมรับกันและกัน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามข้อตกลง การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นต้น เพื่อครูผู้สอนสามารถพัฒนาจริยธรรมเด็กได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน

4.7 การเสริมแรง ครูผู้สอนควรให้เสริมแรงกับเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสม ด้วยการให้คำชมหรือรางวัลอย่างเหมาะสมเมื่อเด็กกระทำหรือแสดงออกในทางที่ดีและถูกต้อง เช่น เมื่อเด็กพูดเพราะ ครูให้คำชมและเพื่อนปรบมือให้ เด็กอื่นๆ ก็จะเลียนแบบพูดเพราะด้วย เพราะแรงเสริมจากคำชมของครูและเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ไม่ควรเสริมแรงทางลบ

4.9 การประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งด้านเนื้อหาและจริยธรรมด้วยการสังเกตเป็นวิธีการประเมินที่ครูผู้สอนเด็กปฐมวัยสามารถปฏิบัติได้ตามสภาพจริง ซึ่งเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้จริยธรรม เนื่องจากการสังเกตมุ่งเน้นที่พฤติกรรมการแสดงออกของเด็กปฐมวัย ทำให้ครูผู้สอนสามารถเข้าใจการแสดงออกของเด็กในการพัฒนาทางจริยธรรม

4.10 ควรมีการติดตามผลการเรียนรู้ของเด็กหลังการทดลองแล้ว เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นครูต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งด้านจริยธรรม ทักษะการสอน ทักษะการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก จึงจะได้ผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปพัฒนาจริยธรรมด้านอื่น ๆ และทักษะด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะทางภาษา เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปใช้ในการเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน หรือโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับโรงเรียนที่อยู่เขตนอกเมือง
3. ควรมีการทดลองวิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปใช้กับโรงเรียนในสังกัดอื่นเปรียบเทียบผลการวิจัยระหว่างโรงเรียนสังกัดต่าง ๆ
4. ควรมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระดับช่วงชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ตั้งแต่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้นไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ วิวัฒน์ธนิษฐ. (2545). การศึกษาองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินูญานิพนธ์ กศม. (การวัดผลการศึกษา).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2515). การศึกษาหาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมและองค์ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2524). คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533).
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2526). แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2539). การประเมินผลจากสภาพจริง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2537). คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในโครงการวิจัยและพัฒนา
 ระบบงานแนะแนวในและนอกสถานที่, ศูนย์แนะแนวการอาชีพ. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2523). แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. รายงานการประชุมวิชาการเกี่ยวกับ
 จริยธรรมไทย. 23-27 มกราคม 2523 กรุงเทพฯ.
- . (2540). "หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540". กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
 ลาดพร้าว.
- . (2546). "หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2546". กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
 ลาดพร้าว.
- . (2546). "คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2546". กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
 ลาดพร้าว.
- กรมการศาสนา. กระทรวงศึกษาธิการ. (2521). คู่มือครูจริยศึกษาระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมการวัฒนธรรม. (2497). เอกสารวัฒนธรรมฉบับที่ 2 แนวการศึกษาวัฒนธรรมภาคปฏิบัติ
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กัณฑ์ประเสริฐ.
- กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ. (2546). ผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์
 ต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินูญานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กันยา ประสงค์เจริญ. (2526). ผลการใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความรู้สึก
 รับผิดชอบ. ปรินูญานิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- กัลยา สุวรรณรอด. (2537). การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินญาณิพนธ์ กศม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา คุณานุรักษ์. (2543). พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- กาญจนา ไชยพันธุ์. (2541). กระบวนการกลุ่มทางการศึกษา. ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กิตติพงศ์ วงศ์สุนทร. (2526, มิถุนายน). จริยธรรมพื้นฐานที่สอดแทรกได้ทุกวิชา. มิตรครู 26(17) : 21-23 :15.
- กิริติ บุญเจือ. (2534). จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- กุลยา ดันติผลาชีวะ. (2545). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทเอ็ดมันแพรสโปรดักส์ จำกัด.
- (2545, มกราคม). "การประเมินตามสภาพจริง." วารสารการศึกษาปฐมวัย. ปีที่ 6 (ฉบับที่ 1) : 26-33.
- (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : บริษัทเอ็ดมันแพรสโปรดักส์ จำกัด.
- เกยูร รัตนสาขา. (2516). ความแตกต่างทางจรรยาบรรณระหว่างเด็กหนึ่บ้านกับผู้ปกครอง. วิทยานิพนธ์ คม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- โกเศศ ดัวงอินทร์. (2528). ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คม. (สาร์ตติศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- โกวิท ประวาลพฤกษ์. (2529). การพัฒนาจริยธรรม (เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษาหน่วยที่ 1-5) พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ขัตติยา กรรณสูตร. (2547). การสังเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยคุณธรรมพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทย: การเชื่อมโยงสู่นโยบาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.).
- คณะกรรมการคำสอนแห่งประเทศไทย. (2525). คู่มือครูชีวิตคริสตังค์ เล่ม 2. กรุงเทพฯ : ธีระการพิมพ์.
- คณะทำงานจัดทำแนวดำเนินการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา. (2536). แนวทางการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : (ม.ป.ท).

- คณะกรรมการการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม. (2530). แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดู.
- จงใจ ชัยกิจ. (2530). การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาลที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาโดยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์. ปรินญานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บางแสน. ถ่ายเอกสาร .
- จงจรัส แจ่มจันทร์. (2524). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนนทบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา นาคะรัต. 2527. ผลของตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ คม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์ดี ถนอมคล้าย. (2539). การพัฒนาวินัยในตนเองด้านความอดทนของเด็กปฐมวัยที่มีสติปัญญาแตกต่างกันด้วยวิธีการเล่นิทานประกอบหุ่นมือโดยมีการใช้คำถามก่อน ระหว่าง และหลังการเล่นิทาน. ปรินญานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตรา ชนะกุล. (2539). การศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มย่อย. ปรินญานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินดา น้ำเจริญ. (2540). การศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผนปฏิบัติทบทวน. ปรินญานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินดา อาจิสมาพร. (2523). ศึกษาปัญหาจริยธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 ในเขตการศึกษา 2.. วิทยานิพนธ์ คม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จิราพร วัฒนศรีสิน (2547). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ปรินญานิพนธ์ กศด. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรพรรณ สุขตลอดชีพ. (2530). ผลของการแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- จิรภรณ์ วสุวัต. (2540). การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลตามแนวคอนสตรัคติวิสต์โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ. วิทยานิพนธ์ คม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชมรมศิษย์เก่าEAPI. (1980). สมณสาส์นว่าด้วยเรื่อง “พระสงฆ์” (1971) คู่มือ แนะนำการสอนคำสอนทั่วไป. ราชบุรี : วิศวการพิมพ์.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2535). “ความรู้คู่คุณธรรม” รวบรวมความเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2542, เมษายน-มิถุนายน). กลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาบุคคล: การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จุลสารพัฒนาข้าราชการ. 18(2) : 3-14.
- ชัยพร วิชชาวุธและธีราพร อูวรรณโณ. (2530). แนวคิดและพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรม : จริยธรรมกับการศึกษา. โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการคณะครุศาสตร์ กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2531). พฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน : ศึกษาตามแนวคิดจิตวิทยาสังคม กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2542). “แนวคิดและพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรม” ในความรู้คู่คุณธรรม. ไพฑูรย์ สินลารัตน์ หน้า 120-134 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2533, มีนาคม). “การเรียนรู้แบบร่วมมือ” ประชากรศึกษา. 40(60) : หน้า 19.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2524). คุณธรรมและจริยธรรม : หลักและวิธีการพัฒนาจริยศึกษาในสถาบันศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- ณรงค์ศักดิ์ ทะละภัก. (2529). “วินัยกับการพัฒนาเด็ก” การพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : ศิวพรการพิมพ์.
- ณัฐพล กล้าหาญ. (2540). การพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง ด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กรณีศึกษา : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านดอนลำดวน. วิทยานิพนธ์ กศม. (การประถมศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงแก้ว คงเพชรศักดิ์ (2539) ผลการใช้กลุ่มฝึกอบรมที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาแนะแนว). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิก. (2520). จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย. ฉบับที่ 21 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2523). “จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน”. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). พฤติกรรมศาสตร์ 2 : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- (2526). ครูกับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน. จุลสารฉบับที่ 4
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (2538). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ กรุงเทพฯ.
- ดาวเดือน ศาตรภัทร. (2535). การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก. ภาควิชาจิตวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดาวนภา กิตติสาโร. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อ
ความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเจ้าพระยา
โดยใช้วิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์เชิงคาโนนิคอล. วิทยานิพนธ์ กศม. (การวิจัยและ
สถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ทิम्मพร สุภาพ. (2535). การวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ คม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ทศนา แคมมณี. (2535). "หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย"
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ : บริษัทเมธีทัตส์ จำกัด.
- ทศนา แคมมณี. (2547). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ เหมะธูลิน. (2533). การพัฒนาแบบวัดความเอื้อเพื่อพ่อแม่และเสียสละสำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ คม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนัยวรรณ จินตสุขานนท์. (2546). ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการ
ควบคุมตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชัยภูมิ
อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการศึกษา).
ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ทวี บุญยเกตุ. (2515). พ่อสอนลูก กรุงเทพฯ : เพ็ญอักษร.
- ธนพร แยมสุตา. (2542). การพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ที่เน้นการเรียนรู้
ทางปัญญาสังคมโดยใช้ฟอร์ทโฟลีโอ. วิทยานิพนธ์ คด. (การอุดมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ธรรมปิฎก, พระ. (2541). *ธรรมกับการพัฒนาชีวิต*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2536). *โครงสร้างอำนาจของชุมชน : ศึกษากรณีชุมชนชาวอโศก*.
วิทยานิพนธ์พ.บ. (พัฒนสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- (2540). *การศึกษาด้านความมั่นคงทางครอบครัวของกลุ่มแรงงาน
ในภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการในจังหวัดสมุทรปราการ*. รายงานการวิจัย.
สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- (2547). *การศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการขัดเกลาทาง
สังคมและลักษณะทางจิตใจกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทย*. สำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.).
- ธีระ ชัยยุทธยรรยง และคณะ. (2539). *ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพกับกิจกรรมการ
พิจารณาสร้างเสริมค่านิยมที่มีต่อระดับพัฒนาค่านิยมและเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความ
ซื่อสัตย์*. ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธีราพร กลุณานันท์. (2544). *การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*.
คณะครุศาสตร์ : สถาบันราชภัฏนครสวรรค์
- ธีระพร อูวรรณโณ. (2526, กรกฎาคม). *แล้วจะเสริมสร้างจริยธรรมกับคนวัยใด*. ครุศาสตร์.
11(14) : 1-6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2526). *การสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยด้านจริยธรรม*. หน่วย 8-15
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- (2530). *จริยธรรมกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีร เจริญวัฒนา. (2540). *รายงานปัญหาและความต้องการของผู้สอนจริยธรรมในจังหวัดภาคใต้*.
กรุงเทพฯ : กองการศึกษาและศาสนสัมพันธ์.
- ธำรง บัวศรี. (2517, ตุลาคม). *ความมุ่งหมายของการสอนจริยศึกษาในโรงเรียน*. วารสารศึกษา
เอกชน. 2 ; 21. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
- นราพร ทับถม. (2538). *วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลมโดยเน้น
สิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นวลศิริ เป่าโรหิตย์. (2520). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นาดยา ปิณฑานนท์. (2529). *การพัฒนาจริยธรรม*. การทำความเข้าใจในค่านิยม (เอกสาร
การสอนชุด วิชา หน่วยที่ 6-10). พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บรรจง จันทรสา. (2527). *ปรัชญาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- บรรเทา กิตติศักดิ์. (2533). *"ปริทัศน์เรื่องจะพัฒนาบุคคลให้มีคุณธรรมและจริยธรรมได้อย่างไร"*
แนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชนในปัจจุบัน.
กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เอ. ลิฟวิ่ง จำกัด.

- บุญมี แทนแก้ว. (2539). ปรัชญาเบื้องต้น. หนังสือทั่วไป
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2545). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การวัดประเมินการเรียนรู้.
ศูนย์ศึกษาตามแนวพระราชดำริ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประยูร บุญใช้. (2538). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
5 โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก. ปรินิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเทิน มหพันธ์. (2510). คู่มืออบรมนักเรียน ชลบุรี : วิทยาลัยวิชาการศึกษา
บางแสน.
- (2520). เทคโนโลยี 301 : เทคโนโลยีทางการสอน. พิษณุโลก :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเทือง ภูมิภักดิ์. (2535). การปรับปรุงพฤติกรรม : ทฤษฎีและการประยุกต์. ปทุมธานี :
วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในพระราชูปถัมภ์.
- ประภาพร มั่นเจริญ. (2544). ผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาความรู้สึกร่วมและการใช้ตัวแบบ
สัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ คม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- ประภาพร นิลอรุณ. (2530). ความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยของเด็กปฐมวัยในท้องถิ่น
ที่มีปัญหาทางภาษา โดยใช้วิธีสอนมุ่งประสบการณ์ทางภาษา. ปรินิพนธ์ กศม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐศรี เอื้อนรินทร์. (2524). การทดลองใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้าน
ความซื่อสัตย์. ปรินิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐไชย สุขสอาด. (2533). การศึกษาความก้าวร้าวในสถานการณ์การกีฬาของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คม. (พลศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ :
ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- เปรมฤดี ฤทธิเดช (2540). การพัฒนาชุดฝึกอบรมเชิงประสบการณ์เพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีม
สำหรับนักศึกษาพยาบาล. ปรินิพนธ์ กศด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ผาณิต เป็นแข. (2544). ผลการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปา เพื่อการพัฒนา
จริยธรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ คม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ฝ่ายงานอภิบาลและธรรมทูตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร. (2542). คำสอนพระศาสนจักร
คาทอลิก : ภาค 3 : ชีวิตในพระคริสตเจ้า. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- พนม พงษ์ไพบูลย์และคณะ. (2546). รวมกฎหมายการศึกษาเข้าสู่โครงสร้างใหม่
กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- พจน์ย์ สุระตรงค์. (2534). การโกหกของเด็กในช่วงอายุ 5-11 ปี. ปรินูญานิพนธ์ กศม.
(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- พรปภัสสร ปริญาญกุล. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์เพื่อ
เสริมสร้างลักษณะการทำงานสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ.
วิทยานิพนธ์ คด. (อุดมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พิกุลทอง ศรีเมือง. (2535). การเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามการสอนแบบมโนทัศน์ที่มีต่อผลการสอนสองแบบ.
ปรินูญานิพนธ์ กศม. (หลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พนิดา จันทรกรานต์. (2544). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาเชาวน์อารมณ์
ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์.
วิทยานิพนธ์ คม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พิมพ์ไพ ทองไพบูลย์. (2529). การเปรียบเทียบการเรียนรู้พฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กจากตัวแบบ
ในนิทานประกอบภาพกับตัวแบบในนิทานประกอบหุ่นมือ. วิทยานิพนธ์ คม. (จิตวิทยา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2520). การศึกษาของไทย. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- พัชรี สวนแก้ว. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. คุรุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
สวนดุสิต. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล จำกัด.
- พรรณรศม์ เก้าธรรมสาร. (2533, กุมภาพันธ์). "การเรียนรู้แบบทำงานรับผิดชอบร่วมกัน"
สารพัฒนาหลักสูตร. 95 : 35-37.
- พรรณี ข.เจนจิต. (2545). จิตวิทยาการเรียนการสอน พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระวรศักดิ์ วรธมฺ โม. (2522). ครุกับศีลธรรม. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์

พระราชวรมนูณี (ประยูร ปยุตโต). (2523). แนวทางพัฒนาจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา

----- (2523). พจนานุกรมพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

----- (2528). พจนานุกรมพุทธศาสตร์. ฉบับประมวลธรรม.

กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์

พระเมธีธรรมาภรณ์. (2534). "ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมจริยศาสตร์และจริยศึกษา" ในความรู้
คู่คุณธรรม : รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและการศึกษา. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

พุทธทาสภิกขุ. (มปป). การบำเพ็ญบารมีที่ถูกต้องแนวทาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมสาร
พอเพ็ญ ไกรนรา. (2545). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง
พยาบาลกับผู้ใช้บริการ สำหรับนักศึกษาพยาบาล. ปรินูญานิพนธ์ กศด. (การอุดมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ไพรัตน์ อยู่สมบูรณ์. (2539). การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและนิสัยรักการอ่านในเด็กก่อนวัย
เรียนโดยการเล่านิทานแบบไม่จบเรื่องก่อนนอน. ปรินูญานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยา
พัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เพชรชมพู เทพพิพิธ. (2532). ความสัมพันธ์ระหว่างความชอบหนังสือการ์ตูน รายการโทรทัศน์
และเกมคอมพิวเตอร์ กับ พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
วิทยานิพนธ์ คม. (โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เพียงจิต ไรจน์สุภรัตน์. (2531). เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัย ที่ทำกิจกรรม
วาดรูปเป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคล. ปรินูญานิพนธ์ กศม. (การศึกษา
ปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ภรณ์ คุรุรัตน์. (2524). ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

----- (2537). ความมีวินัยด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและ
ปัญหา และการจัดกิจกรรมปกติ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภิกขุญเณ เจนเจริญวงศ์. (2530). การเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของ
นักเรียนจากการอ่านหนังสือภาพที่มีการเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและ
ทางลบ. วิทยานิพนธ์ คม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. (2542). คำสอนพ่อ ประมวลพระบรม
ราโชวาทและพระดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน /มูลนิธิโดยต่างประเทศไทย
และมูลนิธิสตรี-สตูดิโอ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.

- มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร. (2547, เมษายน). การปลูกฝังจริยธรรมเด็ก. วารสารปฐมวัย ปีที่ 8 (2) : 9-14. กรุงเทพฯ : บริษัทเอดิสัน เพรสโปรดักส์ จำกัด.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2532). เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วย 11-15 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
- (2524). เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมวัยเด็ก เล่ม 3. กรุงเทพฯ : วิเคเตอร์การพิมพ์.
- มีเกล กาไรชาบาล (บาทหลวง). (2542). ปรัชญาการศึกษาคาทอลิก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- เมธี โพธิ์พัฒน์. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สัมพันธ์และความซื่อสัตย์ของ เด็กไทย. ปรินญาณินพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวดี สุวรรณาคะ. (2545). การปฏิรูปการศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ : หลักสูตรและการ เรียนรู้. (เอกสารการประชุมวิชาการ พัฒนากำลังคนด้านสุขภาพประจำปี 2545). สถาบัน พระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- ราชราชบัณฑิตยสถาน. (2524). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพฯ : นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น
- (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพฯ : นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น
- (2531). พจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติ กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- รังสิมา สีนะพงษ์พิพิธ. (2540). ผลของการใช้ตัวแบบในนิทานห่มมือต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าว ในเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ คม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา บำรุงญาติ. (2532). ผลของการพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้ห่มมือ การเล่านิทาน และการใช้แถบเสียงนิทาน. ปรินญา นินพนธ์ ศศม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัศมี โพนเมืองหล้า. (2543). การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงจากการจัดกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณินพนธ์ กศม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ระวี ภาวิไล. (2531). ศาสนากับปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กระรัต
- ราศรี ทองสวัสดิ์. (2539). เอกสารอบรมเชิงปฏิบัติการ “กลยุทธ์การสอนอนุบาล.” กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป. (2546). *แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สถาบันสวัสดิภาพและพัฒนาเด็ก มูลนิธิเด็ก.
- โรแบร์ต โกสเต, คุณพ่อ. (2539). *คำสอนคริสตชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- ลัดดา คำแก้ว. (2528). “ความสัมพันธ์ระหว่างมโนคติเกี่ยวกับตนกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา.” ในเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง *การวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษา*. ครั้งที่ 4. หน้า ข – 120 – 7 – 123. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____ . (2542). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- ละมัย การญจะนะประโชติ. (2534). *การพัฒนาจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน*. ปรินญานิพนธ์ กศม. (บรรณรักษ์ศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. (2537). *การพัฒนาจริยธรรมของเด็ก : การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2539). *หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม*. ลพบุรี : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วรวรรณนิ ราชสงฆ์. (2541). *การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง*. ปรินญานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วชิรญาณวงศ์, กรมหลวง, สมเด็จพระสังฆราชเจ้า. (2515) *ธรรมานุกรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วัชร ฐวธรรม. (2525). *ยุทธวิธีในการพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฝึกหัดครู.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : บริษัทตันออ 1999 จำกัด.
- วาริ นิยมธรรม. (2535). *ผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดกเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2*. ปรินญานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนา มัคคสัน. (2539). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ คด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- วัลลภ กันทรัพย์. (2527, พฤษภาคม). จริยธรรมกับพฤติกรรมด้านคุณลักษณะ. วารสารการวิจัย การศึกษา. (14) 4 .
- วัลลภา จันทรเพ็ญ. (2544). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของ นักศึกษาชาวอุตสาหกรรม ตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา. วิทยานิพนธ์ คด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิมลรัตน์ วิมลรัตนกุล. (2547). การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมความสามารถทางการขับร้อง ของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กวัยอนุบาลโดยการประยุกต์ใช้ แนวคิดทางดนตรีของโคดาอ. วิทยานิพนธ์ คม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์-มีนาคม). ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่ บางครั้งก็พลาดได้. ข่าวสารวิจัยการศึกษา. ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 : 8-11.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- วิลาวณีย์ ผือกผ่อง. (2536). พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยและความสามารถในการ ใช้กล่อมเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์. (ศิลปศึกษา) โดยใช้คำถามประกอบ. ปรินญานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิณี ชิตเชิดวงศ์. (2537). การศึกษาเด็ก. กรุงเทพฯ : บุรพาสาสน์.
- วิวัฒน์ อัสวานิชย์. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย. ปรินญานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิโรจน์ วโรตมปราโมทย์. (2547). การพัฒนารูปแบบโปรแกรมสนทนาออนไลน์ที่ใช้ เทคนิคกระบวนการกลุ่มที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วม สำหรับนิสิตบัณฑิตศึกษา. วิทยานิพนธ์ คม. (โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2543). ความสามารถทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง. ในอัจฉรา สุขารมณ์, วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี และ อรพินทร์ ชูชม (บรรณาธิการ), รวบรวมบทความทางวิชาการเรื่อง อีคิว, หน้า 63-87 กรุงเทพฯ : ชมรมผู้สนใจอีคิว
- วีระ บำรุงรักษ์. (2523). "จริยวิทยา (Moralogy)" ในแนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย : การ ประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย 22-27 มกราคม 2523. กรุงเทพฯ : กรม วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- วีระ อาภรณ์รัตน์. (1995). ทิศทางการสอนคำสอนในประเทศไทย : การฟื้นฟูคำสอนสำหรับเอเชีย เพื่อเข้าสู่ปี 2000 และต่อ ๆ ไป. กรุงเทพฯ : ศูนย์คริสตศาสนธรรมอัครสังฆมณฑล.
- วนิดา บุษะกะนิษฐ์ (2532). ผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการกับแบบปกติที่มีต่อทักษะการเปรียบเทียบของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วนิดดา ก้องธรนินทร์. (2545). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียน ในกรุงเทพฯ : ศึกษาเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. (การจัดโครงการสวัสดิการสังคม) สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- วรรณิ์ รักธรรม. (2515). การศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความต้องการผลสัมฤทธิ์และความรู้สึกกับผิดชอบของเด็กไทยเชื้อชาติไทยและเด็กไทยเชื้อชาติจีน. ปรินญานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ รักวิชัย. (2533). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วริยา ชินวรรณโณ(บก.). (2526). นานาทศนะเกี่ยวกับจริยธรรม. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วไลพร พงษ์ศรีทัศน์. (2533). การศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศาสนา, กรม. (2521). ศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.
- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี. (2525). จริยศาสตร์ศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- . (2540). รายงานการปฏิรูปการศึกษาของประเทศเกาหลี. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). จิตวิทยาสังคมทฤษฎีและปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ศศิธร ดีเหมาะ. (2539). การศึกษาผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศม. (วิทยาการแนะแนว). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ศศินันท์ นิลจันทร์. (2547). ผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย. ปรินญานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีนารถ ศรีสุริยะ. (2512). แบบเรียนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : อรุณสภา.
- ศรีเรือน แก้วกังวล. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย เล่ม 1-2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริวรรณ ลীগิจเจริญผล. (2538). ผลของการใช้ตัวแบบเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ กศม. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

ศิริวรรณ เจริญจิตติกุล. (2533). ผลของการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้บทบาทสมมติ. วิทยานิพนธ์ คม. (จิตวิทยา).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ศึกษานิเทศก์, หน่วย กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2525). รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมของครูโรงเรียนกรมสามัญศึกษาด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน.

กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

----- (2529). หลักการและทฤษฎีการ

ปลูกฝังเสริมสร้างจริยธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

สกล เทียงแท้. (2524). ผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

สงบ ลักษณะ. (2524, กันยายน – ธันวาคม). "การศึกษาและพัฒนาจริยธรรมไทย", การวัดผลการศึกษา. 3(2) : 29 – 57.

สบโชค พูลนวม. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกรับผิดชอบ. วิทยานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมจิตต์ สุวรรณวงศ์. (2542). การศึกษาการจัดสภาพการณ์ส่งเสริมความคิดเชิงคุณธรรมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมเชื้อ วงศ์ปาลามานนท์. (2526). การศึกษาค่านิยมจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาในสถาบันการศึกษาครูที่ตั้งอยู่ในเขตซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม. วิทยานิพนธ์ กศม. (การอุดมศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. ถ่ายเอกสาร.

สมบูรณ์ ชิตพงศ์. (2544). การจัดและประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรม" ใน การวัดและการประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบูรณ์ แสงประสิทธิ์. (มปป). ตามรอย. นครปฐม : ศูนย์อบรมคริสตศาสนธรรม.

สมพร เทพสิทธิ. (2536). ปัญหาเกี่ยวกับศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์.

- สมพงษ์ สิงหะพล. (2541-2542). เทคนิคการสอนของการเรียนแบบร่วมมือ. (Cooperative Learning). สืบมาจารย์ สารานสถานบันราชภัฏนครราชสีมา 13 (25) : 41-44.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ. (2544). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินตามสภาพจริง
เชียงใหม่ : เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สัมมาสัมพุทธสาวก. (2526). สมาร์ทพุทธ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มูลนิธิธรรมสันติ.
- สันหพัฒน อรุณธารี. (2535). สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมสร้างเสริมระเบียบวินัยเด็กปฐมวัย
ในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ คม.
(ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- สิริวรรณ ฉันทะสานนท์. (2541). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความ
เอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์สีลม
กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สาโรช บัวศรี. (2523). จริยธรรมไทยในสังคมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การสอน.
- สายพิณ ปรงสุวรรณ. (2538). การศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์ศิลปสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม โดยครูสร้างกฎเกณฑ์และเด็กสร้าง
กฎเกณฑ์. ปริญญาโท กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). รายงานการวิจัย. สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2545). การวัดและการประเมินผล : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริมา สิงหะผลิน. (2532). ทักษะการหามิติสัมพันธ์และทักษะการลงความเห็นของเด็กปฐมวัยที่
ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองและแบบปกติ. ปริญญาโท กศม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- สุจริต เพียรชอบ. (2525). รายงานผลการวิจัยทุนรัชดาภิเษกสมโภช เรื่อง “คุณลักษณะของ
เยาวชนไทยที่พึงปรารถนา”. กรุงเทพฯ.
- สุดาวดี ไยพิมล. (2533). ความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของ
เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือและการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติ
ประกอบ. ปริญญาโท กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุนันทา ประเสริฐศรี. (2540). การสร้างแบบทดสอบวัดความมีวินัยในตนเอง ชนิดสถานการณ์ที่เป็นภาพการ์ตูน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินิพนธ์ กศม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนันท์ ปรีชาชัยสุรัตน์. (2542). การใช้เทคนิคแม่แบบในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนิรัตน์ ฤทธิ์ชัยเลิศ. (2530). ผลการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ คม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุนีย์ ชินศักดิ์. (2525). การทดลองใช้หุ่นเชิดมือเป็น “แม่แบบ” เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนีย์ ละกะปิ่น. (2541). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเอง สำหรับนักเรียนประถมปีที่ 5. ปรินิพนธ์ กศด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา คุณากาญจน์. (2529). การวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในรายการโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุภัค ไหวหากิจ. (2543). เปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและเล่นเกมแบบร่วมมือ. ปรินิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2527). จริยธรรมและค่านิยม : พื้นฐานทางจิตใจของคนไทย. ในกลวิธีสอนจริยศึกษาและการสอนแทรกคุณธรรมในการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา. หน้า 17-24. กรุงเทพฯ : สภายุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติในพระบรมชูปถัมภ์.
- สุนน อมรวิวัฒน์และคณะ. (2535). สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2543). หลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมณฑา พรหมบุญ. (2544, มกราคม). การปฏิรูปการศึกษาปฐมวัย วารสารการศึกษาปฐมวัย. ปีที่ 5 (1) : 10.
- สมณฑา พรหมบุญและคณะ. (2540). ทฤษฎีและแนวคิดเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- สุรัชย์ วิชาญ. (2542, มกราคม – เมษายน.). ดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน วารสาร
สงขลานครินทร์. ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ปีที่ 10 (1).
- สุรยุทธ์ จุลานนท์. (2545). ข้อคิดวันปีใหม่. กรุงเทพฯ : ธนาคารเอเซีย.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2544). จิตวิทยากับการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ สุขหมั่น. (2546). ผลของการใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพัฒนาเด็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการศึกษา).
ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- เสรี พงศ์พิศ. (2531). ศาสนาคริสต์. คณะศิลปศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสาวนีย์ ศรีมนตรี. (2539). การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบ และการใช้สถานการณ์
จำลองที่มีต่อวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ่อ (นนทวิทยา)
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- แสง จันทรงาม. (2513). ประชุมทางวิชาการเรื่อง พระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย
เนื่องในปีการศึกษา ระหว่างชาติ พ.ศ. 2513 ข้อสังเกตเกี่ยวกับจริยศึกษา. กรมศาสนา.
----- (2526). "วิธีสอนจริยธรรมในโรงเรียน" ศึกษาศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- แสง จันทรงาม. (2530). จริยธรรมและภาวะที่ไรจริยธรรมจะมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์โลก
อย่างไร. ในรายงานการประชุมสัมมนา เรื่อง กลวิธีเพื่อหาวิธีบรรลุผลในการพัฒนา
บุคลิกภาพและจริยธรรมของนิสิต นักศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย . ม.ป.ท.
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2524). คู่มือการสอนจริยศึกษาระดับ
ประถมศึกษา. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรุงเทพฯ : องค์การคำคุณฐา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). รายงานผลการพัฒนาการศึกษา
ปีงบประมาณ 2539. กรุงเทพมหานคร สำนักนายกรัฐมนตรี (หน้า 40-41).
----- (2544). แผนการศึกษาแห่งชาติ. (2545-2559)
สำนักนายกรัฐมนตรี
- (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- (2544). มาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมิน
คุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *ตัวบ่งชี้สภาพที่พึงประสงค์และเกณฑ์การประเมิน ระดับก่อนประถมศึกษา มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาพื้นฐาน*.

----- (2548). *นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. (0-5 ปี) พ.ศ. 2545-2549. สำนักนายกรัฐมนตรี*.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549). สำนักนายกรัฐมนตรี*.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2534). *"แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3".*
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). *การสร้างเสริมวินัย คู่มือแนะแนวทางปฏิบัติ*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

----- (2540). *จิตพิสัย : มิติที่สำคัญของการพัฒนาคน*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. (2547). *สถิติจำนวนคดีเด็กและเยาวชน*. Online
from www.djop.moi.go.th

สำราญ วงศ์เสียม. (2524). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ : บรรณาการ.

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2544). *การประเมินผลจริยศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม*.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรนันท์ บุญประสิทธิ์. (2522). *ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ คม. (มัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อรพินท์ นาคประดิษฐ์. (2518). *ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี*. ปรินญาณินพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อลิสา เพ็ชรรัตน์. (2539). *การพัฒนาความสามารถในการจับใจความของเด็กอนุบาล โดยใช้เทคนิคการเล่านิทาน แบบเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ*. วิทยานิพนธ์ คม. (ประถมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อัญชลี ไสยวรรณ. (2531). *การศึกษาเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณินพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อารี พันธุ์มณี. (2534). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : ดันอ้อแกรมมี.

อารี สัญหนวี. (2535). *พหุปัญญาและการเรียนรู้แบบร่วมมือ*. กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อการศึกษาดเด็ก.

- อารยา พิสุทธิพงษ์. (2537). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติและทักษะกระบวนการวิชา ส 015 จริยธรรมอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การสอนเน้นทักษะกระบวนการกับการสอนตามปกติ*. ปรินญานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เอื้อบุษประเกศ หงสกุล. (2526). *แบบเรียนศีลธรรม*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อนุสรณ์ อรรถศิริ. (2516). *การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมบางประการของผู้สอนระดับปริญญาตรีและนิสิตระดับชั้นปีที่ 1*. ปรินญานิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- อุบล เวียงสมุทร. (2538) *ความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือ โดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่น และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลาง*. ปรินญานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุบลรัตน์ โพธิโกสม. (2523). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความซื่อสัตย์ของเด็กไทย*. ปรินญานิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุษา พิงธรรม. (2534). *ผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กก่อนนุบาล*. วิทยานิพนธ์ คม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Ausubel. D.P. (1965). *Ego Development and the Personality*. Grune Stration. Inc.
- Ayllon, and Foberts. (1974). "Elimination Discipline Problem by Strengthening Academic performance," *Journal of Applied Behavior Analysis*.
- Bandura, A., Ross, D. & Ross, S.A. 1961. *Transmission of aggression through imitation of aggressive models*. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 63, 575-582.
- Bandura, A. (1976). *Social Learning Theory*. New Jersey: Prentice – Hall.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New Jersey : Prentice-Hall.
- Bandura, A . & Walters,R. (1997). *Social Learning and Personality Development*. New York . Hlt, rinehart & Winston.
- Bell – Gredler M.E. (1986). *Learning and Instructional Theory in to Practice*. New York : Macmillan.
- Bernard, Harold W. (1972). *Psychology of Learning and Teaching*. New York : Mc Graw - Hill.
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of educational objectives*. Handbook II: Affective domain. New York: Mckay.

- Bonivento, Cesare. (1980). "Going teach..." commentary on the Apostolic Exhortation CATECHESI TRADENDAE of John Paul II. Printed in the U.S.A. by the Daughters of St. Paul, Boston, MA 02130.
- Bruner, Jerome S. (1960). *The Process of Education*. New York : Vintage Books.
- Burnard, P. (1996). *Acquiring Interpersonal Skills : A Handbook of Experiential Learning for Health Professionals 2nd Ed.* London : Chapman & Hall.
- Burroughs, Judith A. and Others. (1996). *Rater Agreement Indexes for Performance Assessment*. Education and Psychological Measurement. 56 (2), 254-262
- Brown, R. (1965). *Social Psychology*. New York : the Free Press.
- Buzzelli, Gary A. (1995). The Development of Moral Reflection in the Early Childhood Classroom. *Contemporary Education*, V66N3 P 143-145.
- Cesare Bonivento. (1980). "Going TEACH..." Commentary on the Apostolic Exhortation Catechesi Tradendae of John Paul II. Printed in the U.S.A. by the Daughters of St. Paul
- Collaborative learning*. Online, www.city.pondomet.ac.uk/deliberations/callav.learning
- Co-operative learning*. Online <http://edtech.kennesaw.edu/intech/Cooperative/learning.html>
- Crain, C. William. (1980). *Theories of Development : Concepts and Applications*. Prentice – hall. Inc, Englewood Cliffs, New Jersey.
- Crow, L.D and Crow A. (1962). *Child Development and Adjustment*. New York: Macmillan.
- Cynthia Huff. (1997, November). Cooperative Learning : A Model for Teaching *Journal of Nursing Education*. 36 : 434-436.
- Dembo M.H. (1994). *Applying Education Psychology in Classroom*. 5th ed. New York : Longman.
- Dewey John. (1967). *Democracy and Education*. New York
- English, H.B. and A.C. English. (1958). *A Comprehensive Dictionary of Psychology and Psychoanalytical Terms*. New York : Longmans. Green.
- Fraenkel & Wallen. (2000). *How to Design and Evaluate Research in Education*. San Francisco State University.
- Fr. Renato de Guzman, SDB. (1995). *A Renewed Catechesis for Asia Towards year 2000 and Beyond*. Catechesis for Asia Book.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Hamer, Lawrence O. (2000). "the additive effects of semi-structured classroom Activities on student Learning : An application of classroom-based Experiential learning techniques". *Journal of Marketing Education*. 22 (1). 25-34.

- Herman, Joan, Aschbacher, Pamela, and Winters, Lynn. (1992). *A Practical Guide to Alternative Assessment*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Hinman, Lawrence M. (1998). *Ethics: A Pluralistic Approach to Moral Theory*. 2nd ed. New York: Harcourt Prace.
- Hogan, Christine. (1992). *Experiential Instruction*. Available From: <http://thailis-db.car.chula.ac.th/Abift/detail.NSP> (June 21).
- Holdaway, D. (1979). *The Foundation Of Literacy*. NH : Heinemann.
- Iannotti Ronald J. (1978). *Effect of Role-Taking Experiences of Fole Taking, Empathy, Altruion, and Aggression*. *Developmental Psychology*. 14(2) : 119-124.
- Longman Dictionary of Contemporay. (1978).
- Louise Organ. (1974). *A Descriptive Study of Christian Communities Program as an Instrument of Attitude Change*. Ateneo de Manila University.
- J L.BencAe. (2004). *Constructivism learning theory*. <http://tortoise.oise.utoronto.ca/lbemcze/Constructivism.html>
- Johnson, D.W.& Johnson, R.T. (1975). *Instructional goal structure : Cooperative, competitive, or individualistic*. *Review of Educational research*, 44,213-240
- John Wilson and Barbara Cowell. (1987, January). *Method Content and Motivation in Moral Education*. *Journal of Moral Education*. Volume 16 No.1.
- Kohlberg L. Online. *Kohlberg's Theory of Moral Development*. www.ne.edu/rbarger/kohlberg.html.
- Kohlberg,Lawrence. (1976). "Moral Stages and Moralization" : The Cognitive Development Approach, in *Moral Development and Behavior: theory, Research and Social*. Issues Editor: Thomas Lickana, New York: Holt Rinchart and Winston.
- Kolb David. (1984). *Experiential learning*. New Jensey : Prentice – Hall
- . Online *The Theory of Experiential alearnin*. Available from www.cs.tcd.ie/courses/mscitedu/mite/lectures/term1/101/1
- . Online *20th Century Theories of Learning*. Available from <http://iteslj.org/Articles/kelly-Zxperientail/>
- . Online *The Kolb Learning Cycle*. Available from www.css.edu/users/dswenson/wdb/PAGEMILL/Kolb.hTml
- . Online *david a.kolb on experiential learning*. Available from www.ined.org/biblio/b-explen.htm

- Kolb David. Online *Kolb learning styles*. Available from
www.businessalls.com/Kolblearningstyles.htm
- Krogh, Suzanne Lowell. (1994). *Educating Young Children : Infacy to grade three*.
 New York : Mc Graw-hill.
- Laura E. Berk. (1994). *Child Development*. Third Edition. Illinois State University.
 ----- . (1996). *Infants and Children Prenatal through Middle Childhood*. Illinois
 State University.
- Mandelbuam, DI. (1976). *A Comparative Study of Role-Taking training for the
 Enhancament of Moral Development*. Dissertation Abstracts. 37(2) : 859 A.
- Midlarsky, E., Bryan, J.H., and Brickman, P. (1973). Aversive approval : Interactive
 effect of modeling and reinforcement on altruism behavior. Child
 Development 44 : 321-328.
- Ortando, Kristen Adrienne. (1998). *A reassonaable approcach to moral education*.
 Dissertation Abstracts.
- Piaget, Jean. (1960). *The Moral Judgement of Child*. Illinois : the Press, 1960.
- Pope John Poul II. (1996). *PHILOSOPHY OF CATHOLIC EDUCATION Its Implications On
 Administration And Student Formation In The Third Millennium*. Rome:
 Congregation for Catholic Education.
- Raths, Louise E., Harmin Merll and Simon, Sidney B. (1966). *Values and Teaching*.
 Ohio : Charies E. Merill.
- Richar C. Sprinthall, Norman A. Sprinthall and Sharon N. Oja. (1998). *Educational
 Psychology A developmental*. Boston .Mass Mc Graw-Hill.
- Robert E. Slavin. (1995). *Cooperative learning theory, Research and Practice*.
 Cnglewwood Cliffs, Nj : prentice Hall.
- Robert E. Slavin. (1999). *Comprehensive Approaches to Cooperative Learning*. Availabvel
 from : [Http://cdnet2car.chula.ac.th/pdfhtml/00374/OJRZ6/XXSY.HTM](http://cdnet2car.chula.ac.th/pdfhtml/00374/OJRZ6/XXSY.HTM)
- Roger T. Johnson and David W. Johnson. *Cooperative learning*.
 Online <http://www.co-operation.org/>
- Rufina B. Legaspi. (1975). *A Descriptive Study of The Christian Communities Program in
 The Diocese of Ozamiz*. Ateneo de Manila University.
- Saylor, J.G.; et al. (1981). *Curriculum planning for Better Teaching and Learning*.
 New York : Holt, Rinehart and Winston.

- Schulze, Craig Blair. (1978). "The Effect of Different Methods of Modeling and Instruction on Honesty behavior in Kindergarten and Second Grade Children" *Dissertation Abstracts International*. 48(1):43-A.
- Sheviakov, G.V. and R. Fritz. (1955). *Discipline for todays Children and youth*. Washington, D.C.: national Education Association.
- Smith, Maury. (1976). *A Practical Guide to Value Clarification*. Indianapolis: University Associates.
- Solrun B. Kristinsdóttir. *Constructivism Theories*. Available Online.
<http://starfsfolk.khi.is/solrunb/construc.html>
- Sottile, James M. "The Impact of an Experiential Instructional Design on College Student Development". *Report Research*. Presented at the Annual Meeting of the Eastern Education Research, 2000.
- State of Colorado. (1998). *The Ribric*. Available Online.
[http : //www.cde.state.co.us/cdedepcom/asrubric.htm#writing](http://www.cde.state.co.us/cdedepcom/asrubric.htm#writing)
- Station, Gilesand Crux. 1999; Available Online.
[http ://www.Sasked.gov.sk.ca/wellness/experri.html](http://www.Sasked.gov.sk.ca/wellness/experri.html)
- Thiroux, Jacques. (1998). *Ethics: Theory and Practice*. New Jersey: Prentice – Hall.
- Thompson, G.Green. (1952). *Child Psychology: Growth Trends in Psychological Adjustment*. Boston : Houghton Mifflir.
- Wiggins, Jerry S. and Others. (1971). *The Psychology of Personality Reading*. Addison-Wesley Publishing.
- Williams, Anna Marie GRAF. (2001). *Effects pf experiential Learnings on Knowledge acquisition, skill mastery and student attitudes*. Available Online. [Http:// thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp.html/9975721](http://thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp.html/9975721)
- Wright. D. (1975). *The Psychological of Moral Behavior*. Middlderes England : Penquin Books .ltd.
- Wright, Mary Elin Sommers. (1972). "The Effects of Creative Drama on Person Perception," *dissetation Abstracts International*
- Wring, Colin. (2000). "The Diversity of Moral Education" *Journal of Philosophy of Education*. USA : Blackwell publisher.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์

1. บาทหลวง ดร.วีระศักดิ์ วนาโรจน์สุวิธ	ผู้อำนวยการองค์การสนับสนุนงาน แพร่ธรรมของสันตะสำนัก เลขาธิการองค์การยุวธรรมทูต กรุงเทพฯ
2. บาทหลวง ดร.วิวัฒน์ แพร่ศิริ	ผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
3. บาทหลวงสมบุญณ์ แสงประสิทธิ์	ที่ปรึกษาศูนย์คริสตศาสนธรรม และมนุษยศาสตร์ จ.ราชบุรี
4. บาทหลวงวิษศิลป์ กฤษเจริญ	ผู้อำนวยการศูนย์ คริสตศาสนธรรม จ.ราชบุรี อาจารย์ประจำสาขาศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม จ.นครปฐม
5. รองศาสตราจารย์สิวลี ศิริไล	ราชบัณฑิตประเภทปรัชญา (สาขาจริยศาสตร์) ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยมหิดล
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ดันติวงศ์	อาจารย์ประจำสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชฎาญจน์ ทองถาวร	อาจารย์ประจำสาขาการ ศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิลาสลักษณ์ ชวัลลี	ผู้อำนวยการสถาบัน วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช	ข้าราชการบำนาญ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพร แยมนิล	อาจารย์ประจำสาขา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
จริยธรรมตามแนวคิด MCCP ของเด็กปฐมวัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลรัตน์	ประธานสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ญาดาพนิต ธรรมเกษร	ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยจันทร์เกษม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีราพร กุลนันทน์	อาจารย์ประจำสาขาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
4. อาจารย์ประภา วรศิลป์	ฝ่ายวิชาการ แผนกคริสตศาสนธรรม อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
5. อาจารย์ราตรี ช้อยเครือ	ฝ่ายวิชาการศูนย์ คริสตศาสนธรรม จ.ราชบุรี

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในด้าน
ความรู้ เจตคติ และการสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.บุญเรียว ขจรศิลป์	อาจารย์ประจำสาขาวิจัยและ ประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภภาพรรณ ชยสมบัติ	ข้าราชการบำนาญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ดร.อำนาย เดชไชยศรี	อาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยี และศูนย์สื่อ มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
4. ซิลเดอร์ ดร. ชวาลา เวชยันต์	อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง กรุงเทพฯ
5. อาจารย์ทัศนีย์ มทรสสุวรรณ	อาจารย์ประจำ ศูนย์คริสตศาสนธรรม กรุงเทพฯ อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยแสงธรรม จ.นครปฐม

ภาคผนวก ข

- การวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการวิเคราะห์ลักษณะจริยธรรมที่นำมาใช้ในงานวิจัย
- แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
- ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน

ตาราง 2 การวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

เอกสารที่นำมาใช้ใน งานวิจัย	ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม		
	เพียเจต์ (Piaget)	โคลเบอร์ก (Kohlberg)	แบนดูรา (Bandura)
จำนวน 15 เล่ม กุลดา ดันดิผลาชีวะ (2547) ทิพย์สุดา นิลสินธุพ (2523) ธีราพร กุลนันทน์ (2544) ธีระพร อูรรณโณ (2526) วราภรณ์ รักวิจัย (2533) นวลศิริ เปาโสहित (2520) ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ (2535) สิริมา ภิญโญนันต์พงษ์ (2545) สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2544) ศรีเรือน แก้วกังวาน (2540) Crain C. William (1980) George S. Morrison (1998) Kohlberg (Online) Laura E Berk (1994), ----- (1996).	แนวคิด พัฒนาการทางสติปัญญาเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยบุคคลพยายามปรับตัวให้อยู่ในสภาวะสมดุลด้วยการใช้กระบวนการดูดซึมและกระบวนการปรับให้เหมาะสม จนทำให้เกิดการเรียนรู้โดยเริ่มจากการสัมผัส ต่อมาจึงเกิดความคิดทางรูปธรรมและพัฒนามาไปเรื่อย ๆ จนเกิดความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลำดับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา การจัดระบบและรวบรวมกระบวนการต่าง ๆ ภายในโครงสร้างทางสติปัญญาและมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นสาเหตุให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์จะเป็นไปตามลำดับขั้นนี้ เปลี่ยนแปลงข้ามขั้นไม่ได้ จึงแบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้น แต่ละขั้นของพัฒนาการเป็นการก่อรูปแบบของพฤติกรรมซึ่งจะสำเร็จในตัวเอง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นจุดเริ่มต้นของขั้นต่อไป	แนวคิด เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานสืบเนื่องมาจากทฤษฎีของเพียเจต์ วิธีการวิจัยที่โคลเบอร์กใช้คล้ายคลึงกับวิธีการของเพียเจต์คือสร้างสถานการณ์การสมมติปัญหาทางจริยธรรม ที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า "ถูก" "ผิด" "ควรทำ" หรือ "ไม่ควรทำ" อย่างเด็ดขาด เพราะขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่าง การพัฒนา จากการวิเคราะห์คำตอบของผู้ตอบวัยต่าง ๆ โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น ทั้งหมด 6 ขั้น ดังนี้ 1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์มี 2 ขั้น คือ ขั้นการลงโทษและเชื่อฟัง และขั้นทำตามความพอใจของตน 2. ระดับตามกฎหมายเกณฑ์มี 2 ขั้น คือ ขั้นทำตามความคาดหวังและยอมรับในสังคมและขั้นทำตามหน้าที่ทางสังคม	แนวคิด การเรียนรู้ด้วยการสังเกตตัวแบบทำให้เกิดการเรียนรู้ทางปัญญาดิจัยธรรมเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ สำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ผิดของพฤติกรรม จึงเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนา จากการวิเคราะห์เอกสารทั้งหมดกล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาที่เหมือนกัน คือ 1) สร้างความเข้าใจ 2) เก็บไว้ในความทรงจำ 3) ทักษะการผลิตซ้ำ เป็นการฝึกทักษะ แสดงตามแบบ 4) เสริมแรงจูงใจบุคคลอาจสังเกตตัวแบบ และสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ได้ขึ้นอยู่กับแรงเสริมโดยตรง จากตัวแบบหรือเสริมแรงด้วยตนเอง การคิดการให้เหตุผลของเด็ก จะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของกฎที่ใช้สำหรับการประเมินพฤติกรรมว่าถูกหรือผิดต้องคิดถึงลักษณะของ

ตาราง 2(ต่อ) การวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตวิทยา

เอกสารที่นำมาใช้ใน งานวิจัย	ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตวิทยา		
	เพียเจต์ (Piaget)	โคลบอร์ก (Kohlberg)	แบนดูรา (Bandura)
	ชั้นต่าง ๆ มีดังนี้ 1. ขั้นการใช้การประสาทสัมผัส (Sensori-Motor Stage) เป็นขั้นทารกแรกเกิด-2 ปี มีการพัฒนาการทางความรู้เป็นไปตามแบบแผน (Scheme) ซึ่งเกี่ยวข้องกับโลกของวัยเด็ก โดยใช้ประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว เช่น การดูด การคลำ การเปิดปาก การดูดนิ้ว การตี การมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งรอบตัว 2. ขั้นก่อนการคิดเป็นรูปธรรม (Preoperational Thought Stage) ตั้งแต่ 2-7 ปี เรียนรู้ที่จะคิด รู้จักใช้สัญลักษณ์แทนวัตถุ สิ่งของที่อยู่รอบ ๆ ตัวได้ และรูปลักษณ์ภายใน ระดับของการคิดยังไม่เป็นระบบ 3. ขั้นการเรียนรู้สิ่งที่เรียนรู้เป็นรูปธรรม (Concrete Operations Stage) อายุ 7-11 ปี เด็กจะเกิดการพัฒนาศักยภาพที่สามารถคิดอย่างเป็นระบบจะกระทำได้โดยเฉพาะสิ่งที่เรียนรู้เป็นรูปธรรม มีความคิดอย่างเป็นเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ทักษะความคิดทางสังคม และมีการพัฒนาทางจิตวิทยา	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์มี 2 ขั้น คือ ขั้นทำตามสัญญาสังคมหรือประโยชน์ของบุคคลและขั้นทำตามกฎจริยธรรม พัฒนาการใช้เหตุผลจริยธรรมจะเป็นไปตามขั้นตอน ข้ามขั้นไม่ได้แต่การพัฒนาอาจหยุดชะงักอยู่ขั้นใดขั้นหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญาและเหตุการณ์ การพัฒนาจริยธรรมขึ้นอยู่กับความรู้ทางสังคม การมีบทบาททางสังคม เป็นกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาทฤษฎีกับการเรียนรู้ทางสังคม และมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทางสติปัญญา ข้อพิพาท จากการวิเคราะห์ของนักจิตวิทยา (สรวงศ์ ไคว้ตระกูล) 1.ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม ของโคลบอร์ก บ่งว่า 1. พัฒนาการจริยธรรมต้องเป็นไปตามขั้น จากต่ำลงไปสูง จะข้ามขั้นไม่ได้ จากผลการทดลองของนักจิตวิทยา มีข้อพิพาทว่าขั้นพัฒนาการไม่ได้เป็นไปตามลำดับขั้น	ผู้กระทำลักษณะของพฤติกรรมและผลที่ตามมา การตัดสินจริยธรรมความถูกต้องของพฤติกรรม จึงใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกันเป็นทฤษฎีเรียนรู้แบบสังคมประภิด (Socialization) โดยการซึมซับเอา กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากสังคมที่เติบโตมารับเอา หลักการเรียนรู้เชื่อมโยงกับหลักการเสริมแรง และการทดแทนสิ่งเร้า (Stimulus Substitution) รับแนวคิดของทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็นรูปแบบโดย ยึดถือว่า การเรียนรู้ คือการสังเกตเลียนแบบจากผู้ใกล้ชิด เพื่อเพิ่มแรงจูงใจ คือการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มพวกเกี่ยวกับต้นแบบ ทฤษฎีนี้ไม่ยอมรับการแบ่งชนตายตัวในการพัฒนาจริยธรรม แต่ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ทางสังคม และการจัดเงื่อนไข รวมทั้งเงื่อนไขรอบ ๆ ตัวเด็ก การเลียนแบบแบบเรียบเรียงมีเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาทางสังคมของเด็ก โดยผ่านการสังเกต ตัวแบบเด็กมีทางเลือกใหม่ ๆ มากขึ้น เพื่อเด็กสะสมพฤติกรรมที่จะเป็นไปได้อีก และตัวแบบจะช่วยให้เข้าไปใช้ปฏิบัติต่อไป เด็กมี

ตาราง 2(ต่อ) การวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

เอกสารที่นำมาใช้ใน งานวิจัย	ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม		
	เพียเจท์ (Piaget)	โคลเบอร์ก (Kohlberg)	แบนดูรา (Bandura)
	4. ชั้นเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม (Abstract Operations Stage) อายุ 11 ปีจนถึงผู้ใหญ่ เป็นการพัฒนาการทางความคิดอย่างเป็นระบบและสามารถนำไปสู่การคิดอย่างเป็นนามธรรม สามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือ ไปจากข้อมูลที่มีอยู่และตั้งข้อสมมุติฐานได้ รวมถึงการวางแผนแก้ปัญหา พัฒนาการทางสติปัญญาและพัฒนาการทางสังคมหรือจริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกัน การพัฒนาจริยธรรมเกิดจากแรงจูงใจและการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามระดับขั้นของสติปัญญา จากการวิเคราะห์ทั้ง 15 เล่ม กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาที่มีความหมายคล้ายกัน คือมี 2 ขั้น ตอน คือ 1. Heteronomous Stage รับกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมทำตามคำสั่ง 2. Autonomous เชื่อว่ากฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนของรีราพร กุลนานันท์กล่าวว่า 3 ขั้น คือ ขั้นก่อนจริยธรรม(Premoral Stage)อายุ 0-2 ปี	2. เน้นที่เหตุผลจริยธรรมและไม่ได้เน้นในเรื่องพฤติกรรมที่แสดงโดยบุคคลมีคำสั่งเผชิญปัญหาทางจริยธรรม ซึ่งมักจะไม่ตรงกัน ผลจากการวิจัย พบว่า มีน้อยคนที่จะใช้การตัดสินใจทางจริยธรรมขั้นที่ 6 อาจเป็นเพียง ขั้นตอนการถ้อยจำกัที่สำคัญ พัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg เป็นพัฒนาการเหตุผลจริยธรรม ซึ่งต่างจากพฤติกรรมจริยธรรม เช่น เด็กอาจจะเรียนรู้ที่จะบอกเหตุผลที่ใช้ในการแสดงพฤติกรรมแต่ละอย่างแต่เมื่อถึงเวลาจริง ๆ อาจจะมีความผิดจริยธรรมอีกแบบหนึ่งซึ่งไม่ตรงกับเหตุผลทางจริยธรรม พัฒนาการเหตุผลทางจริยธรรม มิใช่การรับรู้ จากการสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่น เหตุผลจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลอื่น	พฤติกรรมที่พึงปรารถนาที่จะให้รางวัล การเรียนรู้โดยสังเกตประกอบด้วย 2 วิธี 1) การรับมาซึ่งเป็นการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางปัญญา 2) การกระทำที่เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมา นักจิตวิทยาได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสอนตามทฤษฎีนี้ พบว่า เด็กมีความคิดสติปัญญา การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์มีใช้การพัฒนาทางสังคมอย่างเดียว นอกจากนี้ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมทางสังคมแล้ว ยังเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่อยู่ในกลุ่มปฏิสัมพันธ์เช่นเดียวกับทฤษฎีการทางปัญญาของเพียเจท์ ว่าด้วยพฤติกรรมกระบวนการทางการทางสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ การสร้างการเรียนรู้ให้เด็กต้องเปิดโอกาสให้ได้ลงมือปฏิบัติ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนได้สัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริง

ตาราง 2(ต่อ) การวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

เอกสารที่นำมาใช้ใน งานวิจัย	ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม		
	เพียเจต์ (Piaget)	โคลเบอร์ก (Kohlberg)	แบนดูรา (Bandura)
	ขึ้นชื่อฟังก์คำสั่ง (Heteronomous Stage) อายุ 2-8 ปีขึ้นยึดหลักแห่งตน (Autonomous Stage) อายุ 8-10 ปีขึ้นไป สำหรับ ทิพย์สุดา นิลสินธุพร สรุป 2 ขั้น คือ การฝึกหัดตามกฎเกณฑ์และความสำนึกในกฎเกณฑ์ เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่อยู่ในกลุ่มปฏิสัมพันธ์ เช่นเดียวกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ว่าด้วยพฤติกรรมกระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ การสร้างการเรียนรู้ให้เด็กต้องเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนได้สัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริง จากการศึกษาทฤษฎีนี้ ทำให้ทราบว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เรียนรู้จากการเลียนแบบผู้อื่น โดยการเล่น มองอะไรทางเดียว และการเรียนรู้ตัวแบบเหล่านี้จะเริ่มพัฒนา เป็นของตัวเองในสมดุโดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมา		

ตาราง 3 การวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

เอกสารที่นำมาใช้ในงานวิจัย	รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์		
	คอลล์ (Kolb)	ชัยพร วิชชาวุธ	CCP (Christian Communities Program)
จำนวน 14 เล่ม ชัยพร วิชชาวุธ (2542) ทิตินา เขมมณี (2537 และ 2547) บรรจง จันทรส (2527) ฤกษ์ชัย คุณปรากร (2539) ชัยพร วิชชาวุธ (2542) สุรางค์ไควตระกูล (2533), (2544) Bandura (1977) Calla (1970), Casare (1980) Kolb (Online) Laura E. Berk (1996) Richar C. Sprinthal, Norman A. Sprinthal and Sharon N. Oja.(1988) Rufino B. Lejaspi (1975)	แนวคิด เน้นที่กระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลง คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ไปสู่ความรู้และขั้นปฏิบัติ ขั้นตอนการเรียนรู้ 1. ประสบการณ์รูปธรรม (Concrete Experience) 2. การสังเกตใคร่ครวญ (Reflective Observation) 3. สรุปหลักการนามธรรม (Abstract Conceptualization) 4. ทดลองปฏิบัติ (Active Experimentation) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เห็นได้ชัดเจน ซึ่งสามารถนำไปสู่การเรียนรู้เชิงนามธรรม	แนวคิด เน้นประสบการณ์ตรงกับการสังเกต เพื่อให้เกิดการคิด/ดู (insight) โดยตัวเองเป็นผู้ลงมือกระทำ หรือ โดยการฟัง อ่าน เห็นโดยผ่านสื่อ ขั้นตอนการเรียนรู้ 1. ประสบการณ์ตรง 2. การทบทวนเพื่อให้แน่ใจว่าเกิดการเรียนรู้จริง 3. วิเคราะห์เป็นการหาสาเหตุหรือเหตุผล 4. สรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ 5. ขั้นประยุกต์ เมื่อนำมาใช้ต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนใหม่ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการเกิดจริยธรรมตามความเชื่อของโคลเบอร์กว่า จริยธรรมเกิดจากองค์ประกอบ 2 อย่างคือเหตุผลและความเข้าใจของบุคคล และประสบการณ์ที่ได้รับ เนื่องจากมีการรับข้อมูลใหม่ ไม่ว่าจะได้จากวิธีการรับฟังทัศนะหรือเห็น	แนวคิด เน้นประสบการณ์การเรียนรู้จากประสาหมัสนี้ 5 ของผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการสังเกตและบรรยายภาคของสิ่งแวดล้อม โดยใช้โครงสร้างของกลุ่ม เป็นกลุ่มย่อย ๆ ให้ความสัมพันธ์กับเนื้อหา ในพระคัมภีร์ทางศาสนา ขั้นตอนการเรียนรู้ 1. ประสบการณ์ 2. การวิเคราะห์ 3. ขั้นคำสอนหรือประกาศข่าวดีโดยมุ่งที่เนื้อหา 4. การปฏิบัติหรือการนำไปใช้ เป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีพัฒนาการมาจากแนวคิดของดีวี่ (Dewey) ใช้ในการศึกษาในระดับประถมศึกษา กลุ่มผู้ใหญ่ เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการกระทำได้รับการกระตุ้นให้คิดทบทวน

ตาราง 3 (ต่อ) การวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

เอกสารที่นำมาใช้ในงานวิจัย	รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์		
	คอลล์ป (Kolb)	ชัยพร วิชชาวุธ	CCP (Christian Communities Program)
	อันส่งผลต่อการคิด การปฏิบัติหรือการกระทำใหม่ ๆ ต่อไปการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง	การกระทำของผู้อื่นก็ตาม จะเกิดการจำแนกและบูรณาการข้อมูล (Discrimination and Intergration) แล้วนำไปจัดระเบียบโครงสร้างทางปัญญาของตนเองจนเกิดเป็นความเข้าใจใหม่มาทดแทนความเข้าใจเก่า ซึ่งทำให้เกิดเป็นจริยธรรมใหม่ที่มีคุณภาพและระดับสูงกว่ามาแทนที่จริยธรรมเดิม ดังนั้นจริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกต้อง ดีงาม จึงมิได้เกิดจากการเรียนรู้ แต่เกิดจากการสังเกตและการคิดไตร่ตรองของบุคคล	เกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง มีการรับฟังซึ่งกันและกัน ผู้สอนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ด้วยตนเอง มีการสะท้อนความคิด อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบการณ์หรือเกิดขึ้นในสถานการณ์การเรียนรู้นั้น การติดตามผล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกความคิดเห็น

ตาราง 4 วิเคราะห์คุณลักษณะทางจริยธรรมตามข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

คุณลักษณะทางจริยธรรมตามข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา				
กรมวิชาการ	การศึกษาคาทอลิก	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542-2544		
		ระดับประถมและมัธยม	ระดับก่อนประถม	ระดับเด็กปฐมวัย
1. เมตตากรุณา 2. ใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา มีสติ ไม่ประมาท 3. มีความซื่อสัตย์สุจริต 4. มีหิริ-โอตตัปปะ	1. ความรัก 2. ความยุติธรรม 3. ความซื่อสัตย์ 4. ความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่และครูอาจารย์ 5. ความมีระเบียบวินัย 6. ความอดทน 7. การประกอบกิจการเมตตา 8. เพื่อการกุศลและการแบ่งปัน การเสียสละ 9. การใช้ชีวิตด้วยการส่งเสริมความศรัทธาต่อพระเจ้า 10. รักสันติภาพ สร้างสรรค์ความคิด 11. อยู่ร่วมกันในสังคมและกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น	1. มีวินัย 2. ความซื่อสัตย์สุจริต 3. ความเมตตากรุณา 4. ประหยัด	1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลง 2. มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย 3. มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น 4. ประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร	1. มีความเพียร รู้จักเก็บออม 2. มีวินัย 3. ซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ 4. มีความสามัคคี 5. มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รักชาติ และรักแผ่นดิน

ตาราง 5 วิเคราะห์ระดับความสำคัญของคุณลักษณะทางจริยธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง					
อนุสรณ์ วรรณคดี (2516:22)	อรพินทร์ นาคประดิษฐ์ (2518)	สมเชื้อ วงศ์ปัทมาภรณ์ (2526)	ทิพย์วรรณ นพวงศ์ นอยุทธา และคณะ (2542)	ทิมพร สุภาพ (2534)	จงจิตร แจ่มจันทร์ (2524)
ศึกษาจริยธรรมบางประการที่อาจารย์และนักศึกษาประสานมิตรให้ความสำคัญ พบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษาให้ความสำคัญกับคุณลักษณะที่เป็นอันดับหนึ่ง	ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายต่อพฤติกรรมของผู้เป็นพลเมืองดี พบว่านักเรียนคิดว่าคุณที่จะเป็นพลเมืองดีนั้นจะต้องมีความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ รู้จักกาลเทศะ ความสามัคคี ความเมตตา กรุณา และความกตัญญู กตเวทิตะ	ศึกษาค่านิยมจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาครูในมหาวิทยาลัยปัตตานี และยะลา ก็ได้พบว่ากลุ่มตัวอย่าง คิดเลือกความซื่อสัตย์ให้เป็นค่านิยมทางจริยธรรมด้วยค่าคะแนนสูงสุด	พบว่า คุณลักษณะ 5 ประการที่ สส. พึงมี คือ 1)ความซื่อสัตย์ สุจริตทั้งวาจาใจและการกระทำ 2)รับผิดชอบในหน้าที่การงาน 3)เสียสละเพื่อส่วนรวม 4)รักษาคำพูด มีสัจจะพูดจริงทำจริงและ 5)มีสติปัญญาดี เก่ง ฉลาด ความสามารถสูง	วิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรม ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความเมตตา กรุณา คุณลักษณะทางจริยธรรมส่วนใหญ่ที่เกิดจากกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความไม่รู้จักพอ	เรื่องการศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนนทบุรี นักเรียนหญิงนักเรียนชาย อาศัยอยู่ในเมืองกับนอกเมือง ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความอดทน และความยุติธรรม นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีความแตกต่างกันในลักษณะความซื่อสัตย์ ความอดทน และอาศัยอยู่ในเมืองกับนอกเมืองมีความแตกต่างกันเรื่องการศึกษา ระเบียบวินัยในห้องเรียน แตกต่างกันเรื่องการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 6 การวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์และความเมตตากรุณา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม			
เอกสารที่ใช้ในงานวิจัย	พัฒนาความซื่อสัตย์	เอกสารที่ใช้ในงานวิจัย	พัฒนาความเมตตากรุณา
1. เกยูร รัตนสาขา (2516)	กิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาจริยธรรม	1. นภา กัลยาณนุต (2520)	กิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาจริยธรรม
2. อรพินทร์ นาคประดิษฐ์ (2518)	ความซื่อสัตย์	2. สุนีย์ ชินศักดิ์ (2525)	ความเมตตากรุณา
3. เมธี โพธิ์พัฒน์ (2523)	ระดับอนุบาล ใช้เทคนิคแม่แบบ	3. สมชาย พุ่มนิล (2525)	ระดับอนุบาล ใช้กิจกรรมการเล่นบทบาท
4. สปิซัด พูลนวม (2523)	ระดับประถม ใช้เทคนิคแม่แบบ	4. จรรยา นาคะรัต (2527)	เกม ตัวแบบ แม่แบบจากนิทานชาดก การ
5. อุบลรัตน์ โพธิ์โกสม (2523)	แสดงบทบาทสมมติ การแสดงบทบาท ตัว	5. พิมพ์ไธ ทองไพบูลย์ (2528)	แสดงบทบาท นิทานเล่าเรื่องไม่จบก่อน
6. จงจิรัส แจ่มจันทร์ (2524)	แบบหุ่นมือ นิทานและ	6. ภิกขุญญ เจริญวงศ์ (2530)	นอน
7. ประเสริฐ เอื้อนครินทร์ (2524)	นอกจากนี้ยังพบว่าจากความคิดเห็น	7. บรรพต พรประเสริฐ (2531)	ระดับประถม ใช้กิจกรรม กลุ่มสัมพันธ์
8. สมเชื้อ วงศ์ปาลมานนท์ (2526)	ของอาจารย์ นักศึกษา นักเรียนประถม	8. รัตนา บำรุงชาติ (2532)	ตัวแบบสัญลักษณ์ การแสดงบทบาท
9. ลัดดา คำแก้ว (2528)	ปลายและผู้อุปการคอง เป็นคำนิยามอันดี	9. ทศนีย์ เหมภาะบุลิน (2533)	หุ่นจำลอง ตัวแบบและรางวัล ตัวแบบ
10. ศิริวรรณ เจริญจิตติกุล (2533)	แรกที่ดีควรจะมีในตัวผู้เรียน (อนุสรณ์	10. อุษา พิงกรรม (2534)	สัญลักษณ์ การเล่นนิทานและเกมเสียง
11. ทิพย์พร สุภาพ (2534)	อรณศิริ) เด็กมีความซื่อสัตย์มากกว่ามี	11. รังสิมันต์ สุทพรไชยา (2535)	นิทาน
12. พจณีย์ สุระตรงค์ (2534)	ผลสัมฤทธิ์ของการเรียน (Hartshorne	12. วารี นิยมธรรม (2536)	ระดับมัธยม ใช้กิจกรรม ตัวแบบ
13. ศิริวรรณ ลักิจเจริญผล (2538)	and May) เด็กที่ซื่อสัตย์และมีวินัยในตนเอง	13. ประยูร บุญใช้ (2538)	วิทัศน์
14. วรณณีนี ราชสงฆ์ (2541)	มีเหตุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	14. ไพรัตน์ อยู่สมบูรณ์ (2539)	นอกจากนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวัด
15. ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา (2542)	(เมธี โพธิ์พัฒน์) เด็กที่มีความอดใฝ่	15. สิริวรรณ ฉันทะสานนท์ (2541)	จริยธรรม 1) แบบประเมินตนเอง
16. วณิดา ก้องรณนันทน์ (2545)	ได้ จะไม่โกงในการเล่นเท่ากับเด็กที่ขาด	16. ประภาพร มั่นเจริญ (2544)	2) แบบประเมินพฤติกรรมโดยครู
17. ศินนท์ นิลจันทร์ (2547)	ความซื่อสัตย์ (ไรท์) เด็กอายุ 6-7 ปีและ	17. มิตลาลัก ไบรอันและ ปรีดิแมน	3) แบบวัดสถานการณ์บังคับ
18. สาทรทอฮอร์และเมย์ (1952)	10-11 ปี โกหกแม่มากที่สุด อายุ 8-9 ปี	(1973)	(ทัศนีย์ เหมภาะบุลิน)
19. ไรท์ (1975) 20. มาเคิลส์และหลุยส์ (1976)	โกหกน้อยมากที่สุด (พจณีย์ สุระตรงค์)	18. คลอร์และเบร์ย (1978)	
21. ซูลย์ (1987)			

ตาราง 7 การวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเองและจริยธรรมอื่น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม			
เอกสารที่ใช้ในงานวิจัย	พัฒนาความมีวินัยในตนเอง	เอกสารที่ใช้ในงานวิจัย	พัฒนาจริยธรรมและทักษะอื่น ๆ
1. วิวัฒน์ อัคราณิชย์ (2523)	กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง ระดับอนุบาล ใช้การเล่านิทานประกอบหุ่นมือ กิจกรรมสนทนา ปฏิบัติจริง เล่านิทาน การสาธิตและร้องเพลง กิจกรรมสร้างสรรค์การเล่นมุม ระดับประถม ใช้กลุ่มสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่มีวินัยสูงจะมีความรับผิดชอบและมีความอดทนมากกว่า (วัลลภา จันททรัพย์) ลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล สิ่งแวดล้อม กิจกรรมประจำวัน มีผลต่อพฤติกรรมและช่วยให้อีกมีวินัยในตนเอง (สมจิตต์ สุวรรณวงษ์) เด็กที่มีวินัยในตนเองจะมีความซื่อสัตย์สัมพันธ์กัน (วิวัฒน์ อัคราณิชย์)	1. วรณี วัชรธรรม (2515)	กิจกรรมที่เห็นประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนในการพัฒนาลักษณะจริยธรรมและทักษะด้านอื่น ๆ ระดับอนุบาล ใช้การเล่านิทานประกอบหุ่นมือ กลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมวงกลม กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมวาดรูป การปฏิบัติทดลอง การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือ การเล่านิทาน การปฏิบัติทดลองประกอบอาหาร การสนทนา การสาธิตร้องเพลง และการปฏิบัติจริง ระดับประถม ใช้กลุ่มสัมพันธ์ การอภิปราย การฝึกอบรมแบบชี้นำ การแสดงบทบาทสมมติ กระบวนการกลุ่ม การใช้โครงการ ระดับมัธยม ใช้การแสดงบทบาทสมมติ การเน้นประสบการณ์แบบ CCP กลุ่มสัมพันธ์ ระดับอุดมศึกษา ใช้กระบวนการกลุ่มการทำงานเป็นทีม ใช้กระบวนการเน้น
2. จินดา อจินสมพร (2525)		2. อนุสรณ์ อรรถศิริ (2516)	
3. สันหพัฒน์ อรุณธาร์ (2535)		3. อรนนท์ บุญประสิทธิ์ (2522)	
4. ลิลาวณีย์ เมื่อกม่วง (2536)		4. บุญผา เรืองรอง (2525)	
5. กัญญา สุวรรณรอด (2537)		5. สกกล เทียงแท้ (2525)	
6. ภรณี คุรุรัตน์ (2537)		6. กัญญา ประสงค์ (2526)	
7. นภาพร ทับถม (2538)		7. โกเศศ ด้วยอินทร์ (2528)	
8. สายพิน ปรงสุวรรณ (2538)		8. จงใจ ชัยกิจ (2530)	
9. จันทร์ดี งามอมคล้าย (2539)		9. จิรพรรณ สุขตลอดชีพ (2530)	
10. จิตรา ชนะกุล (2539)		10. ประภาพรพันธ์ นิลอรุณ (2530)	
11. ศศิธร ดีเหมาะ (2539)		11. สุนิรัตน์ ฤทธิ์รัชย์เลิศ (2530)	
12. จินดา น้าเจริญ (2540)		12. ชูพงศ์ ปัญจระวัฒน์ (2531)	
13. ณัฐพล กล้าหาญ (2540)		13. เพ็ญใจ โรจน์ศุภรัตน์ (2531)	
14. สุนันทา ประเสริฐศรี (2540)		14. อัญชลี ไสยวรรณ (2531)	
15. สุวิทย์ สุขหมั่น (2540)		15. วณิดา บุษยะกนิษฐ์ (2532)	
16. สมจิตต์ สุวรรณวงษ์ (2542)		16. สิริมา สิงพะผลิน (2532)	
17. วัลลภา จันททรัพย์ (2544)		17. ประเสริฐไชย สุขสะอาด (2533)	
18. กรรณิการ์ พงศ์เลิศฤทธิ (2546)		18. วิไลพร พงษ์ศรีทัศน์ (2533)	
19. ไชยนันท์ แสงทอง (2546)		19. ทิพย์พร สุภาพ (2534)	
20. ศศินันท์ นิลจันทร์ (2547)		20. พิกุลทอง ศรีเมือง (2535)	

ตาราง 7 (ต่อ) การวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมควมมีวินัยในตนเองและจริยธรรมอื่น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม			
เอกสารที่ใช้ในงานวิจัย	พัฒนาควมมีวินัยในตนเอง	เอกสารที่ใช้ในงานวิจัย	พัฒนาจริยธรรมและทักษะอื่น ๆ
		21. อารยา พิสุทธิพงษ์ (2537) 22. อุบล เวียงสมุทร (2538) 23. ดวงแก้ว คงเพชรศักดิ์ (2539) 24. วีระ ชัยยุทธยรรยงและคณะ (2539) 25. นาดยา ปิลันธนาพันธ์ (2539) 26. อลิสา เพ็ชรรัตน์ (2539) 27. จิรภรณ์ วสุดี (2540) 28. เปรมวดี คฤพเดช (2540) 29. รังสิมา สันะพงษ์พิพิธ (2540) 30. ธนพร แยมสุตา (2542) 31. ล้วน สายยศและอังคณา (2542) 32. สุนันท์ ปรีชาสุรัตน์ (2542) 33. รัตมี โพนเมืองหล้า (2543) 34. สุริน คล้ายรามัญ (2543) 35. ผาณิต เย็นแข (2544) 36. พนิดา จันทร์กรานต์ (2544) 37. พอเพ็ญ ไกรนรา (2545) 38. ยาวดี สุวรรณนาคะ (2545) 39. ทัดไยวรรณ จันตสุสานนท์ (2546) 40. พรปภัสสร ปริญชาญกุล (2546)	ประสบการณ์ของ Kolb นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรม จริยธรรมระหว่างชายและหญิงแตกต่างกัน ในเรื่อง ความซื่อสัตย์ ความอดทน นักเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง แตกต่างกันในเรื่องระเบียบวินัย (จงรัส แจ่มจันทร์) กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริม จริยธรรมในโรงเรียนมัธยม ของเด็กมัธยม คือ ความรับผิดชอบ ความเสียสละและ ความเมตตากรุณา (พิมพ์พร สุภาพ)

ตาราง 7 (ต่อ) การวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเองและจริยธรรมอื่น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม			
เอกสารที่ใช้ในงานวิจัย	พัฒนาความมีวินัยในตนเอง	เอกสารที่ใช้ในงานวิจัย	พัฒนาจริยธรรมและทักษะอื่น ๆ
		41. สุวิทย์ สุขหมั่น (2546) 42. อรรณณ ดวงสีใส (2546) 43. จิราพร วัฒนศิริลิน (2547) 44. ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2547) 45. วิมลรัตน์ วิมลรัตน์กุล (2547) 46. วิมลรัตน์ วิมลรัตน์กุล (2547) 47. หลุยส์ โอแกน (1974) 48. แมมเดลบาวม์ (1976) 49. ฟินิค (1976) 50 .เอียนนอตี (1977) 51. โอตาเวย์ (1990)	

ตาราง 8 คำบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้กิจกรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นคำถาม	ผศ. ดร. รัชชกัญจน์ ทองถาวร	ผศ. ดร. บุษบงศ์ ตันติวงศ์
1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการที่จะพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย	เห็นด้วยที่ต้องมีการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย เด็กวัยนี้เป็นวัยที่ซึมซับได้ง่ายถ้าเราให้สิ่งที่ดีๆ เด็กจะรับสิ่งที่ดีไป ความจริงน่าจะเกิดที่บ้าน ครอบครัว มั่นเป็นการค่อนข้างยากสำหรับเด็ก แต่ก็ควรจะทำ เริ่มตั้งแต่การอ่านหนังสือคัดสอนใจให้เด็กฟัง	เห็นด้วย ซึ่งเป็นการพัฒนาจิตใจ เพราะเด็กทำได้ง่ายเต็มที่ ขณะที่เด็กยังไม่มีการเรียนจริยธรรมจากสังคมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ไม่ใช่วิชาการ แต่เป็นช่วงของเวลาในการปรับใจ
2. จริยธรรมใดที่ต้องพัฒนาหรือเสริมสร้างสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ	แต่ละจริยธรรมแตกต่างกัน มี 2 ประเภท 1 สากล 2 วัฒนธรรมศาสนา -สากล ในการทำความดี ความรับผิดชอบ การไม่ลักขโมย ไม่เจ้าเล่ห์ จริยธรรมที่เป็นพื้นฐานการให้เด็กได้ดูแลผู้ใหญ่บ้างซึ่งเป็นการซึมซับ สิ่งสำคัญก็คือ การรับผิดชอบ ไม่ลักขโมยเกี่ยวกับศีล 5 และยังมีภาวจริยธรรมรอบคอบ การเข้าแถว การเก็บของเข้าที่หลังจากเล่นหรือใช้แล้ว	เว้นชั่วทำดี ทำจิตใจให้ผ่องใส ไม่ทำสิ่งไม่ดี ต้องทำดี ถือเบญจศีล ทำจิตใจให้ผ่องใสตลอดเวลา
3. คุณลักษณะเฉพาะของจริยธรรมในด้านใดที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย	ลักษณะ กฎที่ใช้ในสังคมเป็นสากล อย่างที่พูดแล้ว ไม่ใช่ไม่เข้าสัตว์ รับผิดชอบ ไม่รังแก อ่าน หนังสือให้ฟัง เด็กจะซึมซับ ในระดับหนึ่ง แต่เด็กก็ยังมีความ Ego-centric ลักษณะของชั้นอยู่ อาจจะยาก แต่ทำได้ วิธีการมีหลากหลาย วิธีที่ดีที่สุดแบบอย่างการเป็นตัวอย่างที่ดีของพ่อแม่,ครู เพื่อน บุคคลรอบข้าง กิจกรรมที่เอามาใช้ควรเป็นกิจกรรมที่ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงหรือ	ความมีวินัย ความเมตตากรุณา มีความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว กตัญญูและประหยัด การเป็นแบบอย่าง ทำให้รู้ได้เห็น

ตาราง 8 (ต่อ) คำบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นคำถาม	ผศ. ดร. รัชชกัญจน์ ทองถาวร	ผศ. ดร. ปุษบงศ์ ดันติวงศ์
	สถานการณ์จำลอง เช่น การเล่านิทาน อ่านหนังสือให้ฟัง พัฒนาการจริยธรรมกับเด็กได้โดยการง่าย ๆ	
4. มีวิธีการสอนอย่างไรจึงจะทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาด้านจริยธรรม	บทบาทสมมุติ เกมปริศนาคำทาย ฯลฯ ที่เป็นรูปธรรมให้เด็กสามารถสัมผัสได้ ให้เด็กได้เกิดประสบการณ์โดยดูเป็นผู้จัด ที่ลด Ego คือกิจกรรมกลุ่ม การมีเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ลักษณะบทบาทในกิจกรรมเชื่อมโยงกับกฎเกณฑ์ระเบียบในสังคมบรรพการศ เป็นโมเดลอย่างหนึ่ง กิจกรรมที่ส่งเสริมรู้จักอารมณ์หรือครูใส่ภาพอารมณ์ไว้ในห้องเรียน ลักษณะกิจกรรมโดยตรง ลักษณะอารมณ์ เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาจริยธรรม เช่น A ถูกแย่งของรู้สึกอย่างไร B แย่งของไปแล้วดีใจ แต่ A เสียใจ	มีวิธีการสอน แบบสาธิตเป็นประสบการณ์ตรง เช่น ครูต้องเป็นแบบอย่างให้กับเด็กและการปฏิบัติของครูต่อเด็ก นอกจากนั้นมีการเล่านิทาน นิทานที่มีคติสอนใจ เพลง คำคล้องจอง
5. . ท่านคิดว่าจะมีวิธีการประเมินด้านจริยธรรมเด็กปฐมวัยได้อย่างไร	วิธีการประเมิน การสังเกตการปฏิบัติตนของเด็ก ทดลองจากสถานการณ์ บทบาทสมมุติ กิจกรรมสรุป ต้องสังเกต	การสังเกตพฤติกรรม คำพูดในสถานการณ์จริง ในการเล่น ความขัดแย้งและการแบ่งปัน

ตาราง 8 (ต่อ) คำบันทึการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาการวิจัยจริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นคำถาม	ผศ. ดร. ฉันทนา ภาคบงกช	ผศ. ดร. วิลาศลักษณ์ ชิวาลลี
1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการที่จะพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย	สมควรอย่างยิ่งเพราะสังคมอ่อนแอมาก	เห็นด้วย เหตุผล เพราะเป็นวัยที่พร้อมจะเรียนรู้ อบรมกลุ่มเกลา สร้างได้ตั้งแต่เด็ก ๆ เช่นกว่าจะถึงอนุบาลก็สาย เช่นมีการควบคุม อารมณ์น้อย สิ่งที่ต้องพิจารณา 1. จริยธรรมต้องจัดให้เหมาะสมกับเด็ก 2. สำหรับเด็กปฐมวัยมีการตีความและเน้นเรื่องอะไร เพราะตีกริยธรรมของเด็กและวัยก็ผู้ใหญ่ไม่เท่ากัน
2. จริยธรรมใดที่ต้องพัฒนาหรือเสริมสร้างสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ	ความเมตตาหน้าหน้า → ดันแบบจากไหน เห็นอกเห็นใจ ทางอ้อม – สถานการณ์จำลอง นิทาน วินัย → ยืนย → มาจากข้างใน ทำด้วยใจ เช่นเห็นแม่รักเขา เขาจะรักมากและอยากจะทำ เชื่อ อยากทำทุกอย่างที่บอก วินัยมาจากชีวิตประจำวัน มองผลที่จะเกิด	เอื่อเพื่อ มีการแข่งขัน ให้เพื่อน รู้จักรู้จักให้ -การไหว้ การแสดงความเคารพ รู้จักกล่าวขอโทษ ขอบคุณ -ช่วยเหลือเพื่อนกลุ่ม ปล่อยใจเพื่อน -เคารพกติกาของสังคม เคารพกติกาที่ตกลงกัน -ควบคุมตนได้ ไม่ลุกออกจากที่ขณะทำงานหรือเรียน
3. คุณลักษณะของจริยธรรมในด้านใดที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย	ควบคุมตน เช่นเดียวกับคำว่าวินัย ถ้าทำไม่ได้ไม่ประสบความสำเร็จ	ความรับผิดชอบต่อตนเอง – กิจวัตรประจำวัน การแต่งตัว การช่วยเหลือตนเอง ต่อผู้อื่น – รอได้ อดได้ มีการพยายามสังคมเบื้องต้น

ตาราง 8 (ต่อ) คำบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้กิจกรรมตามแนวคิด MCCOP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นคำถาม	ผศ. ดร. ฉันทนา ภาคบงกช	ผศ. ดร. วิลาศลักษณ์ ชั่ววัลล
4. วิธีการสอนอย่างไรจึงจะทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาด้านจริยธรรม	1. ให้ความรักความเข้าใจในความรูู้ 2. ใช้เหตุผลเพื่อให้เด็กเห็นผลของการกระทำ3.ทำตนเป็นตัวอย่าง 4.ชื่นชมในการกระทำที่มีประโยชน์ต่อผู้อื่น ต้องรับชมหลังจากเด็กได้ทำสิ่งที่ดี เช่นเด็กมีน้ำใจจะเซตหน้า วิธีการสร้างข้อตกลงกันในห้อง ต้องลดคำพูดทุกชนิดเปลี่ยนปัญหาที่หาโทษ ให้เป็นคำถามทุกครั้ง เช่น ถ้าใครมาบอกให้เราทำอย่างนี้ เราขอโทษ ทำไม่ เมื่อไรฝึกปฏิสัมพันธ์ ฝึกตั้งคำถาม เป็นแนวทางอนาคต ความซื่อสัตย์เป็นผลของความเมตตาและมีวินัย ชมว่าเก่งแต่ให้ชมว่าดีอย่างไร มีประโยชน์ผู้อื่นเป็นหลัก	สอนโดยการบอก เน้นพ่อแม่เป็นแบบอย่าง การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ใหญ่ที่มีต่อด็ก ถ้าทำดี ชื่นชม โอบกอด ใช้สายตา แต่ให้ระวังเรื่องรางวัลกับสิ่งของ จัดสถานการณ์ให้เด็กมีประสบการณ์ตรง การใช้บทบาทสมมุติ เด็กจะสนใจกระตือรือร้นเรียนรู้ได้ เร็วกว่าการบอกเล่าธรรมดา เช่นเหตุการณ์สีนามี แม่บริจาคให้หลายบาทลูกมีเงินบริจาคช่วยเหลือเท่าไร หรือแบ่งปันสิ่งของเสื้อผ้าของเล่นของเด็กช่วยเหลือสีนามี เป็นต้น
5. ท่านคิดว่าจะมีวิธีการประเมินด้านจริยธรรมเด็กปฐมวัยได้อย่างไร	สังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบวัด	ดูความเปลี่ยนแปลงของเด็ก เมื่อไม่มีสถานการณ์จะไม่เกิด จัดสถานการณ์จำลอง เด็กทุกคนได้รับเท่า ๆ กัน ดูการปฏิบัติการแสดงออก เช่น ให้เด็กทานขนมได้เลย แล้วใช้กล้องวิดีโอดูว่าเด็กแต่ละคน ทานขนมแล้วทั้งกระดาศที่ไหน ตั้งถังผงที่เด็กเห็นได้ ในระยะสายตา หรือแจกดินสอให้เด็ก 10 แท่ง แล้วมีคนจนต้องการใช้ดินสอในโรงเรียนยากจน เด็กจะแบ่งปันดินสอหรือไม่ หรือให้ที่แห่ง-ต้องแบ่งสถานการณ์เด็ก ถ้าประเมินระหว่างครู กับ พ่อแม่ นิยามต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับทางบ้านและส่วนครู ต้องในโรงเรียนห้องเรียน

ตาราง 8 (ต่อ) คำบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นคำถาม	ผศ. ดร. สิวลี ศิริไล	ผศ. ดร. สิริพร แยมินิล
1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการที่จะพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย	เป็นเรื่องสำคัญ ปุณณังแบบธรรมชาติด สอนชีวิตจริงเป็นตัวอย่างเป็นมิตร ทำให้เห็น ต้องปลูกฝัง และทำอย่างต่อเนื่อง บ้านต้องประสานโรงเรียน โรงเรียนประสานกับบ้าน	เห็นด้วย ต้องมีการพัฒนาจริยธรรมตั้งแต่ปฐมวัย ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี เด็กได้พัฒนาตามวัย ในเรื่องจริยธรรม การช่วยเหลือแบ่งปันควรเริ่มตั้งแต่เด็กเพราะเด็กซึมซับได้ง่าย เชื้อพันธุมากกว่าเด็กโต ต้องพูดบ่อย ๆ เด็กรักครู ครูต้องทำตนให้เป็นที่รักของเด็ก เด็กจะเลียนแบบคนที่เขารักครูและพ่อแม่ ทำดีให้รางวัลชมเชย ทำไม่ได้เหตุผลทำไม่ ควรทำ ไม่ควรลงโทษเด็ก
2. จริยธรรมใดที่ต้องพัฒนาหรือเสริมสร้างสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ	ความซื่อตรงไม่เอาของคนอื่น ความเมตตาเป็นมิตร ช่วยเหลือ เพื่อนไม่สบายช่วยดูแล ความมีน้ำใจ สอนให้รู้จักดูแลตัวเอง รู้จักกล่าวคำขอโทษและขอขอบคุณ	การรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของเด็กยังไม่ได้เท่าไร ต้องสอนให้เหมาะสมกับวัย เรื่องใกล้ตัว จริยธรรมเด่นควรจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ เพราะสังคมปัจจุบันขาดเรื่องนี้มาก รองลงมาควรจะเป็นเรื่องความเมตตาและความมีวินัย เพราะถ้าคนในสังคมปัจจุบันมีสิ่งเหล่านี้นั้นมาก ปัญหาต่าง ๆ ก็คงไม่เกิด
3. คุณลักษณะของจริยธรรมในด้านใดที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย	ข้อนี้ในลักษณะเดียวกันกับข้อ 2 คือ ซื่อสัตย์กล้ารับผิดชอบ เมตตา กรุณา ช่วยเหลือ และเป็นมิตร มีสัมมาคารวะ และการมีวินัยในการช่วยเหลือตนเอง เพราะไม่ต้องการให้พ่อแม่ป้อนข้าวหรือใส่กางเกงให้แล้ว	เอาของไปแลกเพื่อ คัดถึงคนอื่น ความมีระเบียบวินัย เช่น การเก็บของเข้าที่ เก็บหนังสือ อ่านเสร็จเก็บทันที ฝึกความสะอาด ทั้งของให้เป็นที่เป็นทาง ใช้เรื่องใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน สภาพแวดล้อม มาเป็นตัวฝึก สิ่งที่ทำอยู่ในปัจจุบัน แทนที่จะพูดให้เขาลงมือได้ทำ เน้นในเรื่องเด็กได้ลงมือกระทำ

ตาราง 8 (ต่อ) คำบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นคำถาม	ผศ. ดร. สิริลี ศิริไล	ผศ. ดร. สิริพร แยมินิล
4. วิธีการสอนอย่างไรจึงจะทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาด้านจริยธรรม	สอนแบบธรรมชาติ ชีวิตจริงให้เด็กได้มีโอกาสเห็น ฟัง สัมผัส ทดลอง ถ้าเป็นไปได้ควรทำเป็นกลุ่มย่อย ๆ เด็ก เรียนแบบและจำแบบถ้าประทับใจหรือชมชอบจะจำไป และเรียนรู้จากของจริง ครูต้องเที่ยงตรงกับเด็กทุกคน ไม่ให้รู้สึกว่าคุณไหนเป็นคนของครู ต้องให้รางวัลชมเชย และอาจลงโทษบ้างนิดหน่อย พอเป็นใหญ่แล้วแก้ยาก มาก ต้องปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็ก	ก็ให้ในเรื่องเด็กได้ลงมือกระทำ สิ่งแวดล้อมเป็นตัวฝึก กิจกรรมประจำวัน ฝึกในเรื่องระเบียบ ความเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน ซื่อสัตย์ในด้านไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน ใน การไม่พูดโกหก การให้ทำงานเป็นกลุ่ม เด็กชอบทำงาน อีโก้สูง ฝึกการยอมรับ ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กล้า แสดงออก ครูต้องคอยชม เมื่อเด็กทำดี สร้างพฤติกรรมที่ ดี เพราะครูอยู่ใกล้ชิดระหว่างอยู่โรงเรียน
5. ท่านคิดว่าจะมีวิธีการประเมินด้านจริยธรรมเด็กปฐมวัย ได้อย่างไร	การสังเกตพฤติกรรม ใช้เวลาพอสมควรครูที่อยู่ใกล้ชิด จะ เห็นความเปลี่ยนแปลง ตัวอย่าง เด็กไม่เคยขอโทษเพื่อน เลย ต่อมาอาจเปลี่ยนแปลงการให้อภัย ในคำสอนของ ศาสตราจารย์ “จงเกลียดบาป แต่อย่าเกลียดคนบาป” ต้องใช้เวลา เด็กยังมีโอกาสพัฒนาการได้อยู่เสมอ	การสังเกตพฤติกรรม พูดคุย เด็กที่ชอบเล่นคนเดียว ครูต้องเข้าไปถาม ไปกระตุ้น การสังเกตเป็นวันที่ ช่วยเหลือครูให้รู้ที่จะพัฒนาเด็กให้ถูกเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ให้มีการบันทึกพัฒนาการ ครูเป็นผู้มีบทบาท สำคัญเพราะเด็กอยู่กับครู ในระหว่างอยู่โรงเรียน แต่ถ้ามีการประเมินความรู้ ความรู้สึกนึกคิด ก็อาจจะทราบถึง พัฒนาการทางจริยธรรมได้ชัดเจนขึ้นแต่ครุอาจไม่มีเวลา

ตาราง 8 (ต่อ) คำบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้กิจกรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นคำถาม	บาทหลวง ดร. วิวัฒน์ แพร่ศิริ	บาทหลวงสมบุญ แสงประสิทธิ์
1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการที่จะพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย	เป็นการพัฒนาที่สำคัญ ที่จะปลูกฝังให้เด็กได้เกิดความรักความห่วงใย ความอบอุ่น มีความเชื่อมั่น เด็กจะมีพื้นฐานของความมั่นใจ เด็กอยากทดลองทำสิ่งที่แตกต่างออกไป การมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น จะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการจริยธรรมได้ทั้งบวกและลบ จึงต้องคอยมีผู้ชี้แนะในโรงเรียน ครูจึงเป็นบุคคลที่สำคัญ ตัวอย่างของครูทำทาง คำพูด จะเป็นผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กได้	ต้องทำอะไรเลย ปลูกฝังให้รู้ว่าจะไรผิด อะไรถูก สอนตั้งแต่เด็กดีที่สุด อย่างปล่อยให้สมควรแล้วจึงสอน เด็กกำลังเรียนรู้ตัวอย่างที่ดีคืออธิบายที่ดีสั้น ๆ ให้เหตุผลของการกระทำ เช่นเด็กเอาของเล่นกลับบ้าน เด็กไม่ได้อยู่คนเดียว ต้องสอนว่าไม่ถูก อย่างทำ เด็กไม่รู้อะไรก็เอาคืน อย่าประณามว่าเด็กเป็นขี้โมโห ต้องเป็นการสอนแบบบูรณาการ
2. จริยธรรมใดที่ต้องพัฒนาหรือเสริมสร้างสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ	จริยธรรมคือ สิ่งที่ตั้งมาจากการปฏิบัติ โดยเฉพาะเด็กเล็ก เด็กไม่รู้ว่าจะไรคืออะไร ต้องทำให้เด็กเห็นว่า เด็กเป็นคนที่มีคุณค่า เป็นคนสำคัญ โดย จัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความเมตตา มีระเบียบ รับผิดชอบ ซื่อสัตย์มีน้ำใจซึ่งเป็นพื้นฐานของความรัก ก็มีการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น การไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน ควรมีวินัยที่จะรู้จักอดทน รอคอยได้ เวลาเล่นรู้จักเก็บของ รู้จักสงสารผู้อื่น รักสัตว์ธรรมชาติ เหล่านี้เป็นต้น	ความถูกต้องกับความผิด ต้องไปอย่างลึกซึ้ง เช่นความซื่อสัตย์หรือขยันหมั่นเพียร แต่เป็นการไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน พูดแต่ความจริง การไม่โกหก หรือทำข้อตกลงกับเพื่อน ความซื่อสัตย์ สามารถปลูกฝังกับเด็กได้
3. คุณลักษณะของจริยธรรมในด้านใดที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย	คุณลักษณะสำคัญที่ควรพัฒนา เด็กจะเห็นตนมีคุณค่า เมื่อได้รับคำชมเชย การสัมผัสที่อบอุ่นจากผู้ใหญ่คือ ฝึกให้เด็กซื่อสัตย์ พูดความจริงตั้งแต่เล็ก ๆ ต้องระวังผู้ใหญ่มักเป็นแบบอย่างไม่ดีแก่เด็กในด้านนั้น นอกจากนั้น	เรื่องระเบียบวินัย อดทนรอคอย การเข้าแถว การพูดเพราะกล่าวคำทักทาย สวัสดี ขอขอบคุณ และขอโทษ ความเมตตาที่ได้ เช่นการไม่รังแกสัตว์ ไม่แกล้งเพื่อน ความซื่อสัตย์ พูดความจริง รักษาคำพูด

ตาราง 8 (ต่อ) คำบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาความรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นคำถาม	บาทหลวง ดร. วิวัฒน์ แพร่ศิริ	บาทหลวงสมบุญ ณ แสงประสิทธิ์
4. วิธีการสอนอย่างไรจึงจะทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้อย่างสามารถนำไปพัฒนาด้านจริยธรรม	- การอยู่กับเด็กทำสิ่งที่ดีเป็นตัวอย่าง - การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เห็น ได้สัมผัสจากการใช้ประสบการณ์จริง 5 ประการรับรู้สำคัญที่สุด เมื่อเด็กได้ประสบการณ์ทั้ง 5 เพราะการรับรู้สำคัญที่สุด เมื่อเด็กได้รับความพึงพอใจด้านอารมณ์จะตามมาทำให้เกิดอยากปฏิบัติ เพื่อให้ได้ฝึกฝน - สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ดี - สร้างให้มีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ เป็นกลุ่มเล็ก ทำให้เกิดการเรียนที่หลากหลาย บุคคลใกล้ชิดสำคัญที่จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจริยธรรมของเด็ก	ใช้สถานการณ์จริง ให้เด็กมีประสบการณ์จากการใช้ประสบการณ์จริง 5 ด้วยการใช้กิจกรรมเพลง นิทาน บทบาทสมมุติ เหตุการณ์จริงจากหนังสือพิมพ์ เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจของเด็กให้อยากเรียนรู้ การจัดเป็นกลุ่มเล็กช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งส่วนใหญ่ใช้กับเด็กประถมจนถึงผู้ใหญ่ แต่ก็ให้เด็กรู้จักทำแบบง่าย ๆ ให้เหมาะกับเด็กเล็ก ฝึกให้เด็กรู้จักวิเคราะห์ด้วยคำถาม อย่างไร ทำไม่ อะไร ส่วนใหญ่ครูชอบถามใช่หรือไม่ ถูกหรือผิด ไม่ช่วยให้เด็กคิด มีตัวอย่างมากมายในวิธีการสอนให้เด็กใช้ประสบการณ์การวิเคราะห์ วิธีการแบบ CCP เป็นวิธีที่ได้ใช้ได้ รับประสบการณ์ ดูรายละเอียดในสารคำสอน ที่พอใช้มานานหลาย 10 ปี เราออกทุก 2 เดือน เป็นหนังสือที่จะช่วยครูคำสอนได้นำแนวทางการไปประยุกต์ใช้ รายละเอียดงานวิจัยเกี่ยวกับ CCP ต้องไปดู ที่ประเทศฟิลิปปินส์ พอเป็นลูกศิษย์ของคุณพ่อคุณแม่ ผู้เริ่มการใช้วิธีการ CCP มาพัฒนาการสอนคำสอน
5. ท่านคิดว่าจะมีวิธีการประเมินด้านจริยธรรมเด็กปฐมวัยได้อย่างไร	การสังเกต การบันทึกพฤติกรรมของเด็ก การประเมินจากสภาพจริง ควรมีการวัดความรู้ของเด็ก ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับจริยธรรมด้วย เพราะบางครั้งเด็กตอบได้ แต่การกระทำตรงข้าม หรือเด็กบางคน	การสังเกต การบันทึก และแบบวัด

ตาราง 8 (ต่อ) คำบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นคำถาม	บาทหลวงวัชรศิลป์ กฤษเจริญ	บาทหลวง ดร. วีระศักดิ์ วานาโรจน์สุวิฑู
1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการที่จะพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย	เห็นด้วย ต้องเริ่มที่เด็กปฐมวัย เพราะเด็กเป็นวัยที่เรียนรู้ "ไม้อ่อน" เหมือนที่พระคัมภีร์ หนังสือสุภาษิต "จงฝึกเด็กในทางที่เขาควรเดิน เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะไม่พรางจากทางนั้น" บรรยายภาคก็เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการฝึกหัด หมายถึงสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวบุคคล สภาพสถานการณ์ สื่อต่าง ๆ เหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมของเด็กได้ทั้งทางบวกและลบ	สำคัญมาก จริยธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญตั้งแต่ยังที่หนังสือบุตรธิดากล่าวว่า "เด็กเป็นแผ่นกระดาษที่ว่างเปล่า" และมีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ว่า "เด็กเปรียบเหมือนผ้าขาว" สามารถพัฒนาได้โดยผ่านทางประสาทสัมผัสเป็นสำคัญ ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะส่งเสริมพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก เพราะปัจจุบันพ่อแม่ต้องออกไปทำงาน ปล่อยให้เด็กอยู่กับยายหรือคนใช้เลี้ยงดู ฉะนั้นในเรื่องของคำพูด กิริยาอาการกระทำทุกอย่างของครู จะเป็นสิ่งที่เด็กซึมซับ และเลียนแบบ ช่วงนี้สำคัญในการที่จะให้สิ่งที่ดี ๆ กับเด็กเดี๋ยวนี้เด็กซึมซับ จากโฆษณาในทีวี ร้องเพลง การเต้นเป็นสิ่งที่ดีและไม่ดีครูต้องคอยชี้แนะ
2. จริยธรรมใดที่ต้องพัฒนาหรือเสริมสร้างสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ	ตามจิตวิทยา เด็กจะยังไม่รู้ว่าดีหรือไม่ดี เพียงแต่เด็กหัวรัางวูล ก็ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น จริยธรรมที่สำคัญคือความรักด้วยการเคารพคนอื่น อยู่ร่วมกัน ไม่ทะเลาะกันเอื้อเฟื้อ ความซื่อสัตย์ ไม่โกหก ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน พุดความจริง ความมีวินัยด้วยการเก็บของเข้าที่ช่วยเหลือตนเองได้ และช่วยงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้	ไม่ว่าจะเป็นคริสตชนหรือคนทั่วไป เวลาไปอบรมที่ไหน ก็จะใช้ความไม่เห็นแก่ตัวเวลานี้มีคอร์ปชั่นมาก เพราะขาดความซื่อสัตย์ เอารัดเอาเปรียบ เอาของผู้อื่นเป็นของตนเอง ความมีเมตตา การให้อภัย ความยุติธรรม และสันติภาพ จริยธรรมเหล่านี้ก็อยู่ในหลักธรรมของศาสนาคริสต์ด้วย

ตาราง 8 (ต่อ) คำบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้กิจกรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นค้นคว้า	บาทหลวงวัชรศิลป์ กฤษเจริญ	บาทหลวง ดร. วีระศักดิ์ วนาโรจน์สุวิธ
3. คุณลักษณะของจริยธรรมในด้านใดที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย	อาจจะคล้ายกันกับข้อ 2 แต่อยากให้สังเกตลักษณะที่เด่นชัดคือความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความมีวินัยในตนเอง ความยุติธรรม ซึ่งจะช่วยให้ช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันได้บ้าง ต้องให้ชัดเจนสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งใดไม่ถูกต้อง ต้องพยายามหลีกเลี่ยง	ค่อย ๆ อบรมทำให้รู้จักแบ่งปัน เช่นแบ่งขนม แบ่งของเล่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เหมือนที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า “การให้อภัยทำให้มีความสุขมากกว่าการรับ” ในเรื่องของความซื่อสัตย์ต้องให้พูดความจริง “ไม่เอาเปรียบตรงไปตรงมา ไม่เอาของคนอื่นเป็นของตน ให้มีระเบียบวินัย รู้จักช่วยเหลือตนเอง การเก็บของ การเข้าแถว รอคอย
4. วิธีการสอนอย่างไรจึงจะทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้สามารถนำไปพัฒนาด้านจริยธรรม	โรงเรียนเป็นสนามฝึกอบรม วิธีการสอนที่ใช้จัดกิจกรรมให้เด็กได้มีประสบการณ์ในประสบการณ์ทั้ง 5 การมีประสบการณ์ร่วมกัน ใช้ชีวิตร่วมกันทุกวันในห้องเรียน การร่วมกันคิดค้น สรุปร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ชีวิตที่เด็กอยู่กับเรา ครูต้องสังเกต วิเคราะห์ และชวนให้เกิดการคิด เช่นถามความรู้สึกละอย่างไร ฝึกให้เด็กตัดสินใจ อยากจะขออย่างการสอนคำสอนแบบ CCP เป็นการจัดแบบเน้นประสบการณ์ ในชั้นที่ 1 ใช้ประสบการณ์ให้เด็กได้ใช้ประสบการณ์ทั้ง 5 เพื่อให้เด็กได้ประสบการณ์ด้วย เช่น จัดประสบการณ์เพลง “สายสัมพันธ์” ทำทางประกอบ	ควรจัดให้มีการเน้นการลงมือกระทำในสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเด็กปฏิบัติอยู่ เมื่อครูสอน ต้องให้เด็กหรือฝึกเด็กให้ลงมือกระทำ ฝึกให้เด็กมีสัมพันธ์ภาพที่ดี ในการเล่นหรือเรียนร่วมกัน จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางจิตใจอารมณ์ สังคมจะดีขึ้น

ตาราง 8 (ต่อ) คำบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นคำถาม	บาทหลวงวัชรศิลป์ กฤษเจริญ	บาทหลวง ดร. วีระศักดิ์ วนาโรจน์สุวิษ
	เพลง <u>ซันนี่</u>2. วิเคราะห์ให้เห็นว่าเพลงนี้มีคำว่า "สัมผัส" ที่ตรง (6 ครั้ง) คำว่า "สัมผัส" หมายความว่าอย่างไร (แต่ละตัว รับผิดชอบประสาททั้ง 5 ตา หู จมูก ปาก ผิวหนัง เพราะสิ่งต่าง ๆ เป็นวัตถุ สสาร มีรูปร่าง มีตัวตน) คำว่า "สัมผัส" ในเพลงเป็นการสัมผัสใครกับใคร (พระเจ้ากับมนุษย์) พระเจ้ากับมนุษย์สัมผัสกันได้อย่างไร (ด้วยจิตใจ) และ <u>ซันนี่</u> 3. สอนคำสอนเป็นเนื้อหาจากพระวาจาของพระเยซูที่เป็นนิทานเปรียบเทียบเรื่อง ลูกจ้างหลายคน (ลก.15:18-19) หัวใจสำคัญของพระวาจาตอนนี้คือ การสำนึกผิด เป็นทุกข์เสียใจที่ได้ขาดความสัมพันธ์กับพระเจ้า เพราะตัวเองเป็นต้นเหตุ จึงตัดสินใจกลับมาขอโทษ และคืนดีกับพระเจ้า และบิดาในเรื่องเป็นรูปแบบของพ่อใจดี คือพระเจ้าให้อภัยแก่ลูก ซึ่งเป็นมนุษย์ หมายถึงตัวเรา นี่เป็นการสัมผัสของมนุษย์กับพระเจ้า พระเจ้ากับมนุษย์ <u>ซันนี่</u>4. เป็นขั้นตอนปฏิบัติ กิจกรรมจัดทำพิธีกรรมขอสมาโทษ การภาวนาด้วยบทแสดงความทุกข์ถึงบาป <u>การบ้าน</u> ไปวัดวันอาทิตย์ พิจารณาตัวเองก่อนนอน ขอขอบคุณพระเจ้าถ้าได้ทำดีในวันนี้ ขอโทษพระเจ้าถ้าได้ทำผิด ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นขั้นตอนของ CCP ซึ่งมี 4 ขั้นตอน	

ตาราง 8 (ต่อ) คำบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้กิจกรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นต้นคว้า	บาทหลวงวัชรศิลป์ กฤษเจริญ	บาทหลวง ดร. วีระศักดิ์ วนาโรจน์สุวิธ
	เราใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura) ในการเลียนแบบชีวิตของพระคริสต์ในพระวาจา ที่สำคัญ การไตร่ตรอง การที่ตรัสเล่าเป็นนิทานเปรียบเทียบ วิเคราะห์ จะทำให้เด็กได้เรียนรู้เกิดความคิดใหม่ ๆ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ สามารถหาอ่านได้ในสารคำสอนของศูนย์ฯ	
5. ท่านคิดว่าจะมีวิธีการประเมินด้านจริยธรรมเด็กปฐมวัยได้อย่างไร	การสังเกต แบบบันทึก แบบวัดทั้งความรู้ และ เจตคติ	พฤติกรรมของเด็ก เป็นไปตามธรรมชาติ ในชีวิตประจำวัน ถ้าอยากรู้ว่ามีลักษณะในด้านนั้น ๆ อย่างไร ก็ควรจะตั้งสังเกตการใช้การสังเกตการบันทึกอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ทราบถึงการพัฒนาของเด็ก

แบบสัมภาษณ์

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

ผู้ให้การสัมภาษณ์ ชื่อ.....นามสกุล.....
 ตำแหน่ง.....การศึกษา.....
 ที่อยู่

คำถามในการสัมภาษณ์

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการที่จะพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย

.....

2. ท่านคิดว่าจริยธรรมใดที่ต้องพัฒนาหรือเสริมสร้างให้กับเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ

.....

3. ท่านคิดว่าลักษณะของจริยธรรมเฉพาะด้านใดที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย

.....

4. ท่านคิดว่าวิธีการสอนอย่างไรจึงจะทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปพัฒนาจริยธรรม

.....

5. ท่านคิดว่าควรจะมีวิธีการประเมินด้านจริยธรรมเด็กปฐมวัยได้อย่างไร

.....

ภาคผนวก ค

- แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด MCCP และแผนจัดประสบการณ์
- ตารางแสดงค่าสถิติดัชนีความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จริยธรรมตามแนวคิด MCCP และแผนการจัดประสบการณ์
- แบบประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม แบบวัด เจตคติต่อจริยธรรมและแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
- ตารางแสดงค่าสถิติดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและจุดประสงค์แบบทดสอบ ทั้ง 3 ฉบับ (IOC และ TOC)
- ตารางค่าสถิติอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความมีวินัยในตนเองและแบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
- ตารางแสดงค่าสถิติความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความมีวินัยในตนเองและแบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

แบบประเมินความเหมาะสม

คู่มือการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ที่	รายการ	เกณฑ์การประเมิน		
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1
1.	ความสำคัญและความเป็นมาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP 1.1 การบรรยายความเป็นมาและความสำคัญมีสาระสำคัญและเหมาะสม..... 1.2 การบรรยายความเป็นมาและความสำคัญทำให้เห็นภาพรวมและจุดเน้นของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP..... 1.3 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แต่ละขั้นมีความเหมาะสม.....			
2.	หลักการ แนวคิดและทฤษฎีของการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP 2.1 การจัดลำดับขั้นตอนของหลักการ แนวคิดทฤษฎีมีความเหมาะสม..... 2.2 เนื้อหาสาระของแต่ละหลักการ แนวคิดทฤษฎีให้ความเข้าใจเหมาะสม..... 2.3 โครงสร้างความสัมพันธ์ของการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสม (ภาคประกอบที่ 3.)..... 2.4 หลักการ แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP มีความชัดเจน สามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดสาระการเรียนรู้และวิธีการจัดกิจกรรมเรียนรู้.....			

ที่.	รายการ	เกณฑ์การประเมิน		
		สอดคล้อง +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1
3.	ความมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP 3.1 จุดมุ่งหมายมีความชัดเจนสามารถแสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ในด้านจริยธรรมความซื่อสัตย์..... 3.2 จุดมุ่งหมายมีความชัดเจนสามารถแสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ในด้านจริยธรรมความเมตตากรุณา..... 3.3 จุดมุ่งหมายมีความชัดเจนสามารถแสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ในด้านจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง.....			
4.	กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP 4.1 ระดับชั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย (ภาพประกอบที่ 4.)..... 4.2 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์มีความเหมาะสม..... 4.3 สารการเรียนรู้..... 4.3.1 หน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย..... 4.3.2 หน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสมที่เด็กสามารถเรียนรู้จริยธรรม..... 4.4 บทบาทของครูและบทบาทของเด็ก..... 4.4.1 ส่งเสริมการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้เหมาะสม..... 4.4.2 ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้จริยธรรม..... 4.5 การประเมินผลการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP..... 4.5.1 เครื่องมือวัดทั้ง 3 แบบมีความเหมาะสมในการใช้วัดกับเด็กปฐมวัย..... 4.5.2 เครื่องมือวัดทั้ง 3 แบบมีความเหมาะสมในการวัดพฤติกรรมจริยธรรม.....			

ที่	รายการ	เกณฑ์การประเมิน		
		สอดคล้อง +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1
5.	การนำไปใช้			
	5.1 ปฏิบัติตามได้ง่าย.....			
	5.2 สามารถนำไปใช้ในสภาพการเรียนรู้ปกติ ทั่วไปได้.....			
	5.3 ครูปฐมวัยทั่วไปสามารถนำไปใช้ได้ตาม คู่มือ.....			
	5.4 เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย.			

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

**แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง
ของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมของเด็กปฐมวัย**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ที่	รายการ	เกณฑ์ประเมิน		
		สอดคล้อง +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1
1.	แผนการจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย			
2.	ใช้ภาษาเข้าใจง่าย			
3.	กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์			
4.	จุดประสงค์ชัดเจน			
5.	กิจกรรมดำเนินตามลำดับขั้นตอน			
6.	กิจกรรมเน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ			
7.	เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและเป็นการสร้างให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กัน			
8.	กิจกรรมช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาจริยธรรม			
9.	กิจกรรมมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็ก			
10	การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมและวัตถุประสงค์			

ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ตาราง 15 แสดงการหาค่าดัชนีความเหมาะสมของเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ
การจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

พฤติกรรม	ระดับคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	จำนวนผู้ เชี่ยวชาญ	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1. ความสำคัญและความเป็นมาของ รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรม ตามแนวคิด MCCP								
1.1 การบรรยายความเป็นมาและ ความสำคัญมีสาระสำคัญและ เหมาะสม	+1	0	+1	+1	+1	4	5	0.8
1.2 การบรรยายความเป็นมาและ ความสำคัญทำให้เห็นภาพรวมและ จุดเน้นของรูปแบบการจัดการ เรียนรู้	+1	0	+1	+1	+1	4	5	0.8
1.3 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ แต่ละขั้นมีความเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
2. หลักการ แนวคิดและทฤษฎีของ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จริยธรรมตามแนวคิด MCCP								
2.1 การจัดลำดับขั้นตอนของ หลักการ แนวคิดทฤษฎีมีความ เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
2.2 เนื้อหาสาระของแต่ละหลักการ แนวคิดทฤษฎีให้ความเข้าใจและ เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
2.3 การเรียงลำดับความสัมพันธ์ ของการพัฒนารูปแบบการจัดการ เรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิดMCCP สำหรับเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสม (ภาพประกอบ 3)	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1

ตาราง 15(ต่อ) แสดงการหาค่าดัชนีความเหมาะสมของเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ
การจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

พฤติกรรม	ระดับคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	จำนวนผู้ เชี่ยวชาญ	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
2.4 หลักการ แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบฯ มีความชัดเจนสามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดสาระการเรียนรู้และวิธีการจัดกิจกรรมเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	0.8
3.2 จุดมุ่งหมายมีความชัดเจนสามารถแสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ในด้านจริยธรรมความเมตตากรุณา	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
3.3 จุดมุ่งหมายมีความชัดเจนสามารถแสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ในด้านจริยธรรมความมีวินัยในตน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
4. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
4.1 ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย (ภาพประกอบที่ 4).								
4.2 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์มีความเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
4.3 สาระการเรียนรู้								
4.3.1 หน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1

ตาราง 15(ต่อ) แสดงการหาค่าดัชนีความเหมาะสมของเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ
การจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

พฤติกรรม	ระดับคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	จำนวนผู้ เชี่ยวชาญ	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
4.3.2 หน่วยการเรียนรู้มีความ เหมาะสมที่เด็กสามารถเรียนรู้ จริยธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
4.4 บทบาทของครูและบทบาทของ เด็ก 4.4.1 ส่งเสริมการเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญได้เหมาะสม	+1	0	+1	+1	+1	4	5	0.8
4.4.2 ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้ เรียนรู้จริยธรรม	+1	0	+1	+1	+1	4	5	0.8
4.5 การประเมินผลการเรียนรู้ จริยธรรมตามรูปแบบฯ 4.5.1 เครื่องมือวัดทั้ง 3 แบบมี ความเหมาะสมในการใช้วัดกับเด็ก	+1	0	+1	+1	+1	4	5	0.8
4.5.2 เครื่องมือวัดทั้ง 3 แบบมี ความเหมาะสม ในการวัด พฤติกรรมจริยธรรม	+1	0	+1	+1	+1	4	5	0.8
การนำไปใช้ 5.1 ปฏิบัติตามได้ง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
5.2 สามารถนำไปใช้ในสภาพการ เรียนปกติทั่วไปได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
5.3 ครูปฐมวัยทั่วไปสามารถ นำไปใช้ได้ตามคู่มือ	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
5.4 เป็นประโยชน์ต่อการจัด การศึกษาปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1

ข้อเสนอแนะ

1. แก้อำที่พิมพ์ผิด
2. ปรับภาพตามข้อที่ทำเครื่องหมาย
3. ปรับคำบางคำ เช่น ปวดเข้าห้องน้ำ เป็น ปวดปัสสาวะ
4. ควรใช้คำว่า เด็ก หรือเด็ก ๆ ให้ใช้ทั้งข้อ หรือนักเรียนก็ให้ใช้ทั้งข้อ
5. ควรแก้ชื่อเฉพาะของเด็ก ให้เป็นแบบไทยๆ

$$\begin{aligned}
 \text{TOC} &= \frac{\sum R}{\text{KN}} \\
 &= \frac{140}{110} = 0.95
 \end{aligned}$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวม $\text{TOC} = 0.95$

ตาราง 16 แสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์ของรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

รายการ	ระดับคะแนนของ ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	จำนวน ผู้เชี่ยว ชาญ	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1. แผนการจัดกิจกรรมเหมาะสมกับ เด็กปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
2. ใช้ภาษาเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
3. กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
4. จุดประสงค์ชัดเจน	+1	0	+1	+1	+1	4	5	0.8
5. กิจกรรมดำเนินตามลำดับขั้นตอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
6. กิจกรรมทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ ต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
7. เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม สร้างให้ เด็กมีปฏิสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
8. กิจกรรมช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนา จริยธรรม	+1	0	+1	+1	+1	4	5	0.8
9. กิจกรรมมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ครูและเด็ก	+1	0	+1	+1	+1	4	5	0.8
10. การวัดและประเมินผลสอดคล้อง กับกิจกรรมและวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1

ข้อเสนอแนะ

1. ปรับวิธีเขียนจุดประสงค์ - เพื่อให้เด็ก แทนคำว่า เด็ก
2. จุดประสงค์แต่ละแผนควรลดลงให้เหลือประมาณไม่เกิน 5 จุดประสงค์
3. การใช้คำถามของครู ต้องให้เด็กได้แสดงเหตุผล เช่น คำว่าเข้าใจแล้ว เข้าใจอย่างไร
4. สื่อการเรียนการสอนต้องมีของจริง เช่น น้ำประปา น้ำดื่ม น้ำสกปรก สีเทียน สีน้ำ
จานสี เป็นต้น เป็นสื่อของจริง
5. ครูต้องตกลงกับเด็กก่อนลงมือปฏิบัติ ว่าเด็กควรมีพฤติกรรมใดบ้าง และเพิ่มพฤติกรรม
ในข้อตกลงแต่ละครั้ง

$$\begin{aligned}
 \text{TOC} &= \frac{\sum R}{\text{KN}} \\
 &= \frac{47}{50} = 0.94
 \end{aligned}$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวม $\text{TOC} = 0.94$

แบบประเมินความสอดคล้องของ

แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของการใช้ภาษาและความสอดคล้องของข้อคำถาม

คำตอบและภาพ แล้วบันทึกคะแนน ลงในช่อง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคะแนน

ตอน 1 ความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์

ลำดับที่/ข้อ	ระดับคะแนน			หมายเหตุ
	สอดคล้อง +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1	
<u>ความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่อตนเอง</u>				
ข้อ 1.พูดความจริง				
ข้อ 2.พูดความจริง				
ข้อ 3.รักษาคำสัญญา				
ข้อ 4.รักษาคำสัญญา				
ข้อ 5.ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน				
ข้อ 6.ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน				
<u>ความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น</u>				
ข้อ 7.ยอมรับผิดเมื่อทำผิด กล่าวคำ ขอโทษ				
ข้อ 8.ยอมรับผิดเมื่อทำผิด กล่าวคำ ขอโทษ				
ข้อ 9.เก็บสิ่งของได้คืนเจ้าของ/ครู				
ข้อ 10.เก็บสิ่งของได้คืนเจ้าของ/ครู				
ข้อ 11.ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน				
ข้อ 12.ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน				
<u>ความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่</u>				
ข้อ 13.ปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อน				
ข้อ 14.ปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อน				
ข้อ 15.ปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน				
ข้อ 16.ปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน				
ข้อ 17.ปฏิบัติงานที่ครูมอบหมาย				
ข้อ 18.ปฏิบัติงานที่ครูมอบหมาย				

ตอน 2 ความรู้เกี่ยวกับความเมตตากรุณา

ลำดับที่/ข้อ	ระดับคะแนน			หมายเหตุ
	สอดคล้อง +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1	
<u>ความรู้เกี่ยวกับความเมตตากรุณาทางกาย</u>				
ข้อ 1.ไม่รังแกสัตว์หรือรังแกเพื่อน				
ข้อ 2.ไม่รังแกสัตว์หรือรังแกเพื่อน				
ข้อ 3.แบ่งอุปกรณ์ของเล่นให้เพื่อน				
ข้อ 4.แบ่งอุปกรณ์ของเล่นให้เพื่อน				
ข้อ 5.ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นขอร้อง				
ข้อ 6.ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นขอร้อง				
<u>ความรู้เกี่ยวกับความเมตตากรุณาทางวาจา</u>				
ข้อ 7.พูดไพเราะ				
ข้อ 8.พูดไพเราะ				
ข้อ 9.พูดให้กำลังใจเพื่อน				
ข้อ 10.พูดให้กำลังใจเพื่อน				
ข้อ 11.พูดชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจเรียน				
ข้อ 12.พูดชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจเรียน				
<u>ความรู้เกี่ยวกับความเมตตากรุณาทางใจ</u>				
ข้อ 13.ให้อภัยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด				
ข้อ 14.ให้อภัยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด				
ข้อ 15.เห็นใจเมื่อเพื่อนเสียใจ				
ข้อ 16.เห็นใจเมื่อเพื่อนเสียใจ				
ข้อ 17.ยินดีเมื่อเพื่อนได้รับคำชม				
ข้อ 18.ยินดีเมื่อเพื่อนได้รับคำชม				

ตอน 3 ความรู้เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง

ลำดับที่/ข้อ	ระดับคะแนน			หมายเหตุ
	สอดคล้อง +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1	
<u>ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง</u>				
ข้อ 1.มีสมาธิในการฟัง				
ข้อ 2.มีสมาธิในการฟัง				
ข้อ 3.ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน				
ข้อ 4.ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน				
ข้อ 5.อดทนรอคอย จนกว่าจะถึงโอกาส				
ข้อ 6.อดทนรอคอย จนกว่าจะถึงโอกาส				
<u>ความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบ</u>				
ข้อ 7.รู้จักช่วยเหลือตนเอง				
ข้อ 8.รู้จักช่วยเหลือตนเอง				
ข้อ 9.เก็บอุปกรณ์ไว้ที่เดิมได้เรียบร้อย				
ข้อ 10.เก็บอุปกรณ์ไว้ที่เดิมได้เรียบร้อย				
ข้อ 11.ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ				
ข้อ 12.ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ				
<u>ความรู้เกี่ยวกับการตรงต่อเวลา</u>				
ข้อ 13.เข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลา				
ข้อ 14.เข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลา				
ข้อ 15.เมื่อได้ยินสัญญาณเก็บอุปกรณ์ทันที				
ข้อ 16.เมื่อได้ยินสัญญาณเก็บอุปกรณ์ทันที				
ข้อ 17.เมื่อได้ยินสัญญาณหมดเวลาหยุดเล่น				
ข้อ 18.เมื่อได้ยินสัญญาณหมดเวลาหยุดเล่น				

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของการใช้ภาษาความสอดคล้องของข้อคำถาม

คำตอบและภาพ แล้วบันทึกคะแนน ลงใส่ช่อง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคะแนน

ลำดับที่/ข้อ	ระดับคะแนน			หมายเหตุ
	สอดคล้อง +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1	
เจตคติต่อจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง				
ข้อ 1.				
ข้อ 2.				
ข้อ 3.				
ข้อ 4.				
ข้อ 5.				
ข้อ 6.				
ข้อ 7.				
ข้อ 8.				
ข้อ 9.				
ข้อ 10.				
ข้อ 11.				
ข้อ 12.				
ข้อ 13.				
ข้อ 14.				
ข้อ 15.				
ข้อ 16.				
ข้อ 17.				
ข้อ 18.				

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของการใช้ภาษาของคำอธิบายกฎเกณฑ์

การให้คะแนน แล้วบันทึกคะแนน ลงใส่ช่อง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคะแนน

ลำดับที่/ข้อ	ระดับคะแนน			หมายเหตุ
	สอดคล้อง +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1	
<u>พฤติกรรมความซื่อสัตย์แก่ตนเอง</u>				
ข้อ 1.พูดความจริง				
ข้อ 2.รักษาคำสัญญา				
ข้อ 3.ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน				
<u>พฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น</u>				
ข้อ 4.ยอมรับผิดเมื่อทำผิด กล่าวคำ ขอโทษ				
ข้อ 5.เก็บสิ่งของได้คืนเจ้าของ/ครู				
ข้อ 6.ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน				
<u>พฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่</u>				
ข้อ 7.ปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อน				
ข้อ 8.ปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน				
ข้อ 9.ปฏิบัติงานที่ครูมอบหมาย				
<u>ความเมตตากรุณาทางกาย</u>				
ข้อ 10.ไม่รังแกสัตว์หรือรังแกเพื่อน				
ข้อ 11.แบ่งอุปกรณ์ของเล่นให้เพื่อน				
ข้อ 12.ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นขอร้อง				
<u>ความเมตตากรุณาทางวาจา</u>				
ข้อ 13.พูดไพเราะ				
ข้อ 14.พูดให้กำลังใจเพื่อน				
ข้อ 15.พูดชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจเรียน				
<u>ความเมตตากรุณาทางใจ</u>				
ข้อ 16.ให้อภัยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด				
ข้อ 17.เห็นใจเมื่อเพื่อนเสียใจ				
ข้อ 18.ยินดีเมื่อเพื่อนได้รับคำชม				
<u>พฤติกรรมการควบคุมตนเอง</u>				
ข้อ 19.มีสมาธิในการฟัง				
ข้อ 20.ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน				
ข้อ 21.อดทนรอคอย จนกว่าจะถึงโอกาส				

ลำดับที่/ข้อ	ระดับคะแนน			หมายเหตุ
	สอดคล้อง +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1	
<u>พฤติกรรมความรับผิดชอบ</u>				
ข้อ 22.รู้จักช่วยเหลือตนเอง				
ข้อ 23.เก็บอุปกรณ์ไว้ที่เดิมได้เรียบร้อย				
ข้อ 24.ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ				
<u>พฤติกรรมการตรงต่อเวลา</u>				
ข้อ 25.เข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลา				
ข้อ 26.เมื่อได้ยินสัญญาณเก็บอุปกรณ์ทันที				
ข้อ 27.เมื่อได้ยินสัญญาณหมดเวลาหยุดเล่น				

ตาราง 17 ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์
ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ตอน 1 ความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์

พฤติกรรม	ระดับคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	จำนวน ผู้เชี่ยวชาญ	IOC
	1	2	3	4	5			
ความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์แก่ตนเอง								
ข้อ 1. พูดความจริง	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 2. พูดความจริง	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 3. รักษาคำสัญญา	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 4. รักษาคำสัญญา	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 5. ไม่เอาของคนอื่นเป็นของตน	+1	+1	+1	0	+1	4	5	0.8
ข้อ 6. ไม่เอาของคนอื่นเป็นของตน	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น								
ข้อ 7. ยอมรับผิดเมื่อทำผิด กล่าวคำ ขอโทษ	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 8. ยอมรับผิดเมื่อทำผิด กล่าวคำ ขอโทษ	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 9. เก็บสิ่งของได้ส่งคืนเจ้าของหรือครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 10. เก็บสิ่งของได้ส่งคืนเจ้าของหรือครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 11. ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	+1	+1	+1	+1	-1	3	5	0.6
ข้อ 12. ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	+1	+1	+1	+1	-1	3	5	0.6
ความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่								
ข้อ 13. ปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 14. ปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 15. ปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 16. ปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 17. ปฏิบัติงานที่ครูมอบหมาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 18. ปฏิบัติงานที่ครูมอบหมาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1

$$\begin{aligned}
 TOC &= \frac{\sum R}{KN} \\
 &= \frac{81}{90} = 0.90
 \end{aligned}$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวม TOC = 0.90

ตอน 2 ความรู้เกี่ยวกับความเมตตากรุณา

พฤติกรรม	ระดับคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	จำนวน ผู้เชี่ยวชาญ	IOC
	1	2	3	4	5			
<u>ความเมตตากรุณาทางกาย</u>								
ข้อ 1. ไม่รังแกสัตว์หรือแกล้งเพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 2. ไม่รังแกสัตว์หรือแกล้งเพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 3. แบ่งอุปกรณ์ / ของเล่นให้เพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 4. แบ่งอุปกรณ์ / ของเล่นให้เพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 5. ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนหรือผู้อื่นขอร้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 6. ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนหรือผู้อื่นขอร้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
<u>ความเมตตากรุณาทางวาจา</u>								
ข้อ 7. พูดจาไพเราะ	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 8. พูดจาไพเราะ	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 9. พูดให้กำลังใจเพื่อน	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 10. พูดให้กำลังใจเพื่อน	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 11. พูดชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจเรียน	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 12. พูดชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	3	5	1
<u>พฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่</u>								
<u>ความเมตตากรุณาทางใจ</u>								
ข้อ 13. ให้อภัยเพื่อน เมื่อเพื่อนทำผิดต่อเรา	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 14. ให้อภัยเพื่อน เมื่อเพื่อนทำผิดต่อเรา	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 15. เห็นใจเมื่อเพื่อนมีความเสียใจ	+1	+1	+1	+1	0	4	5	0.8
ข้อ 16. เห็นใจเมื่อเพื่อนมีความเสียใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 17. ปฏิบัติงานที่ครูมอบหมาย	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 18. ปฏิบัติงานที่ครูมอบหมาย	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6

$$TOC = \frac{\sum R}{KN}$$

$$= \frac{69}{90} = 0.76$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวม TOC = 0.76

ตอน 3 ความรู้เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง

พฤติกรรม	ระดับคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	จำนวน ผู้เชี่ยวชาญ	IOC
	1	2	3	4	5			
ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง								
ข้อ 1. มีสมาธิในการฟัง	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 2. มีสมาธิในการฟัง	0	+1	+1	0	+1	3	5	0.6
ข้อ 3. ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 4. ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 5. รู้จักอดทนและรอคอย	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 6. รู้จักอดทนและรอคอย	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบ								
ข้อ 7. รู้จักช่วยเหลือตนเอง	0	+1	+1	+1	+1	4	5	0.8
ข้อ 8. รู้จักช่วยเหลือตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 9. เก็บสื่ออุปกรณ์ของเล่นไว้ที่เดิมได้ เรียบร้อยเมื่อเลิกใช้แล้ว	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 10. เก็บสื่ออุปกรณ์ของเล่นไว้ที่เดิมได้ เรียบร้อยเมื่อเลิกใช้แล้ว	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 11. ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ	0	+1	+1	+1	+1	4	5	0.8
ข้อ 12. ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ความรู้เกี่ยวกับการตรงต่อเวลา								
ข้อ 13. เข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลา	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 14. เข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลา	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 15. เมื่อได้ยืมสัญญาณเตือนหมดเวลาเก็บสื่อ อุปกรณ์ของใช้หรือของเล่นทันที	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 16. เมื่อได้ยืมสัญญาณเตือนหมดเวลาเก็บสื่อ อุปกรณ์ของใช้หรือของเล่นทันที	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 17. เมื่อได้ยืมสัญญาณหมดเวลาหยุดเล่น หยุดทำกิจกรรม	+1	-1	+1	+1	+1	3	5	1
ข้อ 18. เมื่อได้ยืมสัญญาณหมดเวลาหยุดเล่น หยุดทำกิจกรรม	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6

$$TOC = \frac{\sum R}{KN}$$

$$= \frac{74}{90} = 0.82$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวม TOC = 0.82

ตาราง 18 ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมความซื่อสัตย์
ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

เจตคติต่อจริยธรรม	ระดับคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	จำนวน ผู้เชี่ยวชาญ	IOC
	1	2	3	4	5			
เจตคติต่อจริยธรรมความซื่อสัตย์ความ เมตตากรุณาและความมีวินัยในตน ข้อ 1.	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 2.	+1	-1	+1	+1	+1	3	5	0.6
ข้อ 3.	+1	-1	+1	+1	+1	3	5	0.6
ข้อ 4.	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 5.	+1	-1	+1	+1	+1	3	5	0.6
ข้อ 6.	+1	+1	+1	0	+1	4	5	0.8
ข้อ 7.	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 8.	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 9.	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 10.	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 11.	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 12.	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 13.	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 14.	+1	+1	+1	-1	+1	3	5	0.6
ข้อ 15.	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 16.	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 17.	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 18.	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1

$$TOC = \frac{\Sigma R}{KN}$$

$$= \frac{72}{90} = 0.80$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวม TOC = 0.80

ตาราง 19 ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรม
ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ความประพฤติเชิงจริยธรรม	ระดับคะแนนผู้เชี่ยวชาญ					Σ_R	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	IOC
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5			
ความประพฤติความซื่อสัตย์ต่อตนเอง								
ข้อ 1. พูดความจริง	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 2. รักษาคำสัญญา	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 3. ไม่เอาของคนอื่นเป็นของตน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ความประพฤติความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น								
ข้อ 4. ยอมรับผิดเมื่อทำผิด กล่าวคำขอโทษ	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 5. เก็บสิ่งของได้ส่งคืนเจ้าของหรือครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 6. ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	+1	+1	+1	+1	-1	3	5	0.6
ความประพฤติความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่								
ข้อ 7. ปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 8. ปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ 9. ปฏิบัติงานที่ครูมอบหมาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ความประพฤติความเมตตากรุณาทางกาย								
ข้อ10. ไม่รังแกสัตว์หรือแกล้งเพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ11. แบ่งอุปกรณ์ของเล่นให้เพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ12. ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนหรือผู้อื่นขอร้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ความประพฤติความเมตตากรุณาทางวาจา								
ข้อ13. พูดจาไพเราะ	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ14. พูดให้กำลังใจเพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ15. พูดชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ความประพฤติความเมตตากรุณาทางใจ								
ข้อ16. ให้อภัยเพื่อน เมื่อเพื่อนทำผิดต่อเรา	+1	+1	+1	0	+1	4	5	0.8
ข้อ17. เห็นใจเพื่อนมีทุกข์	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ18. ยินดีเมื่อเพื่อนได้รับคำชม/ ทำงานสำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1

ตาราง 19(ต่อ) ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรม
ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ความประพฤติเชิงจริยธรรม	ระดับคะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	จำนวน ผู้เชี่ยวชาญ	IOC
	คนที่ ที่1	คนที่ ที่2	คนที่ ที่3	คนที่ ที่4	คนที่ ที่5			
ความประพฤติการควบคุมตนเอง								
ข้อ19.มีสมาธิในการฟัง	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ20.ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ21.อดทนและรู้จักการรอคอย	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ความประพฤติการรับผิดชอบ								
ข้อ22.รู้จักช่วยเหลือตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ23.เก็บสื่อกุภัณฑ์ของเล่นไว้ที่เดิมได้ เรียบร้อยเมื่อเลิกใช้แล้ว	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ24.ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายด้วยความ ตั้งใจจนเสร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ความประพฤติการตรงต่อเวลา								
ข้อ25.เข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลา	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ26.เมื่อได้ยินสัญญาณเตือนหมดเวลาเก็บ สื่อกุภัณฑ์ของใช้ทันที	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1
ข้อ27.เมื่อได้ยินสัญญาณหมดเวลาหยุดเล่น/ หยุดทำกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	5	1

$$\begin{aligned}
 \text{TOC} &= \frac{\Sigma R}{KN} \\
 &= \frac{132}{135} = 0.97
 \end{aligned}$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวม TOC = 0.97

ตาราง 20 ค่าสถิติแสดงค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์
ความเมตตา กรุณา ความมีวินัยในตนเอง และแบบเจตคติต่อจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r) แบบทดสอบวัดความรู้จริยธรรม			ค่าจำแนก (r) แบบวัดเจตคติ ต่อจริยธรรม
	ความซื่อสัตย์	ความเมตตา กรุณา	ความมีวินัยในตนเอง	
1	.27	.46	.61	.47
2	.32	.60	.35	.50
3	.40	.58	.27	.57
4	.25	.63	.59	.58
5	.28	.41	.21	.57
6	.24	.56	.44	.57
7	.66	.55	.73	.55
8	.48	.37	.73	.41
9	.54	.30	.43	.60
10	.39	.23	.33	.58
11	.42	.62	.73	.60
12	.53	.57	.78	.53
13	.34	.64	.72	.43
14	.32	.44	.51	.46
15	.35	.26	.39	.66
16	.47	.56	.69	.66
17	.43	.70	.38	.74
18	.60	.62	.38	.61

ตาราง 21 แสดงค่าสถิติความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์
ความเมตตา กรุณา ความมีวินัยในตนเอง เจตคติต่อจริยธรรมและการสังเกตความประพฤติ
เชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

ความเชื่อมั่น				
แบบทดสอบวัดความรู้จริยธรรม			แบบวัดเจตคติ ต่อจริยธรรม	แบบสังเกต ความประพฤติ
ความซื่อสัตย์	ความเมตตา กรุณา	ความมีวินัยในตนเอง		
0.81	0.87	0.86	0.90	0.92

ภาคผนวก ง

- คำคะแนนและคำสถิติพื้นฐานของการวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลอง
- คำคะแนนและคำสถิติพื้นฐานของการวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุม
- คำคะแนนและคำสถิติพื้นฐานของการวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรม และความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการวัดการเรียนรู้ตามแนวคิด MCCP ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 22 ค่าคะแนนและค่าสถิติพื้นฐานของการวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์
ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง
ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP ในกลุ่มทดลอง

ลำดับ ที่	ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม					
	ความซื่อสัตย์		ความเมตตากรุณา		ความมีวินัยในตนเอง	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	4	14	10	18	7	14
2	11	17	8	16	15	18
3	12	17	8	13	12	17
4	11	15	10	16	13	17
5	10	16	9	16	15	18
6	14	18	14	17	13	12
7	12	17	11	15	13	16
8	6	16	10	17	9	17
9	10	14	10	16	13	18
10	7	13	9	18	6	10
11	14	17	11	16	12	16
12	10	17	11	17	12	18
13	10	17	11	17	10	18
14	13	17	12	17	7	14
15	6	15	5	15	7	15
16	11	18	14	18	14	18
17	11	18	9	16	11	17
18	9	14	8	16	11	16
19	10	16	9	16	8	14
20	12	16	12	16	10	14
21	11	15	16	10	10	17
22	12	18	11	17	15	18
23	10	16	14	16	12	18
24	14	17	11	17	12	18
25	10	14	13	16	11	17
26	10	14	12	16	11	15

ตาราง 22(ต่อ) ค่าคะแนนและค่าสถิติพื้นฐานของการวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์
ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง
ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP ในกลุ่มทดลอง

ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรม						
ลำดับ ที่	ความซื่อสัตย์		ความเมตตากรุณา		ความมีวินัยในตนเอง	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
27	10	16	12	17	11	15
28	11	18	14	14	11	17
29	12	17	12	15	11	18
30	10	18	11	18	10	18
31	10	16	11	15	10	17
32	8	14	10	15	9	16
33	7	15	10	15	6	17
34	7	15	10	15	13	17
35	4	13	3	15	6	16
36	11	18	8	15	9	17
คะแนนรวม	360	576	379	572	385	588
$\bar{X}$	9.89	16.11	10.33	16.00	10.61	16.61
S.D	2.41	1.50	2.37	1.15	2.52	1.64

ตาราง 23 ค่าคะแนนและค่าสถิติพื้นฐานของการวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์
ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง
การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติในกลุ่มควบคุม

ลำดับ ที่	ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรม					
	ความซื่อสัตย์		ความเมตตากรุณา		ความมีวินัย	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	13	11	8	12	13	7
2	17	17	10	14	14	15
3	11	11	16	10	12	12
4	12	14	13	12	12	12
5	13	13	11	11	15	13
6	8	8	6	8	11	11
7	13	18	16	16	12	12
8	11	10	9	9	10	11
9	15	12	13	12	10	13
10	9	10	10	9	11	10
11	12	12	16	14	13	10
12	14	12	12	12	12	12
13	9	9	9	10	11	11
14	4	5	9	9	6	7
15	3	6	9	11	5	9
16	10	10	13	12	11	11
17	10	11	11	12	11	11
18	9	11	10	11	12	12
19	3	6	10	10	5	5
20	10	11	8	9	11	11
21	6	9	11	10	6	9
22	9	10	7	6	6	6
23	3	5	13	13	5	9
24	8	7	14	11	11	10
25	5	7	4	6	8	10
26	15	12	11	11	14	12

ตาราง 23(ต่อ) ค่าคะแนนและค่าสถิติพื้นฐานของการวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์
ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง
การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติในกลุ่มควบคุม

ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรม						
ลำดับ ที่	ความซื่อสัตย์		ความเมตตากรุณา		ความมีวินัย	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
27	11	11	13	13	14	12
28	10	10	9	10	14	14
29	10	9	7	7	10	12
30	12	12	14	15	13	12
31	12	13	14	13	12	15
32	12	13	14	13	12	15
33	14	15	14	13	14	14
34	9	13	13	15	15	4
35	14	12	12	14	11	14
คะแนนรวม	356	576	379	572	385	588
$\bar{X}$	10.20	10.71	10.57	11.11	10.89	11.46
S.D	3.59	3.02	2.74	2.45	2.88	2.54

ตาราง 24 ค่าคะแนนและค่าสถิติพื้นฐานของการวัดเจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิง
จริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและ
หลังการทดลองในกลุ่มทดลอง

เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง				
ลำดับที่	เจตคติ		ความประพฤติ	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	31	52	21.50	30
2	36	51	25.50	31
3	35	53	25.50	34
4	45	52	27	32
5	36	50	24	33
6	36	52	26	34
7	33	53	23	33
8	44	53	14	33
9	45	52	20	36
10	33	50	15	28
11	30	52	27	25
12	29	49	25.50	37
13	36	52	20	35
14	35	49	17	32
15	27	51	21.50	33
13	38	50	24	38.50
17	40	50	20.50	35.50
18	30	53	21.50	36.50
19	37	49	24	37
20	41	52	32	38
21	34	50	32	36
22	38	51	29	38
23	39	52	30.50	40.50
24	39	51	35.50	45
25	37	52	33	38
26	34	50	33.50	38.50

ตาราง 24(ต่อ) ค่าคะแนนและค่าสถิติพื้นฐานของการวัดเจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิง
จริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและ
หลังการทดลองในกลุ่มทดลอง

เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง				
ลำดับที่	เจตคติ		การสังเกต	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
27	40	49	37	42.50
28	35	51	34	37
29	40	51	23.50	35
30	41	50	31.50	41
31	32	49	32.50	41
32	37	52	29.50	44
33	38	52	29	41
34	44	53	31	40
35	28	51	30	41
36	42	50	32	40.50
คะแนนรวม	1315	1839	958	1310.50
$\bar{X}$	36.53	51.08	26.61	36.68
S.D	4.73	1.30	5.80	3.99

ตาราง 25 ค่าคะแนนและค่าสถิติพื้นฐานของการวัดเจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิง
จริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อน
และหลังการทดลองในกลุ่มควบคุม

เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง				
ลำดับที่	เจตคติ		การสังเกต	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	31	39	35	31
2	36	40	26	28
3	33	38	25.50	27.50
4	37	37	24.50	26
5	36	38	19	19.50
6	31	33	29	29
7	38	38	25	33
8	38	40	27.50	25.50
9	42	39	22.50	19.50
10	39	36	24	23.50
11	36	38	22.50	24.50
12	37	40	26.50	30
13	39	38	23	20
14	30	33	27	30
15	41	36	25	26.50
16	10	40	27.50	28
17	37	37	26	29.50
18	30	32	26	26
19	38	39	25	21
20	42	42	31.50	28.50
21	34	36	30.50	30.50
22	35	36	24.50	28.50
23	34	36	25.50	28.50
24	38	36	31.50	35
25	35	36	31	34
26	45	48	34	29

ตาราง 25(ต่อ) ค่าคะแนนและค่าสถิติพื้นฐานของการวัดเจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิง
จริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อน
และหลังการทดลองในกลุ่มควบคุม

เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง				
ลำดับที่	เจตคติ		การสังเกต	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
27	33	38	34	33.50
28	44	42	30.50	33.50
29	45	42	28	32.50
30	41	38	27.50	15.50
31	40	38	34	34.50
32	41	45	33	33.50
33	45	45	35	33
34	42	42	35.50	34.50
35	41	41	36.50	33.50
คะแนนรวม	1294	1352	989	996
$\bar{X}$	37.83	38.63	28.26	28.54
S.D	4.26	3.40	4.43	4.78

ตาราง.26 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิดMCCP ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมของเด็กปฐมวัย					
	ความซื่อสัตย์		ความเมตตากรุณา		ความมีวินัยในตนเอง	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
	ทดลอง	ทดลอง	ทดลอง	ทดลอง	ทดลอง	ทดลอง
กลุ่มทดลอง						
$\bar{X}$	9.89	16.11	10.33	16.06	10.61	16.61
S.D	2.41	1.51	2.73	1.15	0.52	1.64
กลุ่มควบคุม						
$\bar{X}$	10.20	10.71	10.57	11.11	10.89	11.46
S.D	3.59	3.02	2.74	2.45	2.88	2.54

ตาราง 27 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนเจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	จริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเอง			
	เจตคติต่อจริยธรรม		ความประพฤติเชิงจริยธรรม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
	ทดลอง	ทดลอง	ทดลอง	ทดลอง
กลุ่มทดลอง				
$\bar{X}$	36.53	51.08	26.61	36.68
S.D	4.73	1.30	5.80	3.99
กลุ่มควบคุม				
$\bar{X}$	37.83	38.63	28.26	28.50
S.D	4.26	3.40	4.43	4.78

ภาคผนวก จ

- แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย
- แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดMCCP

แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับความเหมาะสมของ
รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP ของเด็กปฐมวัย

- คำชี้แจง ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของครูผู้สอน
ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับความเหมาะสมของ
รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP ของเด็กปฐมวัย

กรุณาใส่เครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ตอนที่ 1. ข้อมูลพื้นฐาน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. วุฒิการศึกษา ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท
3. ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

☐ น้อยกว่า 6 ปี	☐ 6 -10 ปี	☐ 11 – 15 ปี
☐ 16 – 20 ปี	☐ มากกว่า 20 ปี	
4. การอบรมด้านการศึกษাপฐมวัย

☐ เคย	☐ ไม่เคย
☐ ปีละ 1 ครั้ง	
☐ ปีละ 2 – 5 ครั้ง	
☐ มากกว่า 5 ครั้ง/ปี	
5. การได้รับรางวัลด้านการศึกษাপฐมวัย

☐ เคย	☐ ไม่เคย

**ตอนที่ 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรม
ตามแนวคิด MCCP ของเด็กปฐมวัย**

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย					
2	รูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย					
3	รูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาเด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและสร้างให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กัน					
4	รูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาเด็กให้ได้รับประสบการณ์ต่างๆ					
5	คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เกิดความเข้าใจและนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมาย					
6	คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย					
7	คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้และเกิดประโยชน์กับครูปฐมวัย					
8	แผนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมนี้มีความเหมาะสมในด้าน					
	8.1 สารสำคัญ					
	8.2 จุดประสงค์การเรียนรู้					
	8.3 เนื้อหา					
	8.4 กิจกรรมการเรียนรู้					
	8.5 การประเมิน					
9	ขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้น มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัย					
10	แบบสังเกตพฤติกรรมในการเรียนรู้จริยธรรมของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมที่จะเป็นเครื่องมือวัดและประเมินผลเด็กปฐมวัย					

ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP ของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีหัวข้อการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ด้านการนำไปใช้

ท่านคิดว่าจะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมนี้ไปใช้จัดการเรียนการสอนหรือไม่ เพราะอะไร

☐

ใช้

☐

ไม่ใช่

2. ด้านเนื้อหา

ท่านคิดว่าสาระเนื้อหาของคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร

☐

เหมาะสม

☐

ไม่เหมาะสม

3. ด้านการนำเสนอ

ท่านคิดว่าการนำเสนอเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร

☐

เหมาะสม

☐

ไม่เหมาะสม

ภาคผนวก จ

เอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด MCCP ของเด็กปฐมวัย
และตัวอย่างแผนจัดประสบการณ์

คู่มือ

ประกอบการใช้รูปแบบการจัด
การเรียนรู้กิจกรรมตามแนวคิด MCCP
สำหรับเด็กปฐมวัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	280
หลักการ แนวคิด ทฤษฎี.....	283
จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP	289
กระบวนการเรียนรู้.....	290
บทบาทครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้.....	292
การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยไปใช้.....	292
อ้างอิง.....	297
ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรม แบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย.....	298

คำนำ

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้นำทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ และ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราและนำเอาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ CCP (Christian Communities Program) ซึ่งประกอบด้วยวิธีการเน้นประสบการณ์และวิธีการกระบวนการกลุ่มมาเป็น แนวคิดหลัก ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้จริยธรรมให้กับผู้เรียน โดยบูรณาการขั้นตอนการจัดการ เรียนรู้ที่เหมาะสมและพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

สำหรับจริยธรรมที่ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาให้กับเด็กปฐมวัย คือ จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตน ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากเอกสาร ข้อกำหนดคุณลักษณะทางจริยธรรมที่พึงประสงค์จากองค์กรการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัด จริยธรรม อาทิ แนวปรัชญาการศึกษาคาทอลิก พระราชบัญญัติการศึกษา เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา และแผนการศึกษาแห่งชาติ และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการเรียนการสอนแบบ CCP (Christian Communities Program) นักจริยศาสตร์และนักการศึกษาปฐมวัย เพื่อครูผู้สอนได้เข้าใจ รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยจึงได้ทำเอกสาร คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตาม แนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยได้ถูกต้อง

มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร

ความเป็นมาและความสำคัญ

กระบวนการทัศน์ใหม่ของการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนเป็นแกนหลักของการพัฒนา เนื่องจากบทเรียนที่เน้นการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจเป็นหลัก ได้ส่งผลให้คุณภาพของการศึกษาและคนในสังคมเกิดความไม่สมดุล ทำให้เกิดการแข่งขัน การเอาเปรียบ ความฟุ้งเฟ้อ แก่งแย่ง ไม่อดทน ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ อีกทั้งปัญหาความยากจน ยาเสพติด การทุจริต ประพฤติมิชอบในส่วนราชการ และความขัดแย้งของคนในสังคมมีเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2545 : 6) และจากสำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชนได้รายงานถึงสถิติจำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมส่งสถานพินิจทั่วประเทศ ในระยะ 10 ปี พ.ศ. 2537-2547 โดยจำแนกตามฐานความผิด พบว่า ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมีจำนวนสูงสุด รองลงมาคือความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดอื่นๆ (www.djop.moj.go.th) สถานการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ เป็นผลกระทบต่อคุณภาพของเด็กและเยาวชนขาดจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามระบบวิถีชีวิตที่พึงงามของคนไทย (พนม พงษ์ไพบูลย์ และคณะ, 2546 : 307)

การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 รวมทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (2545-2559) จึงได้มุ่งการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ให้เกิดสังคมคุณภาพ ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่เอื้ออาทร เป็นแกนสำคัญต่อการนำไปปฏิบัติ คือ การเน้นจริยธรรมของประชากรเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกส่วนของประเทศจะต้องคำนึงถึง เนื่องจากประชากรประเทศใดมีจริยธรรมสูงประเทศนั้นก็จะสงบสุขเจริญรุ่งเรือง ในทางตรงกันข้ามหากประเทศใดมีประชากรที่มีจริยธรรมต่ำ ประเทศนั้น ๆ ก็จะมีแต่ความวุ่นวายและยากที่จะเจริญรุ่งเรืองได้ ด้วยเหตุนี้จริยธรรมของประชากรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาประเทศ (สุมน อมรวิวัฒน์ และศิษยา แคมมณี, 2527 : 54-55) กระบวนการศึกษาอบรมและการเรียนรู้ในสังคมใหม่ จึงได้เน้นคุณค่าของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญและเป็นหน้าที่สำคัญของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

การปลูกฝังจริยธรรมในสถานศึกษามีหลายระดับ ระดับปฐมวัยถือว่าเป็นวัยที่มีความสำคัญในการพัฒนาจริยธรรมเช่นกัน เพราะวัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม และบุคลิกภาพ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในวัยนี้จะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความพร้อมของเด็กที่จะเรียนรู้ในการพัฒนาดนเองต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2534) ซึ่งธีระพร อุวรรณโณ (2526 : 3) ได้กล่าวว่า การเสริมสร้างจริยธรรมควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเด็กยังอยู่ในระยะที่จะเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมรวมทั้งกฎเกณฑ์ทางจริยธรรม เด็กวัยนี้เปรียบเหมือนผ้าขาวที่บุคคลรอบด้านจะนำกฎเกณฑ์และแนวการประพฤติปฏิบัติมาปลูกฝังได้ สิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กในวันข้างหน้า ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะปลูกฝังจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์คุณลักษณะทางจริยธรรมตามข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คุณลักษณะความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา

และควมมีวินัยในตน เป็นคุณลักษณะทางจริยธรรมที่สำคัญที่ควรนำมาปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัย ดังที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2531 : 37, 39-40) ได้ทรงมีพระบรมราโชวาท พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็กประจำปีพุทธศักราช 2521, 2529 และ 2531 ดังข้อความในพระบรมราโชวาทตอนหนึ่งกล่าวว่า...

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็กๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดขึ้นในตนเอง เพื่อจะได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์และมีชีวิตที่สะอาดที่เจริญมั่นคง... และอีกตอนหนึ่งกล่าวว่า... เด็กต้องหัดทำตัวให้สุภาพอ่อนโยน หมั่นขยันเอาการเอางานเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจอยู่เสมอให้ติดเป็นนิสัยจะได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ มีความเจริญมั่นคงในชีวิต... เด็กๆ ทำอะไรต้องหัดให้รู้ตัว การรู้ตัวอยู่เสมอจะทำให้เป็นคนมีระเบียบจะสามารถเล่าเรียนและทำการงานต่างๆ ได้โดยถูกต้องรวดเร็วจะเป็นคนที่จะสร้างความสำเร็จและความเจริญให้แก่ตนเองแก่ส่วนรวมในอนาคตได้อย่างแน่นอน...

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงเน้นถึงความสำคัญในการปลูกฝังให้เด็กมีความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและควมมีวินัยในตนเอง ซึ่งจริยธรรมเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานของความดีงามซึ่งจะส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมต่อไปในอนาคต

การเรียนรู้จริยธรรมสามารถที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นในตัวบุคคลได้ โดยเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็ก ดังที่เพียเจท์ (Piaget, 1960 : 1) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องจริยธรรมของเด็กอธิบายไว้ว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือกับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงต้องมีการพิจารณา เหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละคน เด็กปฐมวัยจะเกิดการเรียนรู้และพัฒนาจริยธรรมได้ เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ ในการเข้าสังคมให้เด็กได้มีโอกาส ในการมีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านการเล่น สำรวจ และทดลองให้เด็กมีโอกาสเลือก ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง (สิริมา ภิโยชนันตพงษ์, 2545 : 5) สอดคล้องกับแบนดูรา ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ในลักษณะของการเลียนแบบจะนำไปสู่การสร้างค่านิยมทางจริยธรรมของเด็ก เด็กจะเลียนแบบคนอื่น ๆ ด้วยการค้นพบลักษณะตัวแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย อิทธิพลของรูปแบบทางสังคมจะมีผลต่อความคิดทางจริยธรรมของตัวเด็ก ซึ่งขึ้นกับประสบการณ์ตรงของตนเอง การสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น การฟังคำบอกเล่า และการอ่านบันทึกของผู้อื่น ครูควรใช้หลักการเลียนแบบหรือจำลองแบบในการสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ใหม่ (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2520 : 195-196; ดวงเดือน ศาสตราภกร. 2535 : 384, 395-396)

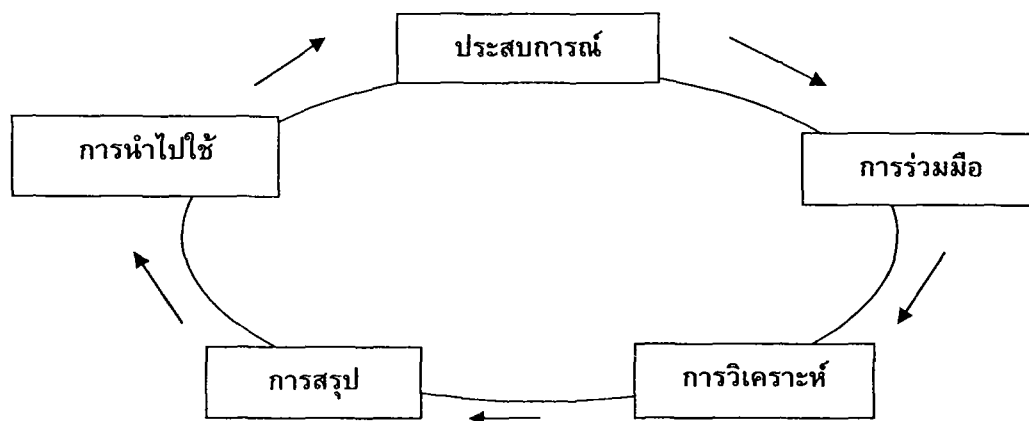
จากงานวิจัยของเรื่องศักดิ์ ปิ่นประทีป (2546 : 8) พบว่า โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่มีทิศทางและเป้าหมายในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมของเด็กปฐมวัย และผู้บริหาร ครู ทั้งผู้ดูแล ขาดแนวคิด ขาดองค์ความรู้ ขาดแรงจูงใจในการปรับพฤติกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมของเด็กปฐมวัย แนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว จึงต้องให้ความสำคัญต่อวิธีการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแก่เด็กปฐมวัยให้เหมาะสม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนปฐมวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะส่งผลต่อชีวิตในอนาคต วัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งในการจัดการการศึกษาปฐมวัย คือ การพัฒนาเด็กให้มีบุคลิกภาพที่

ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับมาตรฐานและปฏิบัติตามความต้องการของสังคม การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในการจัดการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย จุดเริ่มแรกมาจากงานของดิวอี้ (Dewey. 1967) ที่ว่า การเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ทั้งโดยธรรมชาติหรือสถานการณ์จำลองรวมทั้งการสังเกตประสบการณ์ของผู้อื่น จะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง รู้สึกผูกพัน มีความต้องการที่จะเรียนรู้ต่อไป (ทิตินา แชมมณี. 2546 : 130) รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ได้มีผู้พัฒนาขึ้นหลายรูปแบบแต่คล้ายกัน การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของแบบ CCP (Christian Communities Program) เป็นรูปแบบการเน้นประสบการณ์ที่ใช้สอนจริยธรรมโดยตรงเป็นการจัดการเรียนรู้การสอนศาสนาคาทอลิกรูปแบบหนึ่ง มีหลักการบนพื้นฐานของการเรียนการสอนจากแนวคิดของดิวอี้ การเรียนรู้โดยการกระทำ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆทั้งทางตรงและทางอ้อม จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จากการสังเกตและบรรยายของสิ่งแวดล้อมทั้งการมีส่วนร่วม (Legaspi. 1975 : 49-57,62; Cesare. 1980 : 171-172) และเป็นการบูรณาการของการจัดการศึกษาทั้งเป็นหลักการเรียนรู้สำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วยหลักการเรียนรู้พื้นฐาน 2 อย่าง คือ การเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) (พรปภัสสร ปริญาญกุล:2546) ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรม

การดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จริยธรรมของเด็กปฐมวัย กระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเน้นให้เด็กปฐมวัยได้เกิดการเรียนรู้ด้านจริยธรรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ที่พัฒนาจากแนวคิดของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราเป็นแกนหลัก ในการบูรณาการมาเป็นการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP (Modification of Christian Communities Program) สำหรับเด็กปฐมวัย ที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้แบบตามปกติ เป็นการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา มาตราที่ 24 ในข้อ 3 และ 4 ว่าด้วยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 13) และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้การพัฒนาได้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ลักษณะการเรียนรู้จริยธรรมที่เป็นไปได้ คือ การบูรณาการสอดแทรกเข้าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งผู้วิจัยได้บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตนสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นประสบการณ์ 2) ขั้นการร่วมมือ 3) ขั้นวิเคราะห์

4) ขั้นการสรุป 5) ขั้นปฏิบัติ/การนำไปใช้ โดยนำไปใช้กับเด็กในกลุ่มทดลอง ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์ ดังภาพประกอบ1.

ภาพประกอบ1. แสดงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี

รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา และรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP เพื่อพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีองค์ประกอบเฉพาะของรูปแบบ MCCP ดังนี้

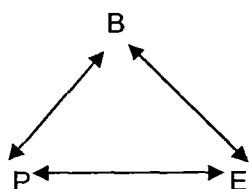
1. หลักการแนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ MCCP มาจากพื้นฐานแนวคิด 3 ทฤษฎี คือ

1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ มีแนวคิดพื้นฐานว่าคนเราทุกคนตั้งแต่เกิดมามีความพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและปฏิสัมพันธ์นี้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความพร้อมที่จะเริ่มกระทำก่อน(Active)และแนวโน้มพื้นฐานที่ติดตัวมาแต่กำเนิด คือ การจัดและรวบรวม (Organization) และการปรับตัว (Adaptation) เพียเจท์ เชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญาและพัฒนาการทางสังคมหรือจริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกัน คือเด็กสามารถทำสิ่งที่ดีในทางจริยธรรม เด็กจะต้องมีความตระหนักต่อความคิดความเข้าใจในตัวเองที่จะบอกว่าทำไมเขาจึงทำสิ่งดี ๆ (Krogh. 1994 : 27) ในการพัฒนาทางจริยธรรม เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน มีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถแบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาตามลักษณะจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 2 ขั้นตอน 1)ขั้นเฮเทอโรนอไมัส (Heteronomous Stage) อายุระหว่าง 5-8 ปี เป็นขั้นที่ผู้กระทำรับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐาน

ทางจริยธรรมมาจากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น พ่อแม่ พี่ เป็นต้น และถือว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามเปลี่ยนแปลงไม่ได้ 2) ขั้นตอนอัตโนมัติ (Autonomous) อายุ 9 ปีขึ้นไป เป็นขั้นที่ผู้กระทำเชื่อว่ากฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคล กฎเกณฑ์อาจเปลี่ยนแปลงได้ และขั้นตอนในการพัฒนาทางปัญญามี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการใช้การประสาทสัมผัส (Sensori-Motor Stage) เป็นขั้นทารกแรกเกิด-2 ปี ขั้นก่อนการคิดเป็นรูปธรรม (Preoperational Thought Stage) เป็นขั้นอายุ 2-7 ปี ขั้นก่อนการคิดเป็นรูปธรรม (Preoperational Thought Stage) ขั้นการเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete Operations Stage) อายุ 7-11 ปี และขั้นเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม (Abstract Operations Stage) อายุ 11 ปีจนถึงผู้ใหญ่ ในช่วงวัยเหล่านี้กระบวนการดูดซึมประสบการณ์และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญายังคงทำงานต่อไป เพื่อพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาของแต่ละคน

พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์เป็นการจัดระบบโครงสร้างทางปัญญาเมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการดูดซึมประสบการณ์และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา อันจะก่อให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง ตามวุฒิภาวะ ประสบการณ์และการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม กระบวนการพัฒนาทางสติปัญญานี้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนเปลี่ยนแปลงข้ามขั้นไม่ได้ ซึ่งสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการเรียนรู้ได้ตัวเองและเกิดเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาด้วยการแสดงพฤติกรรมและลงมือกระทำ ดังนั้นทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์เป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัย

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยพฤติกรรมและการกระทำที่บุคคลแสดงออกมา ซึ่งเหมาะที่จะใช้ในการพัฒนาจริยธรรมในด้านความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม ซึ่งมีแนวคิดว่าการเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากบุคคลหรือจากต้นแบบทำให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านปัญญาซึ่งไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอกอย่างเดียว แต่เกิดจากตัวแปรภายในบุคคล การเรียนรู้ทางสังคมนั้นเกิดจากการสังเกตจากต้นแบบ โดยแนวคิดพื้นฐานว่า การเรียนรู้เกิดได้จากประสบการณ์ตรงของบุคคล การสังเกตจากผู้อื่น และการฟังคำบอกเล่า หรืออ่านบันทึกของผู้อื่น และอธิบายการเกิดจริยธรรมว่าเป็นผลสังคมประกิต เนื่องจากคนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราอยู่เสมอ และทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ โดยมีหลักพื้นฐาน 3 ประการ คือ 1) กระบวนการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการปัญญาและทักษะการตัดสินใจของผู้เรียน 2) การเรียนรู้เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม (Environment) องค์ประกอบของแต่ละบุคคล (Personal factors) และพฤติกรรม (Behavior) ที่บุคคลแสดงออกมามีดังภาพประกอบ 2

B = พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล

P = บุคคล (ตัวแปรที่เกิดจากผู้เรียน เช่น ความคาดหวังของผู้เรียน)

E = สิ่งแวดล้อม

ภาพประกอบ 2 แสดงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของBandura (1977)

3) การเรียนรู้เป็นผลการเอารหัสทางภาพและคำของพฤติกรรมที่ผู้เรียนอาจแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมในระยะต่อไปได้

แบนดูรา ได้อธิบายกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเรียนรู้โดยตัวแบบว่ามี 4 กระบวนการ คือ 1) กระบวนการความใส่ใจ (Attention) กระบวนการใส่ใจจะเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลจะสังเกตอะไรจากตัวแบบนั้น 2) กระบวนการการจดจำ (Retention) บุคคลจะต้องแปลงข้อมูลจากตัวแบบเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์และจัดโครงสร้างเพื่อให้จำได้ง่ายขึ้นและยังขึ้นกับความสามารถทางปัญญาและโครงสร้างทางปัญญาของผู้สังเกต 3) กระบวนการการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง (Reproduction) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลงสัญลักษณ์ที่จดจำไว้นั้นมาเป็นการกระทำ ซึ่งจะกระทำได้ดีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่จดจำได้ในการสังเกตการกระทำของตนเอง 4) กระบวนการการจูงใจ (Motivation) การที่บุคคลที่เกิดการเรียนรู้แล้วจะแสดงพฤติกรรมหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการจูงใจ สิ่งนั้นจะต้องกระตุ้นการรับรู้ เป็นสิ่งของที่จับต้องได้ เป็นที่ยอมรับของสังคม

1.3 รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะมีลักษณะที่เป็นเฉพาะของตน การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นลักษณะการเรียนรู้วิธีหนึ่งของเด็กปฐมวัย คือการเรียนรู้ที่เด็กได้รับมาจากสภาพแวดล้อม การพบเห็น ประสบการณ์ตรงที่เด็กได้รับมีผลต่อการเรียนรู้ และการเสริมสร้างลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัย รวมทั้งยังสามารถเป็นตัวกำหนดลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัยอีกด้วย ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงนี้ ได้แก่ การเสริมทางบวก เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กพึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมบางอย่างซึ่งส่งผลให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ซ้ำอีก (พัชรีย์ สวนแก้ว 2545 : 50-52)

รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์มีหลายรูปแบบแต่คล้ายคลึงกัน รูปแบบ CCP เป็นรูปแบบการเน้นประสบการณ์ที่ใช้สอนจริยธรรมโดยตรงเป็นการจัดการเรียนการสอนศาสนาคาทอลิก รูปแบบหนึ่งใช้กระบวนการสร้างกลุ่มคริสตชน ซึ่งบาทหลวงจอห์น เอ็ม คาลเล (John M. Carle) พระสงฆ์คณะเยซุอิต ได้พัฒนารูปแบบ CCP ในช่วงปี ค.ศ. 1970 แนวคิดหลักในการสอนคำสอน คือ พระเยซูคริสตเจ้า พระเจ้าผู้ทรงเสด็จกลับคืนพระชนม์ชีพได้ทรงเผยแสดงพระองค์เอง (อ้างวาทิกันการเผยแสดงของพระเจ้า ข้อ2) เพื่อพัฒนาการสอนศาสนาคาทอลิก ด้วยการพิจารณาเอกสารทางเทววิทยา และเอกสารการสอนคำสอนของสังคายนาวาติกันครั้งที่สอง ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน สำหรับในระบบโรงเรียน ได้จัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่ผ่านมา และเหตุการณ์ในปัจจุบัน มีการแบ่งปันประสบการณ์ ในกลุ่มย่อย ๆ ภายในห้องเรียน ทั้งได้ลงมือปฏิบัติ จากการสรุปสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ทั้งของตนเอง การแบ่งปันจากผู้อื่นเป็นการลงมือกระทำ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีหลักการบนพื้นฐานของการเรียนการสอนจากแนวคิดของตัวอี การเรียนรู้โดยการกระทำ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆทั้ง

ทางตรงและทางอ้อม จากสถานการณ์ที่จัดขึ้น จากการสังเกตและบรรยากาศของสิ่งแวดล้อมทั้งการมีส่วนร่วมโดยใช้โครงสร้างของกลุ่ม เป็นกลุ่มย่อยๆ อันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Legaspi. 1975 : 49-57,62; Cesare. 1980 : 171-172; สมบูรณ์ แสงประสิทธิ์. มปป 4-9; คณะกรรมการคำสอนแห่งประเทศไทย. 2525) มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ประสพการณ์ 2) การวิเคราะห์ 3) ขึ้นคำสอนหรือประกาศข่าว 4) การปฏิบัติ/การนำไปใช้

รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ CCP เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน โดยผ่านทางประสบการณ์ ด้วยการกระทำ การสังเกต การเลียนแบบ การร่วมมือ และการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (ทิตนา แคมมณี. 2547) ดังนั้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จึงรวบรวมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนในห้องปฏิบัติการ การจำลองสถานการณ์ การอภิปราย การบรรยาย การเขียนรายงาน การทัศนศึกษา เกม บทบาทสมมุติ บทความตีพิมพ์ในวารสาร การออกภาคสนาม การนำเสนออภิปราย การวิจัยสนาม การเรียนรู้ทางวิชาชีพต่าง ๆ ลากราสิต (Sation, Giles and Crux. 1999) และเป็นกระบวนการของการจัดการศึกษาทั้งเป็นหลักการเรียนรู้สำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วยหลักการเรียนรู้พื้นฐาน 2 อย่าง คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) (พรปภัสสร ปริญาญกุล : 2546) กล่าวคือ การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์สามารถช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและมีความหมายต่อคน เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เห็นได้ชัดเจน ซึ่งสามารถนำไปสู่การเรียนรู้เชิงนามธรรม อันส่งผลต่อการคิด การปฏิบัติหรือการกระทำใหม่ ๆ ต่อไป การที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรง และค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อตนเอง (ทิตนา แคมมณี. 2547 : 131) และกระบวนการกลุ่ม เป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจในการจัดการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อการปลูกฝังจริยธรรมให้กับเด็กเยาวชน เพราะเป็นการทำงานที่เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และหาวิธีแก้ไขปัญหาาร่วมกันทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มยังช่วยให้ได้รู้จักการปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น ๆ ทำให้การเรียนรู้ต่าง ๆ เต็มไปด้วยความสนุกสนาน ตลอดจนสามารถฝึกนิสัยให้เข้าสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (สุเมธนา พรหมบุญ และคณะ. 2540) มีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการค้นพบด้วยตนเอง เน้นกระบวนการ (Process-Oriented) ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application of knowledge) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสค้นหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน (ทิตนา แคมมณี. 2537) ซึ่งนักจิตวิทยาได้ทำการทดลองแล้วว่าเป็นการสอนที่สนใจ คำนึง และจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ (สุรางค์ ไควตระกูล. 2544)

2. หลักการตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

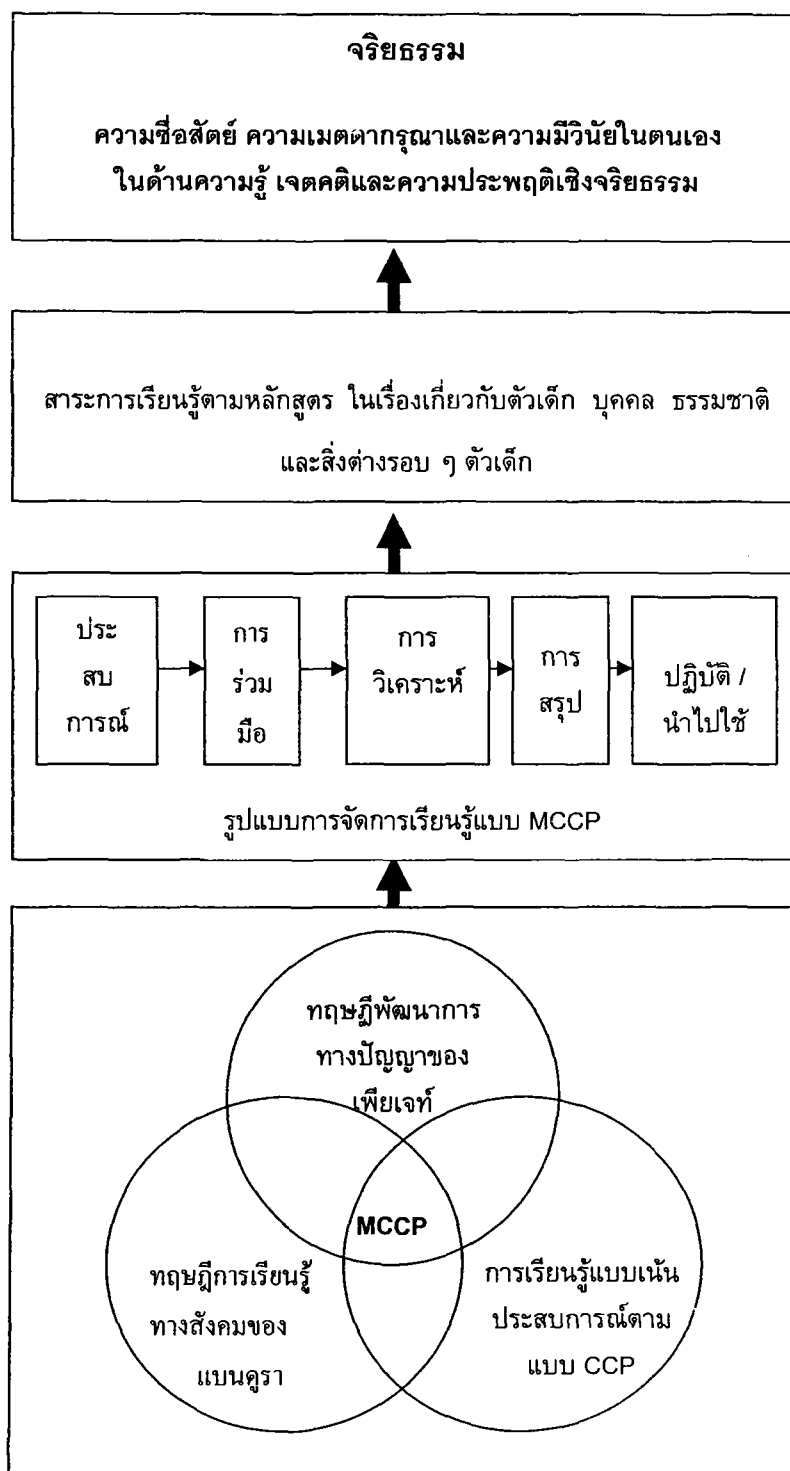
การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา มาตราที่ 24 ในข้อ 3 และ 4 ว่าด้วยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่

ติงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542 :13) และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้การพัฒนาได้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ลักษณะการเรียนรู้จริยธรรมที่เป็นไปได้ คือ การบูรณาการสอดแทรกเข้าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งกำหนดไว้ 2 ส่วน คือ ส่วนแรกประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคมและสติปัญญา ส่วนที่สองสาระที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราว รอบตัวเด็กที่นำไปเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ในเรื่องเกี่ยวกับตัวเด็ก เกี่ยวกับบุคคล และสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ซึ่งผู้วิจัยได้สอดแทรกจริยธรรมในสาระการเรียนรู้ ทั้งด้านประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรรู้ ทั้ง 4 สาระ โดยปรับให้เข้ากับบริบทของเวลา สภาพแวดล้อมและกำหนดการสอนของโรงเรียน

3. หลักการตามแนวคิดคุณลักษณะจริยธรรมตามข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

จริยธรรมที่เป็นแกนหลัก คือ คุณลักษณะจริยธรรมที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ คุณลักษณะจริยธรรมจากข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ แนวปรัชญาการศึกษาคาทอลิก และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อาทิ พระราชบัญญัติการศึกษา เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา และแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดคุณลักษณะจริยธรรมในการพัฒนา ซึ่งได้แก่ ความเมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตนเอง แต่ละคุณลักษณะของจริยธรรมสามารถพัฒนาได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ศิริวรรณ เจริญจิตติกุล (2533) คลอร์และเบรย์ (Clore and Bray 1978) และมาเควส์และหลุยส์ (Marques and Louise 1976) พัฒนาจริยธรรมด้วยการใช้บทบาทสมมติ สำหรับ วารีนิยมธรรม (2536) พัฒนาจริยธรรมด้วยการใช้เทคนิคแม่แบบ ส่วน สมชาย พุ่มพิมล (2525) เพียงจิตโรจน์ศุภรัตน์ (2531) สุวิทย์ สุขหมั่น (2546) และพีนิค (Penick1976) พัฒนาจริยธรรมด้วยการใช้กระบวนการกลุ่ม ทศนีย์ อินทบารุง (2536) บรรพต ทองประเสริฐ (2531) จันทร์ดี ถนนอมคล้าย (2539) กรรณิการ์ พงษ์เสีตุภูมิ (2546) และศศิพันธ์ นิลจันทร์ (2547) พัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเองด้วยการใช้นิทานและเกมสำหรับเด็กปฐมวัย จากการพัฒนาจริยธรรมดังกล่าว สามารถจัดได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ นอกจากนี้ยังบูรณาการในรูปกระบวนการเรียนรู้ในสาระตามหลักสูตร เพื่อพัฒนาจริยธรรมให้เด็กปฐมวัยด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์แบบ CCP (Chirstian Communities Program) เป็นแกนหลัก พัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จากหลักการแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ CCP หลักการสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรปฐมวัยและคุณลักษณะสำคัญทางจริยธรรมที่ต้องพัฒนาให้กับเด็กปฐมวัย ดังที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้ครูมีความเข้าใจชัดเจนขึ้น จึงได้ทำกรอบให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของการพัฒนารูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมายของรูปแบบ MCCP

จุดมุ่งหมายของรูปแบบ MCCP เพื่อพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความมีวินัยในตนของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ด้านความรู้หรือสติปัญญาเกี่ยวกับจริยธรรม เด็กได้เกิดความรู้ความเข้าใจว่าสิ่งใดดี สิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ สิ่งใดควรยกเว้น เด็กจะรู้เกี่ยวกับจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนเอง

2. ด้านเจตคติต่อจริยธรรม เด็กเกิดความรู้สึกโน้มน้าวเชิงทางอารมณ์ที่สะท้อนออกมาในลักษณะของการชอบ – ไม่ชอบ ในบางครั้งบางอย่างมีความพอใจที่จะกระทำ มีความซาบซึ้งอยากปฏิบัติซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางด้านอารมณ์ จิตใจ และความรู้สึก เช่น เด็กมีการแบ่งขนมให้เพื่อน เมื่อครูชมก็อยากกระตือรือร้นที่จะทำอีก ซึ่งเป็นการเห็นคุณค่าและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของเด็ก

3. ด้านความประพฤติเชิงจริยธรรม เด็กสามารถลงมือปฏิบัติด้วยการกระทำหรือวาจา เช่น เด็กพูดเพราะเสมอๆ หรือเมื่อเด็กได้ยินสัญญาณหมดเวลาทุกครั้ง ต้องหยุดกิจกรรมหรือเก็บอุปกรณ์ทันที เป็นต้น

ทั้งความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม สามารถแบ่งเป็นลักษณะทางจริยธรรมย่อย ๆ ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม ในด้านความซื่อสัตย์ ทั้งต่อตนเอง ต่ออื่นและต่อหน้าที่ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

1.1 ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เด็กแสดงออกโดยการพูดแต่ความจริง รักษาความลับสัญญาและการไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน

1.2 ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น เด็กแสดงออกโดยการยอมรับผิดเมื่อทำผิด และกล่าวคำขอโทษ เมื่อเก็บสิ่งของได้ต้องคืนเจ้าของ หรือส่งครู และการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้

1.3 ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เด็กแสดงออกโดยการปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อน การปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน และการปฏิบัติงานตามที่ครูมอบหมาย

2. ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม ในด้านความเมตตา กรุณาทางกาย วาจา และใจ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

2.1 ความเมตตา กรุณาทางกาย เด็กแสดงออกโดยไม่รังแก หรือแกล้งสัตว์ ไม่รังแกเพื่อน แบ่งอุปกรณ์ ของเล่นให้เพื่อน ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนหรือผู้อื่นขอร้อง

2.2 ความเมตตา กรุณาทางวาจา เด็กแสดงออกโดยพูดจาไพเราะ ไม่พูดเยาะเย้ยเพื่อน พูดให้กำลังใจเพื่อน พูดชักชวนให้เพื่อนตั้งใจเรียน

2.3 ความเมตตา กรุณาทางใจ เด็กแสดงออกโดยให้อภัยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิดพลาดเห็นใจเมื่อเพื่อนมีความเสียใจ ยินดีเมื่อเพื่อนมีได้รับคำชม หรือทำงานสำเร็จ

3. ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติต่อจริยธรรมและความประพฤติเชิงจริยธรรม ในด้านการมีวินัยในตนเอง ในการควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

3.1. การควบคุมตนเอง เด็กแสดงออกโดยการมีสมาธิในการฟัง ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และมีความอดทน อดกลั้น รอคอยจนกว่าจะถึงโอกาสของตน

3.2. ความรับผิดชอบ เด็กแสดงออกโดยรู้จักช่วยเหลือตนเอง เก็บสื่อกุศลธรรมของเล่นไว้ที่เดิมได้เรียบร้อยเมื่อเลิกใช้แล้ว ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจจนเสร็จ

3.3. การตรงต่อเวลา เด็กแสดงออกโดยเข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลาที่กำหนด เมื่อได้ยินสัญญาณเตือนหมดเวลาเก็บสื่อกุศลธรรมของใช้ทันที เมื่อได้ยินสัญญาณเตือนหมดเวลาหยุดเล่นหรือหยุดทำกิจกรรมทันที

กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบ MCCP มีด้วยกัน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นประสบการณ์ เป็นขั้นที่จัดให้ เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็นได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มจากการจัดประสบการณ์ด้วยการจัดกิจกรรมให้เด็ก ได้หยิบ จับ สัมผัส ฟัง มองและคิด ทั้งประสบการณ์ทางตรงและสถานการณ์จำลอง หรือจากหนังสือต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก ให้โอกาสเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสรับข้อมูล จากการสังเกต ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับสิ่งที่กำลังเรียนรู้ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสและเรียนรู้ เช่นการจัดกิจกรรมการสำรวจ การเผชิญสถานการณ์จำลอง การสังเกตสิ่งประดิษฐ์ การสังเกตจากภาพถ่าย การฟังจากการเล่าเรื่อง นิทาน เพลง การดูหนัง ละครเชิดหุ่น การเล่นเกม การสาธิต การทดลอง เป็นต้น

2. ขั้นการร่วมมือเป็นขั้นที่ ให้เด็กมีการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นกลุ่มเล็ก มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การช่วยเหลือและการยอมรับกันและกัน เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มย่อย เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมตามแนวคิดของเพียเจต์และแบนดูรา จริยธรรมจะเกิดขึ้นเพราะธรรมชาติของเด็กอยากรู้อยากเห็น สนใจค้นหาสิ่งที่อยากรู้เด็กต้องการโอกาสในการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำเพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง เด็กต้องการเรียนรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเพราะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นและเด็กต้องการโอกาสในการตรวจสอบความคิดของตนเอง และมีผลในการพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม การพูดความจริง ความเมตตากรุณาเด็กได้แสดงออกถึงการร่วมมือ ช่วยเหลือกัน ความมีวินัยในตนเอง รู้จักฟังความคิดเห็นของเพื่อน รู้จักรอคอย ตั้งใจทำกิจกรรมจนสำเร็จ เป็นต้น ผู้สอนจะต้องคอยสังเกตปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มของเด็ก เพื่อจะช่วยให้พัฒนาจริยธรรมของเด็กแต่ละคนให้ชัดเจนขึ้น

3. ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนที่เด็กในกลุ่มได้ร่วมกันคิดทบทวนมวลประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้จัดไว้ เด็กนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการสังเกต การเรียนรู้จากการจัด

ประสบการณ์ในชั้นแรก เป็นพื้นฐานในกระบวนการคิดอย่างไตร่ตรองเพื่อใช้ความคิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การแสดงความคิดเห็นของเด็กแต่ละคน จะมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรม การเลียนแบบ ผู้สอนต้องใช้การสังเกตอย่างใกล้ชิด เพื่อส่งเสริมพัฒนาจริยธรรมได้ทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้ผู้สอนต้องกระตุ้นให้เด็กมีการคิดอย่างอิสระ อย่างสร้างสรรค์ ผู้สอนต้องคิดวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างดีและเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมที่จัดเพื่อให้เด็กสามารถแสดงศักยภาพของตนเพราะเป็นขั้นที่เด็กเตรียมและสร้างชิ้นงานหลังจากวิเคราะห์ร่วมกันแล้ว

4. ขั้นการสรุปเป็นขั้นตอนที่เป็นผลที่ได้จากการเรียนรู้ ที่เด็กได้ร่วมกันทบทวน เกี่ยวกับสิ่งที่ได้มีประสบการณ์มา หรือได้ค้นพบ ขั้นนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาขั้นสรุปขึ้น เพื่อเป็นการช่วยให้เห็นผลการเรียนรู้เกิดชัดเจนขึ้น โดยเด็กสร้างสื่ออุปกรณ์ การประดิษฐ์ การปะติด การเขียนภาพวาดและระบายสี การปั้น การแสดงบทบาทสมมุติ การเล่านิทาน การแต่งเรื่องตามจินตนาการที่สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ในการเรียนรู้เป็นโอกาสที่เด็กจะได้ฟังความคิดของกันและกัน เกิดแนวทางใหม่ จริยธรรมก็เกิดขึ้นด้วย ตามแนวทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรมของแบนดูรา ว่าด้วยการที่เด็กได้รู้จักตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อมและยอมรับผู้อื่น ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาจริยธรรมขึ้น ผู้สอนควรให้เด็กได้มีโอกาสเลือกสร้างผลงานอย่างหลากหลายและคอยสังเกตการแก้ปัญหาของเด็กและพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือทันทีเมื่อเด็กต้องการ

5. ขั้นการปฏิบัติ/นำไปใช้เป็นขั้นการประยุกต์ใช้สิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันว่าสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้อย่างไรจากสถานการณ์การเรียนรู้จากกิจกรรมที่จัดขึ้นเด็กใช้พลังความคิดเผยแพร่ความรู้ที่ค้นพบร่วมกันในกลุ่ม ให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยการตกลงกันภายในกลุ่มในการนำเสนอหน้าชั้นเรียน บางครั้งเป็นการนำเสนอแบบที่ทุกคนในกลุ่มออกมาร่วมกันอภิปรายและบางครั้งให้ตัวแทนในกลุ่มออกมานำเสนอ เป็นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในการนำเสนอ เด็กนำความรู้ที่ค้นพบไปเป็นพื้นฐานในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ด้วยวิธีการที่แปลกใหม่ โดยครูใช้คำถามกระตุ้น เรายังมีวิธีอื่นทำได้อีกหรือไม่ เราจะทำอย่างไร เด็กได้ค้นหาและแสวงหาความรู้ในหัวเรื่องใหม่ต่อไป จากสถานการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น ผู้สอนต้องช่วยสรุปให้กับเด็กหลังจากเด็กแต่ละกลุ่มได้แสดงความรู้ความเข้าใจเป็นผลงานออกมาแล้ว เพื่อให้เด็ก เกิดความประทับใจ เห็นคุณค่า มีเจตคติต่อจริยธรรมที่ดีต่อสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มและจากการนำเสนอของเพื่อนกลุ่มอื่นเป็นพิเศษเน้นจริยธรรมตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ขั้นนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาจากขั้นปฏิบัติหรือนำไปใช้ตามรูปแบบ CCP ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากผู้เรียนได้ประทับใจในสิ่งที่ได้ มีคุณค่า ด้วยการกระทำหรือแสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในชีวิตจริง เพื่อสะท้อนการแสดงออกทางพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เด็กได้แสดงออกมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) ในด้านการพัฒนาด้านจิตพิสัยเมื่อผู้เรียนรับรู้ ตอบสนอง เห็นคุณค่า จัดระบบ มีเจตคติต่อจริยธรรมที่ดีต่อค่านิยมนั้น ผู้เรียนก็จะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย (ทิตนา แหมมณี 2546:237-239)

บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้

บทบาทของครูผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญของรูปแบบ MCCP ดังนี้

4.1 จัดเตรียมตัวของผู้สอนเอง ให้มีบุคลิกกิริยา ท่าทางอ่อนโยน ยิ้มแย้ม ร่าเริง และวาจาที่ใช้อย่างเหมาะสม มีความกระตือรือร้นและมีจริยธรรม เพราะเด็กจะเลียนแบบได้ง่าย โดยตามธรรมชาติ ข้อนี้ถือว่าสำคัญมาก

4.2 วางแผนการสร้างสถานการณ์ให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้จริยธรรมและเนื้อหาตามจุดประสงค์การเรียนรู้

4.3 จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์อย่างเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมและสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ให้เด็กได้มีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเรียนรู้ ด้วยการลงมือกระทำ ผ่านทางประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ครูได้เตรียมจัดไว้

4.4 สังเกตดูการกระทำต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น การทำงาน การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น ความคิดสร้างสรรค์ การยอมรับกันและกัน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามข้อตกลง การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นต้น เพื่อครูผู้สอนสามารถพัฒนาจริยธรรมเด็กได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน

4.5 ทำการตกลงกับเด็กในการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ต้องการพัฒนาในแต่ละครั้ง และทบทวนคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ได้ทำการสอนไปแล้ว

4.6 ครูผู้สอนต้องคอยกระตุ้นด้วยการใช้คำถาม ให้เด็กได้มีการคิดวิเคราะห์ ด้วยคำถามทำไม เพราะเหตุใด อย่างไร อะไร เช่น เมื่อแก้มลิงเพื่อนรู้สึกอย่างไร และถ้าตัวเองถูกแก้มลิงรู้สึกอย่างไร

4.7 ดำเนินการสอนตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ทั้ง 5 ขั้นตอนตามลำดับ

4.8 ให้แรงเสริมอย่างเหมาะสม ด้วยการให้คำชมหรือรางวัลอย่างเหมาะสม เช่น เมื่อเด็กพูดเพราะ ครูให้คำชมและเพื่อนปรบมือให้ เด็กอื่นๆ ก็จะเลียนแบบพูดเพราะด้วย เพราะแรงเสริมจากคำชมของครูและเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ไม่ควรเสริมแรงทางลบ

4.9 ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหาและจริยธรรม

การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ไปใช้

วิธีดำเนินการนำรูปแบบไปใช้ในการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัยให้กับเด็กอายุ 5-6 ปี เนื้อหาที่นำมาใช้มีทั้งหมด 9 เรื่อง แต่ละเรื่องดำเนินการ สัปดาห์ละ 1 เรื่อง โดยจัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นเวลา 1 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 4 วัน คือวันจันทร์ ถึงวันพฤหัสบดี ในช่วงของกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์ ลำดับขั้นตอน มีดังนี้

การนำเข้าสู่บทเรียน

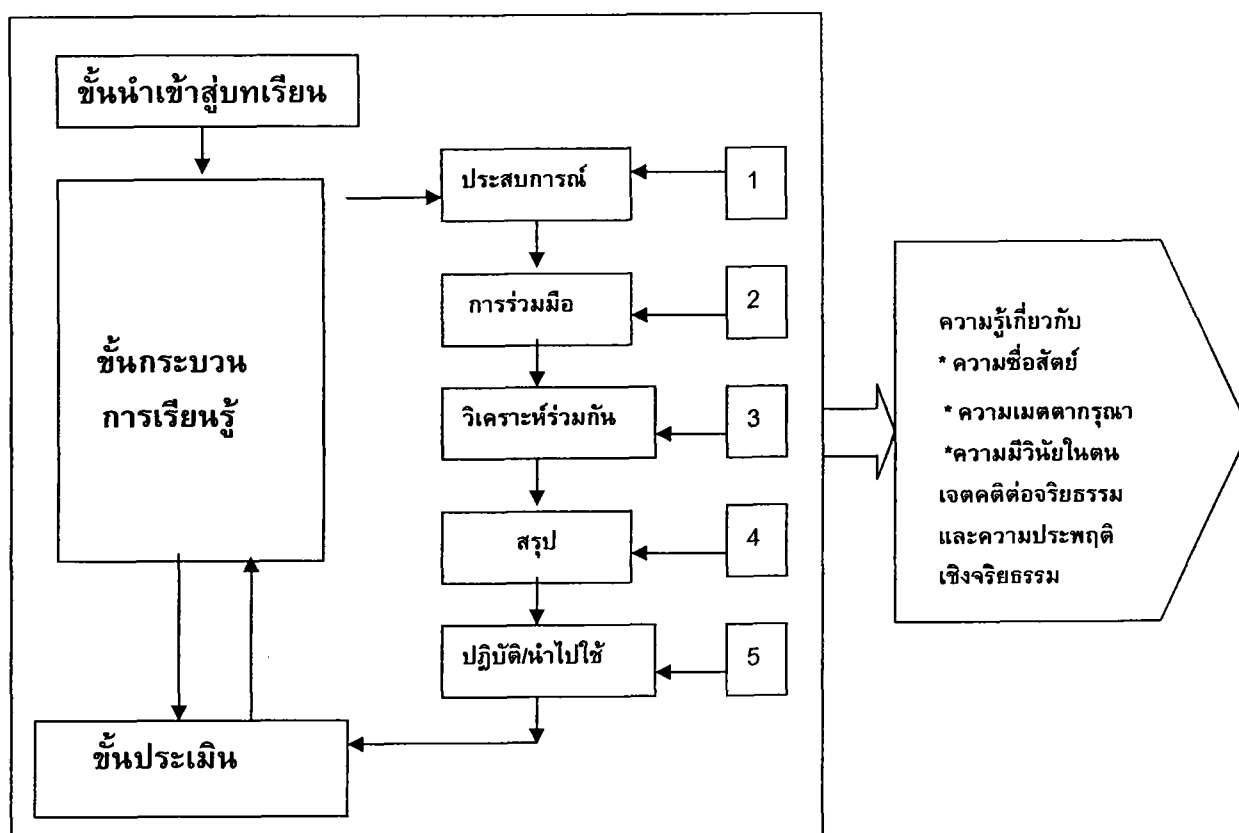
ครูนำเข้าสู่บทเรียนตามเรื่องที่กำหนด เป็นกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ นิทาน เพลง ปริศนาคำทาย เกม คำพูดคล้องจอง รูปภาพ เล่าประสบการณ์ ฯลฯ

การจัดกระบวนการเรียนรู้

1. ประสบการณ์
2. การมีส่วนร่วม
3. วิเคราะห์
4. สรุป
5. การนำไปใช้ / ปฏิบัติ

การประเมิน

ดังภาพประกอบที่ 4

ภาพประกอบ 4 กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ : หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน ครูเป็นผู้ช่วยทบทวนและร่วมสรุปกับเด็ก จะเป็นหลังขั้นที่ 4 หรือ 5 ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอนในการพิจารณาตามความเหมาะสมกับกิจกรรมในแต่ละวัน

ระยะเวลาในการดำเนินการ

สัปดาห์ที่ 1 สร้างความคุ้นเคยกับเด็ก

สัปดาห์ที่ 2 ดำเนินการทดสอบความรู้ วัดเจตคติ และสังเกตพฤติกรรม โดยใช้แบบทดสอบและแบบสังเกตที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เป็นการทดสอบก่อนสอน

สัปดาห์ที่ 3 – 11 ดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

สัปดาห์ที่ 12-13 ดำเนินการทดสอบความรู้ วัดเจตคติ และสังเกตพฤติกรรม โดยใช้แบบทดสอบและแบบสังเกตที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เป็นการทดสอบหลังสอน ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 การจัดสรรการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

สัปดาห์ที่	วัน	หน่วยการเรียนรู้	ระยะเวลา	หมายเหตุ
1	วันจันทร์- วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์	สร้างความคุ้นเคย ทดสอบความรู้ ทดสอบความรู้	วันละ 30 นาที	
2.	วันจันทร์ วันอังคารที่ วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์	ทดสอบความรู้ ทดสอบวัดเจตคติ สังเกตพฤติกรรม สังเกตพฤติกรรม สังเกตพฤติกรรม	วันละ 30 นาที	
3.	วันจันทร์- วันพฤหัสบดี	หน่วยน้ำและวันลอยกระทง	วันละ 60 นาที	
4.	วันจันทร์- วันพฤหัสบดี	หน่วยสัตว์น้ำน่ารัก	วันละ 60 นาที	
5	วันจันทร์- วันพฤหัสบดี	หน่วยต้นไม้และวันพ่อ	วันละ 60 นาที	
6	วันจันทร์- วันพฤหัสบดี	หน่วยชุมชนของเรา	วันละ 60 นาที	
7	วันจันทร์- วันพฤหัสบดี	หน่วยเครื่องมือเครื่องใช้	วันละ 60 นาที	
8	วันจันทร์- วันพฤหัสบดี	หน่วยฤดูหนาวและคริสต์มาส	วันละ 60 นาที	
9	วันจันทร์- วันพฤหัสบดี	รูปทรง	วันละ 60 นาที	
10	วันจันทร์- วันพฤหัสบดี	วันเด็กวันครู	วันละ 60 นาที	
11	วันจันทร์- วันพฤหัสบดี	การสื่อสาร	วันละ 60 นาที	
12-13	วันจันทร์- วันศุกร์	ทดสอบความรู้ ทดสอบความรู้ วัดเจตคติ และสังเกตพฤติกรรม	วันละ 30 นาที วันละ 60 นาที	

การประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน มี 3 แบบ พร้อมคู่มือในการใช้แบบทดสอบทั้ง 3 แบบ คือ

1. แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยเป็นภาพให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก มีข้อทดสอบทั้งหมด 54 ข้อ ด้านความซื่อสัตย์มีจำนวน 18 ข้อ ความเมตตา กรุณามีจำนวน 18 ข้อ และความมีวินัยในตนมีจำนวน 18 ข้อ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน เวลาที่ใช้ในการทดสอบข้อละ 1 นาที

2. แบบทดสอบวัดเจตคติต่อจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนมีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยเป็นภาพให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือกมีข้อทดสอบทั้งหมด 18 ข้อ เลือกข้อที่มีเจตคติต่อจริยธรรมเหมาะสมที่สุดได้ 3 คะแนน ข้อที่มีเจตคติต่อจริยธรรมระดับปานกลางได้ 2 คะแนน ข้อที่มีเจตคติจริยธรรมน้อยสุดได้ 1 คะแนน เวลาที่ใช้ในการทดสอบ ข้อละ 1 นาที

3. แบบทดสอบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตน เป็นแบบบันทึกคะแนน โดยใช้มาตรการให้คะแนน (Rubric) เป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ มีกฎเกณฑ์การให้คะแนน คือ คะแนน 2 หมายถึงได้ปฏิบัติหรือการแสดงออกดีด้วยตนเอง คะแนน 1 หมายถึงได้ปฏิบัติหรือการแสดงออกด้วยครูบอกหรือเพื่อนบอกและ คะแนน 0 หมายถึงไม่มีการปฏิบัติหรือการแสดงออก

เครื่องมือการประเมิน

1. คู่มือและแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

2. คู่มือและแบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

3. คู่มือและแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP มีองค์ประกอบสำคัญมาจากหลักการพื้นฐานทางทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา รูปแบบการเรียนรู้ทางจริยธรรมของ CCP ตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และคุณลักษณะทางจริยธรรมตามข้อกำหนดขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีจุดหมายของรูปแบบ มีคำอธิบายกระบวนการขั้นตอนการจัดการเรียนรู้และวิธีการใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ทศนา แคมมณี. 2547 : 221-222) ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP จึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสามารถนำไปพัฒนาความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัยได้

อ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). "หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2546". กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2546). "คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2546". กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ. (2546). ผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานประกอบละครสร้างสรรค์ต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ดันตระผลาชีวะ. (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : บริษัทเอ็ดสันแพรสโปรดักส์ จำกัด.
- จันทร์ดี ถนอมคล้าย. (2539). การพัฒนาวินัยในตนเองด้านความอดทนของเด็กปฐมวัยศึกษาที่มีสติปัญญาแตกต่างกันด้วยวิธีการเล่นิทานประกอบหุ่นมือโดยมีการใช้คำถามก่อน ระหว่าง และหลังการเล่นิทาน. ปรินญาณพนธ์ กศม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยพร วิชาวุธ. (2542, เมษายน-มิถุนายน). กลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาบุคคล: การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จุลสารพัฒนาข้าราชการ. 18(2) : 3-14.
- ดาวเดือน ศาตรภัทร. (2535). การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทศนา แหมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บริษัทเมธีทัส จำกัด.
- . (2547). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระพร อวรรณโณ. (2526, กรกฎาคม). แล้วจะเสริมสร้างจริยธรรมกับคนวัยใด. ครุศาสตร์. 11(14) : 1-6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2520). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พนม พงษ์ไพบูลย์และคณะ. (2546). รวมกฎหมายการศึกษาเข้าสู่โครงสร้างใหม่กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- พรปภัสสร ปรินญาณกุล. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างลักษณะการทำงานสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ คด. (อุดมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรี สวนแก้ว. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. ครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล จำกัด.

- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. (2542). คำสอนพ่อ ประมวลพระบรม
 ราโชวาทและพระดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน /มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย
 และมูลนิธิสตรี-สตูดิโอ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- เรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป. (2546). แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็ก
 ปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สถาบันสวัสดิภาพและพัฒนาเด็ก มูลนิธิเด็ก.
- วารี นิยมธรรม. (2535). ผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดกเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิง
 จริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2. ปรินซ์นิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย เล่ม 1-2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิพันธ์ นิลจันทร์. (2547). ผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็ก
 ปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย. ปรินซ์นิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย).
- ศิริวรรณ เจริญจิตติกุล. (2533). ผลของการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้บทบาทสมมติ. วิทยานิพนธ์ คม. (จิตวิทยา).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมบุรณ์ แสงประสิทธิ์. (มปป). ตามรอย. นครปฐม : ศูนย์อบรมคริสตศาสนธรรม.
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2545). รายงานการวิจัย. สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2545). การวัดและการประเมินผล : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนันทา พรหมบุญและคณะ. (2540). ทฤษฎีและแนวคิดเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.
 กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2544). จิตวิทยากับการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ สุขหมั่น. (2546). ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของ
 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพัฒนาเด็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการศึกษา).
- 40-41).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). แผนการศึกษาแห่งชาติ. (2545-2559)
 สำนักนายกรัฐมนตรี
- (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. สำนักนายกรัฐมนตรี.

- (2544). *มาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมิน
คุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์และเกณฑ์การ
ประเมิน ระดับก่อนประถมศึกษา มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายนอก
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
- (2548). *นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็ก
ปฐมวัย. (0-5 ปี) พ.ศ. 2545-2549*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549)*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Bandura, A. (1976). *Social Learning Theory*. New Jersey: Prentice – Hall.
- Cesare Bonivento. (1980). “Going TEACH...” Commentary on the Apostolic Exhortation
Catechesi Tradendae of John Paul II. Printed in the U.S.A. by the Daughters of
St.Paul
- Crain, C. William. (1980). *Theories of Development : Concepts and Applications*. Prentice
– hall. Inc, Englewood Cliffs, New Jersey
- Dewey John. (1967). *Democracy and Education*. New York.
- Kolb David. (1984). *Experiential learning*. New Jensey : Prentice – Hall
- Online *The Theory of Experiential alearnin*. Available from
www.cs.tcd.ie/courses/mscitedu/mite/lectures/term1/101/1
- Krogh, Suzanne Lowell. (1994). *Educating Young Children : Infacy to grade three*.
New York : Mc Graw-hill.
- Laura E. Berk. (1994). *Child Development*. Third Edition. Illinois State University.
- Piaget, Jean. (1960). *The Moral Judgement of Child*. Illinois : the Press.
- Rufina B. Legaspi. (1975). *A Descriptive Study of The Christian Communities Program in
The Diocese of Ozamiz*. Ateneo de Manila University.

**ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP
สำหรับเด็กปฐมวัย**

ตัวอย่าง

แผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาจริยธรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยแบบ MCCP

ชื่อหน่วย การติดต่อสื่อสาร เรื่อง วิธีการติดต่อสื่อสาร

เวลา 60 นาที ช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และสร้างสรรค์

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการติดต่อสื่อสาร มีหลายวิธี อาทิ การพูด การเขียน การฟัง และการดู การใช้ท่าทาง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้เด็กบอกวิธีการติดต่อสื่อสารได้
2. เพื่อให้เด็กปฏิบัติจริยธรรมความซื่อสัตย์ต่อตนเองด้วยการพูดแต่ความจริง
3. เพื่อให้เด็กปฏิบัติจริยธรรมความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่นด้วยการรักษาคำสัญญา
4. เพื่อให้เด็กปฏิบัติจริยธรรมความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้

เนื้อหา วิธีการติดต่อสื่อสาร ด้วยการพูด ใช้เครื่องมือสื่อสารโทรศัพท์ การสนทนา การเขียน ด้วยการเขียนจดหมาย การฟัง ด้วยการฟังวิทยุ เทป และการดู ด้วยการดูโทรทัศน์ เป็นต้น

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
ครูและเด็กพูด คำคล้องจอง กริ่งโทรศัพท์
“กริ่ง กริ่ง กริ่ง เสียงโทรศัพท์ ฉันรีบรับ แล้วสวัสดิ
ฮัลโล ฮัลโล ฮัลโล ไม่มีฮัลโลตอบรับสักที”

2. ชี้นกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 ชี้นประสบการณ์

ครูและเด็กสนทนาซักถาม จากคำคล้องจอง ใครทำอะไร ทำอย่างไร

เด็ก ๆ เคยรับหรือพูดโทรศัพท์กับใครบ้าง ครูนำเรื่องสถานการณ์ต่าง ๆ มาให้เด็กเรียนรู้ เช่น น้องนิวทำการบ้านไม่เสร็จ โทรศัพท์ไปที่โรงเรียน บอกครูว่าไม่สบายมาโรงเรียนไม่ได้ และ น้องไก่ช่วยแม่เก็บผักหลังบ้าน ถูกฝนเปียกไปทั้งตัว ไม่สบายเป็นไข้ โทรศัพท์บอกครูว่า ไม่สบายมาโรงเรียนไม่ได้ ใครเป็นคนพูดความจริง หรือ น้องบอยขอยืมสมุดภาพแสนสวยของเพื่อนสัญญาว่าพรุ่งนี้จะเอามาคืน ในวันรุ่งขึ้นน้องบอยก็ไม่เอามาคืนเพราะยังดูไม่เสร็จ แล้วทำเป็นเงิบ ๆ ไม่บอกเพื่อน น้องบอยทำถูกต้องหรือไม่ อย่างไร เป็นต้น รับฟังความคิดเห็นของเด็กและร่วมกัน

อภิปรายจริยธรรมจากเหตุการณ์ที่ครูยกตัวอย่างมา แล้วครูและเด็กร่วมกันสรุปจริยธรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

2.2 ขั้นการร่วมมือ

แบ่งกลุ่มเด็กตามความสนใจ กลุ่มละ 6 คน ให้เด็กร่วมกันวาดภาพเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร 3 กลุ่ม ตัดปะภาพจาก โบว์ซินค้า เกี่ยวกับเครื่องมือสื่อสาร 3 กลุ่ม

2.3 ขั้นคิดวิเคราะห์

เด็กในกลุ่ม ช่วยกันอภิปรายถึงเครื่องมือสื่อสารที่ตนวาดหรือตัดปะ ใช้ติดต่อสื่อสารได้อย่างไรหรือด้วยวิธีใด เช่น โทรศัพท์ โดยการพูด ทวี โดยการดู หนังสือพิมพ์ การอ่าน จดหมาย การเขียน

2.4 ขั้นสรุป

เด็กในกลุ่มร่วมกันสรุป โดยการจับทบาทสมมติ เช่นการพูดคุยโทรศัพท์ การทำท่าทางอ่าน หนังสือพิมพ์หรืออ่านข่าวให้เพื่อนฟัง หรือวิธีการอื่นในการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม

2.5 ขั้นนำไปใช้ / ปฏิบัติ

เด็ก ๆ ได้แสดงออกด้วยวิธีที่คิด ในการนำเสนอเรื่องราวของวิธีการสื่อสาร ด้วยเครื่องมือสื่อสารแต่ละชนิดตามการตกลงของกลุ่ม ซึ่งเด็กบอกวิธีการติดต่อสื่อสารได้ และทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน และไม่โกหกหรือพูดแต่ความจริง

ครูช่วยทบทวน สรุปการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม ถึงวิธีการติดต่อสื่อสารต่างๆ และสอดแทรกจริยธรรมการทำงานร่วมกัน ต้องทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน และไม่โกหกหรือพูดแต่ความจริง

3. การประเมิน

3.1 สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม การสนทนา การตอบคำถามและการแสดงความคิดเห็น

3.2 สังเกตความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการนำเสนอ

3.3 สังเกตการ ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน และไม่โกหกหรือพูดแต่ความจริง

สื่อการเรียนการสอน

1. คำคล้องจอง
2. โบว์ซินค้าที่มีรูปเครื่องมือสื่อสารและอุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ
3. สื่อของจริง เช่น สี กระดาษ กาว กรรไกร

ตัวอย่าง

แผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาจริยธรรมความเมตตากรุณาของเด็กปฐมวัยแบบ MCCP

ชื่อหน่วย การติดต่อสื่อสาร เรื่อง ประเภทของการสื่อสาร

เวลา 60 นาที ช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และสร้างสรรค์

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับประเภทของการสื่อสาร มี 2 ทางได้แก่ การสื่อสารทางเดียว การสื่อสาร 2 ทาง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้เด็กบอกประเภทของการสื่อสารได้
2. เพื่อให้เด็กปฏิบัติจริยธรรมความเมตตากรุณาด้วยการรู้จักช่วยเหลือเมื่อเพื่อนหรือผู้อื่นขอร้อง
3. เพื่อให้เด็กปฏิบัติจริยธรรมความเมตตากรุณาด้วยการรู้จักพูดให้กำลังใจเพื่อน
4. เพื่อให้เด็กปฏิบัติจริยธรรมความเมตตากรุณาด้วยการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

เนื้อหา ประเภทของการสื่อสารมี 2 ทางได้แก่ การสื่อสารทางเดียว การสื่อสาร 2 ทาง การพูดโทรศัพท์เป็นการสื่อสาร 2 ทาง การดูโทรทัศน์ เป็นการสื่อสารทางเดียว เป็นต้น

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
ครูเล่านิทาน เรื่อง “ช้างน้อยไม่มีเพื่อน”
2. ชี้นำกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
2.1 ชี้นำประสบการณ์
ครูและเด็กสนทนาซักถาม เกี่ยวกับนิทานช้างน้อยไม่มีเพื่อน ทำไมช้างน้อยจึงไม่มีเพื่อน ทำไมเพื่อน ๆ จึงยอมให้ช้างน้อยเล่นด้วย หรือ นิทานเรื่องนี้สอนอะไรให้กับเด็ก ๆ เด็ก ๆ ควรเลียนแบบใคร เพราะอะไร เป็นต้น สรุปรายธรรมจากนิทานเมื่อรู้สึกผิด และมาขอโทษ เราต้องให้อภัย เมื่อเพื่อนขอร้องเราต้องช่วยเหลือ และรู้จักปลอบใจเพื่อนให้กำลังใจเพื่อนด้วย เป็นต้น

2.2 ขั้นการร่วมมือ

เด็ก ๆ แบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 6 คน โดยประดิษฐ์เครื่องมือสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ ทวี วิทย์ กลุ่มละ 1 ชิ้นงาน ครูเตรียมอุปกรณ์ที่เอื้อให้เด็กได้มีโอกาสขอความช่วยเหลือกัน และอุปกรณ์มีไม่เพียงพอในแต่ละกลุ่ม หรือภายในกลุ่ม เพื่อให้เด็กเกิดความช่วยเหลือกัน เป็นต้น

2.3 ขั้นวิเคราะห์

เด็กในกลุ่มช่วยคิดว่าเราจะติดต่อสื่อสารสิ่งที่เราสร้างขึ้นมากับใครแล้วมีการติดต่อกลับมาหรือไม่ ได้อย่างไร

2.4 ขั้นสรุป

ตัวแทน ออกมานำเสนอผลงานจากการระดมความคิดตามความคิดสร้างสรรค์

2.5 ขั้นนำไปใช้ / ปฏิบัติ

เด็ก ๆ ได้แสดงออกด้วยวิธีที่คิด ในการนำเสนอเรื่องราวของประเภทของการสื่อสาร ด้วยเครื่องมือสื่อสารแต่ละชนิดตามการตกลงของกลุ่ม ซึ่งเด็กบอกประเภทของการติดต่อสื่อสารได้ และรู้จักการช่วยเหลือกัน พุดให้กำลังใจเพื่อนไม่ซ้ำเดิม รู้จักขอโทษเมื่อตนทำผิด และให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

ครูช่วยทบทวน สรุปการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม ถึงประเภทของการติดต่อสื่อสาร ต่าง ๆ และสอดแทรกจริยธรรมการทำงานร่วมกัน ต้องรู้จักการช่วยเหลือกัน พุดให้กำลังใจเพื่อนไม่ซ้ำเดิม รู้จักขอโทษเมื่อตนทำผิด และให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

3. การประเมิน

3.1 สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม สนทนา การตอบคำถามและการแสดงความคิดเห็น

3.2 สังเกตความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการนำเสนอ

3.3 สังเกตการปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือกัน พุดให้กำลังใจเพื่อนไม่ซ้ำเดิม รู้จักขอโทษเมื่อตนทำผิด และให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

สื่อการเรียนการสอน

1. นิทาน เรื่อง “ช้างน้อยไม่มีเพื่อน”
2. ตัวอย่างสารสัมพันธ์ จดหมาย หนังสือพิมพ์ กล้องสำหรับทำ T.V., วิทย์, โทรศัพท์ กระดาษสีต่าง ๆ กาว กรรไกร หลอดกาแฟ

นิทาน เรื่อง ช้างน้อยไม่มีเพื่อน

ที่สนามเด็กเล่น มีเครื่องเล่นหลายชนิด และมีชิงช้าที่ช้างน้อยชอบมาก ทุกวันช้างน้อยจะคอยเฝ้าดูไม่ให้ใครเล่น หากมีใครมาเล่นชิงช้าตัวที่ช้างน้อยชอบ ช้างน้อยก็จะหน้าบึ้ง ตวาดร้องเสียงดังและแล้วชิงช้าก็พังให้ลงจากชิงช้า เมื่อสัตว์ต่าง ๆ ไม่สามารถเล่นชิงช้าได้จึงชวนกันไปเล่นกระดานลื่นกันอย่างสนุกสนาน ช้างน้อยเห็นเพื่อน ๆ เล่นกันอย่างมีความสุข จึงไปขอเล่นด้วย สัตว์ต่าง ๆ ไม่ยอมให้เล่น และต่อว่าช้างน้อย ช้างน้อยต้องกลับมาเล่นตามลำพังคนเดียวพร้อมคิดว่าทำไม เพื่อน ๆ จึงไม่ยอมให้เล่นด้วย เมื่อช้างน้อยคิดถึงรู้สึกเสียใจ จึงเดินไปขอโทษเพื่อน ๆ สัตว์อื่น ๆ ก็ปลอบใจช้างน้อยว่า ไม่เป็นไร คนเราผิดพลาดกันได้ แล้วให้ช้างน้อยเล่นด้วย และสัตว์อื่น ๆ ร่วมกันเล่นชิงช้าด้วยกันอย่างสนุกสนาน

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

แบบ MCCP

ชื่อหน่วย การติดต่อสื่อสาร เรื่อง เครื่องมือและอุปกรณ์ในการสื่อสาร

เวลา 60 นาที ช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และสร้างสรรค์

สาระสำคัญ

เครื่องมือและอุปกรณ์การสื่อสารได้แก่ โทรศัพท์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์
จดหมาย คอมพิวเตอร์ (อินเทอร์เน็ต)

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้เด็กบอกชื่อเครื่องมือและอุปกรณ์ในการสื่อสารได้
2. เพื่อให้ปฏิบัติจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง รู้จักควบคุมตนเอง คือ มีสมาธิในการฟัง
3. เพื่อให้เด็กจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง คือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน
4. เพื่อให้เด็กจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ คือ ทำกิจกรรมที่ได้รับ

มอบหมายจนสำเร็จ

เนื้อหา เครื่องมือและอุปกรณ์ในการสื่อสาร มีหลายชนิด โทรทัศน์ โทรศัพท์ ก็มีหลายชนิด
โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์สาธารณะ จดหมาย เกี่ยวข้องกับบุรุษไปรษณีย์ ตู้อจหมาย
เป็นต้น

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
ครูเล่านิทาน" กระต่ายน้อยไปโรงเรียน"
2. ชี้นำกิจกรรมการเรียนรู้
2.1 ชี้นำประสบการณ์

ครูและเด็ก ๆ สนทนาจากนิทาน กระต่ายน้อยไปโรงเรียน เช่น ใครที่ไม่ฟัง
ความคิดเห็นของเพื่อน ทำอย่างไรจึงมีสมาธิและฟังกันรู้เรื่อง เด็กจะช่วยครูนกฮูกและสัตว์ต่าง ๆ
ให้อยู่ในห้องเรียนด้วยความสงบได้อย่างไร ฯลฯ สรุป เด็กต้องรู้จักฟังเพื่อน และมีสมาธิในการ
ฟังจึงจะเข้าใจกัน

2.2 ขั้นการร่วมมือ

แจกบัตรเกมให้เด็กคนละใบ เล่นเกม จับคู่ภาพและคำเกี่ยวกับเครื่องมือการติดต่อสื่อสาร ภาพและคำเหมือนกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน จะได้กลุ่มละ 6 คน จากนั้นเลือกรูปภาพที่กลุ่มสนใจ และเลือกการปฏิบัติงาน มีการประดิษฐ์ การปั้น การปะติด และวาดภาพระบายสี กลุ่มละ 1 ชิ้นงาน

2.3 ขั้นวิเคราะห์

เด็กในกลุ่ม ช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือการติดต่อสื่อสาร ที่ช่วยกันประดิษฐ์หรือวาดภาพ เป็นเครื่องมือชนิดใด มีอุปกรณ์ใดที่เกี่ยวข้องในการใช้ และเครื่องมือชนิดนั้นเป็นการสื่อสารแบบใด

2.4 ขั้นสรุป

ตัวแทนกลุ่มที่เด็กเลือกออกมานำเสนอผลงาน การรู้จักชื่อเครื่องมือสื่อสาร และส่วนต่าง ๆ ของสิ่งที่ได้ประดิษฐ์ ที่ได้ปั้น ที่ได้ปะติดและที่ได้วาดระบายสี ในการติดต่อสื่อสาร

2.5 ขั้นนำไปใช้ / ปฏิบัติ

เด็ก ๆ ได้แสดงออกด้วยวิธีที่คิด ในการนำเสนอเรื่องราวของเครื่องมือและอุปกรณ์ในการสื่อสารแต่ละชนิดตามการตกลงของกลุ่ม ซึ่งเด็กบอกเครื่องมือและอุปกรณ์ในการติดต่อสื่อสารได้ และรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน มีสมาธิในการฟังเพื่อนและครู ร่วมกันทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจจนสำเร็จ

ครูช่วยทบทวน สรุปการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม เกี่ยวกับเครื่องมือและอุปกรณ์การสื่อสารต่างๆ และสอดแทรกจริยธรรมการทำงานร่วมกัน ต้องรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน มีสมาธิในการฟังเพื่อนและครู ร่วมกันทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจจนสำเร็จ

3. การประเมิน

3.1 สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม การสนทนา การตอบคำถามและการแสดงความคิดเห็น

3.2 สังเกตความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการนำเสนอ

3.3 สังเกตการปฏิบัติยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน มีสมาธิในการฟังเพื่อนและครู ร่วมกันทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจจนสำเร็จ

สื่อการเรียนการสอน

1. นิทาน กระต่ายน้อยไปโรงเรียน
2. เกมจับคู่ภาพและคำ เครื่องมือสื่อสาร
3. กระดาษตัดรูปภาพต่าง ๆ กล่องงาน กระดาษสี กาว กรรไกร

นิทาน กระต่ายน้อยไปโรงเรียน

วันแรกที่กระต่ายน้อยไปโรงเรียน กระต่ายน้อยตื่นเต้นและดีใจมาก เมื่อเข้ามาในห้องเรียนกระต่ายน้อยวิ่งเล่นไปทั่วห้อง วันนั้นทั้งวัน หมีน้อย ช้างน้อย เต่าน้อย กวางน้อย และสัตว์อื่น ๆ ต้องคอยหลบหลีกกระต่ายน้อยจนวุ่นวายไปหมดเพราะกลัวกระต่ายน้อยวิ่งมาชนและไม่สามารถเข้าใจคำสอนของครูนกฮูก เพราะไม่มีสมาธิที่จะฟัง หมีน้อยจึงบอกกับกระต่ายน้อยว่า “กระต่ายน้อยหาที่นั่งได้ไหม กระต่ายน้อยวิ่งไปวิ่งมา พวกเราเวียนหัวและเรียนไม่รู้เรื่องเลย” กระต่ายตอบว่า “เราไม่ชอบนั่ง เราชอบวิ่งไปไหนมาไหนได้เร็วดีแล้วก็สนุกด้วย” แล้วกระต่ายน้อยก็วิ่งเล่นต่อไป ในที่สุดขณะที่กระต่ายน้อยกำลังวิ่งจากหน้าห้องไปหลังห้องก็สะดุดขาตัวเองหกล้มหัวไปถูกขอบโต๊ะทำให้หัวแตก ครูนกฮูกและเพื่อน ๆ พากระต่ายน้อยไปทำแผลที่ห้องพยาบาล เมื่อครูนกฮูกพากระต่ายน้อยกลับมาที่ห้องเรียน สัตว์ต่าง ๆ ช่วยกันหาวิธีที่จะอยู่ในห้องเรียนโดยไม่ให้เกิดเหตุวุ่นวายและสามารถที่จะเรียนได้ เด็ก ๆ จะช่วยครูนกฮูกและสัตว์ต่าง ๆ ให้ห้องเรียนสงบและน่าเรียนได้อย่างไร

ภาคผนวก ช

- คู่มือและตัวอย่างแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย
- คู่มือและตัวอย่างแบบทดสอบวัดเจตคติต่อจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย
- คู่มือและตัวอย่างแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

คู่มือแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมของเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยเป็นภาพให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก มีข้อทดสอบทั้งหมด 54 ข้อ

โดยแยกเป็นคุณลักษณะ ดังนี้ คือ

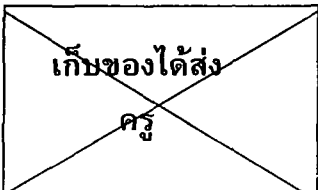
1. ด้านความซื่อสัตย์ จำนวน 18 ข้อ
2. ด้านความเมตตากรุณา จำนวน 18 ข้อ
3. ด้านความมีวินัยในตนเอง จำนวน 18 ข้อ

มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ในด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตนเอง

เวลาที่ใช้ในการทดสอบ ข้อละ 1 นาที

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. ตรวจสอบความพร้อมของนักเรียนแต่ละคนก่อนดำเนินการทดสอบ
2. ผู้ดำเนินการสอบเป็นผู้อ่านข้อคำถามให้นักเรียนฟังในแต่ละข้อ นักเรียนดูตัวเลือกซึ่งเป็นภาพ (มีอยู่ 3 ภาพหรือ 3 ตัวเลือก)
3. ให้นักเรียนตอบแบบทดสอบโดยการเขียนเครื่องหมาย (X) บนคำตอบที่ถูกต้อง แล้วเขียนกากบาทลงบนรูปที่นักเรียนต้องการ ดังตัวอย่างรูปที่ 1

	เก็บของได้เอากลับบ้าน	เก็บของได้เอามาใช้เลย

ตัวอย่าง ข้อ 0 การกระทำใดเป็นความซื่อสัตย์

การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบถูก	ได้	1	คะแนน
ตอบผิดหรือไม่ตอบ	ได้	0	คะแนน

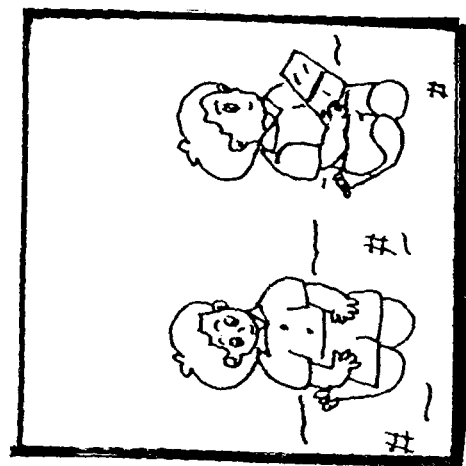
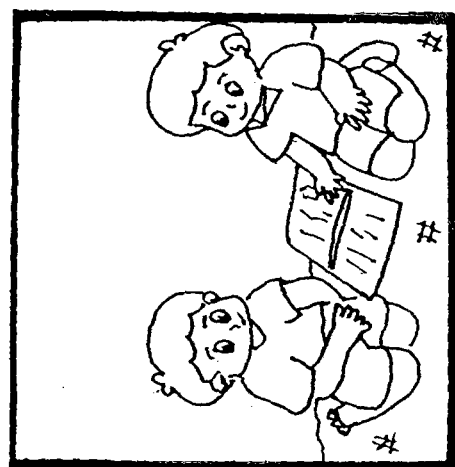
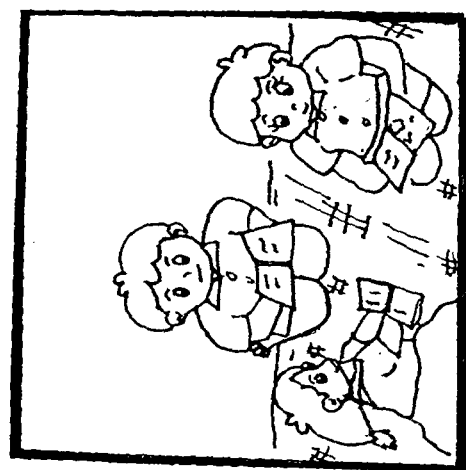
ตัวอย่างแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 54 ข้อ แบ่งออกเป็น ด้านความซื่อสัตย์ 18 ข้อ
ด้านความเมตตากรุณา จำนวน 18 ข้อ และความมีวินัยในตนเอง จำนวน 18 ข้อ

1. ที่มุมหนังสือ มีสมุดนิทานภาพเพื่อน ๆ เอาไปดูกันหมด โจ้อยากดูด้วย การกระทำข้อใดมีความเมตตากรุณา

ภาพที่ 1. ต่างคนต่างดูนิทานภาพ ไม่สนใจใคร

ภาพที่ 2. ชวนให้มาดูนิทานภาพด้วยกัน

ภาพที่ 3. ห้ามหลังดูนิทานภาพไม่ให้ให้เห็น

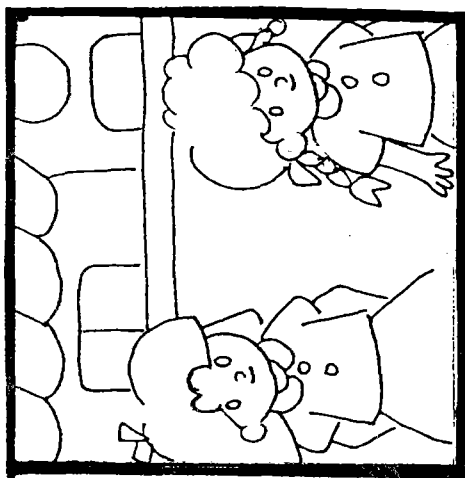
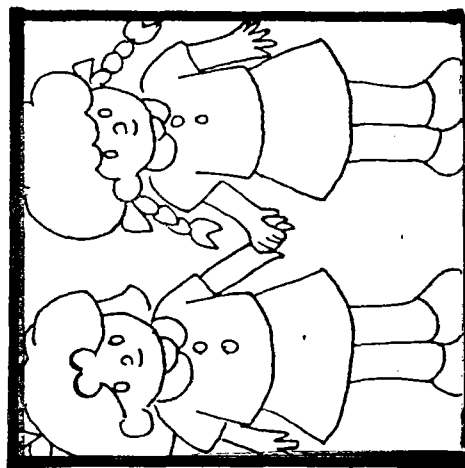
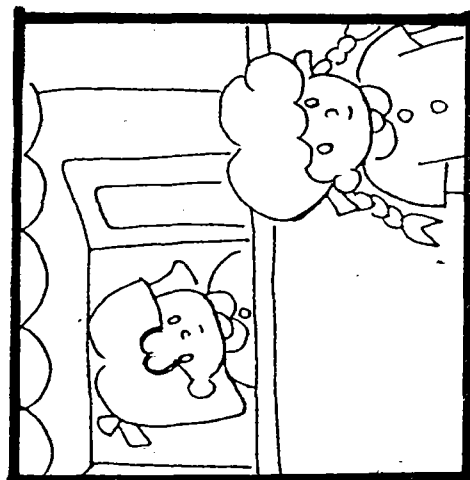
2. คุณแม่บอกเด็กๆ ว่า แม่ไปตลาดประเดี๋ยว แม่ไม่อนุญาตให้ไปเล่นนอกบ้านจนกว่าแม่จะกลับ เด็ก ๆ เห็นเพื่อนที่จากร้านสนุกสนาน

ข้อใดกระทำถูกต้องที่สุด

ภาพที่ 1. ยืนดูเพื่อนอยู่ในบ้าน

ภาพที่ 2. ออกมาเล่นกับเพื่อน

ภาพที่ 3. ยืนดูอยู่เพื่อนอยู่นอกบ้าน

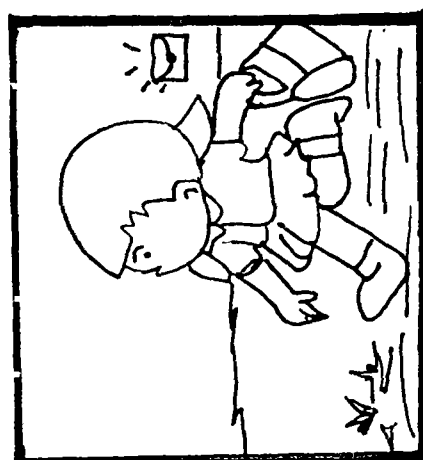
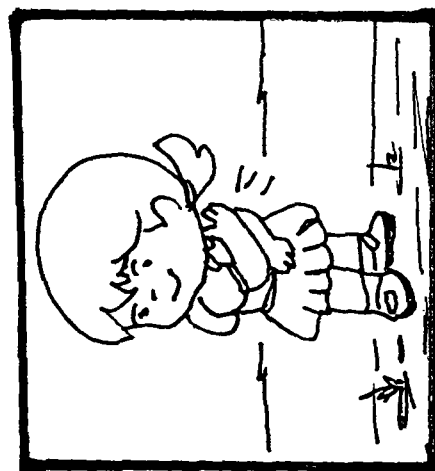
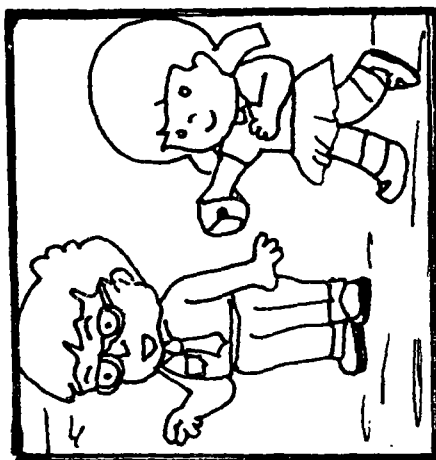

3. ขณะที่เด็ก ๆ เล่นอยู่ในสนาม มองเห็นกระเป๋าสตางค์ตกอยู่ที่พื้น ข้อใดกระทำการถูกต้องที่สุด

ภาพที่ 1. เดินผ่านไป

ภาพที่ 2. เก็บใส่กระเป๋าตนเอง

ภาพที่ 3. นำไปส่งครู

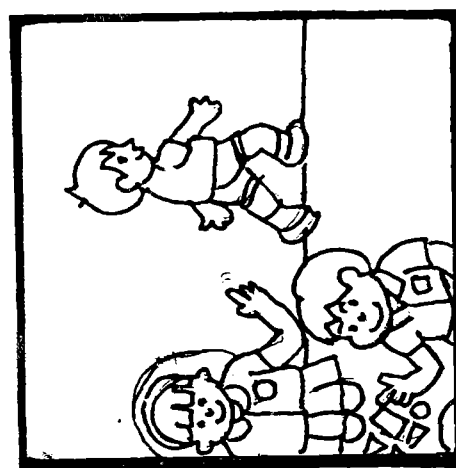
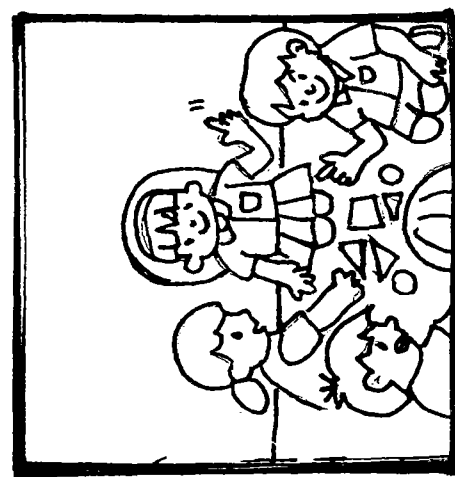
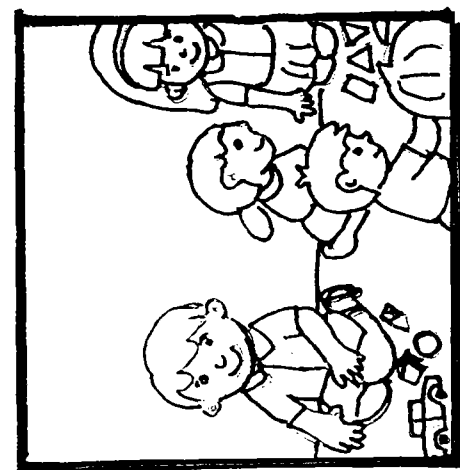

4. ครูจัดกิจกรรมให้เด็ก ๆ ประดิษฐ์ภาพร่วมกัน เสร็จแล้วให้แยกไปเล่นตามมุมนิสระได้ แล้วให้แบ่งกลุ่ม ชี้เอดีกระทำถูกต้อง

ภาพที่ 1. เด็กแยกเล่นของตนเองก่อน

ภาพที่ 2. เด็กตั้งใจร่วมกิจกรรมในกลุ่ม

ภาพที่ 3. ไม่อยากเข้ากลุ่ม เดินไปเล่นไม้บล็อกดีกว่า

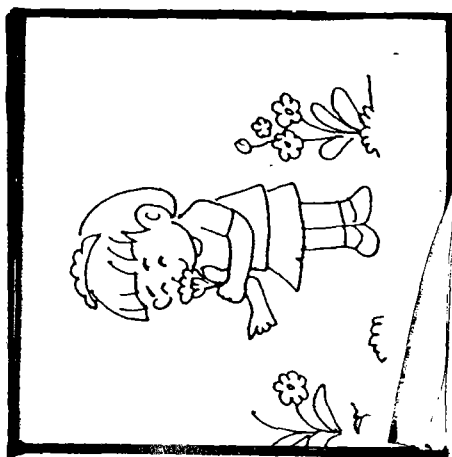
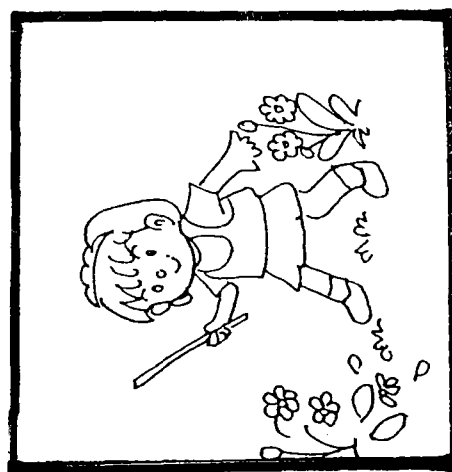
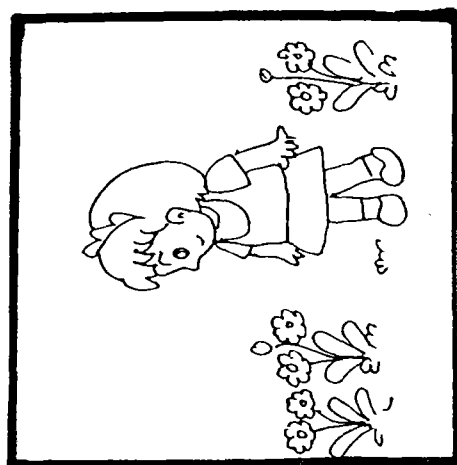

5. คุณแม่พานักเรียนไปเที่ยวที่สวนสาธารณะ นักเรียนเห็นดอกไม้สวยงามมาก นักเรียนควรทำอย่างไร

ภาพที่ 1. ยืนชื่นชมดอกไม้

ภาพที่ 2. ตัดดอกไม้จันทัก

ภาพที่ 3.เด็ดดอกไม้มาดม

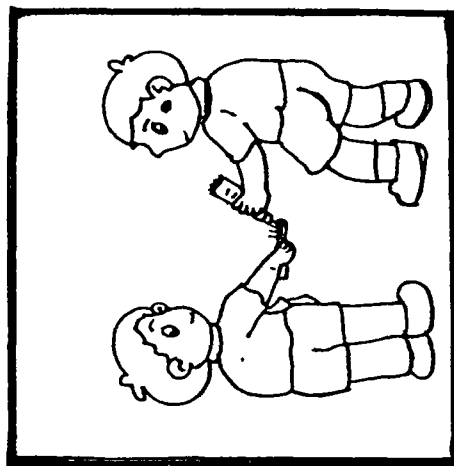
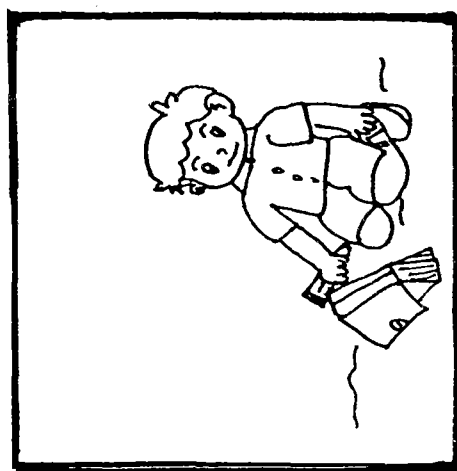
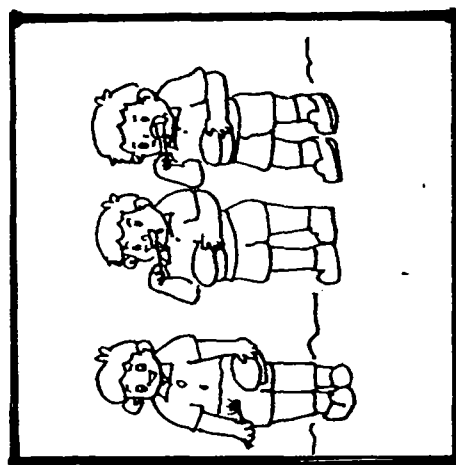

6. วันนี้น้องแม็กยาสีฟันหมด เมื่อถึงเวลาแปรงฟัน นักเรียนควรปฏิบัติข้อใด

ภาพที่ 1. ไม่สนใจเพื่อน

ภาพที่ 2. เก็บยาสีฟันใส่กระเป๋า

ภาพที่ 3. บีบยาสีฟันให้เพื่อน

คู่มือแบบวัดเจตคติต่อจริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบทดสอบวัดเจตคติต่อจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย เป็นภาพให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก ซึ่งมีคุณลักษณะในด้านด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตา กรุณา และด้านความมีวินัยในตนเอง มีข้อทดสอบทั้งหมด 18 ข้อ

มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดเจตคติต่อจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ในด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนเอง

เวลาที่ใช้ในการทดสอบ ข้อละ 1 นาที

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. ตรวจสอบความพร้อมของนักเรียนแต่ละคนก่อนดำเนินการทดสอบ
2. ผู้ดำเนินการสอบเป็นผู้อ่านข้อคำถามให้นักเรียนฟังในแต่ละข้อ นักเรียนดูตัวเลือกซึ่งเป็นภาพกิจกรรม (มีอยู่ 3 ภาพหรือ 3 ตัวเลือก)
3. ให้นักเรียนตอบแบบทดสอบโดยการเขียนเครื่องหมาย (X) บนคำตอบที่ถูกต้อง แล้วเขียนกากบาทลงบนรูปที่นักเรียนต้องการ ดังตัวอย่างรูปที่ 1

 เก็บของให้ผู้อื่น	เก็บของได้อากลับบ้าน	เก็บของได้อาไปให้เลย

ตัวอย่าง ข้อ 0 การกระทำใดเป็นความซื่อสัตย์

การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

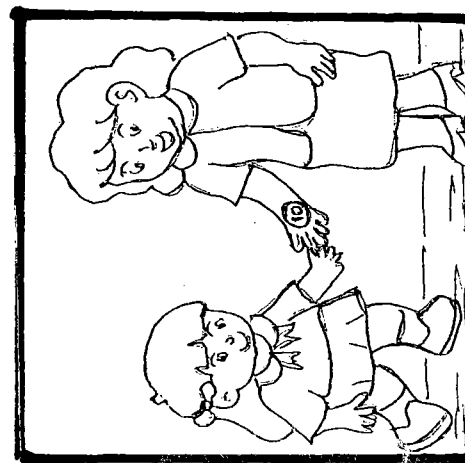
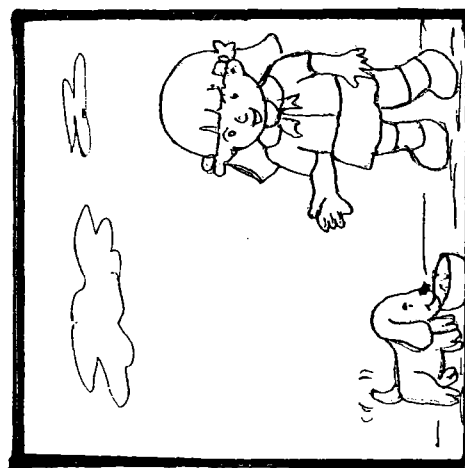
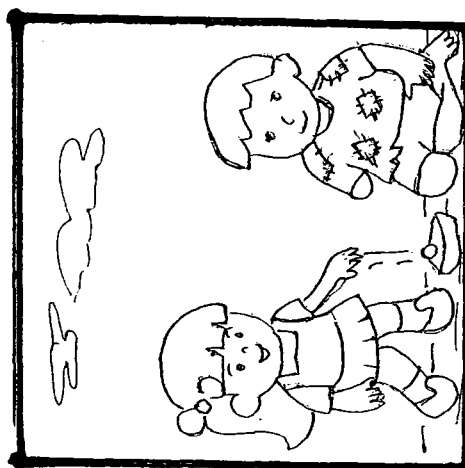
เลือกข้อที่มีเจตคติจริยธรรม เหมาะสมที่สุด	ได้	3	คะแนน
เลือกข้อที่มีเจตคติจริยธรรม ระดับปานกลาง	ได้	2	คะแนน
เลือกข้อที่มีเจตคติจริยธรรม น้อยสุด	ได้	1	คะแนน

ตัวอย่างแบบทดสอบวัดเจตคติต่อจริยธรรมแบบ MCCP

ในด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย จำนวน 18 ข้อ

1. เด็ก ๆ คิดว่า ใครเป็นคนซื่อสัตย์

- ภาพที่ 1. แดงกวาเก็บสตางค์ได้ เอาไปให้พ่อทาน
 ภาพที่ 2. ผึ้งเก็บสตางค์ได้ เอาไปซื้อข้าวมาเลี้ยงสุนัข
 ภาพที่ 3. ส้มเก็บสตางค์ได้ เอาไปส่งคุณครู

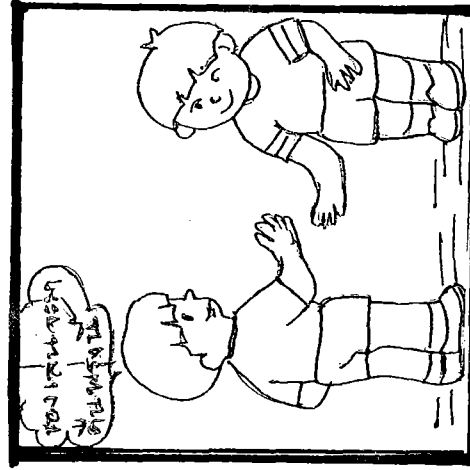
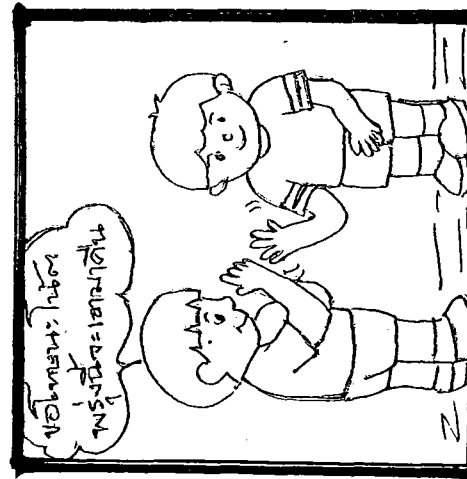
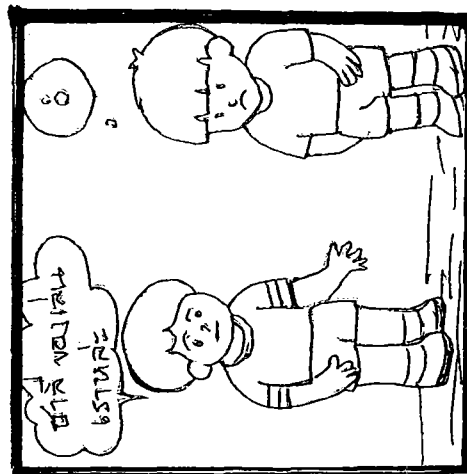

2. ซาสีมีมของเล่นของโน้ตไป สัญญาว่าจะคืนวันรุ่งขึ้น แต่ซาสีสืมเอามาคืน เด็ก ๆ คิดว่า ซาสีจะทำอย่างไร

ภาพที่ 1. ซาสี เฉยๆ ไม่กล้าบอกโน้ต

ภาพที่ 2. ซาสี ขอโทษโน้ต และบอกว่า วันรุ่งขึ้นจะนำมาคืนให้จริง ๆ

ภาพที่ 3. ซาสี บอกโน้ตว่า พรุ่งนี้จะนำมาคืนให้

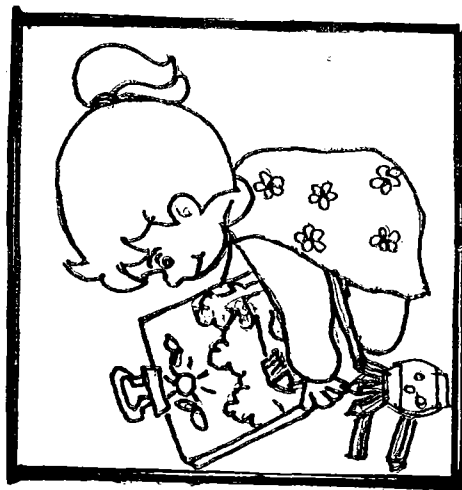
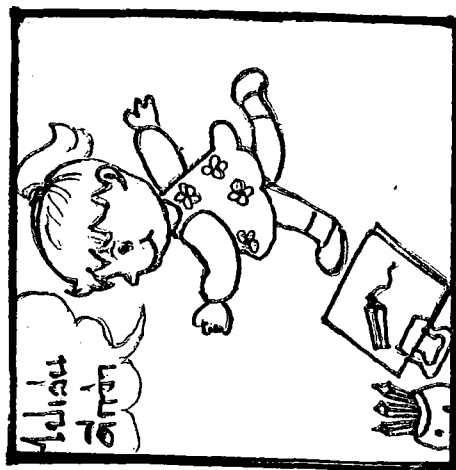

3. ครูให้เด็ก ๆ วาดภาพให้เสร็จ แล้วจึงไปเล่นมุมได้ แต่มาลียากไปเล่นมาก เด็ก ๆ คิดว่า มาลียจะทำอย่างไร

ภาพที่ 1. มาลีรีบวาดแต่ยังไม่เสร็จ แล้วไปเล่น

ภาพที่ 2. มาลีวาดจนเสร็จส่งครู แล้วไปเล่น

ภาพที่ 3. มาลีให้เพื่อนวาด แล้วตนเองไปเล่น

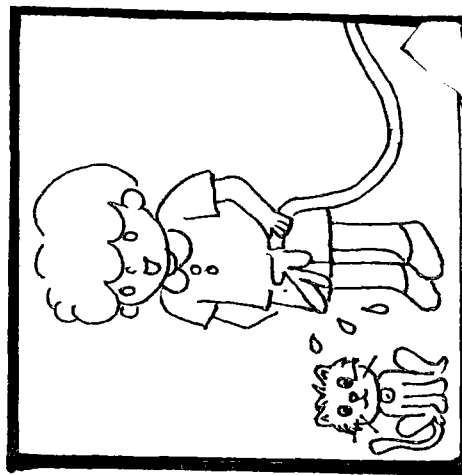
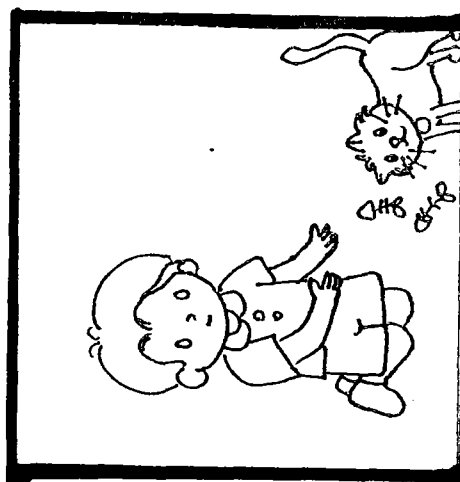
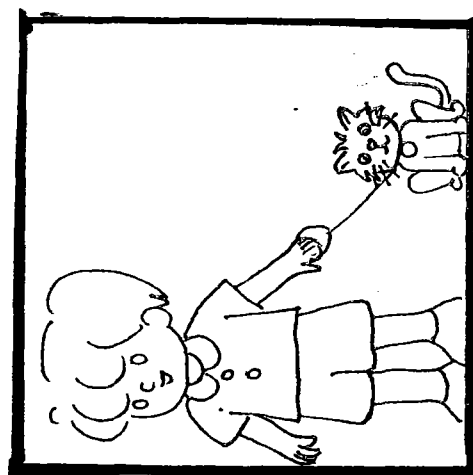

4. เด็ก ๆ คิดว่า การกระทำในภาพใดเป็นความเมตตา กรุณาดีที่สุดในภาพที่

ภาพที่ 1. แจ็คจูแมวไปตลาด

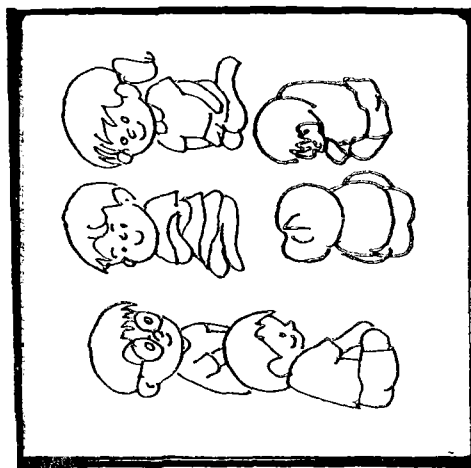
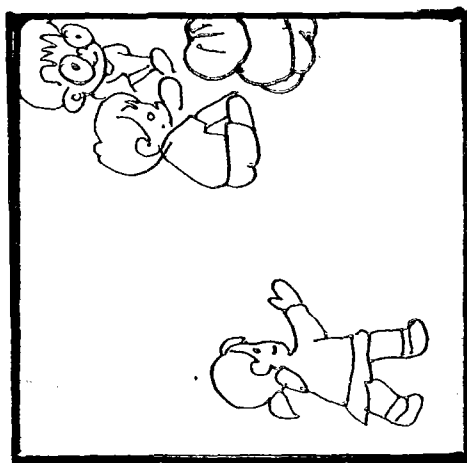
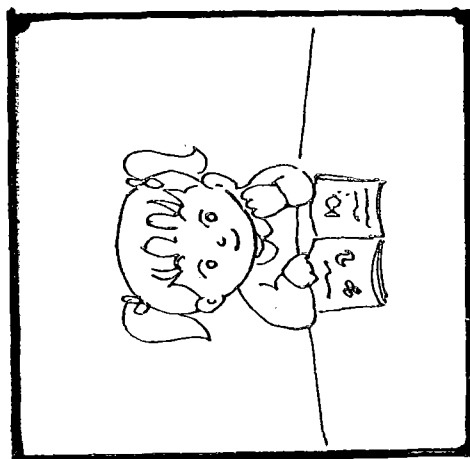
ภาพที่ 2. โจ้ให้ปลากับแมวผอมโซ

ภาพที่ 3. โจอานำน้ำให้แมว

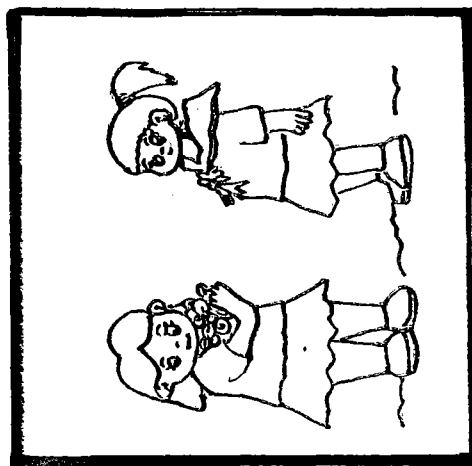
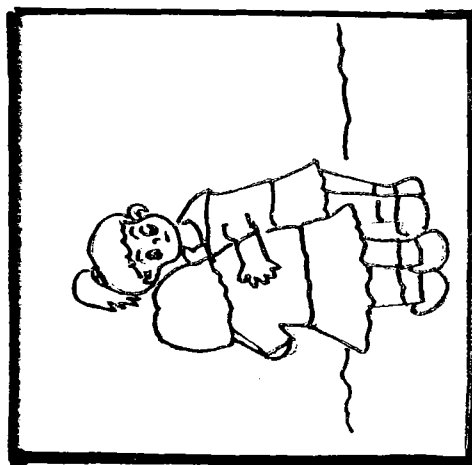
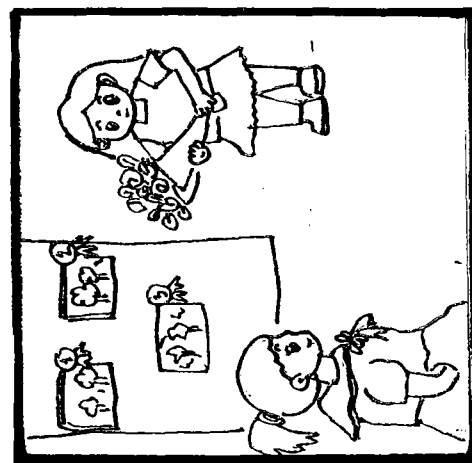
5. ครูให้เด็ก ๆ เล่นตามมุมต่าง ๆ เมื่อได้เล่นสัปดาห์ ให้ทุกคน มาหนึ่งเป็นวงกลม น้องหญิงอ่านนิทานยังไม่จบ เมื่อสัปดาห์ถึงขึ้นเด็ก ๆ คิดว่า น้องหญิงจะทำอย่างไรจึงถูกต้องที่สุด

- ภาพที่ 1. น้องหญิงนั่งอ่านนิทานจนจบ
- ภาพที่ 2. น้องหญิงเก็บหนังสือนิทานเข้าที่ รังไปห้องน้ำ จึงมานั่ง
- ภาพที่ 3. น้องหญิงเก็บหนังสือนิทานเข้าที่ รังมานั่งกับเพื่อน ๆ

6. แนนเพื่อนของฝน ได้รับรางวัลชนะเลิศประกวดภาพ เด็กๆ คิดว่าฝนควรทำอย่างไร จึงถูกต้องที่สุด

- ภาพที่ 1. ฝนดีใจกับแนน แต่ไม่กล้าแสดงออก
 ภาพที่ 2. ฝนปรบมือ และวิ่งเข้าไปกอดแนนและพูดว่า เก่งจริง ๆ
 ภาพที่ 3. ฝนยื่นเฉย ๆ เมื่อแนนเดินมาหา

คู่มือการใช้แบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นแบบบันทึกคะแนน โดยใช้มาตรการให้คะแนน (Rubric) เป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ มีกฎเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

2 หมายถึง ได้ปฏิบัติหรือการแสดงออกด้วยตนเอง

1 หมายถึง ได้ปฏิบัติหรือการแสดงออกโดยครูบอกหรือเพื่อนบอก

0 หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติหรือการแสดงออก

โดยสังเกตความประพฤติและบันทึกคะแนนลงในแบบบันทึกความประพฤติที่เด็กแสดงออกตามจริยธรรมความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตน ประกอบด้วย

1. ความประพฤติด้านความซื่อสัตย์ หมายถึง การที่เด็กแสดงออกถึงการปฏิบัติพฤติกรรมมีลักษณะดังนี้

1.1 ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เด็กแสดงออกโดยพูดความจริง รักษาคำสัญญา ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน

1.2 ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น เด็กแสดงออกโดยยอมรับผิดเมื่อทำผิดกล่าวคำขอโทษ เก็บสิ่งของได้ส่งคืนเจ้าของหรือครู ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน

1.3 ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เด็กแสดงออกโดยปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อน ปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน ปฏิบัติงานที่ครูมอบหมาย

2. ความประพฤติด้านความเมตตากรุณา หมายถึง การที่เด็กแสดงออกถึงความสงสาร เห็นใจช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความทุกข์ให้พ้นทุกข์ทั้งกาย และใจไม่ทำร้ายรังแก มีลักษณะดังนี้

2.1 ความเมตตากรุณาทางกาย เด็กแสดงออกโดยไม่รังแกสัตว์หรือแกล้งเพื่อน แบ่งอุปกรณ์ / ของเล่นให้เพื่อน ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนหรือผู้อื่นขอร้อง

2.2 พฤติกรรมความเมตตากรุณาทางใจ เด็กแสดงออกโดยพูดจาไพเราะ พูดให้กำลังใจเพื่อน พูดชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจเรียน

2.3 พฤติกรรมความเมตตากรุณาทางใจ เด็กแสดงออกโดยการให้อภัยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิดต่อเรา เห็นใจเมื่อเพื่อนมีความเสียใจ ยินดีเมื่อเพื่อนได้รับคำชมหรือทำงานสำเร็จ

3. ความประพฤติด้านความมีวินัยในตนเอง หมายถึงการแสดงออกถึงความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนได้อย่างเหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รับผิดชอบ และตรงเวลา มีลักษณะดังนี้

3.1 พฤติกรรมการควบคุมตนเองได้แก่ มีสมาธิในการฟัง ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน รู้จักอดทนและรอคอย

3.2 พฤติกรรมความรับผิดชอบได้แก่ รู้จักช่วยเหลือตนเอง เก็บสื่อบุคคลของเล่นไว้ที่เดิมได้เรียบร้อยเมื่อเด็ก ใช้น้ำแล้ว ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจจนเสร็จ

3.3 พฤติกรรมการตรงต่อเวลา เด็กแสดงออกโดยเข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลา เมื่อได้ยินสัญญาณเตือนหมดเวลาเก็บสื่อบุคคลของใช้ทันที และได้ยินสัญญาณหยุดเล่นหรือหยุดทำกิจกรรมทันที

คำอธิบายกฎเกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรม

ตอน 1 ความประพฤติด้านความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรมที่สังเกต
ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง		
- พุดความจริง	2	เด็กพุดความจริงด้วยตนเอง
	1	เด็กพุดความจริงด้วยการให้เพื่อน / ครู กระตุ้น
	0	เด็กไม่พุดความจริง
- รักษาคำสัญญา	2	เด็กปฏิบัติตามคำสัญญาที่ให้กับเพื่อน / ครู
	1	เด็กปฏิบัติตามคำสัญญาเมื่อเพื่อน / ครู กระตุ้น
	0	เด็กไม่ปฏิบัติตามคำสัญญา
- ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน	2	เด็กไม่หยิบของเพื่อนมาใช้
	1	เด็กหยิบของเพื่อนมาใช้ โดยบอกเพื่อนที่หลัง
	0	เด็กหยิบของเพื่อนมาใช้ โดยไม่บอกเพื่อน
ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น		
- ยอมรับผิดเมื่อทำผิด กล่าวคำขอโทษ	2	กล่าวคำ “ขอโทษ” เมื่อคนทำผิดกับเพื่อน / ครู
	1	กล่าวคำ “ขอโทษ” เมื่อเพื่อน / ครู บอก
	0	ไม่กล่าวคำ “ขอโทษ” และไม่ยอมรับผิด
- เก็บสิ่งของได้ส่งคืนเจ้าของหรือครู	2	เก็บของได้นำไปคืนเพื่อนที่เป็นเจ้าของ / ส่งครู
	1	เก็บสิ่งของได้เอาไปคืนเพื่อน / ครู โดยครูบอก
	0	เก็บสิ่งของได้ไม่เอาไปคืนเอามาใช้เอง เอากลับบ้าน
- ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	2	เด็กเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ดี
	1	เด็กเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนโดยมีครูบอก
	0	เด็กไม่ยอมเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเฉย ๆ
ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่		
- ปฏิบัติตามข้อตกลงกับเพื่อน	2	เด็กสามารถทำตามข้อตกลงในการเล่นหรือทำกิจกรรม
	1	เด็กปฏิบัติตามกติกา ข้อตกลงตามที่เพื่อนหรือครูบอก
	0	เด็กไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทำร่วมกัน
- ปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน	2	เด็กสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนได้ด้วยตนเอง
	1	เด็กปฏิบัติตามกฎ ข้อตกลงของห้องตามเพื่อนหรือครูบอก
	0	เด็กไม่ปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน
- ปฏิบัติงานที่ครูมอบหมาย	2	เด็กตั้งใจทำงานตามที่ครูมอบหมายด้วยตนเอง
	1	เด็กทำงานตามที่ครูมอบหมาย ตามเพื่อนหรือครูบอกซ้ำ
	0	เด็กไม่ปฏิบัติงานตามที่ครูมอบหมาย

คำอธิบายกฎเกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรม

ตอนที่ 2 ความประพฤติด้านความเมตตากรุณา

ความเมตตากรุณา	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรมที่สังเกต
ความเมตตากรุณาทางกาย		
- ไม่รังแกสัตว์หรือแกล้งเพื่อน	2	เด็กให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดอุบัติเหตุ / ไม่สบาย/ไม่ทำร้ายสัตว์ด้วยตนเอง
	1	เด็กช่วยเหลือเพื่อน ตามที่เพื่อนทำ หรือครูปอก
	0	เด็กแกล้งเพื่อน / ทำร้ายสัตว์
- แบ่งอุปกรณ์ / ของเล่นให้เพื่อน	2	เด็กแบ่งอุปกรณ์ของใช้ ของเล่นให้เพื่อนโดยเพื่อนไม่ได้ขอ
	1	เด็กแบ่งอุปกรณ์ให้เพื่อน เมื่อเพื่อนบอกหรือขอร้อง
	0	เด็กไม่แบ่งอุปกรณ์ ของเล่นให้เพื่อน
- ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนหรือผู้อื่นขอร้อง	2	เด็กให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อนหรือผู้อื่นขอร้องในทันที
	1	เด็กให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อนหรือผู้อื่นได้ขอร้องหลายครั้ง
	0	เด็กไม่ให้ความช่วยเหลือเพื่อนหรือผู้อื่นแม้จะถูกขอร้อง
ความเมตตากรุณาทางวาจา		
- พูดจาไพเราะ	2	เด็กพูดจาไพเราะด้วยตนเอง
	1	เด็กพูดจาไพเราะ ตามเพื่อน หรือเมื่อครูปอก
	0	เด็กพูดจาไม่ไพเราะ
- พูดให้กำลังใจเพื่อน	2	เด็กสามารถพูดให้กำลังใจเพื่อนด้วยตนเอง
	1	เด็กพูดให้กำลังใจเพื่อน ตามที่ครูปอก
	0	เด็กพูดเยาะเย้ย / ซ้าเติม
- พูดชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจเรียน	2	เด็กสามารถพูดชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจเรียนด้วยตนเอง
	1	เด็กพูดชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจเรียนบ้างตามเพื่อนหรือครูปอก
	0	เด็กชวนเพื่อนคุย เล่น ไม่ตั้งใจเรียน
ความเมตตากรุณาทางใจ		
- ให้อภัยเพื่อน เมื่อเพื่อนทำผิดต่อเรา	2	เด็กสามารถเล่น ทำกิจกรรมกับเพื่อนที่ทำผิดต่อตนโดยง่าย
	1	เด็กเล่น ทำกิจกรรมกับเพื่อนที่ทำผิดต่อตน ครูหรือเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่ยอมเล่น / ทำกิจกรรมกับเพื่อนที่ทำผิดต่อตน
- เห็นใจเมื่อเพื่อนมีความเสียใจ	2	เด็กเข้าไปปลอบเพื่อน เมื่อเห็นเพื่อนร้องไห้ / ไม่สบายทันที
	1	เด็กปลอบเพื่อน เมื่อครูปอก
	0	เด็กไม่ปลอบเพื่อน หรือ ไม่สนใจเพื่อนที่เป็นทุกข์
- ยินดีเมื่อเพื่อนได้รับคำชมหรือทำงานสำเร็จ	2	เด็กปรบมือ/ ยิ้มแย้ม/กอดเพื่อนเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ
	1	เด็กแสดงความยินดีกับเพื่อน ตามที่เพื่อนทำ หรือครูปอก
	0	เด็กไม่สนใจเพื่อน หรือ ยังคงทำงานของตนเอง

คำอธิบายกฎเกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรม

ตอนที่ 3 ความประพฤติด้านความวินัยในตนเอง

ความวินัยในตนเอง	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรมที่สังเกต
การควบคุมตนเอง		
- มีสมาธิในการฟัง	2	เด็กสนใจและตั้งใจฟังขณะที่ครูสอน
	1	เด็กสนใจบางเวลาครูต้องคอยกระตุ้น
	0	เด็กไม่สนใจฟัง เล่นหรือคุยขณะที่ครูสอน
- ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน	2	เด็กยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน นำมาปฏิบัติ
	1	เด็กยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนแต่ไม่นำมาปฏิบัติ
	0	เด็กไม่รับฟังข้อเสนอ มีการขัดแย้งกัน
- อดทนรอคอย จนกว่าจะถึง โอกาสของตน	2	เด็กสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เอง
	1	เด็กสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ โดยมีครูคอยเตือน
	0	เด็กไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง ชอบแย่งทำตามใจตนเอง
ความรับผิดชอบ		
- รู้จักช่วยเหลือตนเอง	2	เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ด้วยตนเอง
	1	เด็กช่วยเหลือตนเองได้ โดยขอความช่วยเหลือจากครูหรือเพื่อน
	0	เด็กไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรม
- เก็บสื่ อุปกรณ์ของเล่นไว้ที่ เดิมได้เรียบร้อยเมื่อเด็กใช้แล้ว	2	เด็กเก็บอุปกรณ์ของเล่นเข้าที่เมื่อเลิกใช้แล้วด้วยตนเอง
	1	เด็กเก็บสื่ อุปกรณ์เข้าที่โดยมีครูหรือเพื่อนบอกให้ทำ
	0	เด็กไม่สนใจในการเก็บสื่ อุปกรณ์ที่นำมาใช้
- ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความตั้งใจจนเสร็จ	2	เด็กตั้งใจทำกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนด้วยตนเอง
	1	เด็กทำกิจกรรมได้โดยมีครูหรือเพื่อนคอยกระตุ้น
	0	เด็กไม่สนใจในการทำกิจกรรม
การตรงต่อเวลา		
- เข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลา	2	เด็กเข้าร่วมกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดได้เอง
	1	เด็กเข้ากิจกรรมได้ โดยมีครูเตือน
	0	เด็กไม่สนใจ ทำกิจกรรมอย่างอื่นแทน
- เมื่อได้ยินสัญญาณเตือนหมด เวลา เก็บสื่ อุปกรณ์ของใช้ ทันกำหนดเวลา	2	เด็กเก็บสื่ อุปกรณ์ของใช้ทันทีเมื่อได้ยินสัญญาณหมดเวลา
	1	เด็กเก็บสื่ อุปกรณ์ของใช้ โดยมีครูหรือเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจเล่นต่อไป
- เมื่อได้ยินสัญญาณหมดเวลา เด็กหยุดเล่นหรือหยุดกิจกรรม ทันที	2	เด็กหยุดเล่นหรือหยุดกิจกรรมทันที
	1	เด็กหยุดเล่นหรือหยุดกิจกรรมเมื่อเพื่อน หรือครูบอก
	0	เด็กไม่หยุดเล่นหรือหยุดกิจกรรม

แบบบันทึกคะแนนการสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ กลุ่มทดลอง จำนวน 36 คน / กลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน

[illegible]

ภาคผนวก ซ

เอกสารประสานงานเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/๗๕๕๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

31 ตุลาคม 2548

เรื่อง ขออนุญาตออกระเบียบการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมาเรียลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ และแผนการจัดการเรียนรู้

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ศิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวรรณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่ เพื่อใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 72 คน และทำแบบทดสอบวัดความรู้ วัดเจตคติ ในระหว่าง เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ 2548

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตออกระเบียบ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/วค๕๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 / ตุลาคม 2548

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์เทเรซา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ แบบประเมิน และแผนการจัดการเรียนรู้

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอใช้สถานที่เพื่อทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 100 คน และเป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความรู้ วัดเจตคติ และแบบประเมินสังเกตพฤติกรรมเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย ในระหว่างเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/7052

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3) ตุลาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการสอน

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวรรณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ ประธานสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอนการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/๗๘๙

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3) ตุลาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการสอน

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ศิริมา ภิญโญอนันตพงษ์
รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวรรณ เป็นคณะ
กรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีราพร
กุลนันทน์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแผนการสอนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP
สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้
นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/๗๐๖1

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

31 ตุลาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการแผนกคริสตศาสนธรรม อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการสอน

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ศิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ประภา วรศิลป์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอนการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/7๘๘๘

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒) ตุลาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการแผนกคริสตศาสนธรรม ราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการสอน

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ศิริมา ภิญโญอนันตพงษ์
รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นราสุขวัฒน์ เป็นคณะ
กรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ราตรี ช้อยเครือ
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็ก
ปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้
นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/๖๖๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

// พุทธศักราช 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุดาพนิต ธรรมเกษร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์
รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ เป็นคณะ
กรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ
แบบสอบถามการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2490054 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/๗๐๖๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๘/ ตุลาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์บุญเรียง ขจรศิลป์ ประธานสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา เป็นผู้เชี่ยวชาญแบบทดสอบวัดความรู้ วัดเจตคติ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญจิต จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/๗๐๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ ตุลาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้
จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์
รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรณิการ์ นลราชสุวจน์ เป็นคณะ
กรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์อำนวย เดชไชยศรี
เป็นผู้เชี่ยวชาญแบบทดสอบวัดความรู้ วัดเจตคติ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้
นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/๒๕๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

31 ตุลาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดีวิทยาลัยแสงธรรม จังหวัดนครปฐม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ชวลา เวชยันต์ เป็นผู้เชี่ยวชาญแบบทดสอบวัดความรู้ วัดเจตคติ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/๗๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

)) พุทธศักราช 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณพรหม ชยสมบัติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวมาลิรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นราชนสุวจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวมาลิรัตน์ บุญอนันตบุตร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิต โทรศัพท 02-2490054 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/๒๕๕๑

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

31 ตุลาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการแผนกคริสตศาสนธรรม อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ทัศนีย์ มธุรสสุวรรณ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบวัดความรู้ วัดเจตคติ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/ ๖ / ๔ ๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๙ พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัชฎาภรณ์ ทองถาวร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์
รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ เป็นคณะ
กรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์ท่าน ในหัวข้อเรื่อง
การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร
ได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จิระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/7144

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

§ พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉันทนา ภาคบงกช

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ศิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์ท่าน ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร ได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/7/45

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุษบงส์ ตันติวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์ท่าน ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร ได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5731

ที่ ศธ 0519.12/๑๐๖๙

วันที่ 11 พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์ท่าน ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร ได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/๖ /46

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน บาทหลวงสมบุญ แสงประสิทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์ท่าน ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร ได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/7/๒๕ ๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน บาทหลวงวัชศิลป์ กฤษเจริญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์ท่าน ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร ได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จิระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/๗/4๙

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

§ พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน บาทหลวงวีระศักดิ์ วนาโรจน์สุวิธ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์ท่าน ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร ได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศบ 0519.12/๗/๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๘ พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์สวลี สิริโ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์
รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวจน์ เป็นคณะ
กรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์ท่าน ในหัวข้อเรื่อง
การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร
ได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/๗ /ส ๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

§ พุทธศักราช 2548

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพร เข้มนิล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ศิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์ท่าน ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร ได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ที่ ศธ 0519.12/7/5.2

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

§ พุทธศักราช 2548

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์
รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ นลราชสุวจน์ เป็นคณะ
กรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์ท่าน ในหัวข้อเรื่อง
การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแนวคิด MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร
ได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6719041 มือถือ 01-8247147

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสาวมาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	94 ถนนสุนทรโกษา คลองเตย กรุงเทพมหานคร 10110
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนนักบุญยอแซฟอุปถัมภ์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนนักบุญยอแซฟอุปถัมภ์
	อ. บ้านนา จ. นครนายก
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2518	ประถมศึกษา – มัธยมศึกษาตอนต้น
	โรงเรียนแม่พระประจักษ์ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2520	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แผนกบัญชี
	วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2530	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ประวัติศาสตร์)
	มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2536	ครุศาสตรบัณฑิต (บริหารการศึกษา)
	วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2539	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)
	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2548	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย)
	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร